

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΗΣ

Γ' Δ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1972

3000

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Τὸ παρὸν βιβλίον ὄφεικε νὰ διαφυλαχθῆ καὶ
διὰ τὴν Δ' τάξιν εἰς τὴν ὁποίαν ἐπίσης δὲ
χρησιμοποιηθῆ.

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

42264

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Γ' Δ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1972

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ
ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗΣ
ΣΥΜΦΩΤΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗΣ
ΣΥΜΦΩΤΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

Χρησιμοποιουμένων μετὰ τὸ παράδειγμα.

Αίσχ.	=	Αἰσχύλος	Ἴσοκρ.	=	Ἴσοκράτης
Αἰσχίν.	=	Αἰσχίνης	Λουκ.	=	Λουκιανὸς
Ἀνακρ.	=	Ἀνακρέων	Λυκ.	=	Λυκοῦργος (ὁ ῥήτωρ)
Ἀριστ.	=	Ἀριστοτέλης	Λυσ.	=	Λυσίας
Ἀρφ.	=	Ἀριστοφάνης	Μέν.	=	Μένανδρος
Δημ.	=	Δημοσθένης	Ξ.	=	Ξενοφῶν
Εὐρ.	=	Εὐρυπίδης	᾽Ομ.	=	᾽Ομηροῦ*
Ἡρόδ.	=	Ἡρόδοτος	Πλ.	=	Πλάτων
Θ.	=	Θουκυδίδης	Σοφ.	=	Σοφοκλῆς
Ἰσαῖ.	=	Ἰσαῖος	Φωκυλ.	=	Φωκυλίδης

Ἄλλαι συντομογραφίαι

βλ.	=	βλέπε
ἐνν.	=	ἐννοεῖται
κ. ἄ. τ.	=	καὶ ἄλλα τοιαῦτα
κ. τ. τ.	=	καὶ τὰ τοιαῦτα
πρβλ.	=	παράβαλε

* Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὴν Ἰλιάδα μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ εἰς τὴν ᾽Οδύσειαν μὲ πεζά. Πχ. ᾽Ομ., Α 35 (=Ἰλ. Α) ἢ ᾽Ομ., α 73 (=᾽Οδυσ. α).

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'. Πρότασις και είδη αὐτῆς.

§ 1. Ὅπως εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸς σχηματισμὸν λόγου αἱ λέξεις συντάσσονται, ἢτοι τάσσονται ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης, κατὰ ὠρισμένους κανόνας.

Οἱ **συντακτικοὶ κανόνες** τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἰς πολλὰ μὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τῆς νέας γλώσσης, εἰς πολλὰ δὲ διάφοροι.

Σημείωσις. Τὸ βιβλίον, τὸ ὅποιον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξεως, ἢ περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων μιᾶς γλώσσης, λέγεται **Συντακτικὸν** αὐτῆς.

§ 2. Λόγος συντομώτατος (προφορικὸς ἢ γραπτὸς) μὲ ἐντελῶς ἀπλοῦν περιεχόμενον καλεῖται (ἀπλῆ) **πρότασις**.

§ 3. Κατὰ τὸ ἰδιαιτέρον περιεχόμενόν της μίαν πρότασις εἶναι:

α) **ἀποφαντικὴ ἢ κρίσεως**: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (ἀρχ. Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.

β) **ἐπιθυμίας**: πρόσεχε, κλείσε τὸ παράθυρον (ἀρχ. στέγεε τὰ παρόντα!).

γ) **ἐρωτηματικὴ**: εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος; (ἀρχ. ἔστι Σωκράτης σοφός;). νὰ καθίσω; (ἀρχ. εἶπω τι;).

δ) **ἐπιφωνηματικὴ**: τί ὠραῖον ἄνθος! (ἀρχ. ὡς καλός μοι ὁ πάππος!).

§ 4. Ὅταν μία πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (δὲν ἢ μὴ ἀρχ. οὐ ἢ μὴ), λέγεται **ἀποφατικὴ ἢ ἀρνητικὴ**: ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἐπιμελής. (Σωκράτης οὐκ ἔστι σοφός). **μὴ γράφετε**.

*Άλλως λέγεται **καταφατική** : ὁ Πέτρος εἶναι ἐπιμελής· (Σωκράτης ἐστὶ σοφός)· γράφετε.

§ 5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται μία πρότασις πρὸς ἄλλην ἢ ἄλλας προτάσεις, λέγεται

α) **κυρία ἢ ἀνεξάρτητος**, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ' ἑαυτὴν ἢ συνδέεται μὲν μετ' ἄλλην ἢ μετ' ἄλλας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν, (ἦτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ) : ὁ Πέτρος γράφει, ὁ Παῦλος ὑπαγορεύει καὶ ὁ Πέτρος γράφει. ἢ ἀνεχώρησεν ὁ Πέτρος ἢ εἶναι ἀσθενής. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησεν, ἀλλὰ εὐρίσκεται ἐδῶ. ἦλθε κανεῖς ; νὰ μείνω ἢ νὰ φύγω ; (ἀρχ. ἠγείτο μὲν Χειρίσσος, ὡπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. ἢ λέγε τι σιγῆς κρείττον ἢ σιγῆν ἔχε. οὐκ ἠμφεσβήτει, ἀλλ' ὠμολόγει. εἶπωμεν ἢ σιγῶμεν ;).

β) **δευτερεύουσα ἢ ἐξηρητημένη**, ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὸν λόγον μόνη καθ' ἑαυτὴν, χρησιμεύει δέ, ἵνα προσδιορίσῃ ἄλλην πρότασιν καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς : ὑπαγόρευε εἰς τὸν Πέτρον, διὰ νὰ γράψῃ. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησε, διότι εἶναι ἀσθενής. εἰπέ μου, ἂν ἦλθε κανεῖς. μείνε ἐδῶ, ἕως ὅτου ἐπιστρέψω. (ἀρχ. Ἐβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαβῇ. χαίρω, ὅτι εὐδοκιμεῖς. σκέψαι, εἰ ὁ νόμος καλῶς ἔχει. αὐτοῦ διατρίβωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται).

Σημειώσεις. Λόγος τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρός, ὅταν εἶναι γραπτός, διαιρεῖται κανονικῶς εἰς περιόδους καὶ κῶλα περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος πλήρης, ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων τῆς μιᾶς προτάσεων καὶ καταλήγων, ὅταν εἶναι γραπτός, εἰς τελείαν στιγμὴν ἢ κατακλειόμενος μεταξύ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον δὲ περίοδος καλεῖται μέρος περιόδου μετ' ὅπωςδήποτε αὐτοτελές νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μιᾶς ἢ πλείονων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξύ τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξύ δύο ἄνω στιγμῶν.

Ὅπως π.χ. τὸ κατωτέρω χωρίον ἐκ τῆς Ξενοφῶντος Κύρου Ἀναβάσεως (1, 5, 5) εἶναι μία περίοδος περιέχουσα τρία κῶλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει μίαν πρότασιν, τὸ δὲ δεύτερον δύο καὶ τὸ τρίτον τρεῖς :

Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑπόζυγιων ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπανα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες θνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιῶντες εἰς Βαβυλῶνα ἦγον καὶ ἐπῶλον καὶ ἀγοράζοντες σίτον ἕζων.

Β'. Συστατικά μέρη τῆς προτάσεως.

α) Ἀπλή πρότασις.

§ 6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκειται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἥτοι ἀπὸ ὑποκείμενον καὶ ἀπὸ κατηγορήμα.

1) Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος εἰς αὐτήν : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

2) Κατηγορήμα τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

Ὑποκείμενον καὶ κατηγορήμα ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως.

§ 7. Τὸ κατηγορήμα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) μονολεκτικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἓνα μόνον ῥηματικὸν τύπον : ὁ ἥλιος λάμπει. τὸ παιδίον παίξει.

2) περιφραστικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἓνα τύπον τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). σὺ εἶσαι Ἕλλην. (σὺ Ἕλλην εἶ).

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται κατηγορούμενον (σοφός, Ἕλλην), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) λέγεται ῥῆμα συνδεδεικόν, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὑμεῖς ἐστε Ἕλληνες.

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα εἶμι δὲν εἶναι πάντοτε συνδεδεικόν. Πολλάκις χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑπάρχειν (ὑπαρκτικὸν εἶμι) π.χ. Ἔστι Θεός (= ὑπάρχει Θεός).

§ 8. Τὸ ὑποκείμενον. Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δευτικὴ) : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὁ παῖς γράφει. ἐγὼ εἶμι Ἕλλην. ἐκεῖνος ᾄδει.

Δύναται ὅμως τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος καὶ οἰαδήποτε λέξις ἢ

φράσις μὲ τὸ ἄρθρον τὸ πρὸ αὐτῆς, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς οὐσιαστικά: τὸ ἄρθρον ἀτιμὸν ἐστὶ Ξ. οἱ φθονοῦντες μισοῦνται. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ. τί ἐστὶ νόμος; Ξ. σφαιλερόν ἐστι τό, ἃ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν Ξ.

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικῆν.

§ 9. Τὸ κατηγορούμενον. Τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κανονικῶς εἶναι ἢ ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν: Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Κῦρος ἦν βασιλεύς.

Ἄλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον: ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζώων ἐστὶν Πλ. τοῦτό ἐστὶν ἡ ὀητορικὴ Πλ. ταῦτα τί ἐστὶ; Ξ. τὸ λακωνίζων ἐστὶ φιλοσοφεῖν Πλ. Φίλιππος ἐστὶν ὅ,τι ἂν εἴπη τις Δημ. ἃ διαφερόμεθα ταῦτ' ἐστὶ Πλ.

Σημεῖωσις. Τὸ ὑποκείμενον, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσὸν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν προθέσεων εἰς, ἀμφί, περί, κατά, ὑπὲρ μετὰ αἰτιατικῆς: εἰς ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι (= 220 περίπου ἄνδρες) ἐνέμενον εθελονταὶ Θ. ἀπέθανον τῶν βαββάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους Ἡρόδ. οἱ ὀπλιταὶ ἦσαν ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους (= περίπου πεντακόσιοι).

§ 10. Τὸ συνδεδεικμένον. Συνδεδεικμένον ῥῆμα κυρίως εἶναι τὸ ῥῆμα εἰμί (§ 7). Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῆ πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδεδεικμένα, ὡς

1) Τὰ ῥήματα ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος τοῦ ῥ. φύομαι, ἦτοι τὸ) ἔφυ (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως) κ. ἄ. : οἱ πλουσιώτατοι ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν Δημ. ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων διατελεῖς Ξ. ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ (Πρβλ. Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα).

2) Τὰ ῥήματα γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω καὶ ὅσα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκλέγεσθαι ἢ διορίζεσθαι, ὡς αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω (= ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), ἀποδείκνυμαι (= διορίζομαι) κ. ἄ. : ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. σοφοῖς ὁμιλῶν κατὸς ἐκβήσει σοφός (= καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ἀποβῆς) Περικλῆς ἠρέθη στρατηγός. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τειχοποιὸς Αἰσχίν. (Πρβλ. Βγῆκε κλέφτης στὰ βουνά. Ἐκκληρώθηκε ἔνορκος. Ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος).

3) Τὰ ῥήματα λέγομαι, νομίζομαι καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς ἀκούω, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι κ.ἄ. : οὗτοι κόλακες καὶ θεοὶ ἐχθροὶ ἀκούουσιν (= ὀνομάζονται). αὐτοὶ νομοθέται κληθήσονται Πλ. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ.

§ 10α. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥήμα, ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, δύναται νὰ συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον σημαῖνον τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν κ.τ.τ. (ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον) : ἐγὼ σε ἄσμενος ἐώρακα (= μὲ εὐχαρίστησιν) Ξ. ἐθελοντῆς ὑπομένει τοὺς πόρους (= μὲ τὴν θέλησίν του) Ξ. οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι (= εἰς τὸ ὑπαίθρον) Ξ. Ἐπύξα προτέρα Κύρου ἀφίκετο (= πρὸ τοῦ Κύρου) Ξ. (Πρβλ. Ὁ Κωνσταντῆς ἐπρόβαλε στὸν κάμπο καβαλλάρης. Ἐδιάβαινε καμαρωτός. Ὁ Πέτρος ἦλθε πρῶτος κ.τ.τ.).

Σημειώσεις. Μὲ μερικὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξέλιξιν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς ἓν ἀποτέλεσμα (ὡς ἀυξάνομαι, αἴρομαι, τρέφομαι κ.τ.τ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὅποιον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον σημαίνει τὸ ῥήμα. (Προληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ κατηγορούμενον τοῦ ἀποτελέσματος) : τὸ Κύρου ὄνομα μέγιστον ἠύξατο (= ἠύξθη καὶ αὐξήθην ἐγεγόνει μέγιστον) Ξ. διὰ τούτων Φίλιππος ἦρθη μέγας Δημ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος σπουδάζει γιατρός = σπουδάζει, γιὰ νὰ γίνῃ γιατρός).

β) Σύνθετος πρότασις.

§ 11. Μία πρότασις εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ περισσότερα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται σύνθετος : φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ Πλ. ἐγὼ ὑμῖν φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην Ξ. ἐγὼ τε καὶ ὁ σὸς πατήρ ἑταίρω τε καὶ φίλω ἤμεν Πλ. (Πρβλ. Ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης τὴν πρώτην μέρα χαιρόνται. Ἡ μάνα μου ἦταν καλὴ καὶ ἀγαθὴ).

Γ'. Συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως.

α) Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 12. Τὸ ῥήμα μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γενικῶς συμφωνεῖ, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, ἤτοι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν : ἐγὼ γράφω. ὑμεῖς παί-

ζετε. Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ἐγενέσθην τῷ ἄνδρῳ τούτῳ φύσει φιλοτιμοτάτῳ Ξ.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα οὐδετέρου γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμὸν: τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον. πάντα τὰ δίκαια καλὰ ἐστὶ Πλ.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἀττικὴ, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἡ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἦτο ἐνικὸν ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους, μὲ περιληπτικὴν σημασίαν, ἦτοι ἀρχῆθεν π.χ. φύλλα = φύλλωμα, ξύλα = ξυλεία κλπ.

§ 13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε

1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμὸν, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο, ἑκάτερον ἐνικὸν ἀριθμοῦ, ὁπότε τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τίθεται καὶ εἰς δυϊκὸν ἀριθμὸν: Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς εἰς Κέρκυραν ἐστράτευσαν Θ. ηρχον τῆς στρατιᾶς Εὐφαιμίδας τε καὶ Τιμόξενος καὶ Εὐμαχος Θ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποίησάτην Ξ.

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ': μαχούμεθα κοινῇ ἐγὼ τε καὶ σὺ Πλ. οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε Πλ.

Σημείωσις. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμὸν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λέγοντα: ἐστρατῆγει τῶν νεῶν Ἀριστεὺς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάνωρ Θ. βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύριον στρατόπεδον Ξ. (Πρβλ. Σὲ πατάει ἡ Κονιαριά καὶ οἱ Λαρσῶοι ἀγάδες). οἶδα σαφῶς ἐγὼ τε καὶ σὺ Ξ. (Πρβλ. Νὰ βαφτιστῶ σὴ χάρι σου κι ἐγὼ καὶ τὸ παιδί μου).

β) Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 14. Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως, ἐὰν μὲν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος,

ἀριθμὸν καὶ πτώσιν· ἐὰν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαιῶς μόνον κατὰ πτώσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν, (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἀνδρείος. οἱ ἄνδρες εἰσὶν ἀνδρείοι. αἱ γυναῖκες εἰσι καλάι. τὰ παιδία ἐστὶ καλά. ἡ πόλις φρουρίον κατέστη Θ. οἱ Δελφοὶ εἰσι πόλις. τὰ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες Ξ. ἡ Δῆλος ἐστὶ νῆσος. Ἄλλὰ

α) πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν μὲ αὐτὸ δηλοῦται οὐχὶ ἐν ὠρισμένον ὄν ἢ ὠρισμένα τινὰ ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπιθετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ : ὡς *χαρίεν ἐστ' ἄνθρωπος*, ὅταν ἄνθρωπος ἦ (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει). *αἱ μεταβολαὶ λυπηρὸν* (= αἱ μεταβολαὶ ἐν γένει, πᾶσα μεταβολή).

β.) πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικὴν, ἢ ὁποῖα καλεῖται γενικὴ κατηγορηματικὴ καὶ δηλοῖ συνήθως :

1) *κτῆσιν* : τοῦτο τὸ πεδῖον ἦν ποτε *Χορασμίω*ν Ἡρόδ. (Πρβλ. *Αὐτὸ τὸ βιβλίον εἶναι τοῦ Πέτρου*).

2) ἐν διηρημένον ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον : *Ἰπποκράτης ὅδε ἐστὶ τῶν ἐπιχωρίων* (= ἕνας ἀπὸ τοῦς ἐντοπίους) Πλ.

3) ὕλην : ἡ *κοηπὶς ἐστὶ λίθων μεγάλων* (= ἀπὸ λίθους) Ἡρόδ.

4) *ἰδιότητα* : *εἰμὶ τριάκοντα ἐτῶν* (= τριακοντούτης). (Πρβλ. *Ὁ Πέτρος εἶναι δέκα χρονῶν*).

5) *ἀξίαν* : *πολλοῦ ἀργυρίου γίγνεται* (= γίνεται πολὺ ἀκριβὸς) Δημ.

§ 15. Μιᾶς συνθέτου προτάσεως, ἢ ὁποῖα ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, καὶ

1) ἐὰν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἔμψυχα ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν : *Ἰππαρχος καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν. ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ καλάι εἰσιν.*

2) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἔμψυχα ὄντα διαφόρου γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον

γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου : **συνεληλυθότες ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλὰ** Ε.

3) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν π ἄ ν τ α ἄ ψ υ χ α ὄ ν τ α , τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἰοδηῖποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα : **αἰδῶς καὶ φόβος ἔμφυτα ἀνθρώποις εἰσὶν** Ε. **λίθοι τε καὶ πλῆθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἐρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν** Ε.

4) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἄ λ λ α μ ἔ ν ἔ μ ψ υ χ α , ἄ λ λ α δὲ ἄ ψ υ χ α ὄ ν τ α , τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων ὑποκειμένων : **αὐτοῖ τε οἱ ἄνθρωποι καὶ καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεφαιμένου καλέονται** Ἡροδ.

Δ'. Ἑλλιπῆς πρότασις.

§ 16. Εἷς ἢ καὶ πλειότεροι ὅροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν ὡς εὐκόλως ἐννοούμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Πρβλ. τὰ σημερινά : **Ὁ Πέτρος!** (ἐνν. εἶναι ἐκεῖ ἢ ἔρχεται). **Εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος ; εἶναι** (ἐνν. ἐπιμελής ὁ Πέτρος).

§ 17. Ἑλλειψις τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ῥήματος, κανονικῶς δὲν τίθεται· τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφρασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή : **πολλάκις ἐθαύμασα** (ἐνν. ἐγώ) Ε. **τί φάτε ;** (ἐνν. ὑμεῖς). **ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε, τὰ μὲν καὶ σύ εἶπας, τὸ δὲ μέριστον ἐγὼ οἶδα** Ε.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον, ἐπειδὴ οὐδὲν σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον

α) ὅταν ἡ ἔννοια τοῦ ῥήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐν μόνον ὀρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύναται κανονικῶς ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὡς **ἐσήμενε** (τῇ σάλπιγγι) ἢ **ἐσάλπιγξε** (ἐνν. ὁ σαλπικτής), **ἐκήρυξε** (ἐνν. ὁ κήρυξ), **οἰνοχοεῖτω** (ἐνν. ὁ οἰνοχός), κ.τ.τ. (Πρβλ. τὰ σημερινά : **σημαίνει διάλειμμα, σαλπίζει συσσίτιο**).

Οὕτως ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὸν φαινόμενον, ὡς βροντᾶ, ἀστράπτει, ἕει, ἔσεισε κ.τ.τ., διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων νὰ ἐκφράζη τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ ἢ νὰ δηλώσῃ, τίς ὁ τοῦτου αἷτιος. Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα ἐνίοτε, ὅταν εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἐπικρατῇ ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψις, τίθεται ὡς ὑποκείμενον τὸ ὄνομα ὁ θεὸς ἢ Ζεὺς. ἔσεισεν ὁ Θεὸς Ξ. Ζεὺς ἀστράπτει "Ομ. (Πρβλ. τὰ σημερινά: βρέχει, χιονίζει, ξημέρωσε κ.τ.τ. καὶ τὴν παροιμίαν: Τί βοᾷ χει ὁ Θεὸς καὶ δὲν πίνει ἢ γῆς;).

β) ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὁποῖα ὡς ὑποκείμενον δύναται νὰ νοῆται ἡ λέξις οἱ ἄνθρωποι: τὰ Ὀμήρου σέ φασιν ἔπη κεκτῆσθαι (=λέγουσιν ὅτι σύ) Ξ. μηδενὶ χρῶ πονηρῶ. ὦν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάρτη, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν (ἐνν. οἱ ἄνθρωποι) Ἰσοκρ. (Πρβλ. Πῶς σέ λένε; Στὰ Σάλανα σφάζουσιν ἀρνιά κ.τ.τ.).

γ) ὅταν δύναται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων: ὅσον χρόνον προὔστη Περικλῆς τῆς πόλεως, ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτὴν καὶ ἐγένετο ἀπ' ἐκείνου μερίστη (ἐνν. ὁ Περικλῆς — ἡ πόλις) Θ.

§ 18. Ἑλλειψις τοῦ ῥήματος. Οἰονδήποτε ῥῆμα δύναται νὰ ἐλλείπῃ ἐκ μιᾶς προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις: ὁ μὲν Κεράμων δούλους τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους (ἐνν. τρέφω) Ξ. μηδὲν ἄγαν (ἐνν. ποίει). ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα (ἐνν. γιγνώσκει τις). σοφὸν τὸ σαφές (ἐνν. ἐστὶ). κοινὴ ἢ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον Ἰσοκρ. δεῦρο, ὃ Σώκρατες (ἐνν. ἐλθέ). Πρβλ. στὸ καλὸ (ἐνν. πήγαινε). χρόνια πολλὰ (ἐνν. νὰ ζήσης). Θέρους—τρύγος πόλεμος (=ὁ θέρους καὶ ὁ τρύγος εἶναι πόλεμος).

Σημειώσεις. Τοῦ ῥήματος εἰμὶ τὸ γ' ἐνικὸν ἐστὶ συνηθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἀκμῇ, ἀνάγκῃ, καιρὸς, χρεῶν, ὄρα κλπ., ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων δῆλον, φανερόν, δυνατόν, οἶόν τε, ῥάδιον, χαλεπὸν—ἀμήχανον ὅσον, θαυμαστὸν ὅσον κλπ., ἐπὶ τῶν εἰς—τέον ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν δέον, εἰκός, πρέπον κλπ. ἀνάγκῃ φυλάττεσθαι (ἐνν. ἐστὶ) Δημ. οὐ ῥάδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ

μεγάλας διαβολάς ἀπολύεσθαι Πλ. ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον Δημ. βαρ-
βάρων Ἑλλήνας ἄρχειν εἰκὸς Εὐρ.

Γενικῶς ἡ ἀπλή παράταξις ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, χωρὶς κανὲν
συνδετικὸν ῥῆμα ἦτο ἀρχῆθεν κανονικὴ. Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχη πάντοτε ἡ
τοιαύτη σύνταξις, ἰδίως εἰς γνωμικά, εἰς ἐπιγραφάς, εἰς τυπικὰς φράσεις τῶν
νόμων κ. λ. π. : *χρήματ' ἀνήρ. χαλεπὰ τὰ καλά. ἱερὸς ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος.*
(Πρβλ. τὰ σημερινά : Ἀνεμομαζώματα διαβολοσκοπίσματα. Ἀσκεπτός ὁ νοῦς
διπλὸς ὁ κόπος). Αἱ τοιαῦται ἄνευ ῥήματος προτάσεις καλοῦνται ὀνοματικαὶ
πρ ο τ ἄ σ ε ι ς .

§ 19. Ἐλλειψις τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων τοῦ ἐνὸς
ὄρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλειότεροι τοῦ ἐνὸς
ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν, μόνον ὅταν εὐκίλως ἐν-
νοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων : *κάτοπτρον εἶδους χαλκὸς ἔστιν,*
οἶνος δὲ νοῦ (ἐνν. *κάτοπτρον ἔστιν*).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΕΠΗΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΙΣ

§ 20. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως (§ 6 καὶ § 7) δύνανται νὰ
ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἤτοι προσδιορισμούς : *Θου-
κυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον. Κριτίας τῷ Θηραμένει
φίλος ἦν Ξ. Ἀγησίλαος καὶς ἔτι ἦν Ξ.*

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικά ἢ
ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου, καλοῦνται
ὀνοματικοί. Οὗτοι

α) ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πρῶσιν,
λέγονται ὀμοιόπτωτοι· *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος. Ἀριστείδης ὁ
δίκαιος. ἐκάλεσε Τολμίδην τὸν κήρυκα.*

β) ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πρῶ-
σιν, λέγονται ἑτερόπτωτοι· *υἱὸς Ἀπολλοδώρου. ὁδὸς τριῶν
ἡμερῶν.*

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἐπέχουν
θέσιν ἐπιρρήματος, καλοῦνται ἐπιρρηματικοί : *κατέβην χθὲς εἰς
Πειραιᾶ Πλ. Κόνων παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον ἀπέπλευσε Ξ. οἱ
λαγῶ τῆς νυκτὸς νέμονται Ξ.* (πρβλ. *νύκτωρ*).

1. Ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοὶ ὁμοίωπτωτοι.

α) Παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις.

§ 21. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον τίθεται ὡς ὁμοίωπτωτος προσδιορισμὸς ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται *π α ρ ά θ ε σ ι ς ἢ ἐ π ε ξ ῆ γ η σ ι ς* αὐτοῦ.

1) Ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς προσθέτει ἐν ὀπωσδήποτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἀπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν: *Δαρείος ὁ βασιλεὺς* (= ὁ βασιλεὺς ἦν). *Ἀθῆναι πόλις μεγάλη* (= αἱ πόλις μεγάλη εἰσίν). (Πρβλ. *Καποδίστριας ὁ Κυβερνήτης*. *Ἡ Ἀγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι*). *Φιλῆσιος καὶ Λύκων, οἱ Ἀχαιοὶ* Ξ. *θάραρος καὶ φόβον, ἄφρονε Ξυμβούλω* Πλ. (Πρβλ. *Ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Κίσισβαρος τὰ δυὸ βουνά*). (Πρβλ. καὶ § 13, 1).

2) Ὁ κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς ἐπεξηγεῖ, ἤτοι διασαφεῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον συμβαίνει νὰ σημαίνει κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον. Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ ἡ λέξις *δ η λ α δ ῆ*: *ὁ παῖς με, ὁ Σάτυρος, ἀπέδρα* (= δηλαδὴ ὁ Σάτυρος) Πλ. *τοῦ ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανίζετε* (= δηλαδὴ ἐπαίνου) Ξ. (Πρβλ. *Οἱ κλέφτες τ' ἀπαντήσανε, οἱ Κολοκοτρωναῖοι*).

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίοτε δηλοῦται σαφέστερον μὲ τὴν προσθήκην τῆς λέξεως *λέγω* (= θέλω νὰ πῶ, ἐνοῶ): *Τελαμῶνι δεῖξει μητρί τε, Ἐριβοῖα λέγω* Σοφ. Τότε ὅμως ἡ ἐπεξήγησις ἐκφέρεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ *λέγω*: *προσέκρουσα ἀνθρώπων ποτηρῶ, Ἀνδροτίωνα λέγω* (= τὸν Ἀνδροτίωνα ἐνοῶ) Δημ.

§ 22. Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνηθέστατα καὶ ἀ ν τ ω ν υ μ ῖ α ι, ἰδίᾳ δὲ αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ δεικτικαὶ: *ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ* Ξ. *τούτου τιμῶμαι ἐμαντόν, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως* Πλ. Ὀμοίως: *Θεμιστοκλῆς ἦκω παρὰ σέ* (= ἐγὼ ὁ Θεμιστοκλῆς ἦκω κλπ.) Θ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας *ἡ μέτερος, ὁ μέτερος, σφέτερος, λαμβανομένης μετ'* ἐμφάσεως, προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτόξ, καθόσον αἱ λέξεις *ἡ μέτερος, ὁ μέτερος καὶ σφέτερος* ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πλυθυντικὴν γενικήν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, *ἡ μ ῶ ν, ὁ μ ῶ ν, σ φ ῶ ν*: *πολὺ ἀπὸ*

τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν (= ἀπὸ τῆς χώρας ἡμῶν αὐτῶν) Ἐ. οἱ Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρει προεξήξαν (= τῷ κέρει σφῶν αὐτῶν) Ἐ.

Ὅμοια σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, ὅποια π.χ. διαρῆ ἐμὸς ἔσχε κυνώπιδος (= ἐμοῦ τῆς κυνώπιδος). Γοργεῖη κεφαλῇ, δεινότο πελώρου (= τῆς Γοργοῦς, τοῦ δεινοῦ πελώρου) Ὅμ. Ἀθηναῖος εἰ, πόλεως τῆς μεγίστης (= ἐξ Ἀθηνῶν, πόλεως κλπ.).

§ 23. Ὡς ἐπεξήγησις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλακίς ἀπαρεμφατικὴ ἢ ἄλλη πρότασις, ἰδίᾳ εἰδική: εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης Ὅμ. οὐκ ἐπὶ τούτῳ κἀθηται ὁ δικαστὴς, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια Πλ. ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς Πλ.

Ἀντιστρόφως δὲ μία παράθεσις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὀλόκληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον νὰ χαρακτηρίζῃ κατὰ τινα τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται προεξαγγελτικὴ: ὁ τάχιστος τῶν λόγων, τέθηκε θεῖον Ἰσκάστης κἀρα Σοφ.

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικὰ παράθεσις κί φράσεις: τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὀμήρου, τὸ κεφάλαιον, τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάντων δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θάτερον, ἀμφοτέρων, τοῦναντίον κ.ἄ.τ. τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἐορτῆς ἤκομεν (= ὅπως συνήθως λέγουν) Πλ. καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ προὔδοτε, οὗτος δὲ ὑμᾶς νῦν προδédωκεν Αἰσχίν.

β) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

§ 24. Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικῶν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν: μεγάλη πόλις (πρβλ. μεγαλόπολις). ὁ σοφὸς ἀνὴρ.

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικῶν ὄχι μόνον κατὰ πτώσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν: ἀγαθοὶ στρατιῶται. μεγάλα πράγματα. οὐδὲν διαφέρει ἄνθρωπος ἀκρατῆς θηρίου τοῦ ἀμαθεστάτου Ξ.

Σημείωσις. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα ἀμφοτέρω δύναται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμὸν: πόλις ἐρήμη μεγάλη

(= ἐρημόπολις μεγάλη). ἐφόρει χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη, στολιδωτὸν τὰ κάτω Ξ.

Ὅταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ καί: φίλος πατρὸς καὶ ἀγαθὸς Ξ. Ἀλλὰ τὸ ἐπιθετὸν πολλὸς λαμβανόμενον μετ' ἄλλου ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ συνδέεται μὲν μετ' αὐτοῦ διὰ τὸ — καί, δὲν ἐννοεῖται ὅμως κεχωρισμένως διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε (= διὰ πολλῶν δεινῶν πραγμάτων) Ξ.

§ 25. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν, λαμβάνονται πολλάκις

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων ἀνὴρ, γυνή, ἄνθρωπος, ὀνόματα οὐσιαστικὰ προσηγορικά, τὰ ὅποια δηλοῦν ἡλικίαν, ἀξίωμα, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.τ.: γέρων ἀνὴρ, γραῦς γυνή, ἄνδρες δικασταί, ἀνὴρ τύραννος, ἄνθρωποι ὑπογραμματεῖς. (Πρβλ. Γέρος ἄνθρωπος, γριά γυναίκα, παπᾶς ἄνθρωπος).

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων, ὄρος, λίμνη, ποταμὸς κ.τ.τ. τὰ γεωγραφικὰ κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσονται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου: τὸ Πήλιον ὄρος, ὁ Ἄλφειὸς ποταμὸς, ἡ Ἀχερουσία λίμνη.

3) μετὰ οἰουδήποτε ὀνόματος γενικῆ πτώσις οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν: ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος (= ὁ βασιλεὺς θρόνος), οἱ Ἀθήνησι δικασταί (= οἱ Ἀθηναῖοι δικασταί), τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης (= τὰς ἐνδόξους) Ἴσοκρ. (Πρβλ. Ὁ κάτω κόσμος. Τὸ πρὸς τὰ ἐδῶ σπίτι).

§ 26. Ὁ σύναρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλάκις ἐκφέρεται καθ' ἑαυτὸν, ὡς οὐσιαστικὸν ἄνευ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποῖον παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως: ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρώας οὐσίας ἐστὶ προδότης (ἐνν. ἀνὴρ). οἱ εἰδότες τὰ δέοντα (= οἱ ἄνδρες οἱ εἰδότες τὰ δέοντα πράγματα) Ξ. (Πρβλ. Ὁ τρελλὸς εἶδε τὸ μεθυσμένο κι ἔφυγε).

Ὅτω πολλά ἐπιθέτα ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπιρρήματα ἢ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς

1) οἱ ἀθάνατοι (= οἱ θεοί), οἱ θνητοὶ (= οἱ ἄνθρωποι), οἱ πολλοὶ

(=ό λαός ό δημοκρατικός), οί ολίγοι (=οί ολιγαρχικοί), οί λέγοντες (=οί ρήτορες, οί πολιτευόμενοι), ό άκρατος (=ό σίνος ό άκρατος), οί κάτω (=οί θεοί τοῦ Ἄδου ἢ οί νεκροί) κλπ. (Πρβλ. οί πλούσιοι, οί φτωχοί—τό μαῦρο, τό βέτσινατο, (ένν. κρασί): **Τ' άντρειωμένου τ' άματα**).

2) ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οίκουμένη, ἡ πολεμία (ένν. γῆ ἢ χώρα), ἡ έπιούσα, ἡ προτεραία, ἡ ύστεραία (ένν. ἡμέρα), ἡ δεξιά, ἡ άριστερά (ένν. χείρ), ἡ γραφική, ἡ μουσική, ἡ ρήτορική (ένν. τέχνη), ἡ εὐθεΐα (ένν. γραμμῆ ἢ οδός), ἡ πλατεΐα, ἡ ταχίστη (ένν. οδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ένν. ναῦς), ἡ εΐμαρμένη, ἡ πεπρωμένη (ένν. μοῖρα), κλπ. (Πρβλ. τὰ ξένα—τό δεξί, τό ζερβί— ἡ καλογορική, κλπ.).

3) τό ιερόν (=ό ναός), τὰ ιερά (=τό θῦμα ἢ ἡ θυσία), τὰ οίκεΐα, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολεμίων, τὰ οίκοι, τὰ δέοντα (ένν. πράγματα), τό κοινόν (=ἡ κοινότης, ἡ πόλις, τό κράτος), τό πεζόν ἢ τό πεζικόν, τό ἱππικόν, τό πελταστικόν, τό ναυτικόν (ένν. στράτευμα), τό παρόν, τό παρελθόν, τό μέλλον (=ό παρῶν χρόνος, κλπ.) (Πρβλ. τό μωρό, τό μικρό, τὰ λεπτά κλπ.).

Οὕτω άρκετῶν επιθέτων ἢ μετοχῶν τό οὐδέτερον μετά τοῦ χρόνου καθήνησε νά λαμβάνεται καί ὡς άφηρημένον οὐσιαστικόν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν: τό κακόν (=ἡ κακία), τό δίκαιον (= ἡ δικαιοσύνη), τό Ἑλληνικόν, (=οί Ἑλληνες ἢ ό Ἑλληνισμός), τό βαρβαρικόν (= οί βάρβαροι), τό ὑπήκοον (=οί ὑπήκοοι).

γ) Κατηγορηματικοί προσδιορισμοί.

§ 27. Κατηγορηματικός προσδιορισμός λέγεται ό δι επιθέτου ἢ επιθετικής μετοχής ὁμοίωπτωτος προσδιορισμός ενός οὐσιαστικού, ό ὁποῖος δέν άποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν έννοιαν, ἀλλ' ἀπλῶς άποδίδει εἰς τό οὐσιαστικόν μίαν παροδικήν¹ ιδιότητα: Ἄρησίλαος φαιδρῶ τῷ προσώπῳ έκέλευσε (= μέ πρόσωπον φαιδρόν) Ξ. ἠύλλιζεσθε έγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις Ξ. (Πρβλ. Περπατεῖτε μέ τό κεφάλι ὄρθιο. Κάθεται μέ τὰ χέρια σταυρωμένα).

1. Ὁ κατηγορηματικός προσδιορισμός εὐρίσκεται πρὸς τό ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν εἰς ἤν σχέσιν τό κατηγορούμενον τῆς προτάσεως πρὸς τό ὑποκείμενον αὐτῆς (§ 7,2), ἦτοι διά τοῦ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ νῦν άποδίδεται εἰς τό οὐσιαστικόν μία ιδιότης, ἡ ὁποία διακρίνεται ἀπό αντίθετον ιδι-

Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν :

1) Τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῆ μέρος τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸ ὅλον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ : ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους (= ἔως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν) "Ὁμ. ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἡλίου κύκλος (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος) Σοφ. τάξιν ἔσχάτην Αἴας ἔχει (= τὸ ἔσχατον μέρος τῆς παρατάξεως) Σοφ.

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος (= ὀλόκληρος), μόνος καὶ ἀντωνυμίαι αὐτὸς (ὡς ὀριστική) καὶ ἕκαστις : πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. κατεκείμεν τὴν νύκτα ὄλην Πλ. μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν οἱ θεοὶ ἐποίησαν οἷαν ἀρθροῦν τὴν φωνήν Ε. αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἰέναι (= ὁ ἴδιος ὁ Μένων, χωρὶς νὰ τὸν παρακινήσῃ ἄλλος κανεὶς) Ε. ἢ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν ὀλίτην ἕκαστον δύο μναὶ ().

Σημείωσις. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν π.χ. ὁ μέσος = ὁ εἰς τὸ μέσον εὐριστόμενος. ὁ πᾶς ἢ ὁ ὅλος = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ οὐδ' οἱ πάντες ἀνθρώποι δύναται ἂν διελθεῖν (= τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων) Ε. ὡσπερ τὰ τοῦ προσώπου μέρη ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον (= πρὸς τὸ πρόσωπον ἐν τῷ συνόλῳ του, λαμβανόμενον) Πλ. ὁ μόνος υἱός (= ὁ μονογενὴς υἱός). (Πρβλ. Μῆν εὐδατε τὸ γαστήρ μου, τὸ μοναχὸ παιδί μου ;).

2. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτοι.

α) Εἰσαγωγή. Αἱ πτώσεις.

§ 23. Αἱ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχῆθεν ἦσαν ὀκτώ : ἦτοι ἡ ὀνομαστική, ἡ κλητική, ἡ αἰτιατική, ἡ γενική, ἡ ἀφαιρετική, ἡ δοτική, ἡ τοπική, ἡ ὀργανική· ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐχάθησαν ἐξ αὐτῶν αἱ τρεῖς : ἦτοι ἡ ἀφαιρετική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπική καὶ ἡ ὀργανική, συγχωνευθεῖσαι μετὰ τῆς δοτικῆς.

τήτα τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ : τέμνει δξεί τῷ πελέκει (= μετὰ τὸν πέλεκυν ὀξύν, καὶ ἔχι ἀμβλύν). Ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει ἰδιότητα ἐνός οὐσιαστικοῦ γνωστῆν ἢ δὴ καὶ ὑπάρχουσαν εἰς αὐτό, καὶ δι' αὐτοῦ διαστέλλεται τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀπὸ ἄλλο ὁμοειδές, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην : τέμνει τῷ δξεί πελέκει (= μετὰ τὸν ὀξύν πέλεκυν, καὶ ἔχι μετὰ τὴν ἀμβλύν).

1) 'Η **ὀνομαστική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς ; (= ποιός), ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸν φορέα τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, ἤτοι ἡ πτώσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτώσις τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν ὁμοιοπτώτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ πτώσις τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν κ.τ.τ. **Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος** φυγὰς ἦν **Ξ. ἠγήετο Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς Θ. (Ὀμήρου) Ἰλιάς, Ὀδύσεια. ἱερός ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος Ξ.**

Σημειώσεις. Πολλάκις συμβαίνει νὰ χρησιμοποιηται εἰς μίαν πρότασιν μία ὀνομαστική, ἡ ὁποία συντακτικῶς δὲν εὐρίσκεται εἰς καμίαν σχέσιν μὲ τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλην λέξιν τῆς προτάσεως : οἱ δὲ φίλοι, ἦν τις ἐπίστανται αὐτοῖς χεῖσθαι, ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι ; Ξ. Πρβλ. **Τότε ὁ ποντικός γίνηκεν ἡ καρδιά του.** (Ἀπὸ ἓνα παραμῦθι). Ἡ τοιαύτη ὀνομαστικὴ λέγεται **ψυχολογικὸν ὑποκείμενον** τῆς προτάσεως, διότι ἐκφράζει τὴν ἐννοίαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὴν ὁποίαν οὗτος τὴν παρουσιάζει ἔτσι ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελῆ, ὡς τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς φράσεως, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνίαν τῶν λέξεων.

2) Ἡ **κλητική** εἶναι ἡ πτώσις, μὲ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορεύομεν πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα : **δεῦρο, ὦ Σώκρατες. ὦ ἡλιε καὶ γῆ.** (Πρβλ. **Ἐδῶ Πέτρο. Μὴ μὲ μαλώνης, Κίσαβε**).

Σημειώσεις. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς : ὦ Ἀγγίλαε καὶ πάντες οἱ παρόντες **Λακεδαιμόνιοι Ξ. ἡ Πρόκνη, ἔκβαινε** (= ὦ Πρόκνη). (Πρβλ. **Γειά σας, χαρά σας, μάστοροι καὶ σεις οἱ μαθητάδες. Ποῦ εἶστε οἱ Μποτσαραῖοι ;**).

3) Ἡ **αἰτιατικὴ** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : τίνα ; (ποιόν ;), πόσον ; ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου· προσέτι δὲ ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ ἕκτασιν τόπου ἢ χρόνου : **φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα Θ. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν Ξ.**

4) Ἡ **καθαρὰ γενική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίνοσ ; ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς) τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν

περιλαμβάνεται κάτι τι, ἤτοι ἡ πτώσις, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκφράζεται σχέσηις κτήσεως ἢ ἐξαρτήσεως, τὸ ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ ὅλον, εἰς μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται μία ἐνέργεια: αἱ τρίγες τῆς κεφαλῆς. Συγκαρούσας Ἀρχίας τῶν Ἑρακλειδῶν ᾤκισε (= εἰς ἐκ τῶν Ἑρ.). Θ. σταγόνες ὕδατος. Ἐκτορος Ἀνδρομάχῃ. τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον ἄφρονες ἐγένοντο (= ἀπὸ τὰ κηρία) Ξ.

5) Ἡ ἀφαιρετικὴ γενικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: π ὅ θ εν; (ἀπὸ τίνος; ἐκ τίνος;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τίς ἢ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως: Θέτις ἀνέδν πολιτῆς ἀλῶς (= ἐκ τῆς θαλάσσης). Ὀμ., Α 359. Ἡρῆ μειδήσασα παιδὸς ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον (= παρὰ τοῦ παιδὸς) Ὀμ., Α 596. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἐβδομήκοντα (= ἀπὸ τὰς Θήβας) Θ.

6) Ἡ καθαρὰ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: εἰς τί ν α; διὰ τί ν α; (γὰρ ποιόν;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει μία πράξις ἢ ἐν πρᾶγμα: ἡ μοῖρα δίδωσιν ἀνθρώποις κακὰ (= εἰς τοὺς ἀνθρ.). ἕκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγένηται, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι (= ὅχι μόνον γὰρ τὸν πατέρα του κλπ.). ἤλιοι ταῖς θύραις (= διὰ τὰς θύρας, ἤτοι γὰρ κάρφωμα τῶν θυρῶν).

7) Ἡ τοπικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: π ο ὦ; π ὅ τ ε; ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι: Ἀχιλλεὺς εὔδε μυχῷ κλισίης (= ἐν τῷ μυχῷ) Ὀμ. πατὴρ σὸς αὐτόθι μίμνει ἀγρῶ (= ἐν τῷ ἀγρῷ) Ὀμ. τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐδήρουν τὴν γῆν, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον Θ.

8) Ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: μὲ τί ν α; μὲ τί; (μὲ ποιόν; πῶς;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συν ο δ ε ὕ εῖ τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινα ἐνέργειάν του (δοτικὴ τῆς συνοδείας) ἢ τὸ ὁποῖον χ ρ η σ ι μ ε ὕ εῖ ὡς ὀ ρ γ α ν ο ν αὐτοῦ διὰ ταύτην (κυρίως ὀ ρ γ α ν ι κ ῆ δ ο τ ι κ ῆ): ἐντεῦθεν Κῆρος ἐξελαύνει συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι (= μὲ τὸ στράτευμα) Ξ. Ναυσικᾶ ἴμασεν μᾶστιγι ἡμίονους (= μὲ τὴν μᾶστιγα) Ὀμ.

Σημείωσις. Ἡ ἀνάμειξις τῶν πτώσεων καὶ κατόπιν ἡ ἀπόλειξις μερικῶν

ἐξ αὐτῶν προῆλθεν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ τύπου αὐτῶν (πρβλ. οἶκω δοτική—οἶκοι τοπική, οἶκω = οἰκοθεν ἀφαιρετική) ἢ τῆς σημασίας αὐτῶν (πρβλ. "Ἡρῆ ἐδέξατο χεῖρι κύπελλον, ἔνθα ἡ λέξις χεῖρι ἠδύνατο νὰ ἐκλαμβάνεταί καὶ ὡς πτώσεως τοπικῆς = εἰς τὸ χέρι της, καὶ ὡς πτώσεως ὀργανικῆς = μὲ τὸ χέρι της), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῆς χρήσεως ταυτοσῆμων ἐμπροσθέντων (πρβλ. λέγω τινί τι καὶ λέγω πρὸς τινά τι).

β) Ἡ γενική μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 29. Ἡ γενική συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῦ

1) ἐν δ ι η ρ η μ ἔ ν ο ν ὄ λ ο ν (γενική διαιρετική) : ἀνὴρ τοῦ δήμου "Ομ. (Πρβλ. ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ). ἀπέθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλειος (= ἀπὸ τοὺς στρ.). Ἡρόδ. ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν. τὸ ἡμῖν τοῦ στρατοῦ. μέσον ἡμέρας Ξ.

2) τὴν ὕ λ η ν, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ : κόπη ἐλέφαντος (= λαβὴ ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν) "Ομ. ἄμαξα¹ σίτου (= φορτωμένη σιτάρι). "Ομ. ἀγέλη βοῶν (= κοπάδι ἀπὸ β.) Ξ.

3) τὸν κ τ ῆ τ ο ρ α (γενική κτητική) : Περικλέους οἶκος. Ἀριστομάχη Ἀριστοκλέους. ἱερός ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος (= ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἀρτ.). Ξ. οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφεστηχότων ἴδιοι Δημ. Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συνήθη εἶναι τὰ : οἰκεῖος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἐταῖρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τινός).

4) τὸν δ η μ ι ο υ ρ γ ὄ ν τ ι ν ο ς : νόμος Σόλωνος. ἔλκος ὕδρου (= ἀπὸ ὕδρον, ἦτοι ἀπὸ δάγκωμα ὕδρου) "Ομ.

5) ἰ δ ι ὀ τ η τ α, ἐπὶ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν μέγεθος τῆς ἡλικίας, συναπτόμενα μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν : δύο ἡμερῶν πλοῦς Δημ. ὀκτὸ σταδίων τεῖχος Θ. παῖς τριῶν ἐτῶν. (Πρβλ. δέκα χρονῶν ἀγόρι).

6) τὴν ἀ ξ ῖ α ν ἢ τὸ τ ῖ μ η μ α : δέκα μνῶν χωρίον Ἰσαῖ. ἱερά (θυσία) τριῶν ταλάντων. ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινός ἀξία ἐστίν Ξ. δόξα χρημάτων οὐκ ἄνητή Ἰσοκρ.

7) τὴν α ἰ τ ῖ α ν : δίκη κλοπῆς (= διὰ κλοπῆν). ὀργῆ τῶν πραττομένων Δημ. (Πρβλ. Ἡ πίκρα τοῦ χωρισμοῦ). οὐδεις ἔνοχος λιποταξίου οὐδὲ δειλίας.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήθη εἶναι τὰ : αἰτίος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογός (τινός).

1. Παρ' Ὀμήρῳ ἡ λέξις ψιλοῦται.

8) τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενική ὑποκειμενική): *Θουκυδίδης ξενέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων* Θ. (= οἱ Π. καὶ οἱ Ἀθ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (Πρβλ. εἶναι θέλημα Θεοῦ = θέλει ὁ Θεός).

9) Τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενική ἀντικειμενική): *ρομεὺς ἀγέλης* Ξ. (πρβλ. *νέμει ἀγέλην*). ἢ *τῶν ἐφήβων ἐπιμέλεια* (πρβλ. *ἐπιμελεῖται τῶν ἐφήβων*). *Κρίτων ἦν Σωκράτους ὁμιλητὴς* Ξ. (πρβλ. *ὠμίλει Σωκράτει*). *Σωκράτης οὐδὲ τούτων ἀνήκοος ἦν* (πρβλ. *ἤκουσε καὶ ταῦτα*).

§ 30. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλά, ἴδια δὲ ὅσα ἔχουν ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

1. συντάσσονται μετὰ καθαρᾶς γενικῆς (§ 28,4) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά: *ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλίγωνρός τινος*.

β) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά: *μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσιμων τινός*.

γ) τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά: *ἐμπειρος, ἄπειρος, τρίβων, ἀθήτης τινός*. Πλ.

δ) τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά: *μέτοχος, κοινωνός, μεστός, πλήρης τινός*.

ε) τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά: *φειδωλός, ἀφειδής τινος*.

στ) τὰ ἀρχικὰ καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὑπήκοός τινος.

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (ἴδια εἰς τοὺς ποιητάς) καὶ μετοχὰ ῥημάτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς: *οἰωνῶν σάφα εἰδός*. Ὅμ., α 202. *διδασκόμενος πολέμοιο* Ὅμ. Π, 811 (πρβλ. *ἔμπειρός τινος*).

II. Συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§ 28,5) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά: *μόνος* (= ἀποκεχωρισμένος), *ἔρημος, ἐλεύθερος, ἄγνός τινος*.

β) τὰ στερήσεως σημαντικά: *ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὀρφανός τινος*.

γ) τὰ διαφορᾶς σημαντικά: *διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλοτρίος τινος*: *ἄλλα τῶν δικαίων* (=διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ δ.). Ξ.

δ) τὰ παραθετικά καὶ ὅσα ἔχουν ἔννοιαν συγκρίσεως (γενική συγκριτική): πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός τινος : ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον ἐστὶν (= ἀπὸ τὸν λόγον) Ξ. ναυμαχία αὕτη μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται Θ. Ἐπίαξα προτέρα Κύρου εἰς Ταρσοὺς ἀρίκετο Ξ.

Σημείωσις. Ὅτι ἡ γενική, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετική (§ 28,5), ἥτοι πτώσις, ἥτις δηλοῖ τὸ πῶθεν ὀρμᾶται τι, δεικνύει σαφῶς ἢ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικήν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μετὰ ἐμπρόθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀπὸ καὶ αἰτιατικήν : Ἐλεύθερος ἀπὸ βάσανα. Ὁρφανός ἀπὸ πατέρα. Διαφορετικός ἀπὸ σένα. Ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Παῦλον.

γ) Ἰδιαιτεριαι παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν.

§ 31. α) Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται πρῶτος ὅρος τῆς συγκρίσεως· ἐκεῖνο δέ, πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ, καλεῖται δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως : ὁ Ὀλυμπος ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης ἐστὶν (Ὀλυμπος ἀ' ὅρος τῆς συγκρίσεως — Ὀσσα β' ὅρος τῆς συγκρίσεως).

2) Ὁ ἀ' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὄχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον ὅρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα : τὴν πόλιν κατέστησαν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολεμίων. προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.

3) Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως

α) ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πρβλ. § 8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικήν (ἀφαιρετικήν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου ἦ (= παρὰ) καὶ ὁμοιπτῶτως πρὸς τὸν ἀ' ὅρον τῆς συγκρίσεως: σιγή ποτ' ἐστὶν αἰρετωτέρα λόγου (= ἀπὸ τὸν λόγον). προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν (= ἢ ἐτέροις, παρὰ εἰς ἄλλους) Θ. τὸ φυλάξασθαι τάγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι ἐστὶν Δημ. Παύσατις ἐφίλει Κῦρον μᾶλλον ἢ τὸν Ἄρταξέρξην Ξ. οἱ Πέρσαι Κῦρῳ μᾶλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασιλεῖ Ξ.

β) ὅταν δὲ δὲν εἶναι οὐσιαστικὸν, ἀλλὰ κάποια ἄλλη λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ ἦ καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν ἀ' ὅρον τῆς

συγκρίσεως : *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. Σωκράτης παίζων οὐδὲν ἤττων ἢ σπουδάζων ἐλυσσιτέλει τοῖς συνδριατριβοῦσι* Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντί ἢ πρό μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αἰτιατικῆς (ὅπως συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : *μείζονα ὅστις ἀντί τῆς αὐτοῦ πάτρως φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω* (= ἀπὸ τὴν πατρίδα του) Σοφ. *μηδὲν περὶ πλείονος ποιῶ πρό τοῦ δικαίου* (= ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον· ἀπὸ τὸ δίκαιον) Πλ. *ἡλίον ἐκλείψεις πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρῶν χρόνον μνημονεύμενα* ξυνέβησαν Θ.

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξύ τῶν συγκρινόμενων, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κατὰ μετὰ αἰτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε ἢ διὰ τοῦ ἢ ὡς μετ' ἀπαρεμφάτου : *Ἄγεις ἔτυχε σεμιότερας ἢ κατ' ἄνθρωπον ταφῆς* Ξ. *φοβοῦμαι μή τι μείζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῆ* Ξ.

§ 32. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλακίς παραλείπεται, ὡς ἐννοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς : *τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κορέα ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλότερα δὲ* (ἐνν. αὐτῶν) Ξ. *ἢ τῆς πόλεως δύναμις ἤττων τῶν ἐναντίων ἐστὶν* = ἤττων τῆς δυνάμεως τῶν...) Ξ. (Πρὸβλ. *Ὁ Πέτρος ἔχει μεγαλύτερον σπίτι ἀπὸ τὸν Παῦλο* (= ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Παύλου).

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Βραχυλογικὴν ἔκφρασην τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότου κ.τ.τ., αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μετὰ τὸ ἢ καὶ ὀλόκληρον πρότασιν : *ἡ Κακία ἐφαίνεται λευκότερα καὶ ἐρυθροτέρα τοῦ ὄντος* (= ἢ ὄντως ἦν, δηλ. ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο) Ξ. *ἐγένετο κορείσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου* (= ἢ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγήσασθαι αὐτό) Θ.

§ 33. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ιδιότητά των καὶ δηλοῦνται ὅτι τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἔχει τὴν ιδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμόν. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται *σύγκρισις ὑπεροχῆς*. (Οὕτως εἰς τὰ προηγούμενα παραδείγματα).

2) Πολλάκις γίνεται σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινὰ ιδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποῖαν ἔχει τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν. ἢ συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦνται ἢ ὑπάρχουσα μεταξύ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται *σύγκρισις ἀντιθέσεως* : *Ξενίας καὶ Πασίων κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς*

περὶ ἐκείνους (=ὁ Ξ. καὶ ὁ Π. εἶναι κ α κ ο ἰ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὄχι ἀ γ α θ ο ἰ, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους) Ξ. Κ. Ἄν. 1, 4, 8. ἴθι, γέρον, μὴ μ' ἐρέθιζε, **σαώτερος** ὡς κε νέηαι (=γιά νά ἀπέλθης σῶος καὶ ὄ χ ι β ε β λ α μ μ ἔ ν ο ς, ὅπως θά συμβῆ, ἐάν μένης καὶ μ' ἐρεθίζης) Ὀμ., Α 32. φθονέσθαι κρέσσον ἐστὶν ἢ οἰκτίρεσθαι (=εἶναι καλύτερον νά φθονῆται κανεῖς εὐτυχῶν παρὰ νά τυγχάνῃ οἴκτου δυστυχῶν, ἥτοι μεταξὺ τ ὧ ν δ ὐ ο κ α κ ὧ ν, τοῦ φθονεῖσθαι καὶ τοῦ οἰκτίρεσθαι, ὀλιγώτερον κακὸν καὶ ἐπομένως προτιμότερον εἶναι τὸ φθονεῖσθαι) Ἡρ. 3,52.

Σ η μ ε ἰ ὡ σ ι ς α'. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνονται δύο ἰδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπιθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφοτέρω εἰς συγκριτικὸν βαθμὸν μὲ τὸ μῦρον ἢ μεταξὺ αὐτῶν: **στρατηγοὶ πλείονες ἢ βελτίονες** (=μᾶλλον πολλοὶ παρὰ καλοὶ, ἥτοι πολλοί, ὄχι ὁμοῦ καὶ καλοὶ) Ἄρφ. ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα (= ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὄχι σοφῶς) Ἡρόδ.

Σ η μ ε ἰ ὡ σ ι ς β'. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλακίς τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μύρου π ὶ ς (= κάπως, ὀλίγον) : **οἱ τε πρεσβύτεροι καὶ οἱ νεώτεροι** (= οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι) Ἰσοκρ **μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις;** (= νέον τι) Πλ. **Κῦρος ἦν ἴσως πολυλογώτερος.** (= πολυλόγος πως) Ξ. **τὸ στράτευμα ἀτακτότερον ἐχάρει** (= ἀτάκτως πως, ὄχι ὅλας εὐτάκτως) Θ. (Πρβλ. **Τὸ μεγαλύτερον τὸ ψάρι τρώει τὸ μικρότερον** = τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό. Ὁ ἄρρωστος σήμερον εἶναι καλύτερα = κάπως καλά, ὄχι τὸσον ἄσχημα ὅσον χθές).

§ 34. β) **Τὸ ὑπερθετικόν.** 1) Ἀρχῆθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἀπλῶς ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἡ δὲ κυρία διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς ἓν ἢ πρὸς ἄλλα ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ ὡς ἓν τι θεωρούμενα (Ἄρταξέρεξ ἦν πρεσβύτερος **Κύρου**. χρυσὸς δὲ κρείσσω **μυρίων λόγων βροτοῖς**) διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, ἀλλὰ νοούμενα ἐν ἑκάστον χωριστά: **Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐλπίσας ἀξιολογώτατον αὐτὸν ἕσσεσθαι τῶν προγεγενημένων** (=ἀξιολογώτατον καὶ ἀξιολογώτερον ἐν συγκρίσει πρὸς ἓνα ἑκάστον τῶν προγεγενηστέρων) Θ.

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῆθεν (ἀφαιρετικῆ) γενικὴ συγκριτικῆ, ὅπως καὶ ἡ γενικὴ, ἡ ὁποία συνάπτεται μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὁμοῦ καταντᾷ αὕτη νά εἶναι γενικὴ διαιρετικῆ (§ 29,1), ἐφόσον τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ

ἀπρεπής τινι: τύραννος άπας έχθρός έλευθερία και νόμοις εναντίος Δημ.

Σημείωσις: Τά επίθετα φίλος, έχθρός, πολέμιος κ.τ.τ. συντάσσονται και μετά γενικής (κτητικής), ίδια όταν λαμβάνονται μετά του άρθρου ως ουσιαστικά: οί φίλοι, οί έχθροί, οί πολέμοι τής πόλεως (§ 29,3)

β) Μετά όργανικής δοτικής (§ 28,8) συντάσσονται τά επίθετα, τά όποια σημαίνουν ταυτότητα ή όμοιότητα, ισότητα ή συμφωνίαν, άκολουθίαν ή διαδοχήν, προσέγγισιν ή μεϊξιν, και πολλά επίθετα σύνθετα μετά τής προθέσεως έν ή σύν. **ό αυτός τινι**—όμοιος, άνόμοιος, παραπλήσιος, προσφερης **τινι**—ίσος, άνισος, ισόροπος, σύμφωνος, συνωδός, όμόγλωσσός **τινι**—άκόλουθος, διάδοχος **τινι**—πλησίος, γείτων, όμορος, συμμελής, άμεικτός **τινι**—συγγενής, σύμφυτος, έμφυτος, ένοχος **τινι:** οί πονηροί **άλλήλοισι όμοιοι** Πλ. αιδώς και φόβος **έμφυτα τοίς άνθρώποις εισίν.**

Σημείωσις 1. Μετά τών επιθέτων, τά όποια σημαίνουν ταυτότητα ή όμοιότητα, πολλάκις ή δοτική λαμβάνεται βραχυλογικώς: **κόμαι Χαρίτεσιν όμοια** (= κόμαι ζυμοια ταίς κόμαις τών Χαρίτων) "Ομ (Πρβλ. § 32).

Σημείωσις 2. 'Η μετά επιθέτων συναπτομένη δοτική σημαίνει ένλοτε αναφοράν, ήτοι τό κατά τι: φιλοπροσήγορος **τῷ τρόπῳ.** έρωμενέστατοι **ταίς ψυχαίς.**

γ) 'Η αιτιατική μετά ουσιαστικῶν και επιθέτων.

§ 36. 'Η αιτιατική ως έτερόπτωπος προσδιορισμός ουσιαστικῶν ή επιθέτων δέν εΐναι πολύ συνήθης, σημαίνει δε αύτη μετά τούτων τό **κατά τι ή αναφοράν:** τυφλός **τά τ' ὠτα τόν τε νοῦν τά τ' ὄμματ'** εΐ Σοφ.

Συνήθεις τοιαῦται αιτιατικά μετ' ουσιαστικῶν εΐναι (τό) εὔρος, (τό) ὕψος, (τόν) αριθμόν, (τό) πλῆθος, (τό) ὄνομα: ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν **Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὔρος τεττάρων πλῆθρων Ξ. πόλις αὐτόθι ὠκεῖτο, Θάφακος ὄνομα.**

δ) Αἱ πλάγιοι πτώσεις μετ' ἐπιρρημάτων και ἐπιφωνημάτων.

§ 37. α') Γενική. 1) 'Εκ τών επιρρημάτων συντάσσονται μετά γενικής.

α) ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικά και ποσοτικά: ἐνταῦθα τής **ἡπείρου Θ. πολλαχού τής γῆς** Πλ. **πρωὶ τής ἡμέρας** 'Ηρόδ. **τημικαῦτα**

τοῦ θέρους Ἄρφ. τοῖς τῆς ἡμέρας. τῶν τοιούτων ἄδην εἶχομεν (= μέχρι χορτασμοῦ, ἤτοι ἀφθονίαν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα) Πλ. (Γενική καὶ καθαρά τοῦ ὅλου: πρβλ. § 29, 1).

β) ἐπιρρήματα τροπικά, οἷον πῶς, ὅπως, ὡς (μετὰ τοῦ ῥήματος ἔχω) εὖ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν, ἀπομάκρυνσιν καὶ χωρισμόν, οἷον ἔξω, ἐκτός, πόρρω ἢ πρόσω, κρούφα, λάθρα (τινός): βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδείας; (= ὡς πρὸς τὴν παιδείαν) Πλ. (Πρβλ. Πῶς εἶναι ἀπὸ ὑγείαν;). Ἡ Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται (= ὡς πρὸς τὸν παράπλου) Θ. (Γενική ἀφαιρετική, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς: πρβλ. § 28,5 καὶ § 30, II).

Σημείωσις. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικά ἐπιρρήματα ἐντός, εἴσω, ἐγγύς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω, ἔμπροσθεν, ὀπίσθεν, ἐκατέρωθεν, μεταξὺ, ἐναντίον κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ γενικῆς: ἀξίως λόγου (πρβλ. ἀξίως λόγου), οὐκ ἀπειρώς αὐτοῦ ἔχω (πρβλ. ἀπειρώς τινος).

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενική (ἀφαιρετική), ἡ ὅποια δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, τὸ ὅποion προκαλεῖ τὴν ἀναφώνησιν: φεῦ τῆς ἀνοίας! Σοφ. αἰαὶ κακῶν! οἴμοι τέκνων Εὐρ.

§ 38. β') Δοτική. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς ὀργανικῆς, § 28,8) συνήθη εἶναι τὸ ἅμα (= σύν, συγχρόνως μέ), ὁμοῦ (= μαζὶ μέ), καὶ τινα παράγωγα ἐπιθέτων ἢ ῥημάτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: ἅμα τῇ ἡμέρᾳ. ταῦτα ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρά ἐστι (= ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι κακά) Πλ. ὁμοῦ τῷ πληῷ Ξ. ὁμοίως ἐκείνῳ (πρβλ. ὁμοίός τινι). συμφερόντως τοῖς φίλοις (πρβλ. συμφέρει τοῖς φίλοις Ξ.). ἐπομένως τῷ νόμῳ (πρβλ. ἔπομαί τιμ Πλ.)

§ 39. γ' Αἰτιατική. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς συνήθη εἶναι τὸ νῆ ἢ ναὶ μὰ (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ μὰ ἢ οὐ μὰ (ἐπὶ ἀρνήσεως): νῆ Δία ἢ ναὶ μὰ Δία, μὰ Δία ἢ οὐ μὰ Δία (πρβλ. μὰ τὴν Παναγία).

Σημείωσις. Ἡ παρά τὸ νή ἢ μὰ αιτιατικῆ ἐξηγεῖται ὡς προελθοῦσα ἐκ παραλείψεως τῆς λέξεως ὄμνυμι (ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα : ἢ Δία (= νή, ὄμνυμι τὸν Δία). Βλ. Ὁμ. Ψ 585. Ξεν. Κύρ. Ἄν. 6, 6, 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'
ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 40. Αἱ ἀντωνυμῖαι, ἐπειδὴ ἐν γένει εἶναι λέξεις λαμβανόμεναι ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, δύνανται νὰ ἀναπληροῦν εἰς μίαν πρότασιν οἰονδήποτε ὄρον αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἐκφέρεται διὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ (§ 8, § 9, § 21 κ.έ., § 29) ἢ ἐπιθέτου (§ 8, § 9, § 24 κ.έ.).

α) Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμῖαι καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός.

§ 41. 1) Τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου ἡ μὴ ὑπάρχουσα ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ σπανία πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ αὐτῆς (σφεῖς) ἀναπληροῦται ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὀνομαστικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ἢ ὑπὸ τῆς (ὀριστικῆς ἀντωνυμίας) αὐτός ἐπὶ ἐμφάσεως καὶ ἐκδηλώσεως σεβασμοῦ πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρόσωπον : "Ἐκτορος ἦδε γυνή (ἔστι) Ὁμ. οὔτε ἡμεῖς ἐκείνον ἔτι στρατιῶται, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης Ξ. αὐτὸς ἔφα (=ἐκεῖνος, ὁ Πυθαγόρας δηλαδή, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος).

2) Τῶν ἰσχυροτέρων, ἤτοι τῶν ὀρθοτονουμένων τύπων τῶν πλάγιων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (ἐμοῦ, ἐμοί, σοῦ, σοὶ κλπ.) χρῆσις γίνεται, ὅταν εἰς τὸν λόγον ὑπάρχη ἔμφασις καὶ πρὸ πάντων ἀντιδιαστολή (πρβλ. § 17). "Ἄλλως κακονικῶς γίνεται χρῆσις τῶν ἐγκλινομένων τύπων (μοῦ, μοί, κλπ.): ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μελήσει Ξ. οὐκ ἐμοί, ἀλλὰ σοὶ ἀρέσκει ταῦτα—ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἔλθειν Ξ. (πρβλ. Ἐμένα φωνάζει, ἐσένα φωνάζει—μὲ φωνάζει, σὲ φωνάζει).

Σημείωσις. Οἱ ὀρθοτονούμενοι τύποι τίθενται κανονικῶς καὶ κατόπιν τῶν προθέσεων: παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμέ, πρὸς σέ, κλπ. (οὐδέποτε παρὰ μου κλπ. Ἄλλὰ: πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς με.).

3) Αἱ εὐχρηστοὶ (εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς) πλάγιαί πτώσεις τῆς

προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) λαμβάνονται συνήθως ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἐπὶ ἐμμέσου ἀντανακλάσεως· (βλ. κατωτέρω § 42, 2, β') : ἔλεξαν ὅτι πέμψειε σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς (=σφᾶς αὐτοῦς—αὐτοῦς) Ξ. Γενικῶς δὲ ἀντὶ τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ πλάγαι πτώσεις τῆς αὐτόθες, ὡς ἐπαναληπτικῆς, ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ὅταν ὑπάρχη ἐμφασίς : Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος Κύρος ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίαυς δαρεικοὺς (=τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει) Ξ. τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς, ὡσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον Ξ.

4) Ἡ ἀντωνυμία αὐτόθες

α) οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται ὡς δεικτικῆ, (ὅπως κανονικῶς λαμβάνεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν). Συναπτομένη δὲ μετὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ὡς ὀριστικῆ εἶναι κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ : αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἰέναι παρὰ Ἀρῖαιον Ξ. (πρβλ. § 27, 2).

β) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸς δῆλωσιν ταυτότητος : τὴν Ἀττικὴν ἀνθρωποὶ ὄκουν· οἱ αὐτοὶ αἰεὶ (=οἱ ἴδιοι, καὶ ὄχι ἄλλοτε ἄλλοι).

γ) ὡς ὀριστικῆ λαμβάνεται καθ' ἑαυτὴν ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου ἄνευ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τῶν προσώπων τούτων : καὶ αὐτὸς πολλῶν πολέμων ἔμπειρός εἰμι (καὶ ἐγὼ αὐτός) Θ. σοφοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσει σοφός (=καὶ σὺ αὐτός, καὶ σὺ ὁ ἴδιος), ἔδοξε δὲ χρῆναι αὐτούς τε ἔλθειν ἐπὶ θεῶν τάνδροσς καὶ ἡμᾶς συμπαράλαβεῖν (=ἡμεῖς τε αὐτοῦς=καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι) Πλ.

δ) κατόπιν τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς ὀνομάτων, οἷα τὰ ὀνόματα στρατηγός, πρῆσβευτής κλπ. χρησιμεύει, ἵνα ἐξαίρη τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ὡς τὸ κύριον καὶ σπουδαιότατον : Κορινθίων στρατηγός ἦν Ξενοκλείδης πέμπτος αὐτός (=πρῶτος στρατηγός μετέσσαρας ἄλλους συστρατῆγους) Θ.

β) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι.

§ 42. 1) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐκφέρονται μετὰ τοῦ ἄρθρου· πρβλ. ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ (=ἐλη-

σμόνησα τὸν ἑαυτὸν μου) Πλ. γνῶθι σαυτὸν (= τὸν ἑαυτὸν σου). ἑαυτοῦ κήδετα ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ (= γιὰ τὸν ἑαυτὸν του φροντίζει) Ξ.

2) χρησιμοποιοῦνται

α) ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἀντὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει, ὅταν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας καὶ διὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό· (ἄ μ ε σ ο ς ἢ ε ὕ θ ε ῖ α ἀντανάκλασις) : (ἐ γ ῶ) ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ Πλ. (ὕ μ ε ῖ ς) βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς Πλ. ὁ σοφὸς ἐν ἑαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν.

Σημείωσις. Συνήθως ὅμως (κατὰ τὸ δοκεῖ μοι ἢ ἐμοὶ δοκεῖ) λέγεται δοκῶ μοι καὶ ἐμοὶ ἢ ἔμοιγε δοκῶ, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ δοκῶ ἐμαυτῷ.

Ἔνιστε δὲ ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς προτάσεως : τὸν κωμάρχην ὄχρητο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας (= πρὸς τοὺς δούλους του, δηλ. τοῦ κωμάρχου) Ξ.

β) κατὰ τὸ γ' ἴδιον πρόσωπον εἰς δευτερευούσας ἢ ἀπαρεμφατικάς ἢ μετοχικάς προτάσεις, ἂν καὶ τὸ σημαίνον ἐν αὐτῶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτὸ οὐχὶ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ τῆς μετοχῆς, ἀλλὰ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως· (ἔ μ μ ε σ ο ς ἢ π λ α γ ῖ α ἀντανάκλασις) : οἱ Κλαζομένιοι τὴν Πολίχραν ἐτείχιζον, εἴ τι δέοι σφίσι αὐτοῖς πρὸς ἀναχώρησιν Θ. ὁ ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὄρᾶν Ξ. πολλοὶ ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσάμενους Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐπὶ τῆς ἐμμέσου ἀντανάκλασεως χρησιμοποιεῖται ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου, κατὰ τὰς εὐχρήστους πτώσεις αὐτῆς (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς, § 41,3), συνηθέστερον δὲ αἱ πλάγια πτώσεις τῆς (ἐπαναληπτικῆς) ἀντωνυμίας α ὕ τ ὅ ς , ὅταν ὁ λόγος νοηταὶ ἐκφερόμενος ὡς ἀπὸ τοῦ διηγουμένου προσώπου (ἦτοι τοῦ συγγραφέως) καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως : λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσῶν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας (= αὐτῷ) Ξ. οἱ φυγάδες ἐδέοντο Κερκυραίων σφᾶς κατάγειν (= αὐτούς) Θ. λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρον ἐπιδειξάει τὸ στράτευμα αὐτῇ Ξ.

Σημείωσις. Ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου λαμβάνεται ἐνίστη

καί εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἀντὶ τῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου : δεῖ ἡμᾶς ἐρῆσαι **ἑαυτοὺς** (= ἡμᾶς αὐτοὺς) Πλ. (ὕ μ ε ῖ ς) ἀποφαίνετε σκαιοτάτους **ἑαυτοὺς** (= ὑμᾶς αὐτοὺς) Λυσ.

Ἡ χρῆσις αὕτη ἐπεκράτησε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω προῆλθον αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι τῆς νέας γλώσσης, τὸν **ἑαυτόν μου**, τὸν **ἑαυτόν σου**, τὸν **ἑαυτόν του** κλπ.

γ) Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§ 43. Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι (ἀλλήλων, ἀλλήλους κλπ.) ἐκφέρονται πάντοτε (ὅπως καὶ αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι) ἄνευ ἄρθρου : ἀγαπᾶτε **ἀλλήλους** (= ὁ ἕνας τὸν ἄλλον). βασιλεία καὶ τυραννίς διαφέρουσιν **ἀλλήλων**.

Σημείωσις. Πολλάκις ἀντὶ τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμίας γίνεται χρῆσις τῆς αὐτοπαθοῦς (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν) : διαλύσαθε τὰς πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς ἔχθρας (= τὰς πρὸς ἀλλήλους) Ἰσοκρ. ἀπίστως ἔχουσι πρὸς ἑαυτοὺς οἱ Ἕλληνες (= πρὸς ἀλλήλους) Δημ.

δ) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 44. 1) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι

1) λαμβάνονται, ὅπως τὰ ἐπίθετα ἐν γένει, μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἄνευ αὐτοῦ : ὁ ἐμὸς φίλος—ἐμὸς φίλος, οἱ ὑμέτεροι στρατιῶται—ὑμέτεροι στρατιῶται κλπ. (πρβλ. ὁ ἰδικὸς μου φίλος—ἰδικὸς μου φίλος κλπ.).

2) Χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τῆς γενικῆς (κτητικῆς) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (μ ο ὕ, σ ο ὕ, ἡ μ ῶ ν, κλπ., § 29,3), ὅταν ἡ σχέση τῆς κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως ἢ δὲν ὑπάρχη μὲν ἔμφασις, ὑπάρχη ὅμως ταυτότητος τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὅποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας : ἐρχεται ὁ ἐμὸς φίλος (= ὁ ἰδικὸς μου φίλος), ὁ σὸς φίλος (= ὁ ἰδικὸς σου φίλος), ὁ ἡμέτερος πατήρ (= ὁ ἰδικὸς μας πατήρ) κλπ.—(ἐ γ ῶ) στέργω τὸν ἐμὸν φίλον (= τὸν φίλον μου), (ὕ μ ε ῖ ς) στέργετε τὸν ὑμέτερον φίλον (= τὸν φίλον σας) κλπ.

Σημείωσις 1. Ἡ ἀρχῆθεν κανονικῶς ἐσχηματισμένη κτητικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου ἐός, -ή, -ὸν (πρβλ. ἐμὸς, -ή, -ὸν κλπ.) εἶναι ὅλως ἀχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτοῦ, αὐτῆς κλπ.), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικὴ τῆς δευκτικῆς ἀντωνυμίας (οὗτος ἢ ἐκεῖνος) : ἐρχεται ὁ φίλος αὐτοῦ (= ὁ φίλος του)—ὁ τούτου φίλος (= ὁ ἰδικὸς του φίλος).

Ὁμοίως ἡ ἀντωνυμία σφέτερος εἶναι σπανία, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτῶν), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικὴ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (τοῦτων ἢ ἐκείνων) : ἔρχεται ὁ φίλος αὐτῶν (= ὁ φίλος των) — ὁ τούτων φίλος (= ὁ ἰδικός των φίλος) κλπ.

Σημείωσις 2. Ὄταν ὑπάρχῃ ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον δηλοῦται διὰ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, τότε ἐπὶ ἐμφάσεως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ μὲν τοῦ ἐμός, σός, ἢ τῆς γενικῆς τοῦτου ἢ ἐκείνου, ἢ γενικῆ τῆς ἀντιστοίχου αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἑαυτοῦ), ἀντὶ δὲ τῶν ἀπλῶν ἢ μέτερος, ὑμέτερος, ἢ τῆς γενικῆς τοῦτων ἢ ἐκείνων, χρησιμοποιεῖται τὸ ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν καὶ ἡ γενικὴ ἐαυτῶν (πρβλ. § 22, Σημ.). (ἐγὼ) στέργω τὸν ἑμαυτοῦ φίλον (= τὸν ἰδικόν μου φίλον). (ὑμεῖς) στέργετε τὸν ὑμέτερον αὐτῶν φίλον (= τὸν ἰδικόν σας φίλον). (οὗτοι) στέργουσι τοὺς ἑαυτῶν φίλους (= τοὺς ἰδικούς των φίλους), κλπ.

ε) Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 45. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὄδε, οὗτος, ἐκεῖνος,

1) ἐπὶ αἰσθητῆς δείξεως, (ἦτοι ὅταν κανεὶς τὰς χρησιμοποιηθῆ δεικνύων συγχρόνως μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ τὸ βλέμμα)

α) τῆς ὄδε γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι ἐντελῶς πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς καὶ συνήθως νοοῦνται ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς αὐτόν : Πλάτων ὄδε (= ἐτούτος ἐδῶ ὁ Πλ.). ἦδε ἡ ἡμέρα (= ἐτούτη, ἦτοι ἡ σημερινὴ ἡμέρα) Θ.

Οὕτω πολλάκις ἡ ὄδε λαμβάνεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἐγὼ ἢ ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἐμός μετὰ δείξεως : ξὺν τῆδε ἀδελφῇ (= ξὺν ἐμοὶ τῇ σῇ ἀδελφῇ) Σοφ. σκήπτρον τυπεῖς ἐκ τῆσδε χειρὸς (ἐκ τῆσδε τῆς ἐμῆς χειρὸς) Σοφ.

β) τῆς οὗτος (= ἐτούτος, αὐτός) γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι μὲν πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς, νοοῦνται ὅμως ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενοτέραν σχέσιν μὲ τὸν ἀκούοντα : οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει (= αὐτοί, οἱ συστρατιωταὶ σοῦ) Ε.

Οὕτω ἡ οὗτος λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ τῆς σὺ μετὰ δείξεως : οὗτος, τί ποιεῖς; (ἔ ! σὺ αὐτοῦ) Ἄρφ.

γ) τῆς ἐκεῖνος χρῆσις γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων μακρὰν εὐρισκομένων τοπικῶς ἢ

χρονικῶς : νῆες ἐκεῖναι (= πλοῖα ἐκεῖ πέρα) Θ. ἐκεῖνης τῆς νυκτός οὐδεις ἐκοιμήθη Ξ.

2) ἐπὶ νοητῆς δείξεως, (ἦτοι ὅταν ὁ λέγων νοερῶς δεικνύῃ τι, τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη λεχθῆ ἢ μέλλει νὰ λεχθῆ), ἡ μὲν οὐτος συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, ἡ δὲ ὅδε εἰς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα : ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε (= αὐτὰ λές ἐσὺ, ἀπὸ ἡμᾶς... τὰ ἐξῆς) Ξ.

Πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐπὶ νοητῆς δείξεως καὶ ἡ ἐκεῖνος μετὰ τινος ἐμφάσεως ἀντὶ τῆς οὐτος ἢ τῆς ὅδε : Χειρίσοφος μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ (= οἱ σὺν τούτῳ—οἱ σὺν αὐτῷ) Ξ. ἐκεῖνο κερδαίνειν ἠγείται, τὴν ἡδονὴν Πλ. (§ 21, 2).

§ 46. Αἱ ἀντωνυμιαὶ τοιοῦσδε, τοσοῦσδε (καὶ τηλικόσδε διαφέρουν κατὰ τὴν χρῆσιν ἀπὸ τὰς ταυτοσήμους ἀντωνυμίας τοιοῦτος, τοσοῦτος (καὶ τηλικόουτος), ὅ,τι διαφέρει ἡ ὅδε ἀπὸ τὴν οὐτος : ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρῦου τοιαῦτα τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξε Ξ. (πρβλ. ἀκούσας ταῦτα τάδε εἶπε).

§ 47. Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας οὐτος (ἢ σπανίως τῆς ἐκεῖνος), ἀπλῶς, ἵνα ἐπαναληφθῆ μετ' ἐμφάσεως κάτι τι προλεχθέν : ὁ τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος τῶν φύτων κακῶν αἰτιος Δημ. (πρβλ. τῆς θάλασσης τὰ κύματα αὐτὰ μόν' τὸν ῥωτοῦσαν).

Πολλάκις δὲ τότε προτάσσεται τῆς ἀντωνυμίας οὐτος καὶ ὁ συνδεσμος καί, ὅταν μετ' αὐτῆς προστίθεται καὶ προσδιορισμὸς τις τοῦ προλεχθέντος ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς, ὁ ὁποῖος ἐξαιρεται ὡς δηλῶν κάτι τι σπουδαῖον : ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων, καὶ τούτων πονηρῶν, οὗτω πράττειν (= καὶ μάλιστα πονηρῶν) Ξ. ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι, καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς Ξ. (πρβλ. λίγοι μὸς 'φυγαν κι ἐκεῖνοι λαβωμένοι).

Συχνότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ἐξαιρομένη μία ῥηματικὴ ἔννοια διὰ τοῦ καὶ ταῦτα : Μένωνα δὲ οὐκ ἐζήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀριάλου ὄν τοῦ Μένωνος ξένου (= καὶ δὲν τὸν ἐζήτει, ἐνῶ μάλιστα...) Ξ. οὐ ταῦτά ἡμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων (= καὶ μάλιστα ἐνῶ πρόκειται περὶ κλπ.) Πλ.

στ') Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμιαί.

§ 48. 1) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τις σημαίνει ὅ,τι ἡ ἀντωνυ-

μία ποιός εις τὴν νέαν γλῶσσαν, λαμβάνεται δὲ (ὅπως καὶ ἡ ποιός) ἢ οὐσιαστικῶς ἢ ἐπιθετικῶς: **τίς ἀγορεύει βούλεται; τίνος τέχνης Γοργίας ἐπιστήμων ἐστίν;** Πλ.

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία ποιός σημαίνει ποιῶς λογιῆς; τί λογιῆς; ἤτοι δι' αὐτῆς γίνεται ἐρώτησις **περὶ τοῦ ποιοῦ** ἐνὸς προσώπου ἢ ἐνὸς πράγματος· ἐπομένως λαμβάνεται αὕτη πάντοτε ἐπιθετικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν: **ποιόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;** Ὀμ. (πρβλ. οὐδεὶς ἠρώτα **ποία τις εἶη ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ τίς;** Πλ.).

Σπανίως δὲ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἡ ποιός ἀντὶ τῆς τίς ἐπιθετικῶς: **ποιούς λόγους οὐκ ἀηλώσαμεν;** (= τίνας λόγους) Ἴσοκρ.

Σημείωσις. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιός (ποιός;) ἐπεκράτησε, ἢ δὲ τίς ἐξηφανίσθη (πλὴν τῶν τύπων τίνος καὶ τί· πρβλ. τίνος εἶναι αὐτὸ τὸ σπῆτι; τί τρώγει;)

§ 49. 1) Πολλάκις κατόπιν μὲν τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας τίς ἀκολουθεῖ τὸ ἀόριστον ἐπίρρημα ποτέ (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀράγε ἢ τάχα), κατόπιν δὲ τῶν ἀντωνυμιῶν ποιός καὶ πόσος ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σάν), οὕτω δὲ δηλοῦται μεγαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος περὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἢ ἐκπληξίς αὐτοῦ περὶ τούτου: **τί ποτε σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκῳ οὕτω πολεμεῖς;** (= γιὰτί ἀράγε, γιὰτί τάχα;) Ξ. **τίσι ποτέ λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους;** (= μὲ ποίους ἀράγε λόγους;) Ξ. **ποίου τινὸς γένους ἐστὶν ὁ Μιθριδάτης;** (= σάν ἀπὸ τί λογῆς σόϊ;) Ξ. **Πόσαι τινές εἰσιν αἱ πρόσοδοι τῇ πόλει;** (= σάν πόσες, πόσες περίπου;) Ξ.

2) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι πολλάκις συνεχέρονται μετὰ δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν βραχυλογικῶς: **Ἀγγελίαν φέρω χαλεπήν. Τίνα ταύτην;** (= τίς ἐστὶν ἡ ἀγγελία αὕτη, ἣν φέρεις;) Πλ.

§ 50. 1) Πολλάκις εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν συνεχέρονται δύο ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι ἀσυνδέτως: **τίνας οὖν ὑπὸ τίνων εὐροίμεν ἂν μείζω εὐεργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων;** Ξ.

2) Πολλάκις τίθεται ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία καὶ εἰς δευτερεύουσαν πρότασιν ἐκφερομένην ἐρωτηματικῶς κατόπιν ἄλλης ἐρωτηματικῆς προτάσεως ἀνεξαρτήτου: **πότε ἂ χρῆ πράξετε; ἐπειδὴν τί γένηται;** Δημ.

Σημειώσεις. Ούτω παρήχθησαν αἱ ἑλλειπτικά ἐκφράσεις ὄτι τί; (ἐνν. γίνεται) (= γιὰ ποῖον λόγον;) καὶ ἵνα τί; ἢ ὡς τί; (ἐνν. γένηται = μὲ ποῖον σκοπὸ;) ἔτι καὶ τοῦτο αὐτῷ προσθήσετε; ὄτι τί; ἵνα τί ταῦτα λέγετε; Πλ. ὡς τί δὴ φεύγετε; Εὐρ.

3) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πολλάκις τίθεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφασιν: τρέφεται δὲ ψυχὴ **τίνοι**; Πλ.

ζ) Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι.

§ 51. 1) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς (= ἕνας, κάποιος, κανεὶς) εἶτε ὡς οὐσιαστικὸν εἶτε ὡς ἐπίθετον κανονικῶς λαμβάνεται εἰς καταφατικὰς προτάσεις: ἴτω **τις** ἐφ' ὕδαρ (= ἅς πάῃ ἕνας ἢ κάποιος) Ξ. ποῖ **τις** φύγη; (= ποῦ νὰ... κανεὶς) Σοφ. καὶ **τις** θεὸς ἠγεμόνευεν (= κάποιος θεὸς) Ὅμ.

Εἰς ἀποφατικὰς δὲ προτάσεις ἀντὶ τῆς ἀόριστου τίς λαμβάνεται κανονικῶς ἡ ἀντίστοιχος αὐτῆς ἀντωνυμία οὐδεὶς (= κανεὶς, κανεὶς δὲν—ἐάν ἢ πρότασις εἶναι κρίσεως) ἢ μηδεὶς (= κανεὶς, κανεὶς νὰ μὴ—ἐάν ἢ πρότασις εἶναι ἐπιθυμίας) : οὐδεὶς ἦλθεν Ξ. οὐδ' ἄλλος ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν (= κανεὶς τίποτε) Ξ. μηδεὶς ἰδέτω (= κανεὶς νὰ μὴ ἰδῆ) Ξ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα. Δημ.

2) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς, τί

α) λαμβάνεται καὶ ὡς κατηγορούμενον, καὶ τότε σημαίνει κἀποιοὺς ἄξιος λόγου ἢ σπουδαῖος, κἀτι, κἀτι τι: ἠῦχεῖς **τις** εἶναι (πρβλ. θαρρεῖ πὺς **κάτι** εἶναι κὶ αὐτός).

Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἀόριστον τί καὶ εἰς τὰς φράσεις λέειν τι, ποιεῖν τι, κλπ. ἀρ' οἴεσθέ **τι** ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες; (=κάτι τι ἄξιον λόγου) Πλ.

β) συνάπτεται καὶ μετὰ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν ἢ ἐπιρρημάτων, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνισχύει, ἄλλοτε δὲ μετριάζει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν (= κάποιον ἀρκετὰ, πολὺ, ἐξαιρετικὰ... ἢ=κάπως, κάπου, περίπου, σάν...): **δεινὴ** **τις** **δύναμις** (=κάποια πολὺ ἰσχυρά...) Ξ. **ὀλίγοι** **τινὲς** (=κάποιοι ἀρκετὰ ὀλίγοι) Θ. **ὅσος** **τις** **χρυσός** (=πόσον πολὺς χρυσός) Ὅμ. **ἡμέρας** **ἑβδομήκοντά** **τινας** (=κάπου 70, καμμιά ἑβδομητάρια) Θ. **διαφερόντως** **τι** **ἀδικούμεθα** (=κάπως ὑπερβολικὰ) Θ.

Σημειώσεις. Ἡ ἀντωνυμία τίς (ὅπως καὶ ἡ κανεὶς εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) λαμβάνεται πολλάκις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἕκαστος, ὁ καθένας

τοῦτο τις ἴστω (= ἄς ξέρη καθένας) Σοφ. (πρβλ. εὐκόλα μπαίνει κανείς στη φυλακή, μὰ δύσκολα βγαίνει). Ἐπί τῆς τοιαύτης χρήσεως δύναται νὰ συνάπτεται μετὰ τῆς ἀορίστου τῆς καὶ τὸ ἐπιθετον πᾶς ἢ ἡ ἀντωνυμία Ἐκαστος: πᾶς τις Ἡρόδ. Ἐκαστός τις Ξ.

Ἡ φράσις ἢ τις ἢ οὐδεὶς = σχεδὸν κανείς· ἢ δὲ φράσις ἢ τι ἢ οὐδὲν = σχεδὸν τίποτε.

3) Ἡ ἀορίστος ἀντωνυμία ἄλλοις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν πολ-
λάκις λαμβάνεται πλεοναστικῶς ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἑνὸς οὐ-
σιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον κυρίως εἶναι ἐπεξηγήσις τῆς ἀντωνυμίας ἄλλοις.
Δύναται δὲ νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τότε τὸ ἄλλοις διὰ
τοῦ ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τούτου, προσέτι κ.τ.τ.: αὐτὸς
Ἵδουσσὸς τέρπετο καὶ ἄλλοι Φαίηκες (= καθὼς καὶ οἱ Φ. ἀπὸ τοῦ
ἄλλο μέρος) Ὁμ. ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης
ἀργίας (= καὶ ἐκτὸς τούτου καὶ ἐκ τῆς ἀνεργίας) Θ.

4) Αἱ ἀντωνυμίαι ἕκαστος, ἑκάτερος, ἕτερος, οὐδέτε-
ρος (μηδέτερος), πότερος, οὐδεὶς (μηδεὶς) λαμβάνονται
καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ὁμάδων τινῶν
(οἷον ἔθνων, φυλῶν, φατριῶν, στρατευμάτων κ.τ.τ.): πόλεις τάσδε
ἑκάτεροι ξυμμάχους εἶχον (δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἑνὸς καὶ οἱ Πελο-
ποννησίοι ἀφ' ἑτέρου) Θ. ὅστις μηδετέρος ἀρέσκει, τοῦτον τίποτε
καὶ καλέσαι χροῖ; (δηλ. οὔτε τοῖς δημοκρατικοῖς οὔτε τοῖς ὀλιγαρ-
χικοῖς) Ξ.

η) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 52. 1) Κανονικῶς ἢ μὲν δς (ἦ, δ) καὶ αἱ ἄλλαι ἀπλαῖ ἀναφο-
ρικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκοις, ἀναφέρονται εἰς ἓν ὀρι-
σμένον πρόσωπον ἢ πράγμα, ἢ δὲ ὅστις καὶ αἱ λοιπαὶ σύνθετοι ἀνα-
φορικαὶ ἀντωνυμίαι (ὁ πότερος, ὁ ποῖος, ὁ πόσος, ὁ ηλίκοις,
ὁ ποδαπὸς) ἀναφέρονται εἰς κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον: Ἔστι Δίτης
ὄφθαλμός, δς τὰ πάνθ' ὄρᾱ—μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει
(= πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις).

Σημείωσις α'. Οὐχ ἦτον λαμβάνεται ἐνίοτε ἢ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς:
καὶ Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτου βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστίν, ἰδρύσαν-
το Θ.

Ἡ δὲ χρῆσις αὕτη ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα ἐπεκράτησεν
ἢ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς.

Σημείωσις β'. Ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται ἀναφορικὸν ἐπίρρημα (ἐνθα,

ἦ, ὅπου, ὅθεν, οἷ) ἀντί τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ὅς μετά τινος προθέσεως: ἦλασεν εἰς Ταρσοῦς, πόλιν τῆς Κιλικίας, ἐνθα ἦν τὰ Σπεννέσιος βασιλεια (= ἐν ἧ) Ξ. δῶμα Πελοπιδῶν τόδε, ὅθεν σε ἤνεργα (= ἐξ οὗ) Σοφ. ἐκ Λακεδαιμόνος, οἵπερ πλειστάκις ἀφίξαι (= εἰς ἦνπερ) Πλ.

Καί ἡ συντακτικὴ χρῆσις αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπιρρήματος ὅπου καὶ οὕτω κανονικῶς λαμβάνεται νῦν τὸ ὅπου (ὀπού, πού) ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν (ὅς, ὅστις, ὀποῖος): τὸν δρόμον, ὅπου πέρασα, δὲν τὸν ξαναδιαβαίνω (= τὸν ὁποῖον). νὰ βγοῦν τὰ κλεφτοκάραβα, ποῦ ἔχουν τοὺς κλέφτες μέσα (= τὰ ὁποῖα).

Σημείωσις γ'. Λέγεται πολλάκις ἀναλυτικώτερα καὶ περιγραφικώτερα ἔστιν ὅς ἢ ἔστιν ὅστις (ἔστι τις ὅς ἢ ἔστι τις ὅστις) ἀντί τῆς ἀπλῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τίς: ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη (= κάποιος) Ξ. οὐκ ἔστιν ἦτις τοῦτ' ἂν ἔτλη Εὐρ. Σχηματίζεται δὲ ἡ φράσις αὕτη καὶ κατὰ τὰς πλαγίας πτώσεις, καὶ μάλιστα καὶ πληθυντικῶς, ὡς ἐξῆς εἰσὶν οἷ ἢ ἔστιν οἷ (= ἐνιοί), ἔστιν ὧν (= ἐνίων), ἔστιν οἷς (= ἐνίοις), ἔστιν οὔς (= ἐνίοις): ἔστιν ὧν καὶ κριτὴν καθήμενον ἔλαιων Ξ. ἔστιν οἷ καὶ Ξενοφῶντα προβάλλοντο πρεσβευτὴν Ξ. πληρ' Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἐθνῶν (= καὶ ἄλλων τινῶν) Θ. Ὅμοιος παρήχθη καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἐνιοί, ἐνιαί, ἐνια, ἐκ τοῦ ἐνί (= ἔστι) καὶ τοῦ οἷ, αἷ, ἦ. πρβλ. καὶ τὸ ἐπίρρημα ἐνίοτε = ἐνί ὅτε, ἦτοι ἔστιν ὅτε.

Ὅμοιος δὲ ἀντί τοῦ οὐδεὶς οὐ λέγεται πολλάκις μετά μεγαλυτέρας ἐμφάσεως οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς (ἔστιν) ὅστις οὐ (= πᾶς τις): οὐδενὶ δῦψ οὐκ ἀπεκρίνετο (= παντὶ ἀπ.) Πλ.

2) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία οἷος (= τέτοιος ποῦ) συχνότατα χρησιμοποιοῦται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις οἷός εἰμι ἢ οἷός τέ εἰμι μετ' ἀπαρεμφάτου. Καὶ ἡ μὲν φράσις οἷός εἰμι σημαίνει εἶμαι τετοῖος ἄνθρωπος ποῦ (νά), εἶμαι πρόθυμος ἢ ἔτοιμος (νά): Ἀγησίλαος ἠκιστα ἦν οἷος μεγαληγορεῖν Ξ. Μειδυλίδης ἠγανάκτει καὶ οἷος ἦν ἐπεξίεναί Λεωκράτει Δημ.

Ἡ δὲ φράσις οἷός τέ εἰμι (ἢ οἷός τ' εἶμι) σημαίνει εἶμαι εἰς θέσιν, δύναμαι: Ἀλκιβιάδης οἷός τε ἦν σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν Ξ.

Συνηθεστάτη εἶναι ἡ φράσις οἷόν τέ ἔστι μετ' ἀπαρεμφάτου (= εἶναι δυνατόν νά).

3) α) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκος, πολλάκις λαμβάνονται εἰς ἀναφωνήσεις ἐπιφανηματικῶς: οἷα ποιεῖς, ὦ ἔταίρε! (= τί πράγματα εἶναι αὐτὰ ποῦ) Πλ. ὅσην ἔχεις τὴν δύναμιν! (= πόσον μεγάλην) Ἀρφ.

β) Αἱ σύνθετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπηλίκος, πολλάκις λαμβάνονται ἀντὶ τῶν ἀντιστοίχων ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν (τίς, ποῖος, πόσος, πηλίκος) καὶ δι' αὐτῶν δίδεται ἀπάντησις εἰς γενομένην ἐρώτησιν ἢ εἰσάγεται πλῆθὺς ἐρωτήσις : ἀλλὰ τίς γὰρ εἶ ; "Ὅστις ; πολίτης χρηστὸς (= Ἐρωτᾶς ὅστις εἰμί ; = ποῖος εἶμαι ;) Ἄρφ. Οὗτος, τί ποιεῖς ; "Ὅ, τι ποῶ ; (= Ἐρωτᾶς ὅ,τι ποῶ ; = τί κάνω ;) Ἄρφ.

4) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ἀναφέρονται πολλάκις εἰς τὴν σύστοιχον αὐτῶν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν ὑπάρχουσαν ἢ νοουμένην ἔξωθεν, ἤτοι ἢ δε ἀναφέρεται εἰς τὴν οὗτος, ἢ οἷος καὶ ποῖος εἰς τὴν τοιοῦσδε καὶ τοιοῦτος, καὶ ἢ ἡλίκος καὶ ὁπηλίκος εἰς τὴν τηλικόσδε καὶ τηλικοῦτος : οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πειθεσθαι, οὓς ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι Ε. ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος (οὗτος ὃν). σίτω τοσοῦτω ἐχρήτο Σωκράτης, ὅσον ἡδέως ἤσθιε Ε. (πρβλ. ὄσους θὰ κόψη τὸ σταθλί, τόσους θενὰ σκοτάσω).

Σημείωσις. Δύναται ὅμως εἰς ὄνομα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους ἢ εἰς ὀλόκληρον πρότασιν νὰ ἀναφέρεται τὸ οὐδέτερον δ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν γενικὴν σημασίαν χρῆμα δ, πρᾶγμα δ (=πρᾶγμα πού, κάτι πού) : τυραννίδα θηρᾶς, δ πλήθει χρημάτων θ' ἀλλίσκεται Σοφ. Δρακουλίδας ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, δ δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις (= τὸ σταθῆναι τινα ἔχοντα τὴν ἀσπίδα) Ε. (πρβλ. § 14, α'.)

5) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὄνομα ἢ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀναφέρεται κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, ἢ δὲ πτώσις αὐτῆς κανονίζεται εἰς τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκεται. (Βλ. τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα).

Ἄλλὰ πολλάκις ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τεθῆ εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν, τίθεται εἰς πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, διότι ἡ πτώσις τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς ἀντωνυμίας, εἰς τὴν ὁποῖαν αὕτη ἀναφέρεται, εἶναι γενικὴ ἢ δοτικὴ. ("Ἐλξίς τοῦ ἀναφορικοῦ).

Τότε δέ, ἐὰν μὲν ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς κάποιαν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, ἡ δεικτικὴ αὕτη ἀντωνυμία κανονικῶς παραλείπεται. ἐὰν δὲ ἀναφέρεται εἰς ἓν ὄνομα οὐσιαστικόν, τοῦτο συνήθως λαμβάνει θέσιν μετὰ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν εἰς τὸ τέλος τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως, ἄνευ ἄρθρου : οἱ χρησιμοῦδοι ἴσασιν οὐδὲν ὦν λέγουσι (=οὐδὲν τούτων. ᾧ) Πλ. ὅπως ἔσεσθε ἀξιοὶ τῆς ἐλευθε-

ρίας, ἥς κέκτησθε (= τῆς ἐλευθερίας, ἦν) Ξ. *σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατήρ κατέλιπε* (= σὺν τοῖς θησαυροῖς, οὓς) Ξ. *τούτους ἄρχοντας ἐποίει, ἥς κατεστρέφετο χώρας* (= τῆς χώρας, ἦν) Ξ. *ἐπορεύετο σὺν ἧ εἶχε δυνάμει* (= σὺν τῇ δυνάμει, ἦν εἶχε) Ξ. Πρβλ. *Πῶς ἀγαπῶ ὅποιον φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα* = ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος φορεῖ. 'Αλίμονο σ' ὅποιον βρεθῆ ἐκεῖ' = ἐκεῖνον, ὁποῖος βρεθῆ).

Σημείωσις. Σπανιώτερον συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἦτοι ἔλκεται τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία καὶ ἐκφέρεται κατὰ τὴν πτώσιν ἐκείνης: *τὴν οὐσίαν, ἣν κατέλιπε τῷ υἱεῖ, ἀξία ἐστὶ δέκα ταλάντων* (= ἡ οὐσία, ἦν) Δυσ. (πρβλ. *τὴν πίττα, ποῦ ἔφαγε ὁ σπανός, ἦταν κολοκυθῆνα* = ἡ πίττα ποῦ — ἡ πίττα, τὴν ὁποῖαν ἔφαγε κλπ. 'Απὸ λαῖκὸ τραγούδι).

Κανονικῶς συμβαίνει τοιαύτῃ ἔλιξις εἰς τὰς φράσεις οὐδεὶς ὅστις οὐ καὶ θαυμαστὸν (ἐστίν) ὅσος ἢ ὅση ἢ ὅσον: *οὐδενὶ ὄτῳ οὐκ ἀποκρίνεται* (= οὐδεὶς ἐστίν, ὄτῳ) Πλ. *οὐδένα κίνδυνον ὄντινα οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι* (= οὐδεὶς κίνδυνός ἐστιν, ὄντινα οὐχ κλπ.) Δημ. *μετὰ ἰδρώτος θαυμαστοῦ ὄσου* (= μετὰ ἰδρώτος θαυμαστόν ἐστι μεθ' ὄσου) Πλ. *ἐκεῖνος θαυμαστὴν ὄσῃν περὶ σέ προθυμίαν ἔχει* (= θαυμαστὴ ἐστὶν ἡ προθυμία, ὄσῃν κλπ.) Πλ.

δ) Ὅταν δύο ἢ περισσότεραι ἀναφορικαὶ προτάσεις παρατάσσωνται κατὰ σειρὰν ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἡ ὁποία τὰς εἰσάγει, συνήθως τίθεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας παραλείπεται (νοουμένη ἐξῶθεν εἰς τὴν κατάλληλον πτώσιν) ἢ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἀντιστοίχου προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας: 'Αριαῖος, *ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλεῖα καθιστάναι καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν περιῶται* (= καὶ ᾧ ἐδώκαμεν καὶ παρ' οὗ ἐλάβομεν) Ξ. *Ποῦ δὴ ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνεθήρα ἡμῖν καὶ σὺ μάλα ἐθαύμαζες αὐτόν*; (= καὶ ὃν σὺ μάλα ἐθαύμαζες). *καὶ νῦν τί χορῆ δρᾶν, ὅστις ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ με Ἑλλήνων στρατός*; (= καὶ ὃν μισεῖ) Σοφ.

7) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπῆλιξος πλειστάκις ἐκφέρονται μετὰ τοῦ δὴ ἢ δὴ ποτε ἢ οὐδὲν κατόπιν αὐτῶν ὡς ἀόριστοι μετ' ἐμφάσεως: *ἐγὼ πάσχειν ὄτιοῦν ἔτοιμος* (= ὁτιδήποτε, ὁποιοδήποτε πάθημα) Δημ. *οὔτε δι' ἐχθραν οὔτε διὰ φιλονικίαν οὐδ' ἠντινοῦν* (= οἰανδήποτε, καμίαν ἀπολύτως) Δυσ.

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ

§ 53. Ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, τὰ ὀποῖα εἶναι τὰ ἀρχαιότατα γραπτὰ μνημεῖα τῆς γλώσσης μας

1) ἀρχῆθεν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἄρθρον, ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας ἢ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐνοεῖτο ἐκάστοτε, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ὀρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ἢ περὶ τινος ἀόριστου: **"Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα (= τὸν ἄνδρα) "Ομ., α 1. νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὄρσε κακὴν (= νόσον ἀνὰ τὸ στρατόπεδον κακὴν) "Ομ., Α 10 (πρβλ. Λατινικὴν γλῶσσαν).**

2) ἀρχῆθεν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** ἦσαν δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ δι' αὐτῶν

α) ὁ λέγων ἐδείκνυεν ἐν πρόσωπον ἢ ἐν πρᾶγμα ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀκούοντος εὐρισκόμενον: **πῶς γὰρ δὴ τὸν ξεῖνον ἐγὼν ὑποδέξομαι οἴκῳ;** (τοῦ τ ο ν ἐ δ ῶ τὸν ξένον, αὐτὸν τὸν ξ.) "Ομ., π. 70.

β) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἐν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα: **Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλῆι χολωθείς νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὄρσε κακὴν** (= οὗτος γὰρ = διότι οὗτος, ὁ προμνημονευθείς υἱὸς τῆς Λ. καὶ τοῦ Δ.) "Ομ., Α 9.

Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** προῆλθε κατόπιν ἡ συνήθης παρὰ ποιηταῖς καὶ παρ' Ἡροδότῳ χρῆσις αὐτῶν ὡς ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν τύπων, οἱ ὅποιοι ἀρχίζουσιν ἀπὸ **τ· μαντοσύνην, τὴν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων** (= τὴν ὅποιαν τοῦ ἐχάρισε) "Ομ., Α 72. **δῶρα, τὰ οἱ ξεῖνος δῶκε** (= τὰ ὅποια) "Ομ., φ. 13.

Σημείωσις. Ἡ χρῆσις αὕτη σφύζεται εἰς δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς νεοελληνικὰς διαλέκτους: **βάλετε τὰ πατρώματα τὰ ὑφάναν Ἀνεράδες** (= τὰ ὅποια ὑφάναν).

γ) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἐν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ἐμελλε νὰ δηλωθῆ εὐθὺς ἀμέσως, καὶ προεξήγγελλεν αὐτό: **ὁ δ' ἔβραχε, χάλκεος Ἄρης** (= ἐκεῖνος δέ... δηλ. ὁ χαλκοῦς Ἄρης) "Ομ., Ε 857. **ἄνδρα τόν, δς κε θεοῖσιν ἀπέχθηται** "Ομ. κ. 74.

3) Ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω (2, α' καὶ γ') χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἢ ἀρθρικῆ σημασίᾳ αὐτῶν, ἢ ὅποια

υπάρχει και παρ' Ομήρῳ συνήθως μὲν μετὰ τῆς δεικτικῆς σημασίας, πολλάκις δὲ και καθαρά, ὅπως ἔταν αἱ λέξεις αὐται, **ὁ, ἡ, τὸ** προτάσσωνται πρὸ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν : *αἰεὶ τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα μαρτεύεσθαι* (= αὐτὰ τὰ κακά=τὰ κακά) "Ομ., Α 207. *ἔδισεν δ' ὁ γέρον* (= ἐκεῖνος, ὁ γνωστός ὡς προμνημονευθεὶς γέρον) "Ομ. Α 33 (πρβλ. *Ξενίας ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα και Κῦρος* Ξ.) — αἱ δὲ γυναικες *ιστάμεναι θαύμαζον* "Ομ., Σ 495. *οἱ γὰρ ἄριστοι ἐν ηῤυσὶν κέαται* "Ομ., Α 658. *Κάλχας ἦδη τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσόμενα* "Ομ., Α 70.

§ 54. Τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀντωνυμικῆν σημασίαν τὴν διετήρησαν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** και ἀφοῦ πλέον κατέστησαν ἄρθρα, εἰς ὠρισμένας ἐκφράσεις. Τοιαῦται δὲ ἐκφράσεις εἶναι

1) τὸν και τόν, τὸ και τό, τὰ και τὰ (=αὐτὸν και αὐτὸν ἢ τὸν δεῖνα και τὸν τάδε, αὐτὸ και αὐτό, αὐτὰ και αὐτά). Τούτων χρῆσις γίνεται προκειμένου περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ὁ λέγων δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ : *Ἀφικνοῦμαι ὡς τὸν και τὸν* Λυσ. *ἔδει τὸ και τὸ ποιῆσαι* Δημ. (Πρβλ. § 53, 2, α'. Αἱ στερεότυποι φράσεις τὸ και τὸ—τὰ και τὰ σφῆζονται ἔτι και νῦν εἰς τὴν γλῶσσάν μας).

2) ο) ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ, κατὰ πάσας τὰς πτώσεις και ἀριθμοὺς (=οὗτ, δὲ ἢ ἐκεῖνος δέ, αὕτη δὲ κλπ.).

β) και τόν, και τήν, και τούς, ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν (και οὗτος ἢ και ἐκεῖνος κλπ.).

Διὰ τούτων ὁ λέγων ἀναφέρεται εἰς ἕν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα : *Ἰνάσως Ἀθηναίους ἐπηγάγετο· οἱ δὲ ἦλθον* (=οὔτοι δὲ) Ἡρόδ. *ταῦτα ἀγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία ἦν* Ξ. *και τὸν κελευσαί λέγεται* (=και ἐκεῖνος λ. ὅτι) Ξ. (Πρβλ. § 53,2,β').

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς τὸν τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν φράσιν και τὸν ὑπάρχει και ὀνομαστικῆς ὅς (= οὗτος), ὅπως ἄσχετος πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς (= ὁ ὁποῖος), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς (τοῦ ἄρθρου) ὁ διὰ τῆς προσλήψεως τῆς συνήθους καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς, ἦτοι τοῦ ς. Ταύτης χρῆσις γίνεται εἰς τὰς φράσεις *και ὅς* (= και οὗτος — και ἐκεῖνος), ἢ *δ' ὅς* (= εἶπεν οὗτος ἢ εἶπεν ἐκεῖνος), αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται και κατὰ θηλυκὸν γένος, *και ἡ* (= και αὕτη), ἢ *δ' ἡ* (= εἶπεν αὕτη) : *οὐδεις ἀντέλεγε, και ὅς ἤγειτο* Ξ. *εἰ γάρ, ἢ δ' ὅς, ὦ Ζεῦ, και θεοί, ἐν τούτῳ εἶη* (= εἶπεν ἐκεῖνος) Πλ.

Τὸ οἱ δὲ χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε και μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *μερικὸι δέ* : *οἱ αἰχμάλωτοι ὄχοντο εἰς Δεκέλειαν, οἱ δ' εἰς Μέγαρον*. Ξ.

3) α) ὁ μὲν — ὁ δέ, κατὰ πάντα τὰ γένη, πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= ὁ ἓνας — ὁ ἄλλος, ἄλλος — ἄλλος, μερικοὶ — μερικοὶ) : οἱ μὲν ἐδίωκον, οἱ δὲ ἤρπαζον Ξ.

β) τὸ μὲν — τὸ δέ, τὰ μὲν — τὰ δέ, τῆ μὲν — τῆ δέ, ἐπιρρηματικῶς (= ἀφ' ἑνὸς μὲν — ἀφ' ἑτέρου δέ, ἐν μέρει μὲν — ἐν μέρει δέ, ἄλλοτε μὲν — ἄλλοτε δέ :) ἐπορευθήσαν τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ ἀναπανόμενοι Ξ.

4) τὸ ἐμπρόθετον π ρ ὀ τ ο ὕ (ἡ π ρ ο τ ο ὕ = πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, πρότερον) : Κναξάρης πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους ἰέναι· πρὸ τοῦ δὲ ἀναμιξῆ ἦν πάντα Ἑρόδ. (Τὸ π ρ ο τ ο ὕ σφίζεται ἔτι καὶ νῦν ὡς σύνδεσμος : *Ἐφυγε προτοῦ ἔρθης ἐσύ).

§ 55. Ὡς ἄρθρα αὐ λέξεις ὁ, ἡ, τὸ εἰς τὴν ἀρχαίαν (τὴν μετὰ τὸν Ὅμηρον) γλῶσσαν κανονικῶς χρησιμοποιοῦνται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν

1) ἀτομικῶς, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἑνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ὅπως γνωστοῦ καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, εἴτε διότι τοῦτο εἶναι παρὸν καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, εἴτε διότι ἔχει προμνημονευθῆ, ἢ μέλλει ἀμέσως νὰ διασαφηθῆ, εἴτε διότι ὅπως δῆποτε σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο γνωστόν, πρόσωπον ἢ πρᾶγμα (κυρίως ὀριστικὸν ἢ ἀτομικὸν ἄρθρον) : ὁ ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει (= ὁ ἀνὴρ οὗτος, δηλ. ὁ παρῶν Ὀρόντας) Ξ. Κ. Ἄν. 1, 6, 6. Ξενίας ὁ Ἀρκὰς ἀγῶνα ἔθηκε· εὐεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος (= τὸν προμνημονευθέντα ἀγῶνα, τὸν ὅποιον ἔθηκεν ὁ Ξενίας) Ξ. ἐγὼ δὲ οὐκ οἶσθαι ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη Ξ. ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος.

2) γενικῶς, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πάντων τῶν ὁμοειδῶν ὄντων καὶ τὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερόμενον νοῆται ἐν τῇ γενικότητι του. (Εἰδοποιὸν ἄρθρον) : ὁ ἀνθρώπος θείας μετέσχε μοίρας (= ὁ ἀνθρώπος ἐν γένει, πᾶς ἀνθρώπος) Πλ. δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους (= ὁ στρατιώτης ἐν γένει κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν ἀτομικὸν ἄρθρον πολ-
λάκις ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς κτήσεως, τοῦ ἀνήκοντος, τοῦ κεκαλονισμένου,
τοῦ συνήθους κ.π.τ., τὸ δὲ εἰδοποιὸν ἄρθρον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ πᾶς ἢ
ἕκαστος, ἰδίᾳ ὅταν συνάπτεται μετὰ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν : Κῦρος κατα-
πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἔρματος τὸν θώρακα ἐνέδου (= ἀπὸ τοῦ ἔρματος αὐτοῦ, τὸν
θώρακα αὐτοῦ) Ξ. Κλέαρχος ἐπεὶ ἐπιουρκῶν ἐφάνη, ἔχει τὴν δίκην (= τὴν προσ-

ήκουσαν τιμωρίαν) Ξ. ὁ μὲν **δειλὸς τῆς πατρίδος**, ὁ δὲ **φιλόδοξος τῆς πατρῶας οὐσίας ἐστὶ προδότης** (= πᾶς δειλὸς ἀνὴρ, κλπ.). ὁ βουλόμενος (= πᾶς ὅστις θέλει) ὁ **τυχῶν** (= πᾶς ὅστις τύχη).

§ 56. Κανονικῶς εἰς τὴν (μετὰ τὸν "Ὀμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐν ὄνομα ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου, μόνον ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ἀορίστως, (ὁπότε εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἀορίστου ἄρθρου ἔ ν α ς, μ ῖ α, ἔ ν α) : **ποταμὸς ἦν κύκλω** (= ἕνας ποταμὸς) Ξ. ἐπορευόντο **πρωαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ ἔδει διαβῆναι** (— μίαν **χαράδραν**) Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐκφέρονται καὶ εἰς τὴν (μετὰ τὸν "Ὀμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως ἀρχῆθεν, ἄνευ τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου ὀνόματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν πρόσωπα ἢ πράγματα ὠρισμένα : **οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν.** (Πρβλ. *Ἡ Δέσπω κάνει πόλεμον μὲ νύφες καὶ μ' ἀγγόνια* = μὲ τίς νύφες τ η ς κλπ.).

Κανονικῶς δὲ ἐκφέρονται ἄνευ ἄρθρου

1) τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων : **Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον** (= Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος). **Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο** (= τοῦ Δ. καὶ τῆς Π.).

2) τὸ ὄνομα **β α σ ι λ ε ὕ ς ἢ μ ἔ γ α ς β α σ ι λ ε ὕ ς**, ὅταν λέγεται περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ ὄνομα **ἄ σ τ υ** (= πόλις), ὅταν πρόκειται περὶ τῶν Ἀθηνῶν : **βασιλεὺς νικᾶν ἠγγείται** (= ὁ βασιλεὺς). **ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς ἄστυ** (= ἕως εἰς τὴν πόλιν, ἕως εἰς τὰς Ἀθήνας) Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς 1. Ἄνευ ἄρθρου, ὡς εἶδομεν, ἐκφέρεται καὶ τὸ ἐπίθετον χρησιμοποιούμενον ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27).

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς 2. Ὡς εἶδομεν (§ 8, § 25, 3 καὶ § 26), τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν α) **νὰ οὐσιαστικοποιῆ**, ἤτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ εἰς ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λαμβάνονται καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τινος καὶ εἰς προτάσεις ὀλοκλήρους, καὶ β) **νὰ ἐπιθετοποιῆ**, ἤτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα ἐπιθέτου εἰς ἓν ὄνομα γενικῆς πτώσεως ἢ εἰς ἓν ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον, προτασσόμενον αὐτῶν.

§ 57. **Θέσις τοῦ ἄρθρου.** Τὸ ἄρθρον πάντοτε προτάσσεται τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς λέξεως ἢ τῆς προτάσεως ἐν γένει, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει : **συνῆλθον οἱ στρατηγοί. οἱ τότε ἦσαν ἀνδρεῖοι. τὸ γινῶθι σαυτὸν πανταχοῦ ἐστὶ χρήσιμον.**

“Όταν δὲ τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἄρθρου, ἔχη καὶ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν (καθαρὸν ἢ ὡς ἐπιθετικόν), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος

1) προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθέμενος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου : ὁ σοφὸς ἀνὴρ. ἢ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.

2) τίθεται κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐνάρθρως : ὁ ἀνὴρ ὁ σοφός. ἢ ναυμαχία ἢ ἐν Σαλαμῖνι. Οὕτω παρέχεται ἔμφασις εἰς τὸν ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν.

Σημείωσις. Σπανίως κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὸ προτασσόμενον οὐσιαστικὸν ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου : ἀνὴρ ὁ σοφός. ἐγὼ σύνειμι ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς Ε. γέρα τὰ νομιζόμενα Θ. Οὕτως ἡ ἔμφασις καθίσταται ἐντονωτέρα. Πρβλ. Δὲ βλέπω παρὰ σύννεφα τὰ μαῦρα. Ἐκφορὰ δὲ οἶα ἢ τῆς νέας γλώσσης ὁ σοφὸς ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀγαθὸς ὁ ἄνθρωπος κ.τ.τ. δὲν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§ 58. Ἡ σχέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ ῥηματικὴ ἔννοια μετὰ τὸ ὑποκείμενον, λέγεται **διάθεσις** τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες : **ἐνεργητικὴ, μέση, παθητικὴ καὶ οὐδέτερα**, καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικά καὶ οὐδέτερα.

α) Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα.

Τὸ ἀντικείμενον.

§ 59. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα σημαίνουν ἀπλῶς κάποιαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Ἐξ αὐτῶν

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἕν ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, λέγονται **μεταβατικά**, ὡς τ ὕ π τ ω (τινά), κ ὁ π τ ω (τι) κλπ.

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς κάτι ἄλλο, λέγονται **ἀμετάβατα**, ὡς β α δ ἰ ζ ω, τ ρ ἔ χ ω, π α ἰ ζ ω, γ ε λ ῶ κλπ.

§ 60. Τὰ μεταβατικὰ ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς

ἐννοίας των τὸ ἀντικείμενον, ἤτοι προσδιορισμόν, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου: **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός. ὁ παῖς κόπτει τὴν θύραν.**

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὀλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχη χαρακτηριστικὰ οὐσιαστικοῦ (πρβλ. § 8): **μίσει τοὺς κολακεύοντας** Ἴσοκρ. **ἐνέβαλε τὸ μὲν Πλ. ποιήσω ὅ,τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ Πλ.**

§ 61. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἐν μόνον ἀντικείμενον, ὡς **φιλῶ, ἀσπάζομαι, θεραπεύω, κολακεύω, ἀδικῶ (τινα)**.

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικά ῥήματα λέγονται **μονόπτωτα**.

2) ἄλλων δὲ ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς **διδάσκω (τινά τι), πληρῶ (τινά τινος), δίδωμί (τινί τι)**.

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικά ῥήματα λέγονται **δίπτωτα**.

Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων τὸ μὲν ἐν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον**, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δεύτερον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον**. **διδάσκω (τίνα;) τὸν παῖδα (τί;) μουσικήν, πληρῶ (τί;) τὴν φιάλην (τίνος;) ὕδατος.**

§ 62. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἤτοι 1) εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικά ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικὴν καὶ 3) εἰς δοτικὴν: **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός—μέμνησο τῶν φίλων—ὀμίλει σοφοῖς ἀνδράσιν.**

§ 63. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικά λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἔνεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι κάτι τι ὅλως γενικὸν (πρβλ. ἔσθιε ἔκηλος—ἔκηλος πῖνε = τρῶγε, πῖνε μὲ τὴν ἡσυχία σου. Ὅμ. πρβλ. φᾶτε καὶ πιέτε, φίλοι μου), εἴτε διότι ἦτο κάτι τι ὅλως ὀρισμένον καὶ ἐπομένως αὐτονόητον. Πρβλ. **ἄγω (τινά) = ὀδηγῶ—ἄγω (ἐπὶ τοὺς πολεμίους) = βαδίζω ἐναντίον τῶν πολεμίων (ἀρχῆθεν: ἄγω τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους).** Ὅμοίως: **εὐάνω (τι,**

π.χ. ποίμνιον, ἡμιόνους, ἴππους κλπ. = κάμνω τι νὰ κινηθῆ πρὸς τὰ ἐμπρός, ὀδηγῶ) — ἐλαύνω (= προχωρῶ μετὰ τοῦ στρατοῦ, διευθύνομαι. Παρ' Ὀμήρω: ἐλαύνω τὸν στρατὸν)· τελευτῶ (τι = τελειώνω) — τελευτῶ (= ἀποθνήσκω ἀρχῆθεν τελευτῶ τὸν βίον)· ἔχω (—κρατῶ) — οὕτως ἔχω, εἶ ἔχω (= ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι ἀρχῆθεν, οὕτως ἔχω ἑμαυτὸν) κλπ. (πρβλ. ἀνοίγω ἢ κλείνω τὴν θύραν — ἀνοίγει ἢ κλείνει ἡ θύρα· γυρίζω τὸν τροχὸ — γυρίζει ὁ τροχὸς κλπ.).

Μερικὰ ῥήματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικά εἰς ἀμετάβατα καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βάλλω (τι = ῥίπτω τι) — ἐμβάλλω, εἰσβάλλω (εἰς... = εἰσορμῶ εἰς ἀρχῆθεν, ἐμβάλλω στρατεύματα εἰς...) ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει ἢ εἰσβάλλει ἢ ἐμβάλλει εἰς... (= χύνεται εἰς... Ἀρχῆθεν, ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς...)· δίδωμι τι — ἐπιδίδωμι εἰς τι (ἀρχῆθεν, ἐπιδίδωμι ἑμαυτὸν εἰς τι).

2) ἀντιστρόφως μερικὰ ῥήματα ἀρχῆθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικά ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων· πρβλ. ἀποδιδράσκω (= δραπέτεύω) — ἀποδιδράσκω τινὰ (κατὰ τὸ ἀποφεύγω τινὰ)· μένω (που) — μένω τινὰ (= περιμένω τινὰ ἐχθρικός, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ προσδέχομαί τινα)· πλέω (= ταξιθεύω ἐπὶ πλοίου) — πλέω τὴν θάλασσαν (= διέρχομαι ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν) (πρβλ. περπατῶ, τρέχω — περπατῶ, τρέχω κάμπους, βουνὰ. ζῶ καλὰ — ζῶ πολλοὺς ἀνθρώπους = συντηρῶ, διατρέφω...).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μεταβατικά κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βαίνω (= βαδίζω) — διαβαίνω ποταμόν, παραβαίνω νόμον, ὑπερβαίνω τεῖχος. Ἰσταμαί (που) — ὑφίσταμαχι κινδύνους, πλέω — παρὰ πλέω νῆσον· (πρβλ. τρέχει — κατατρέχει τοὺς συγγενεῖς του. γελᾷ — με περιγελᾷ).

Ἄξια ἰδιαιτέρας σημειώσεως τοιαῦτα ῥήματα εἶναι ῥήματα σύνθετα μετὰ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ὅπως τὸ κατὰ κυβεύω, καθηδουπαθῶ, καθιπποτροφῶ, κ.τ.τ., τὰ ὁποῖα σημαίνουν κατὰ σπαταλῶ τὰ ὑπάρχοντα κυβεύων, ἡδουπαθῶν, ἱπποτροφῶν κ.τ.τ.

Σημείωσις. Μερικὰ μεταβατικά ῥήματα εἶναι ἀμετάβατα μόνον εἰς ὠρισμένους χρόνους αὐτῶν (ἴδια εἰς τὸν ἐνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἐνεργ. ἀόριστον β'): δύω τι (= βυθίζω τι) — δέδωκα (= ἔχω βυθισθῆ), ἔδυν (= ἐβυθισθην). φύω τι (= κάμνω νὰ φυτρώσῃ), πέφυκα (= ἔχω γεννηθῆ,

εἶμαι ἐκ φύσεως), ἔφυν (= ἐγενήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). Ἰσθημίτι (= στήνω τι) — ἔσθηκα (= στέκομαι), ἔσθην (= ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα). ἐγειρω τινά (= σηκώνω ἢ ἐξυπνώ τινά) — ἐγρήγορα (= εἶμαι ξύπνιος). ὀλλυμίτινα (= καταστρέφω τινά) — ὄλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος). πείθω τινά (= προσπαθῶ νά πείσω τινά) — πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος).

§ 64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§ 17), δύναται νά παραλείπεται,

1) ὅταν ἐννοῆται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου: οἰόμεθα ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες (ἐνν. αὐτὰ) Ξ.

2) ὅταν νοῆται ὡς περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νά ἐξικνηται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γνωμικὸν χαρακτήρα: πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθόν τι οἰονδήποτε). οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ τὰ ὄπλα παραδιδόναι (= τῶν νικῶντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ξ.

1. Μονόπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ αἰτιατικὴν.

§ 65. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον φθάνει καὶ τὸ ὁποῖον εὐρίσκει καὶ διαθέτει οὕτως ἢ ἄλλως ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα καὶ κάποιαν μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεώς του: ὁ τοξότης τείνει τὸ τόξον. ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν. ὁ βασιλεὺς ἐπεμψε κήρυκα.

2) ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει

α) τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν δημιουργίαν τινός, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἡ ἐνέργεια, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ῥῆμα: οἱ στρα-

τιῶται ὠρυξαν τάφρον. γράφω ἐπιστολήν. (Ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον τοῦ ἀποτελέσματος).

β) αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος : οἱ Ἕλληνας ἐνίκησαν νίκην λαμπράν. (Κυρίως ἐσωτερικὸν ἢ σύστοιχον ἀντικείμενον).

§ 66. α) Μὲ σύστοιχον ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥῆμα οἰκσδήποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ : Σωκράτης θυσίας ἔθνε μικρὰς Ξ. τὴν κακίστην δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσι Ξ. καλὸν ἔπαινον ἐπαινεῖται Σωκράτης Πλ. οὐκ ἂν ἔπεσεν ἡ πόλις τοιοῦτον πτώμα (= τοιαύτην πτώσιν) Πλ. ζήσεις βίον κράτιστον. (πρβλ. χορεύει ὠραῖο χορὸ—ζῆ καλὴ ζωὴ—ἀρρώστησε μιὰ μεγάλη ἀρρώστεια—κοιμᾶται ὑπνον βαθύν).

β) Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει κάποιαν ἀναγκαίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ὅ,τι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥῆμα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμένῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικὸς του προσδιορισμὸς, ὁ ὁποῖος δηλοῖ κάτι τι τὸ οὐσιώδες : βιάδιζε τὴν εὐθείαν (= τὴν εὐθείαν ὁ δ ὄ ν). παῖσον διπλῆν (= διπλῆν π λ η γ ἦ ν).

Ἄλλὰ τότε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου συστοίχου ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος, σπανίως μὲν ἐνικοῦ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ : μέγα δύναται (= μεγάλην δύναμιν δύναται). ἡ πόλις βραχεὰ ἠσθεῖσα μέγала ζημιώσεται (= βραχεῖαν ἡδονὴν—μεγάλην ζημίαν) Δημ. πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὧν τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα (πολλὰς μηχανάς)

Σημείωσις α'. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προῆλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς α : καλά, κακά, ὠραῖα, ἀσχημα, χαμηλά, ὑψηλά, κλπ.

Σημείωσις β'. Ἐκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μὲ αἰτιατικὴν συστοίχου ἀντικειμένου προῆλθον μερικαὶ ἰδιόρρυθμοι ἐκφράσεις ἵλιαν συνήθεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται :

ἀγωνίζεσθαι στάδιον, δρόμον, πάλην, κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι καλὸν ἀγῶνα.

νικᾶν μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ νικᾶν

Ὀλύμπια, Ἴσθμια κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.), κατὰ τὸ νικᾶν νικῆν λαμπρὰν ἢ Ὀλυμπιακὴν νικῆν κ.τ.τ.

διώκειν δίκην (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ). εἰσιέναι δίκην (= ἔρχεσθαι εἰς δίκην), ἀγωνίζεσθαι δίκην ἢ γραφὴν (= ὑπερασπίζειν ὑπόθεσιν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), φεύγειν δίκην (= δικάζεσθαι ὡς κατηγορούμενος περὶ τινος), κατὰ τὸ δικάζω ἢ δικάζεσθαι δίκην τινα.

ὀφλισκάνειν δίκην ἢ δίαιταν (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ δίαιταν), ὀφλισκάνειν αἰσχύνην ἢ γέλωτα (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν καταισχύνην ἢ γέλωτα, ἦτοι καταισχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), ὀφλισκάνειν μωρίαν (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρόν), κατὰ τὸ ὀφλισκάνειν πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμῶν κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε ταλάντων κλπ.).

σπένδεσθαι ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν (= περὶ ἀναίρεσεως τῶν νεκρῶν), κατὰ τὸ σπένδεσθαι σπονδᾶς.

ἐστιᾶν γάμους (= παραθέτειν γαμήλιον συμπόσιον) κατὰ τὸ ἐστιᾶν πολυτελεῖ ἐστίασιν.

ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον (= εἰς τὸ ἐρωτώμενον), κατὰ τὸ ἀποκρίνεσθαι ἀπόκρισιν κλπ. (πρβλ. μυρίζει λιβανιῆς — μυρωδιὰ λιβανίου· γράφω τιμωρία — γράψιμο τιμωρίας κ.τ.τ.).

β) Μὲ γενικὴν.

§ 67. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν ἢ ἀφαιρετικὴν, § 28, 4 καὶ 5) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά, ὡς μεμνησθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαι (τινος· καθαρὰ γενικὴ): ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης. ἐπελαθόμην ἑμαυτοῦ Πλ.

2) τὰ φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδοῦς ἢ τῶν ἐναντίων τούτων σημαντικά, ὡς φροντίζειν, ἐπιμέλεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φείδεσθαι, ἀφειδεῖν κλπ. (τινος· καθ. γενικὴ): χρόνου φείδου. ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.

3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχῆς, πλησμονῆς, στερήσεως σημαντικά, ὡς ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀπολαύειν, ὀνύσασθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βρῖθειν, πίμπλασθαι, εὐπορεῖν κλπ. (τινος· καθ. γεν.) — σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι κλπ. (τινος· ἀφαιρετικὴ). πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσι Πλ. ἀνθρώπου ψυχῆ τοῦ θεοῦ μετέχει Πλ. ὄναιο τῶν τέκνων (= νὰ χαρῆς τὰ παιδιὰ σου). δεῖ χρημάτων. αἱ ἄριστα δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται Ξ.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ ἀιτιατικὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ ῥήμα ἀγαπῶ ὅμως, ὅταν λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀρκουμαι, συντάσσεται μὲ δοτικὴν: Φίλιππος οὐκ ἀγαπήσει τοῖς πεπραγμένοις (= δὲν θὰ ἀρκεσθῆ εἰς τά...) Δημ.

4) τὰ αἰσθήσεως, ἀφῆς, ἀκοῆς, ὀσφρήσεως καὶ γεύσεως σημαντικά, ὡς αἰσθάνεσθαι, ἄπτεσθαι, δρᾶττεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, ὀσφραίνεσθαι, γεύεσθαι (τινος· καθ. γεν.): ἀκουε πάντων, ἐκλέγου δ' ἃ συμφέρει. τῶν στρατιωτῶν ὀλίγοι σίτου ἐγεύσαντο. κρομμύων ὀσφραίνομαι Ἄρφ. ἀντίχετο τοῦ δόρατος Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὀρῶ συντάσσεται κανονικῶς μὲ αιτιατικὴν. Μὲ αιτιατικὴν δὲ συνηθέστερον παρά μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ τὰ ῥ. αἰσθάνομαι καὶ ἀκούω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ κάποιον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὅπου προέρχεται ὅτι αἰσθάνεται κανεὶς ἢ ἀκούει, ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον αἰσθάνεται ἢ ἀκούει (ἦτοι λόγοι, βοή, ἦχος κ.τ.τ.). Πρβλ. τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε. ὄνος λύρας ἤκουε καὶ σάλπιγγος ὅς. Ἄλλα: πάντ' ἀκήκοας λόγον. ἦσθετο βοῆν.

5) τὰ ἀποπειράς, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικά, ὡς πειρᾶν, πειρᾶσθαι, τυγχάνειν κλπ. (τινός· καθ. γεν.)—ἀμαρτάνειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινός· ἀφαιρ.): πολλῶν κακῶν πεπειράμεθα. Ἄδρηστος ἀκοντιζῶν τὸν ὄν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός Ἡρόδ. ἐφεύσθησαν τῶν ἐλπίδων.

6) τὰ ὀσμῆς σημαντικά, ὡς ὀζειν, πνεῖν (τινος· καθ. γεν.): ὀζουσι πίττης Ἄρφ. μύρου πνεῖ Ἄνακρ.

7) τὰ ἐνάρξεως ἢ λήξεως σημαντικά, ὡς ἀρχεῖν, ἀρχεσθαι (τινος· καθ. γεν.)—λήγειν, παύεσθαι (τινος· ἀφαιρ.): οἱ βάρβαροι ἤρξαν χειρῶν ἀδίκων (=ἐπετέθησαν πρῶτοι ἀδίκως). πειρᾶσθαι σὺν τοῖς θεοῖς ἀρχεσθαι παντός ἔργου. παύσασθε μάχης Ἄρφ. ἔληξε τῆς θήρας (= ἔπαυσε ἀπὸ τὸ κυνήγι) Ξ.

8) τὰ ἀρχῆς, ἦτοι ἐξουσίας σημαντικά, ὡς ἀρχεῖν, κρατεῖν, δεσπόζειν, ἡγεῖσθαι (τινος· καθ. γενική): ζήσεις βίον κράτιστον, ἦν θυμοῦ κρατῆς. ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἀξιοῖ Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, καταβάλλω συντάσσεται συνήθως μὲ αιτιατικὴν: Ἀθηναῖοι Σικυωνίους ἐκράτησαν.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλαγῆς σημαντικά, ὡς χωρίζεσθαι, ἀφίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάτ-

τεσθαί (τινος ἄφαιρ.) : *πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία φαίνεται Πλ. ἀφίεται τοῦ δόρατος Πλ.*

10) τὰ καταγωγῆς σημαντικά, ὡς γίγνεσθαι, εἶναι, πεφυκέναι, φῦναί (τινος ἄφαιρ.) : *Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο. πατρός εἰμ' ἀγαθοῖο (= πατρός εἰμι ἀγαθοῦ = ἀπὸ πατέρα) "Ομ. μιᾶς μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φύντες Πλ.*

Μὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἢ ἀπὸ καὶ γενικὴν : *ἐκ θεῶν ἐγεγόνει. Προκλῆς γεγονὼς ἀπὸ Δημηάρτου Ξ.*

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς *πλεονεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὑστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἠτᾶσθαι, διαφέρειν, περιγίγνεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατιστεύειν, (τινός ἄφαιρ.) : ἠθελον ἡμῶν πλεονεκτεῖν. ἀγαθὸς ἄρχων οὐδὲν διαφέρει πατρός ἀγαθοῦ. Κῦρος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευεν. Ξ.*

12) ῥήματα, τὰ ὅποια συντάσσονται κανονικῶς μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος μόνον τοῦ ἀντικειμένου : *Κῦρος λαβῶν τῶν κρεῶν διεδίδου (= ἀφοῦ ἐπῆρε ἀπὸ τὰ κρέατα) Ξ. τῆς γῆς ἔτεμον (= μέρος τῆς χώρας) Θ.*

§ 68. Μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων ἀπὸ, ἐκ, κατὰ, πρό, ὑπέρ, ὡς ἀποτηδᾶν, ἐκβαίνειν, καταφρονεῖν, καταγελᾶν, προτρέχειν, προκειῖσθαι, ὑπερκεῖσθαι, ὑπερέχειν (τινός). οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολλάκις τῶν ὀρθῶς λεγόντων καταγελῶσι Ξ. πρόκειται τῆς χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα Ξ. ἄνθρωπος ξυνέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων Πλ.

γ) Μὲ δοτικὴν.

§ 69. Μὲ δοτικὴν (καθαρὰν ἢ ὀργανικὴν, § 28,6 καὶ 8) συντάσσονται (τὰ ῥήματα, ἀπὸ τὰ ὅποια προέρχεται ἡ ἐρώτησις σὲ ποιόν ; σε ποιό ; γιὰ ποιόν ; γιὰ ποιό ; ἤ μὲ ποιόν ; μὲ ποιό ; ἦτοι)

1) τὰ ῥήματα πρέπειν, ἀρμόζειν, καὶ τὰ συνώνυμα (καθ. δοτ.) : *προσῆκει μάλιστα ἔλευθέρῳ ἢ ἱππικῇ Πλ.*

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν προσέγγισιν ἢ συνάντησιν ἀπλῆν ἢ φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν, ἀκολουθίαν, διαδοχὴν, ἐπικοινωνίαν, ἔνωσιν, ὡς *πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγ-*

χάνειν (τινί ὄργ. δοτ.): ὅμοιος ὁμοίω ἀεὶ πελάζει. χρῶ τοῖς βελτίστοις Ἰσοκρ. νόμοις ἐπεσθαι τοῖς ἐπιχωρίοις καλόν. σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ τὸς ἐκβήσει σοφός.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν ἐνέργειαν, ἢ διάθεσιν, ἄμιλλαν, ἔριν ἢ συμφιλίωσιν, ὡς εὖνοεῖν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν, δουλεύειν, πείθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὐχεσθαι (τινί καθ. δοτ.) —ἀμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεσθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδεσθαι (τινί ὄργ. δοτ.): ἀμυνῶ τῇ πατρίδι. Δαίδαλος Μίνω ἐδούλευε Ξ. θεῶ μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχη. ἀμφισβητοῦσιν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ ἐχθροὶ ἀλλήλοις Ξ.

Σημεῖωσις. Τὰ ῥήματα ὠφελεῖν, βλάπτειν καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ λυσιτελεῖν (= προξενῶ ὠφέλειαν) συντάσσονται μὲ αἰτιατικὴν: Σωκράτης ὠφέλει τοὺς συνόντας —Σωκράτης ἐλυσιτέλει τοῖς συνδιατρίβουσιν Ξ. Ὅμοίως τὸ (ἐνεργητικὸν) λοιδορεῖν συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν.

Τὸ πολεμεῖν σὺν τινὶ ἢ μετὰ τινος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν σημαίνει πολεμεῖν μετὰ τινος ὡς συμμάχου ἐναντίον ἄλλου: Ἀθηναῖοι μετὰ Θηβαίων ἐπολέμησαν Λακεδαιμονίους (= ἐναντίον τῶν Λ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνίαν, ὡς ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, σοικέμαι, συμφωνεῖν, συνάδειν (τινί δοτ. ὄργ.): φιλοσόφῳ ἔοικας Ξ. τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.

§ 70. Μὲ δοτικὴν (ὀργανικὴν ἢ τοπικὴν, § 28,7 καὶ 8) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τοῦ ὁμοῦ ἢ μετὰ τινος τῶν προθέσεων σὺν, ἐν, ἐπί, παρά, περί, πρός, ὑπό, ὡς ὁμολογεῖν, ὁμονοεῖν, συνεῖναι, συνοικεῖν (τινί ὀργανικὴ δοτικὴ)—ἐμμένειν, ἐπιτίθεσθαι, παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεσθαι, ὑπόκεισθαι (τινί τοπικὴ δοτικὴ): ὁμονοεῖτε ἀλλήλοις. οἱ συνόντες Σωκράτει Ξ. ἐμμένω τοῖς ὠμολογημένοις Πλ.

§ 71. Δοτικὴ προσωπικὴ. Δοτικὴ ὀνόματος προσώπου (ἢ ἀντωνυμίας προσωπικῆς) τίθεται συχνάκις παρὰ τὸ ῥῆμα εἶναι (καθὼς καὶ παρὰ τὰ ῥήματα γίγνεσθαι καὶ ὑπάρχειν) καὶ δηλοῖ αὕτη τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔχει κάτι τι (δοτικὴ προσωπικὴ κτητικὴ): ἦσαν τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες (= εἶχεν ὁ Κρ. δύο παῖδας) Ἡρόδ. τῷ δικαίῳ παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων δῶρα γίγνεται Πλ. σοῦ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς Ξ.

Ἄλλὰ δοτικὴ ὀνόματος προσώπου, καὶ συνηθέστερον προσωπικῆς ἀντωνυμίας, δύναται νὰ τίθεται εἰς πᾶσαν πρότασιν, ἀνεξαρτήτως τῆς σημασίας καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος αὐτῆς. Ἀναλόγως δὲ τῆς σχέσεώς της πρὸς τὸ νόημα τῶν συμφραζομένων ἡ δοτικὴ αὕτη λέγεται.

1) δοτικὴ τῆς **συμπαθείας**. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον **συμμετέχει** εἰς ὅ,τι σημαίνει τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως: **πολύ μοι ἡ καρδιά πηδᾷ** Πλ. (πρβλ. **μ ο ὕ** **πονεῖ ἡ καρδιά**). **διέφθαρτο τῶ Κροίσω ἢ ἐλπίς** Ἡρόδ. (πρβλ. **τ ο ὕ** **κόπησαν οἱ ἐλπίδες**).

2) δοτικὴ **χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ**. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: **στράτευμα συνελέγετο τῶ Κύρω ἐν Χερρονήσῳ** (=γιά τὸν Κ., χάριν τοῦ Κ.). **μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει** (=ἔχουν χαθῆ γιὰ τὴν πόλι, πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως) (πρβλ. ὁ Πέτρος **μ ο ὕ** **φυλάγει τὸ σπίτι. τ ο ὕ** **χάλασαν ἃ σχέδια**).

3) δοτικὴ **ἠθικὴ** (Κανονικῶς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ **α'** καὶ τοῦ **β'** προσώπου). Αὕτη δηλοῖ τὸ **ἐνδιαφερόμενον** πρόσωπον, ἦτοι τὸ πρόσωπον, πρὸς εὐαρέσκειαν ἢ δυσαρέσκειαν, πρὸς χαρὰν ἢ λύπην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: **ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!** (ἔστιν = τί ὠραῖος ποῦ **μ ο ὕ** εἶναι ὁ π.) **Ξ. καὶ μοι μὴ θορυβήσητε** (= παρακαλῶ μὴ θορυβήσητε, πρᾶγμα ποῦ θὰ μὲ λυπήσῃ) Πλ. ἢ **στρατιὰ σίτον οὐκ εἶχεν αὐτῶ Θ.** (πρβλ. **μ ἡ** **μοῦ** **κρυώση. νὰ σ ο ὕ** **ζήση τὸ πζιδί**).

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ μὲ τὴν ὁποίαν συνάπτεται μετοχὴ τοῦ ῥήματος **βούλομαι** (ἢ **ἐθέλω**) ἢ **ἡδομαι** ἢ **ἄχθομαι** ἢ **ἡλέξις ἄσμενος**, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παραστατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων: **εἰ σοι βουλομένῳ ἔστιν ἀποκρίνεσθαι, σὲ ἐρήσομαι** (= ἂν σὺ ἔχῃς τὴν θέλησιν νὰ) Πλ. **ὑπ' ἐκείνου ἐκελευσθήτε ἐξιέναι, ὄτω ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἶη** (= ὁποῖος ἀπὸ σᾶς δὲν θὰ ἔστενοχωρεῖτο γι' αὐτὸ) **Ξ.**

Κατὰ τὸ **β'** πρόσωπον ἡ δοτικὴ αὕτη χρησιμεύει πολλάκις, ἀπλῶς, ἕνα διεγείρη τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκούοντος πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς προτάσεως: **ταῦτ' ἔστιν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τάληθῆ** (= αὐτὰ ποῦ λέτε εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. **Τί σοῦ εἶναι αὐτὸς ὁ Γιάννης!** ἔννοια σου, θὰ σοῦ τὸν διορθώσω ἐγώ).

4) δοτικὴ **τοῦ κρίνοντος προσώπου ἢ τῆς ἀναφορᾶς**. Αὕτη

δηλοῖ τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὁποῖον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποῖου ἰσχύει κάτι τι: γέρων γέροντι γλῶτταν ἠδίστην ἔχει, παῖς παιδί (= ἓνας γέρων σχετικῶς μὲ ἄλλον γέροντα, κατὰ τὴν κρίσιν ἄλλου γέροντος κλπ.) (πρβλ. Αὐτὸ τὸ φόρεμα μ ο ὕ εἶναι στενὸ).

Καὶ μὲ τὴν τοιαύτην δοτικὴν δύναται νὰ συνάπτεται με το χή, ἢ ὁποῖα δηλοῖ ὑπὸ τίνα περίπτωσιν ἰσχύει κάτι τι, τοπικῶς ἢ χρονικῶς: Ἐπίδαμνος ἐστὶ πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴόνιον κόλπον (= ἐσπλέοντί τινα = γιὰ ἓνα ποῦ εἰσπλέει, ὅταν τις εἰσπλέῃ) Θ. ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις (= ἀφ' ὅτου ἤρχισαν νὰ ἐπιπλέουν οἱ Ἀθ.) Ξ.

5) δοτικὴ τοῦ ἐνεργουῦντος προσώπου. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποῖα κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς - τέ ος ῥηματικῶν ἐπιθέτων, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ παθητικῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ: ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος (= πρέπει νὰ διαβαθῆ ἂ πὸ ἡμᾶς, πρέπει ἡμεῖς νὰ τὸν διαβῶμεν) Ξ. συνεχποτέα ἐστὶ σοὶ καὶ τὴν τρύγα (= πρέπει σὺ νὰ πῆς μαζί) Ἄρφ. ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται (ὑπὸ τοῦ Θεμιστογένους ἔχουν γραφῆ, τὰ ἔχει γράψει ὁ Θ.) Ξ. ἀληθὲς ἀνθρώποις οὐχ εὐρίσκεται (= ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων).

Ὅμοια εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποῖα τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τριτοπροσώπα ἢ ἀπρόσωπα ῥήματα, ὡς μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκευάσται τινι κλπ.: σὺ μεταμέλει μοι (= δὲν μετανοῶ ἐγὼ) Πλ. ἐπειδὴ παρεσκευάστω τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο (= ἀφοῦ πλέον εἶχον ἐτοιμασθῆ οἱ Κορίνθιοι) Θ.

2. Δίπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ δύο αἰτιατικάς.

§ 72. Μὲ δύο ἀντικείμενα, ἀμφοτέρα κατ' αἰτιατικὴν πτώσιν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐρωτᾶν, εἰσπράττειν, ἀποστερεῖν, ἀποκρύπτειν: σὺ τοῦτο ἐρωτᾷ σε Ἄρφ. (πρβλ. αὐτὸ σὲ ῥώτησα). οὐδένα ἐγὼ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἤτησα (= ἀπὸ κανέναν ἐγὼ δὲν) Πλ. Διογείτων τὴν θυγατέρα ἐκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα).

Σημείωσις. Λέγεται ὅμως καὶ αἰτεῖν ἢ εἰσπράττειν τι
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

παρά τινος καὶ ἀποστερεῖν τινά τινος: οὗτος ἐμὲ τῶν πα-
τρῶν ἀπεστέρηκεν Δημ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν διδάσκειν ἢ ὑπενθυμί-
ζειν: διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν Ξ. (πρβλ. σὲ μαθαίνει γράμματα).
τὴν ξυμμαχίαν ἀνεμίμησκον τοὺς Ἀθηναίους Θ.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐνδύειν: ὁ πάππος τὸν Κῦ-
ρον καλὴν στολὴν ἐνέδυσε Ξ. (πρβλ. τὴν ἐντυσε μαῦρα ροῦχα).

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥῆμα συντασσόμενον μὲ ἀιτιατικὴν, ὅταν ἔχη
ἐκτὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ σύστοιχον ἀντικείμενον (§ 65, 2β):
ἕκαστον ὑμῶν εὐηργέτουσιν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν Πλ. ὁδε κατὰ
πολλὰ ἔοργεν Τρῳᾶς "Ομ.

Οὕτω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα δρᾶν, ἐργάζεσθαι,
ποιεῖν, ἀγορεύειν, λέγειν (τινά τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν): οἱ ὑπο-
κριταὶ ἐν ταῖς τραγωδίαις τὰ ἔσχατα λέγουσιν ἀλλήλους Ξ.

§ 73. Μὲ δύο ἀιτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια
σημαίνουν ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν,
ποιεῖν. Ἐπὶ τούτων δὲ ἡ μία ἐκ τῶν δύο ἀιτιατικῶν περιέχει κατη-
γορούμενον τῆς ἐτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύν-
ταξις μετατραπῆ εἰς παθητικὴν: τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἔγωγε
καλῶ Πλ. πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν Ξ. (πρβλ. ἡ τοιαύτη
δύναμις ἀνδρεία καλεῖται—πάντων δεσπότης αὐτὸς γέγονε·
πρβλ. § 10, 2 καὶ 3).

Σημείωσις. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίοτε τὸ δεῦτερον ἀντικείμε-
νον, τὸ ὅποιον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται πρόληπτικῶς, ἰδίᾳ
ἐπὶ τῶν ῥημάτων αὔξειν, αὔρειν, τρέφειν: ἕνα τινὰ ἀεὶ ὁ δῆμος εἴω-
θεν τρέφειν καὶ αὔξειν μέγαν (πρβλ. τὸν Πέτρο τὸν σπουδάζουσαν γιατρό).
Βλ. καὶ § 10α, Σημ.

β) Μὲ ἀιτιατικὴν καὶ γενικήν.

§ 74. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ ἀιτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ
γενικήν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα ἐστῆ ἄν, πληροῦ, κενοῦν κ.τ.τ.: τῶν λόγων
ἡμᾶς Ἀυσίας εἰστία Πλ. ἀνδρῶν τήνδε πόλιν ἐκένωσε Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀκούειν ἢ πληροφορεῖ-
σθαι: ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν Πλ. μάθε μου καὶ
τάδε.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν πιάνειν, ὀδηγεῖν, ἔλκειν κ.τ.τ. ἢ ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστερεῖν, κ.τ.τ. ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν (=ἀπὸ τῆς ζώνης τὸν Ὁ.) Ε. ἄγει τῆς ἡνίας τὸν ἵππον Ε. Οἱ Ἥλειοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκόλωσαν τοῦ ἀγῶνος Ε. (Βλ. § 72, 1 Σημ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀνταλλάσσειν, ἀγοράζειν, πωλεῖν κ.τ.τ.—ἀξιοῦν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν κ.τ.τ. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν: ἠλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν (=μὲ πολλὴν εὐδαιμονίαν) Ἐντιφ. τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τὰ γάθ' οἱ θεοί. οἱ βάρβαροι τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν Ἰσοκρ.

5) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα, ὡς θαυμάζειν, εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν, οἰκτίρειν, ὀργίζεσθαι, κλπ. καὶ τὰ δικαστικὰ καὶ ἀνταποδοτικὰ, ὡς αἰτιάσθαι, διώκειν, γράφεσθαι, δικάζειν, κρίνειν, τιμωρεῖσθαι κλπ. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὴν αἰτίαν: ζηλῶ σε τοῦ πλοῦτου (=διὰ τὸν πλοῦτον) Ε. πολλάκις σε εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου Πλ. διώξομαί σε δειλίᾳς Ἀρφ. Μέλητός Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράφατο Πλ.

Σημείωσις. Μὲ γενικὴν τῆς αἰτίας συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα φεύγω καὶ ἀλίσκομαι ἐπὶ δικαστικῆς ἔννοιᾳ: ἀσεβείας φεύγω ὑπὸ Μελήτου (=κατηγοροῦμαι δι' ἀσέβειαν) Πλ. ἔάλω κλοπῆς (=κατεδικάσθη διὰ...). Δημ. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ φεύγω τινός—ἀλίσκομαι τινος λέγεται καὶ κρίνομαι θανάτου (=δικάζομαι δι' ἐγκλημα ἐπαγόμενον ποιὴν τὸν θάνατον).

§ 75. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων, αἱ ὅποια συντάσσονται μὲ γενικὴν, ὡς ἀπό, ἐκ, πρό, πρὸ πάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ἔχοντα δικαστικὴν ἔννοιαν, ὡς κατηγορεῖν, καταγινώσκειν, καταψηφίζεσθαι κλπ.: ἀποτρέπει με τούτου Πλ. προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἱππέας Ε. οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν Ε. (=κατεδίκασαν τὸν Σωκράτην εἰς...) Ε.

γ) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 76. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα λέγειν, ὑπισχεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύειν, δίδοναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμόζειν, ἀντιτάσσειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν : *πάσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ Πλ. ἢ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά. τίνα ἀντιτάξεις τῷδε ; Αἰσχ.*

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξίσιωσιν, ὁμοίωσιν, μετῆξιν, συνδιαλλαγὴν : *ὁ σίδηρος ἀπιστοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ Ξ. κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἴνῳ. οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐδέοντο τῶν Κερκυραίων τοὺς φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι Θ.*

§ 77. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ δὲ τὰ σύνθετα μετὰ τῆς ἐν ἢ τῆς σὺν : *αἱ ἦθοναί οὔτε εὐεξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὔτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ ἐμποιοῦσι Ξ. ξυγκρούειν αὐτοὺς ἀλλήλοις ἐβούλοντο Θ.*

δ) Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 78. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδίδοναι, μεταλαμβάνειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν : *μετεσχῆκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων Ξ. χρῆ τοῦ βάρους μεταδίδοναί τοις φίλοις Ξ.*

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ παραχωρεῖν καὶ τὸ ῥῆμα φθονεῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρνεῖσθαί τι εἰς τίνα ἐκ φθόνου : *τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε Φιλίππῳ Δημ. μὴ μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος Πλ.*

3) τὰ ῥήματα τιμῶ καὶ τιμῶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν : *τιμᾶ (ὁ δικαστής) τινί τινος = ὀρίζει εἰς τίνα ὡς ποινὴν κάτι τι τιμᾶται (ὁ κατήγορος) τινί τινος = προτείνει διὰ τίνα ὡς ποινὴν κάτι τι : ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμῆσαιτε Πλ. τιμᾶται μοι ὁ ἄνηρ θανάτου Πλ.*

β) Τὰ μέσα ῥήματα

§ 79. Τὰ μέσα ῥήματα ἐν γένει σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα εὐρίσκεται εἰς ἰδιαιτέραν σχέσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου προέρχεται, καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν τῶν σημασιῶν τὰ μέσα

ρήματα λέγονται **άντανακλαστικά**, μέσα **άλληλοπαθῆ**, μέσα **δυναμικά**.

§ 80. α) Μέσα άντανακλαστικά λέγονται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ἄ μ έ σ ω ς καὶ κατ' εὐ θ ε ῖ α ν ἢ έ μ μ έ σ ω ς καὶ π λ α γ ῖ ω ς. Οὕτω τὰ μέσα ταῦτα ρήματα ὑποδιαίρουνται εἰς

1) **μέσα εὐθέα** ἢ **αὐτοπαθῆ**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει ἄμέσως καὶ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ὡς *λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι* κ.τ.τ. Οὕτω τῶν ρημάτων αὐτῶν τὸ ὑποκείμενον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀντικείμενόν των, καὶ δι' αὐτὸ ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικόν των μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν· *γ υ μ ν ἄ ζ ο μ α ι* = γυμνάζω ἐ μ α υ τ ὄ ν, ὀ π λ ῖ ζ ε σ θ ε = ὀπλίζετε ὕ μ ᾱ ς α ὕ τ ο ὄ ς.

Σ η μ ε ῖ ω ς ι ς. Ἐντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν, οὐχὶ σπανίως, λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικόν μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν: *ἐρριψαν σφᾶς αὐτοὺς εἰς φρέατα* (= ἐρρίφθησαν εἰς) Θ.

Πολλάκις δὲ καὶ μὲ τὸ μέσον αὐτοπαθὲς ρῆμα τίθεται ἡ ἀντίστοιχος αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρῶτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται ἡ αὐτοπάθεια: *ἐαυτὸν ἀποκρίπτεται ὁ ποιητής*. (πρβλ. *νίβεται—καὶ—νίβεται μόνος του*. *Χτενίζεται—καὶ—χτενίζεται μόνη της*).

Ἐὐταὶ δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῆ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς ἓν μόνον μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται μὲ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ οἰκείου ὀνόματος ὡς ἀντικείμενον τοῦ μέσου ρήματος: *ἐνῆματο χεῖρας*. (Πρβλ. *ἐπλύθη κε—καὶ—ἐπλυνε τὰ χεῖρια του*).

2) **μέσα πλάγια**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ ἐ μ μ έ σ ω ς καὶ π λ α γ ῖ ω ς. Ταῦτα πάλιν ὑποδιαίρουνται εἰς

α) **μέσα διάμεσα**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κά τι τι εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς κάτι, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει, *διὰ μέσου ἄλλου*: *κείρομαι* (= βάζω τὸν κουρέα καὶ μὲ κουρεύει): *ὁ πατήρ τῶν παιδῶν παιδεύεται* (= ἐκπαιδεύει τοὺς παῖδας *διὰ τῶν διδασκάλων*).

β) **μέσα περιποιητικά** ἢ **μέσα ὠφελείας**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν, τὴν ὁποῖαν ἐκτελεῖ ἡ

προκαλεῖ τὸ ὑποκείμενον χάριν ἑαυτοῦ, δηλαδή πρὸς χρῆσιν τοῦ ἢ πρὸς ὠφέλειάν του· **οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν** (=οἰκοδομῶ τὴν οἰκίαν μου διὰ τῶν οἰκοδόμων), **ἄγομαι γυναῖκα** (=ἄγω εἰς τὴν οἰκίαν μου γυναῖκα, παίρνω γυναῖκα ὡς σύζυγόν μου). **Πανσανίας τράπεζαν Περσικὴν παρετίθετο** (=παρετίθει ἑαυτῷ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, διέτασσε καὶ τοῦ παρέθετον οἱ ὑπηρεταί) Θ. (Πρβλ. **συμβουλεύομαι τὸν ἱατρόν, δανείζομαι χρήματα, προμηθεύομαι τρόφιμα**).

Οὕτω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἢ τοῦ λαοῦ λέγεται τίθεσθαι ἢ γράφεσθαι νόμους (=τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους διὰ τῶν νομοθετῶν), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται τιθέναι ἢ γράφειν νόμους: **ὁ Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔθηκεν ἢ ἔγραψε**—οἱ Ἀθηναῖοι νόμους **ἔθεντο ἢ ἔγραψαντο**.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως κανονικῶς εἰς τὴν νέαν, λαμβάνεται οὐχὶ σπανίως τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἀντὶ τοῦ μέσου πλαγίου: **Λύσανδρος τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζε** (=ἐπεσκευάζετο, ἦτοι διὰ τῶν τεχνικῶν ἐπεσκεύαζε· πρβλ. **κτίζει σπίτι, κόβει τὰ μαλλιά του στὸ κουρεῖο, κλπ.**).

§ 81. Μέσα ἀλληλοπαθῆ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν **ἀλληλοπάθειαν**, ἦτοι μίαν κοινὴν ἐνέργειαν δύο ἢ περισσότερων ὑποκειμένων, ἢ ὁποῖα μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν· **φιλοῦνται, μισοῦνται** (=φιλοῦσι, μισοῦσιν ἀλλήλους): **συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο** (=ἐώθουν ἀλλήλους) Ξ.

Ἡ κοινὴ καὶ ἀμοιβαία ἐνέργεια τῶν ὑποκειμένων δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς κάτι τι ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ των εὐρισκόμενον, τὸ ὁποῖον ὅμως τὰ ἐνδιαφέρει ἀπὸ κοινοῦ: **διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων** (=διένειμαν ἀλλήλοισι, διεμοίρασαν ἀναμεταξύ των τὴν ἐξουσίαν) Πλ.

Σημείωσις. Ἀπὸ τὸν πληθυντικὸν μετεδόθη ἡ ἔννοια τῆς ἀλληλοπαθείας καὶ εἰς τὸν ἑνικόν· **διαλεγόμεθα περὶ τινος**—**διαλέγομαί τινα περὶ τινος**.

Ἀντὶ δὲ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθῆ τοῦ γ' προσώπου), ἐνίοτε δὲ καὶ ῥῆμα παρασύνθετον μὲ πρώτων συνθετικῶν τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν: **οἱ ὑπηρεταί διεφθειρον ἀλλήλους** Θ. **φθοσῶντες ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους** (=ἐπειδὴ φθοσῶν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον...) Ξ. **ἀλληλο-**

κτονοῦσιν (= κτείνουσιν ἀλλήλους) Ἄριστ. (Πρβλ. Ὑποστηρίζονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον — υποστηρίζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον — ἀλληλοὑποστηρίζονται).

§ 82. Μέσα δυναμικὰ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι ἐντεῖνον τὰς δυνάμεις του, ἤτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του: **λύομαι αἰχμάλωτον** (= ἐνεργῶν πλησίον τῶν αἰχμαλωτισάντων καὶ καταβάλλων λύτρα ἐλευθερῶ τὸν αἰχμάλωτον). **παρέχομαι τοῖς συμμάχοις ναῦς** (= παρέχω εἰς τοὺς συμμάχους πλοῖα, διὰ τὴν ναυπήγησιν τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐφρόντισα καὶ ἐδαπάνησα).

Οὕτω: **πολιτεύω** (= εἶμαι πολίτης) — **πολιτεύομαι** (= ἐνεργῶ ὡς πολίτης, μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας)· **πρεσβεύω** (= εἶμαι πρεσβευτής) — **πρεσβεύομαι** (= διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτής)· (πρβλ. αὐτὸς φορτώνεται ὅλα τὰ βάρη τῆς οἰκογενείας· βάλθηκε νὰ με καταστρέψη). Συνηθέστατον δὲ μέσον δυναμικὸν ῥῆμα εἶναι τὸ **ποιοῦμαι** εἰς φράσεις, οἷαι: **ποιοῦμαι πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην κτλ. ἢ ποιοῦμαί τινα φίλον, σύμμαχον, πολέμιον κτλ.**

Τὰ μέσα δυναμικὰ ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ὅπως π.χ. σκοπῶ καὶ σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω καὶ στρατοπεδεύομαι). Ἄλλὰ ἀρχω λόγου=λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος—**ἀρχομαι** τοῦ λόγου=ἀρχίζω τὸν λόγον μου· (Ἀντίθετον παύομαι τοῦ λόγου). Πρβλ. **ἐπειδὴ πρεσβύτερός εἰμι τοῦ Κύρου εἰκὸς ἀρχεῖν με λόγου** (= νὰ ὁμιλήσω ἐγὼ πρῶτος) — **τοῦ λόγου Κύρος ἤρχετο ὧδε** (= ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὡς ἐξῆς) Ε.

μισθῶ τι = δίδω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι εἰς ἄλλον — **μισθοῦμαί τι** = λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι ἀπὸ ἄλλον πρὸς ἰδίαν μου χρῆσιν· **ποιοῦ τινα δοῦλον** = καθιστῶ τινα δοῦλον, γίνομαι αἴτιος νὰ γίνῃ κάποιος δοῦλος ἄλλου — **ποιοῦμαί τινα δοῦλον** = καθιστῶ κάποιον δοῦλόν μου, ὑποδουλῶναι κάποιον (εἰς τὸν ἑαυτὸν μου).

Σημείωσις. Τὰ ὄρια τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας ἐνὸς ἐκάστου μέσου ῥήματος δὲν δύνανται πάντοτε νὰ διαγράφονται ἀκριβῶς, καὶ τὸ αὐτὸ μέσον ῥῆμα δύναται ὄχι μόνον εἰς διαφόρους φράσεις νὰ ἔχη διάφορον σημασίαν καὶ νὰ ἀνήκῃ εἰς διαφόρους τάξεις τῶν μέσων ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φρά-

σιν νὰ συνδυάζη τὰς σημασίας δύο τάξεων· πρβλ. παρασκευάζομαι εἰς πόλεμον (μέσον αὐτοπαθῆς = παρασκευάζω ἑμαυτόν, ἐτοιμάζομαι) — παρασκευάζομαι ναυτικόν (μέσον δυναμικόν = ἐτοιμάζω ναυτικόν προμηθευόμενος ξυλείαν, εὐρίσκων ναυπηγούς, δαπανῶν κλπ.)· οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν (μέσον διάμεσον = οἰκοδομῶ οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδομῶν, ἀλλὰ καὶ μέσον δυναμικόν = οἰκοδομῶ οἰκίαν προμηθευόμενος τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν, δαπανῶν, ἐπιβλέπων κλπ.).

Ἄοριστος δὲ μέσου ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται καὶ ὡς εὐθύ καὶ ὡς πλάγιον, ὅταν μὲν τὸ ῥῆμα τοῦτο εἶναι μέσον εὐθύ, εἶναι ὁ παθητικός, ὅταν δὲ εἶναι μέσον πλάγιον, ὁ μέσος· πρβλ. σφίζομαι ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐσώθη ν ἐκ τοῦ κινδύνου (= ἔσωσα τὸν ἑαυτόν μου) — σφίζομαι τὴν οὐσίαν, ἐσώσαμεν τὴν οὐσίαν (= ἔσωσα τὴν περιουσίαν μου).

Ἄλλα μερικῶν μέσων ῥημάτων ὁ μέσος καὶ ὁ παθητικός ἀόριστος ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὡς ἀνηγαγόμεν ἢ ἀνήχθην εἰς τὸ πέλαγος, ὡπλισάμεν ἢ ὡπλισθην. Ἄλλων δὲ μέσων ῥημάτων ὁ παθητικός ἀόριστος λαμβάνεται ὡς μέσος, ὡς ἠθροίσθην, ἀπηλλάγην, ἐπεραιώθη κλπ. (Ἡ τελευταία αὕτη χρῆσις σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε καὶ οὕτω νῦν ὁ παθητικός ἀόριστος εἶναι καὶ μέσος· ἐλούσθην, ἐξυρίσθην, ἐξηπλώθην, ἐδανείσθη κλπ.).

γ) Τὰ παθητικὰ ῥήματα.

§ 83. Τὰ παθητικὰ ῥήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει κάτι τι ἀπὸ ἄλλου.

Ὡς πρὸς τὸν τύπον τὰ παθητικὰ ῥήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συμπέπτουν μὲ τὰ μέσα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα (ἰδίως ἀπὸ τὰ μέσα διάμεσα, § 80, 2, α') καὶ προέρχονται (πρβλ. π.χ. τὸ ἀρχαῖον κείρομαι καὶ τὸ σημερινὸν ξυρίζομαι στὸ κουρεῖο = ἀναθέτω εἰς τὸν κουρέα καὶ μὲ ξυρίζει — ἀνέχομαι νὰ μὲ ξυρίζη ὁ κουρέυς — ξυρίζομαι ἀπὸ τὸν κουρέα).

§ 84. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται ποιητικὸν αἷτιον. Ἐκφέρεται δὲ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

1) μὲ τὴν πρόθεσιν ὑπὸ καὶ γενικὴν ἢ σπανιώτερον μὲ τὴν ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς καὶ γενικὴν: διδάσκεισθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστών μόνον Πλ. ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον Θ. ἐκ Φοίβου δαμεις (= ὑπὸ τοῦ Φ.) Σοφ. τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαίνόμενα Ξ. Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε κἀγαθὸς ἐπωνομάζετο Ξ.

2) με δοτικήν προσωπικήν, τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου: ταῦτα **Θεμιστογένει γέγραπται** (= ὑπὸ τοῦ Θ.). Βλ. § 71, 5.

§ 85. Παθητικὰ ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται ἀπὸ τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ῥήματα, κυρίως μὲν τὰ συντασσόμενα μὲ αἰτιατικὴν ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§ 65, 1), σπανίως δὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἢ ἀπὸ τὰ ἀμετάβατα.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ: (οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας) — οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. (βασιλεῖς ἄρχουσι τῶν Περσῶν) — Πέρσαι ἄρχονται ὑπὸ βασιλέων. (τοῖς παλαιοῖς ἀλλοφύλοι μᾶλλον ἐπεβούλευον) — οἱ παλαιοὶ ὑπ' ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο Θ.

§ 86. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων (§ 72 κ.έ.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, ἐὰν μὲν τὸ δίπτωτον ῥῆμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσομένων μὲ δύο αἰτιατικὰς καὶ τούτων ἢ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§ 73), τότε ἀμφότεραι αἱ αἰτιατικαὶ αὐταὶ γίνονται ὀνομαστικά, ἢ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου (Ἰσχύμαχον πάντες καλὸν τε κάγαθὸν ἐπωνόμαζον) — Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλός τε κάγαθός ἐπωνόμαζετο Ξ.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἢ μία πτώσις, ἢ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς αἰτιατικῆ), τρέπεται εἰς ὀνομαστικὴν γινομένην ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη, ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (αἰτιατικῆ ἢ γενικῆ ἢ δοτικῆ), παραμένει: (ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν νεανίαν τὴν στρατηγίαν) — ὁ νεανίας διδάσκεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τὴν στρατηγίαν. (οἱ Ἕλληνες ἐπίμπλασαν τὰς διφθέρας χόρτου κούφου) — αἱ διφθέραι ἐπίμπλαντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χόρτου κούφου. (τὰς πόλεις ταύτας βασιλεὺς Παρυσάτιδι ἐδεδώκει) — αἱ πόλεις αὐταὶ ὑπὸ βασιλέως Παρυσάτιδι δεδομένα ἦσαν Ξ.

Σημείωσις. Παθητικὸν ῥῆμα σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ ἀπὸ ἐνεργητικόν, τὸ ὅποιον ἔχει σύστοιχον ἀντικείμενον: (κινδυνεύομεν μέγαν κίνδυνον — οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ἡμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται Πλ.

Ἐπὶ δὲ τῶν διπτῶτων ῥημάτων ἀποκόπτω ἀποτέμνω, ἐκκόπτω

(τινός τι) και ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινί τι), κατά τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται οὐχί τι κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν: (οἱ βάρβαροι ἀπέτεμον τῶν στρατηγῶν τὰς κεφαλὰς) — οἱ στρατηγοὶ ἀπεμύθησαν τὰς κεφαλὰς Ξ. (ἐπέτρεψαν τοῖς ἑννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν — οἱ ἑννέα ἄρχοντες ἐπιτετραμμένοι ἦσαν τὴν φυλακὴν.

§ 87. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς παθητικὸν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον.

ἀποκτείνω τινὰ — ἀποθνήσκω (= φονεύομαι) ὑπό τινος.

διώκω τινὰ — φεύγω (= καταδιώκομαι) ὑπό τινος.

ἐκβάλλω (= ἐξορίζω) τινὰ — ἐκπίπτω (= ἐξορίζομαι) ὑπό τινος.

εὖ λέγω (= ἐπαινῶ) τινὰ — εὖ ἄκούω (= ἐπαινοῦμαι) ὑπό τινος.

εὖ ποιῶ (= εὐεργετῶ) τινὰ — εὖ πάσχω (= εὐεργετοῦμαι)

ὑπό τινος.

Σημεῖωσις. Τοῦ ῥ. αἰρῶ (= συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ ἀλίσκομαι (= συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι). Τοῦ δὲ μέσου αἰροῦμαι (= ἐκλέγω τινὰ) παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ αἰροῦμαι (= ἐκλέγομαι) ὑπό τινος: Ἀθηναῖοι αἰροῦνται Μιλτιάδην στρατηγόν — Μιλτιάδης αἰρεῖται ὑπ' Ἀθηναίων στρατηγός.

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων τὸ παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως, ἢ ὅποια ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ῥῆμα γίγνομαι, τυγχάνω, λαμβάνω, ἔχω, κ.τ.τ. καὶ ἐν συνώνυμον πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπιθετὸν ἢ οὐσιαστικόν:

μισῶ τινὰ — (μισοῦμαι καὶ) μισητὸς γίγνομαι ἢ μῖσος ἔχω πρὸς τινος.

θεραπεύω τινὰ — (θεραπεύομαι καὶ) θεραπείας τυγχάνω ὑπό τινος.

ζημιῶ τινὰ — (ζημιόομαι καὶ) ζημίαν λαμβάνω παρά τινος.

Διὰ τῆς αὐτῆς δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως:

αἰδοῦμαι (= ἐντρέπομαι) τινὰ — αἰδοῦς τυγχάνω ὑπό τινος.

αἰτιῶμαι (= κατηγορῶ) τινὰ — αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμβάνω ὑπό τινος.

(Πρβλ. ἐπιθυμῶ — γίγνομαι ἐπιθυμητός. συγχωρῶ — λαβαίνω

συγχώρεσι. **παρηγορῶ** — ἔχω παρηγοριά. **περιποιοῦμαι** — εὐρίσκω περιποίησι).

Σημείωσις. Τοῦ δίκην λαμβάνω παρά τινος (τιμωρῶ τινά) παθητικὸν εἶναι τὸ δίκην δίδωμί τινι (= τιμωροῦμαι ὑπό τινος) : οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες δίκην δίδασιν (= τιμωροῦνται).

δ) Τὰ οὐδέτερα ῥήματα.

§ 88. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδετέραν) : ζῶ, ὑγιαίνω, νοσῶ, σωφρονῶ, εὐδαιμονῶ κτλ.

Σημείωσις. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα ῥήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§ 89. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαιτέροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὄρων τῆς προτάσεως), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διάφοροι ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις, ἢτοι ἡ σχέση τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὄργάνου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται

1) δι' ἐπιρρήματος· ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθές, σήμερον, οὕτω, ἄλλως κτλ. (Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

2) διὰ τινος ὀνόματος πλαγίας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροθέτου τινός : ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη. Ξ. οἱ πολέμιοι ἐργηγόρεσαν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός· (πρβλ. ἔβρεξε τὰ μεσάνυχτα = ἔβρεξε κατὰ τὰ μεσάνυχτα), (Ὡς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

1) Αἱ πλάγιοι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς.

§ 90. α) Ἡ αἵτιατικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεύθυνσιν ἢ τὸ τέρμα μιᾶς κινήσεως· (ποῦ; ἕως ποῦ;)

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητικῆ: κνίση δ' οὐρανὸν ἴκε (= εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρανόν). ἀνέβη μέγαν οὐρανὸν Οὐλύμπόν τε "Ομ. (Πρβλ. πάω σ π ί τ ι, πάω σ χ ο λ ε ῖ ο).

2) ἔκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς (π ὅ σ ο ν ;): ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα Θ. αἱ σπονδαὶ ἑνιαυτὸν ἔσονται (= ἐπὶ ἓν ἔτος) Θ. (Πρβλ. ἀπέχει δέκα πόντους. Θὰ μείνη ἐκεῖ λίγους μῆνες).

Σημειώσεις. Τῆς αἰτιατικῆς ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, γίνεται χρῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος (ο ὕ π ο σ ῖ), πρὸς δῆλωσιν τοῦ χρόνου, ὁ ὅποιος ἔχει παρέλθει, ἀφ' οὗτοῦ ἔχει γίνεσθαι κάτι τι: Πρωταγόρας ἐπιδεδήμηκε τρίτην ἡδὴ ἡμέραν (= ἐδῶ καὶ τρεῖς ἡμέρας) Πλ. ἀπηγγέθη Φίλιππος τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτί, Ἡραίων τεῖχος πολιορκῶν (= ἐδῶ καὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη) Δημ.

3) αἰτίαν ἢ σκοπὸν (γ ι α τ ῖ ; π ρ ὸ ς τ ῖ ;). Μὲ τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς: τί τηρικάδε ἀφίξει, ὦ Κρίτων; (= γιὰτὶ ἔχεις ἔλθει; πρβλ. τί γελᾶτε;) Πλ. ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμεθα τούτους τοὺς νεανίσκους (= διὰ ταῦτα) Πλ. ἠρωτῶντο ὅ,τι ἤκοιεν (= γιὰ ποῖον σκοπὸν) Ε.

4) τὸ κατὰ τι, ἤτοι ἀναφορὰν (σ ἐ τ ῖ ; ὡ ς π ρ ὸ ς τ ῖ ;): πόδας ὠκῆς Ἀχιλλεύς "Ομ. ὃ ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφὸς ἐστί (= ὡς πρὸς τοῦτο) Ε. (πρβλ. τί φταῖα ἐγώ ;).

§ 91. β) Ἡ καθαρὰ γενικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) περιοχὴν τόπου τινός, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἢ διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (π ο ὕ ; ἀ π ὸ π ο ὕ ;) Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητικῆ: ποῦ Μενέλαος ἔην; ἢ οὐκ Ἄργεος ἦεν Ἀχαικοῦ; (= ἐντὸς τοῦ Ἄργους, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος). Ἴππος εἰωθὼς λούεσθαι εὐρρεῖος ποταμοῖο (= ἐντὸς καλλιρροῦ ποταμοῦ). ἔρχονται πεδίοιο μαχησόμενοι (= διὰ τῆς πεδιάδος) "Ομ. (πρβλ. ὁ Κωνσταντῖνος ἔρχεται τ ο ὕ κ ά μ π ο υ καθάλλαρης).

Σημειώσεις. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης βλ. § 28, 5.

2) διάστημα χρόνου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (π ὅ τ ε ; τ ῖ κ α ι ρ ὸ ;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ γενικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν: οὐ τῆς ἐπιούσης ἡμέ-

ρας ἤξει τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας (= ἐντὸς τῆς ἐρχομένης ἡμέρας κλπ.) Πλ. Ἰστρος ἴσος ἀεὶ ὄρει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος (= καὶ ἐν καιρῷ θέρους,...) Ἡροδ. οὐδέεις μέ πω ἠρώτηζε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν (= ἐντὸς πολλῶν ἐτῶν, πολλὰ χρόνια τώρα) Πλ. (πρβλ. νὰ ζήσης! καὶ τοῦ χρόνου!).

3) αἰτίαν (γιατί;): τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων ὀργίζεται (= διὰ τὰ ἴδια ἀδικήματα πρβλ. § 74, 5). (πεθαίνει τῆς πείνας).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 37, 1, β'.

4) πόσον (πόσον;): πόσου διδάσκει Εὐῆνος; πέντε μνῶν (= πόσα παίρνει γιὰ τὴ διδασκαλία του;) Πλ. (πρβλ. § 74, 4).

§ 92. γ) Ἡ δοτικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

I. ἡ τοπικὴ δοτικὴ (§ 28, 7)

1) τὸν τόπον ἐπὶ στάσεως (ποῦ; σὲ ποιοῦ μέρος;).

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητικὴ: Ζεῦ, αἰθέρι ναίων (= ἐν τῷ αἰθέρι). τόξα ὤμοισιν εἶχεν (= ἐπὶ τῶν ὤμων) Ὀμ.

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εὐχρηστοὶ οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ τῆ δε (= ἐδῶ), ταύτη (= αὐτοῦ), ἐκείνη (= ἐκεῖ), ἄλλη (= ἄλλου), ἧ (= ὅπου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἰδίᾳ δὲ ὀνομάτων δήμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς Πανακτοῦ, Βραυρωνίου, Ἐλευσίνι, Ραμνοῦντι κλπ.: στήλας στήσαι Ὀλυμπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Ἀθήναις, ἐν πόλει (= καὶ ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ ἀκροπόλει) Θ. τὰ τρόπαια τὰ τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς Πλ. ἐνίκησε Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέα (= ἐν Νεμέα) Λυσ.

2) χρόνον ὠρισμένον, κατὰ τὸν ὅποιον συμβαίνει κάτι τι. (ποῖα ἡμέρα: ποιοῦν μῆνα; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν χρόνον, καὶ ὀνομάτων ἐορτῶν ταύτη τῆ ἡμέρα, τῆ δε τῆ νυκτί, τῷ ἐπιόντι μηνί, τῷ ἐπιόντι ἔτει κλπ. Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἀπατουρίοις, Θεσμοφορίοις κλπ. (= στὴν ἐορτὴ τῶν Παναθηναίων κλπ.): ἐγὼ καταστάς χορηγὸς τραγωδοῖς ἀνήλωσα τριάκοντα μνᾶς καὶ τρίτῳ μηνί, Θαρρηγλίοις, νικήσας ἀνδροικῶ χορῶ δισχιλίας δραχμᾶς (= τὸν τρίτον μῆνα, στὴν ἐορτὴ τῶν Θαρρηγλιῶν) Λυσ. Λίχας ταῖς γυμνοπαιδαῖς τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείπνιζε (= στὴν ἐορτὴ τῶν γυμνοπαιδιῶν) Ξ.

II. ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ (§ 28, 8)

1) τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖται κάτι τι : Ἱπποκράτης τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ ἔκρουε (= μὲ τὴν βακτηρίαν) Πλ. τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀρῶμεν, οὐδείς ἔπαινον ἡδοναῖς ἐκτήσατο (= μὲ ἡδονάς).

2) συνοδείαν ἤτοι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πρᾶξιν : Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσὶν εἴκοσιν (= μὲ εἴκοσι πλοῖα) Ξ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, οἷα π.χ. μίαν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν (= μαζὶ μὲ τοὺς ἀνδρας, μαζὶ μὲ τὸ πλήρωμά της) Θ.

3) τρόπον : δρόμῳ ἴεντο εἰς τοὺς βαρβάρους Ἡρόδ. (πρβλ. ἤρθε τρέχοντας).

Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις τῆς δε, ταύτης (= ἔτσι), τῷ δε ἢ τοῦ τῷ τῷ τρόπῳ, οὐδενὶ τρόπῳ, σιγῇ, σιωπῇ, κραυγῇ, βίᾳ, σπουδῇ, παντὶ σθένει, πάσῃ τέχνῃ κλπ.

4) αἰτίαν : λιμῷ ἀπέθανον (= ἔνεκα πείνης, ἀπὸ πείναν) Πλ. καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἠχθόμεθα τοῖς γεγενημένοις (= διὰ τὰ γεγενημένα) Ξ.

5) ποσόν, ἤτοι μέτρον ἢ διαφορὰν : πολλῷ μειζόν ἐστιν (= κατὰ πολὺ). Ἐπύαξα προτέρα Κύρου πέντε ἡμέραις εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 71.

2. Τὰ ἐπιρρήματα.

§ 93. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων

1) πλεῖστα εἶναι κυρίως πλάγιοι πτώσεις ὀνομάτων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς· πρβλ. δωρεάν, μακράν, χάριν, τὴν ταχίστην (= τάχιστα)—αὐτοῦ, οὐδαμοῦ—κύκλω, ταύτης, ἄλλῃ (= ἀλλαχοῦ) κλπ. (Βλ. § 90 κ.έ.).

2) πολλὰ λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν διάφορον τῆς ἀρχικῆς· Οὕτω π.χ.

α) τὸ ἄλλως (= ἀλλέως) λαμβάνεται καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκ τὸς τοῦ τούτου ἢ ἐν γένει ἢ ἀπλῶς: συγγενεῖς καὶ ἄλλως εὐμενεῖς Πλ.

Ἡ δὲ φράσις ἄλλως τε καί, ἢ σπανιώτερον ἄλλωστε, σημαίνει καὶ μάλιστα: πάντων ἀποστερεῖσθαι λιπηρόν ἐστι, ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῷ τούτῳ συμβαίη Δημ.

β) τὸ ἔτι (= ἀκόμη) εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ ἀρνητικὰς, σημαίνει πλ έ ο ν, π ι ά : τ ις αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιπαιεῖται ; (= τις πλέον... οὐδεὶς πλέον) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ὄχι ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λέγεται οὐπω : οὐπω καιρός (ἔστι = δὲν εἶναι ἀκόμη καιρός). οὐκέτι καιρός (= δὲν εἶναι πιά καιρός).

γ) τὸ μάλιστα (= πάρα πολύ, πρὸ πάντων) μὲ ἀριθμητικὰ σημαίνει περίπου : Ἡράκλεια ἀπέχει Θερμοπυλῶν σταδίους μάλιστα τεσσαράκοντα. (= πρβλ. ἐξώδευσε τὸ πολὺ - πολὺ ἑκατὸ δραχμῆς).

δ) τὸ πολλάκις (= πολλὰς φορές) κατόπιν τοῦ εἰ (ἐάν), ἵνα μή, μή, σημαίνει τυχόν, ἴσως : εἰ ἄρα πολλάκις μή προσεοχήκατε τῷ τοιούτῳ Πλ.

ε) τὸ ποτέ (= μιὰ φορά, κάποτε), ὅταν εὐρίσκεται κατόπιν ἐρωτηματικῆς λέξεως, σημαίνει ἄραγε, τάχα, σάαν : Πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτέ λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους (= μὲ ποιοὺς ἄραγε λόγους) Ξ. τί ποτ' ἐστὶ τοῦτο (= σάν τι) Πλ. Βλ. § 49,1.

στ) τὸ τάχιστα (= πολὺ ταχέως) κατόπιν χρονικῶν συνδέσμων (ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὡς κλπ.) σημαίνει ἀμέσως, εὐθύς : οἱ τριάκοντα ἠρέθησαν, ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τεῖχη καθηρέθη (= εὐθύς ὡς) Ξ.

ζ) τὸ ἐπίρρημα ὡς, ἀρχῆθεν δεικτικὸν (= οὕτω, ἔτσι) ἢ ἀναφορικὸν (= ὅπως), 1) μὲ ὑπερθετικά ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα σημαίνει ὅσον τὸ δυνατόν : ὡς πλείστος (= ὅσον τὸ δυνατόν πλείστος), ὡς τάχιστα (= ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα), 2) εἰς ἀναφωνήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τὸν θαυμασμόν, σημαίνει πόσον, τί : ὡς καλός μοι ὁ πάππος ! (= πόσον ὠραῖος!) Ξ.

Σημείωσις α'. Τὴν ἀρχικὴν του δεικτικὴν σημασίαν (μὲ τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ συχνότατα παρ' Ὀμήρῳ) διετήρησε τὸ ὡς (ἢ ὡς ἢ ὡς) εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον εἰς τὰς φράσεις καὶ ὡς (= καὶ ἔτσι), οὐδ' ὡς (= οὐδὲ ἔτσι, μ' ὄλον τοῦτο δὲν) : οὐδ' ὡς ὠργίζετο Ξ.

Σημείωσις β'. Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶναι αἱ σημασίαι καὶ αἱ συντακτικαὶ χρήσεις τοῦ μορίου ὡς. Εἶναι δὲ τοῦτο ὄχι μόνον ἐπίρρημα, ἀλλὰ καὶ σύνδεσμος εἰδικὸς (= ὅτι, πὼς), ἢ χρονικὸς (= ὅτε, ἀφοῦ), ἢ αἰτιολογικὸς (= διότι), ἢ τελικὸς (= ἵνα), ἢ συμπερασματικὸς (= ὥστε), καὶ πρόθεσις (καταχρηστική), ὅποτε συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν προσώπου καὶ σημαίνει πρὸς ἢ μὲ ἀριθμητικὸν καὶ σημαίνει περίπου, ἴσαμε : κέλευσον ἐλθεῖν ὡς ἐμέ τὸν Ἑρμογένη Ξ. ὀπλίτας εἶχεν ὡς πεντακοσίους Ξ.

Σημείωσις γ'. Βλ. καὶ § 37, 1, β.

3. Αἱ προθέσεις¹.

§ 94. α') Αἱ κύριαι προθέσεις ἦσαν ἀρχῆθεν ἐπιρρήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοπικά· (πρβλ. σύνθετα ῥήματα ἀ ν α τείνω = τείνω ἄνω, κατατίθημι = τίθημι κάτω, περιρρέω = ῥέω περίξ κλπ.). Ὡς ἐπιρρήματα δὲ καθ' ἑαυτὰς χρησιμοποιοῦνται πλειστάκις αἱ προθέσεις ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου: μέλανες δ' ἀνά βότρυες ἦσαν (= ἐπάνω). ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον (= ἔξω δὲ) Ὀμ.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον διετηρήθη μὲ ἐπιρρηματικὴν σημασίαν μόνον ἡ πρόθεσις π ρ ὀ ς εἰς τὰς φράσεις πρὸς δέ, καὶ πρὸς, πρὸς δὲ καὶ (= προσέτι δὲ): ἀσύμφορον, πρὸς δὲ καὶ οὐ δίκαιον Πλ. πρβλ. ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ τὸ μεσημέρι — πῆγαινε κι ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ = κατόπιν.)

Ἐγίνετο δὲ κατ' ἀρχὰς χρῆσις τῶν προθέσεων (ὡς ἐπιρρημάτων) πλησίον τινὸς ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων, κυρίως ἵνα δι' αὐτὴν καθίσταται σαφεστέρα ἡ ἰδιαιτέρα σημασία τῆς πλαγίας πτώσεως ἀμβανομένης ἐπιρρηματικῶς (§ 90 κ.έ.): πρβλ. νέοι ἔχον πεμπύβολοι χερσίν (Ὀμ., Α 463) — στέμματα ἔχον ἐν χερσίν (Α 373). κνίση ὕρανον Ἰκεν (Α 317) — Ὀδυσσεὺς εἰς Χρύσην Ἰκανεν (Α 430).

Ἡ ἀρχικὴ ἐπιρρηματικὴ σημασία τῶν κυρίων προθέσεων καταφαίνεται

1) ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡροδότου τινὲς ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται ἀ ν τὶ ῥ ῆ μ α τ ο ς, μὲ τὸν τόνον μάλιστα ἀναβιβασμένον ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ὅταν εἶναι δισύλλαβοι, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικὸν τῶν τονισμῶν ὡς ἐπιρρημάτων: πάρα πολλά ἐκάστω (= πάρεστι). οὐ γάρ τις μετὰ τοῖος ἀνήρ, οἶος Ὀδυσσεὺς (= μέτεστι, ὑπάρχει μεταξὺ). οὐ οἱ ἐνι⁽²⁾ φρένες (= οὐκ αὐτῷ ἐνεῖσι φρένες) Ὀμ. ἄνα ἐξ ἐδράνων (= ἀνάστηθι) Σοφ.

2) ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὀμηρον, τοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ τὸν Ἡροδοτον παρεμβάλλεται πολλακίς μεταξὺ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥή-

1. Αἱ προθέσεις, ὡς γνωστόν, εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικαί.

2. Ἐκ τοῦ ἐνι, ἀρχικοῦ πληρεστέρου τύπου τῆς προθέσεως ἐν (= ἐντός), προῆλθε τὸ νεοελληνικὸν (ἐναι) εἶναι· πρβλ. οὐκ ἐνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλησ κτλ. Βλέπε καὶ § 52, 1 Σημ. γ'.

ματος μία ἢ περισσότεραι λέξεις (**ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαΐνον**), ἢ τίθεται ἢ πρόθεσις καὶ κατόπιν τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει: **νύμφη δὲ τίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδὴν** (= παρετίθει, ἔθετε πλησίον, παρέθετε). **Ἰθάκην κάτα** (= κατὰ τὴν Ἰθάκην) "Ομ.

Σημείωσις α'. Ὁ χωρισμὸς τῆς προθέσεως ἀπὸ τοῦ ῥήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται (**ἐκ δ' ἄγαγε** — ἐξήγαγε δὲ **κατ'** ἄρ' ἔζετο — καθέζετο ἄρα), ὠνομάσθη **τμησίς**, διότι ἐσφαλμένως ἐνομήσθη ὅτι κανονικῶς ἀρχῆθην πρόθεσις καὶ ῥῆμα ἦσαν ἠνωμένα καὶ κατόπιν ἐχωρίσθησαν.

Ὁμοίως ἢ ἐπίταξις τῆς προθέσεως μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐπὶ τῶν δισυλλάβων προθέσεων, ὠνομάσθη **ἀναστροφή** (τῆς προθέσεως), διότι ἐσφαλμένως πάλιν ἐνομήσθη ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τόνισμὸς ἦτο ὁ ἀρχῆθην κανονικός.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται μὲ ἀναστροφήν μόνον ἢ πρόθεσις **περί**: **ἄρι ἐφάνης ἀνδρείας πέρι οὐδὲν εἰδώς** (= περὶ ἀνδρείας) Πλ.

Σημείωσις β'. Μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται, τίθενται ἐνίοτε εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς καὶ αἱ καταχρηστικαὶ πρόθεσις **ἐνεκα** καὶ **ἔνευ**: **τούτου ἔνεκα, ὣν ἄνευ**.

§ 95. Ἡ ἐξασθένησις τῆς ἀρχικῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας τῶν προθέσεων καὶ ἡ μετατροπὴ τῶν ἀπὸ ἐπιρρήματα (ἦτοι ἀπὸ αὐτοτελεῖς λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τοπικῶς τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως) εἰς πρόθεσις (ἦτοι εἰς ἀπλᾶ μόρια, γὰ ὁποῖα προτάσσονται πρὸ τῶν πλαγίων πτώσεων καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν δηλοῦν διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σχέσεις) ἐπῆλθε σὺν τῷ χρόνῳ

1) ἔνεκα τῆς στενῆς πολλάκις συνδέσεως τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων μετὰ ῥημάτων εἰς μίαν ἔννοιαν, ὅποτε ταῦτα ἀπέβαλλον τὸν ἰδιαιτέρον τόνον αὐτῶν: πρβλ. **ἐκ δ' ἄγαγε** (*Πάτροκλος*) *Βοισηίδα*—**ἐξήγαγεν Ἀγησίλαος τὸ στράτευμα κατ' ἄρ' ἔζετο—ταῦτ' εἰπὼν ἑκαθέζετο** (πρβλ. δὲν τὸν εἶδα **ξανα**—δὲν τὸν **ξαναεῖδα**).

2) κυρίως ἔνεκα μετακινήσεως τῆς συντακτικῆς σχέσεως τῶν ὄρων τῆς προτάσεως. Οὕτως εἰς τινὰ πρότασιν, ὡς π.χ. **ἐκ δὲ Χρυσῆς νηὸς βῆ** ("Ομ., Α 439), ἦτο εὐκόλον ἢ λέξις **ἐκ** (= ἔξω), ἢ ὁποῖα ὡς τοπικὸν ἐπιρρημα προσδιορίζει τὸ ῥῆμα **βῆ** (=ἔβη), νὰ νομισθῆ ὡς συνδεσμένη συντακτικῶς μετὰ τὴν (ἀφαιρετικὴν) γενικὴν **νηὸς** (= ἀπὸ τὴν ναῦν), ἀφοῦ καὶ αὕτη ἐτέθη ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος καὶ τὴν ἀπὸ τύπου κίνησιν δηλοῖ καὶ αὐτὴ ἦτοι ἢ ἀνωτέρω

πρότασις ἡδύνατο νὰ νοηθῇ συντασσομένη ὄχι μόνον οὕτω, *Χρυσῆς ἐκ βῆ νηός* (= ἡ X. ἔξω ἐβάδισε ἀπὸ τὸ πλοῖον), ἀλλὰ καὶ οὕτω : *Χρυσῆς ἐκ νηός βῆ* (= ἡ X. ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐβάδισε). Ἄλλ' οὕτως ἡ λέξις ἐκ παύει νὰ εἶναι αὐτοτελής, καὶ τὴν ἐπιρρηματικὴν σχέσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως τὴν ἐκφράζει πλέον αὕτη ὄχι μόνη, ἀλλὰ μετὰ τῆς γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) νηός.

§ 96. Ἐκάστη τῶν κυρίων προθέσεων συντάσσεται μὲ μίαν ἢ περισσοτέρας ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων ἀναλόγως τῆς συντάξεως τῶν ῥημάτων, παρὰ τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐτίθετο ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός. Τοῦτο ἐν συνόψει καταφαίνεται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Μετά γενικής	Μετά δοτικής	Μετά αιτιατικής
Μονόπτωτοι	ἀντι...	ἀπέναντι· ἀντίς γιά· γιά.		
	ἀπό... ἐξ, ἐκ...	μακράν ἀπό· ἀπό· μέ· ἀπό μέσα ἀπό· ἀπό· εὐθύς μετά· ἔνεκα· ἐμπρός· ἀπό· πρίν ἀπό· ὑπέρ, γιά.	ἐντός, μέσα εἰς· μέ· μαζί μέ· μέ.	
	πρό... ἐν σύν, ξύν		
	εἰς...		μέσα εἰς· ὡς πρός· γιά.
Δίπτωτοι	ἀνά...		(ἐπάνω εἰς), ¹
	διά...	διά μέσου· κατά τήν διάρκειαν τοῦ· ὕστερ' ἀπό· μέ.	(διά μέσου) ¹ · ἔνεκα, γιά.
	κατά...	κάτω ἀπό ἢ κάτω εἰς· ἐναντίον· σχε- τικῶς μέ· γιά.	καθ' ὅλην τήν ἑκα- στίν· καθ' ὅλην τήν διάρκειαν· διά μέ- σου· σύμφωνα μέ. ἐπάνω ἀπό· πέραν ἀπό· περισσότερο ἀπό.
ὑπέρ...	ἀπό πάνω ἀπό· χάριν, γιά· σχετικῶς μέ.		
Τρίπτωτοι	ἀμφί...	σχετικῶς μέ, γιά.	(γύρω ἀπό) ¹ · ἔνεκα, γιά.	γύρω ἀπό· περίπου· ἴσασιν.
	ἐπί...	ἐπάνω εἰς (ἐπί στά- σεως)· στήν ἐποχή τοῦ· πλησίον· ἐνώ- πιον· γιά (ἐπί σκο- πίμου κατευθύνσεως)	ἐπάνω εἰς (ἐπί στά- σεως)· εὐθύς μετά· πλησίον· κατόπιν· ἐκτός ἀπό· γιά (ἐπί αἰτίας ἢ σκοποῦ).	ἐπάνω εἰς (ἐπί κινή- σεως)· διαρκῶς ἐπί· πρός· ἐναντίον· γιά (ἐπί σκοποῦ).
	μετά...	(μεταξύ) ¹ · μαζί μέ, μέ.	(μεταξύ) ¹ .	(μεταξύ) ¹ · ὕστερ' ἀπό·
	παρά...	(ἀπό κοντά ἀπό) ¹ · ἐκ μέρους.	πλησίον, κοντά εἰς.	πλησίον καί κατά μῆ- κος· κοντά εἰς· ἐν συγκρίσει πρός· ἐν- αντίον, κατά παρά- βασιν· πλὴν, παρά.
	περί...	(γύρω ἀπό) ¹ · σχετι- κῶς μέ, σέ, γιά.	(γύρω ἀπό· σχετικῶς μέ, γιά) ¹ .	γύρω ἀπό· περίπου κατά· περίπου· σχε- τικῶς μέ.
	πρός...	ἀπέναντι πρός· ἐνώ- πιον· ὡς πρός· γιά.	κοντά εἰς.	πρός τὸ μέρος· πρός· ἐναντίον, μέ· σχετι- κῶς μέ, ὡς πρός· γιά (ἐπί σκοποῦ).
ὑπό...	ὑποκάτω ἀπό· ἔνεκα, ἀπό· ἐν συναδείξ.	ὑποκάτω ἀπό (ἐπί στάσεως)· ὑπὸ τήν ἐξουσίαν ἢ ἐπίβλεψιν.	ὑποκάτω ἀπό (ἐπί κινήσεως)· ὑπὸ τήν ἐξουσίαν.	

1) Χρήσις ποιητική ἢ μᾶλλον ποιητική.

§ 97. Ἡ σύνταξις καὶ αἱ ἰδιαιτέραι σημασίαι ἐκάστης προθέσεως εἶναι αἱ ἑξῆς :

I. Ἄμφι. Ἀρχικὴ σημασία εἰς τὰ δύο ἢ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. πρβλ. ἄμφω. (Εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἢ συννυμος περιέ.).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ : ἄμφι πῦρ ἐκάθηντο Ξ. οἱ ἄμφι Ἀριαῖον = οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Ἀριαίου ἢ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του. β) χρονικῶς = περίπου, κατὰ : ἄμφι μέσας νύκτας Ξ. γ) μεταφορικῶς = περίπου, ἴσαμε : ἄμφι τὰ πενήκοντα ἔτη Θ.

2. Μὲ γενικὴν (σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς), μεταφορικῶς = σχετικῶς μέ, γιά : ἄμφι ὧν εἶχον διεφέροντο (= ἄμφι τούτων ἃ εἶχον = περὶ τούτων κλπ.) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ : Ἀχαιοὶ ἔστασαν ἄμφι Μενουτιάδῃ Ὅμ. β) μεταφορικῶς = ἔνεκα, γιά : ἄμφ' ἐμοὶ στένει (= γιά μέ) Σοφ. ἢ = σχετικῶς μέ, γιά : ἄμφι τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς λόγος λέγεται Ἡρόδ.

Ἐν συνθέσει = ἐκατέρωθεν (ἄμφιθάλασσο) ἢ = περίξ (ἄμφιέννυμι).

II. Ἄνά (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ ἄν). Ἀρχικὴ σημασία : ἐπάνω, πρὸς τὰ ἐπάνω πρβλ. ἄνω. (Ἀντίθετος κατὰ).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = (καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν) ἐπάνω εἰς : ᾤκουν ἀνά τὰ ὄρη Ξ. ἢ = πρὸς τὰ ἄνω· ἀνά τὸν ποταμὸν ἔπλεον (= ἀντιθέτως πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ)· β) χρονικῶς = (καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ), κατὰ : ἀνά τὸν πόλεμον τοῦτον Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς· ἀνά κράτος (= μέ ὅλην τὴν δύναμιν) = ἀνά λόγον (= κατ' ἀναλογίαν), ἀνά πέντε (πέντε - πέντε, ἀπὸ πέντε).

2) Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς, τοπικῶς = ἐπάνω εἰς· χρυσέω ἀνά σιγήπτρω Ὅμ. ἤξει ἀνά νηυσὶ Εὐρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ἀναγράφω) σημαίνει ὀπίσω (ἀναχωρῶ), πάλιν (ἀναβίωσκομαι).

III. Ἄντι Ἀρχικὴ σημασία ἀντικρῦ, ἀπέναντι· πρβλ. Ὅμηρικὸν ἄντα καὶ τὴν λέξιν ἐν-αντί-ος.

Μόνον μὲ γενικὴν α) τοπικῶς = ἀπέναντι : εἰστήκεσαν ἀντὶ τῶν πιτύων Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀντικαταστάσεως = στὸν τόπον

τοῦ, ἀντίς γιά: ἐβασίλευσεν ἀντ' ἐκείνου Ξ. Σωκράτης οὐδέποτε προη-
 ρεῖτο τὸ ἡδίων ἀντὶ τοῦ βελτίστου Ξ. ἡ ὁμοιότητος = σάν: ἀντὶ κυ-
 νὸς εἰ φύλαξ Ξ. ἡ αἰτίας = γιά: ὠφελῶ αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον
 ὑπ' ἐκείνου (= ἀντὶ τούτων ἅ = γιά ὅσα) Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἀ πέναντι (ἀντιπαρατάσσομαι) ση-
 μαίνει ἐναντίον (ἀντιλέγω), ἐπίσης, ὁμοίως (ἀντευ-
 εργετῶ).

IV. Ἄπό. Ἀρχικὴ σημασία μακρὰν ἀπό, ἀπό· πρβλ. ἅπω.
 (Συνώνυμος τῆς ἐκ, ἀλλ' ἡ μὲν ἀπό σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ
 ἔξω τινός, ἡ δὲ ἐκ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός).

Μόνον μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν): α) τοπικῶς (ἀπὸ ποῦ ; ἀπὸ
 ποιόν); Κῦρος ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων. τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ
 τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσι Ξ. β) χρονικῶς (ἀπὸ πότε); :
 ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου Ξ. ἀφ' οὔ (= ἀφ' οὔτου) γ) μεταφορικῶς, εἰς
 δῆλωσιν καταγωγῆς (ἐμμέσου): γεγονὼς ἀπὸ Δημαράτου Ξ. ἡ ὕλης :
 εἴματα ἀπὸ ξύλου πεποιημένα (= ἀπὸ ξύλο) Ἡροδ. ἡ αἰτίας = ἀπό,
 γιά : ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπηρέθη (πρβλ. § 91, 3) ἡ τοῦ
 μέσου ἢ τοῦ τρόπου = μὲ : στρατεύμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρη-
 μάτων Ξ. ἀπὸ στόματος λέγω τι Ξ. ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατά :
 ταῦτα οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἰπὸ ξυμβάσεως Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τῆς σημασίας τοῦ μακρὰν (ὡς ἀπέρχομαι)
 καὶ τοῦ ὁπίσω (ὡς ἀπαιτῶ, ἀποδίδωμι) λαμβάνει καὶ διαφόρους
 ἄλλας σημασίας, ὡς ἀπομανθάνω (= ξεμαθαίνω, λησμονῶ), ἀπο-
 φοιτῶ (= παύω νὰ φοιτῶ), ἀπαξιῶ (= οὐκ ἀξιῶ), κλπ.

V. Διά. Ἀρχικὴ σημασία διὰ μέσου ὡς πέρα ἢ εἰς δύο
 χωριστά· πρβλ. δί-ς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς ἢ χρονικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιη-
 τὰς = διὰ μέσου τοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ : βῆ διὰ δώματα. θεοῖς
 μοι ἦλθεν ὄνειρος ἀμβροσίην διὰ νύκτα. Ὅμ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆ-
 λωσιν αἰτίας = ἔνεκα, γιά : Δαίδαλος διὰ τὴν σοφίαν ἠραγκάζετο
 Μίνω δουλεύειν Ξ. τίνες Ἀθηναίων δι' ἐκεῖνον ἀγαθοὶ γεγόνασι ;
 (= ἐξ αἰτίας ἐκείνου, χάρις εἰς ἐκεῖνον) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν α) τοπικῶς = διὰ μέσου : ἐξελαύνει διὰ τῆς Συ-
 ρίας Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ : διὰ νυκτός. Θ. διὰ
 παντός τοῦ βίου Ξ, ἡ = μετὰ παρέλευσιν, ὕστερ' ἀπό : ἀρχαῖον ἐταῖ-
 ρον διὰ χρόνου εἶδεν Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ μέσου ἢ τοῦ

ὄργανον = μέ: δι' ἑρμηνέως διελέγετο Ε. πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν Ε. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: διὰ τάχους, διὰ βίας.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ διὰ μέσου (ὡς διέρχομαι) σημαίνει μέχρι τέλους (διαμένω), χωριστὰ εἰς δύο (διασχίζω, διαχωρίζω), ἀμοιβαίως (διατοξεύομαι), ἐν τελευτῶς, πέρα καὶ πέρα (διαφθείρω).

VI. **Εἰς ἢ ἐξ.** Ἀρχικὴ σημασία μέσα εἰς, ἐπὶ κινήσεως. (Προῆλθεν ἐκ τῆς ἑνός = ἐν - ς, ἀντιθέτου τῆς ἐξ = ἐκ - ς).

Με ἀίτιατικὴν μόνον τοπικῶς, πρὸς δήλωσιν διευθύνσεως εἰς τὰ ἔνδον τινός = εἰς: Σικελοὶ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν ἐς Σικελίαν Θ. Οὕτω καὶ: εἰς Φωκέας, εἰς Πέρσας (= εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκέων κλπ.) Δημ. ἢ πρὸς δήλωσιν ἀπλῆς διευθύνσεως ἢ τοῦ τέρματος τῆς κινήσεως = πρὸς, μέχρι, ἕως: ἐντεύθεν ἐξελαίνει εἰς Πέλτας Ε. ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν (= ἀπὸ τὴν μίαν θάλασσαν ἕως τὴν ἄλλην) Ε. β) χρονικῶς = μέχρι: εἰς τὴν ὑστεραίαν (= μέχρι τῆς ἐπομένης ἡμέρας). εἰς ἐμέ (= μέχρις ἐμοῦ, ἦτοι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ζωῆς μου) Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς, σέ: εἰς πάντα πρῶτος Πλ. ἢ σκοποῦ = γιά, σέ: εἰς συμβουλήν παρεκάλεσα ὑμᾶς Πλ. ἢ ὀρίου ἀριθμητικοῦ = ἐν συνόλῳ, ὅλο-ὅλο: εἶχε τοξότας καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακοσίους Ε.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐντός, μέσα (ὡς εἰσέρχομαι) σημαίνει καλὰ, ἀκριβῶς (εἰσορῶ, εἰσκούω).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἰδιορρύθμου συντάξεως εἰς "Αἰδου (= στὸν "Αδη), εἰς διδασκάλου (= στὸ δάσκαλο, στὸ σχολεῖον) κ.τ.τ. βλ. κατωτέρω τὴν πρόθεσιν ἐν.

VII. Ἐν (ποιητικῶς καὶ ἐνὶ ἢ μετ' ἀναστροφῆς ἐνι. § 94, 1) Ἀρχικὴ σημασία ἐντός, μέσα εἰς (ἐπὶ στάσεως καὶ ἐν γένει ἐπὶ ἐνεργείας ἐκτελουμένης ἐντὸς ὀρισμένης περιοχῆς).

Με δοτικὴν (τοπικὴν) μόνον: α) τοπικῶς = εἰς, σέ, μεταξύ: ἐν οἴκοις ἢ ἐν ἀγροῖς Σοφ. ἐν τοῖς δένδροις ἔστασαν (= ἀνάμεσα ἀπὸ) Ε. β) χρονικῶς = ἐντός, σέ: ἐν τρισὶν ἡμέραις Ε. ἐν ταῖς σπονδαῖς (= ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀνακαυχῆς) Ε. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ ἐνώπιον: οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν Πλ. ἢ τοῦ πλησίον = παρὰ: πόλις οἰκουμένη ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ (= εἰς τὰ παράλια τοῦ) Ε. ἢ τοῦ ὄργανου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: οἱ θεοὶ σημαίνουσιν ἐν οὐρανόις σημεῖους Ε. ἐν τάχει (= με ταχύτητα, ταχέως) ἢ

συμφωνίας = κατά : ἐν τοῖς νόμοις δεῖ τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι (= σύμφωνα μὲ) Ἰσοκρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ μέσα (ὡς ἐνοικῶ, ἐμβαίνω) σημαίνει μὲ (ἔμψυχος = μὲ ψυχὴν, ἐμμελής = μὲ μέλος) πολὺ, ἐντελῶς (ἔμπλεως).

Σημείωσις. Εἰς φράσεις οἱ ἐν Ἀσκληπιοῦ, ἐν Ἄιδου, ἐν Ἀρίφρονος, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀντιστοιχοῦς τούτων εἰς Ἄιδου, εἰς τοῦ Κλεομένουσ, εἰς διδασκάλου, κατὰ τινὰς ἢ γενικὴ εἶναι (καθαρὰ γενικὴ) τοῦ ὅλου, ἢ ὅποια δηλοῖ περιοχὴν : ἐν Ἄιδου = ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἄιδου. Πιθανώτερον ὅμως αἱ φράσεις αὗται εἶναι κατ' ἔλλειψιν αἱ μὲν πρῶται τῆς λέξεως οἴκω, αἱ δὲ δευτέραι τῆς λέξεως οἶκον : ἐν Ἀσκληπιοῦ = ἐν (τῷ) οἴκῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ· ἐς τοῦ Κλεομένουσ = εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κλεομένουσ· (πρβλ. πέρασε τῆ βραδιά του στοῦ Πέτρου — πάω στοῦ θείου μου = στὸ σπίτι τοῦ...)

VIII. Ἐξ, ἐκ. Ἀρχικὴ σημασία ἀπὸ μέσα, ἀπὸ μέσα ἀπό. (Ἀντίθ. εἰς βλ. καὶ ἀπό).

Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον α) τοπικῶς = ἀπὸ (μέσα ἀπό) : τὰ ἐκ γῆς φρόμενα Ξ. β) μεταφορικῶς, συνήθως εἰς δήλωσιν ἀμέσου καταγωγῆς : οἱ ἐξ Ἡρακλέους (= οἱ παῖδες τοῦ Ἡρ.) ἢ τῆς ὕλης ἢ τοῦ ὄργανου = ἀπὸ, μέ : ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ : πάτριον ἡμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι (= μὲ τοὺς κόπους) Θ. ἐκ παντός τρόπου (= μὲ) Δυσ. ἐκ δόλου (= μὲ δόλο) Σοφ. ἢ αἰτίας = ἀπὸ, ἔνεκα : ἐκ ταύτης τῆς ἐξετάσεως πολλὰ ἀπέχθεται μοι γεγόνασι Πλ. (βλ. καὶ § 84, 1) ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μὲ, κατὰ : ἐκ τῶν ἔργων χρὴ μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν λόγων τὴν ψῆφον φέρειν Δημ.

Ἐν συνθέσει σημαίνει ἔξω (ἐκ πλέω), πέρα καὶ πέρα, τελείως (ἐκ κόπτω, ἐξεργάζομαι).

IX. Ἐπί. Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, ἐπάνω εἰς. (ἀντίθ. ὑπό).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς, ἐπὶ κινήσεως = ἐπάνω εἰς : ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἵππον Ξ. Καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως : τὸ ὄμμα δύναται ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι (= εἰς ἕκτασιν πολλῶν σταδίων) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν : ἐπὶ δέκα ἔτη. ἐπὶ πολὺν χρόνον Θ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν διευθύνσεως ἀπλῆς ἢ (συνήθως) ἐχθρικῆς = πρὸς, ἐναντίον : ἦλθον ἐπὶ τινὰ τῶν δοκούτων σοφῶν

εἶναι (= πρὸς τινα) Πλ. ἐστρατεύετο ἐπὶ Λυδούς (= ἐναντίον τῶν Λ.) Ἡρόδ. ἢ σκοποῦ = σέ, γιά : τοὺς στρατηγούς ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσε. φρέγανα συνέλεγον ἐπὶ πῦρ (= γιά φωτιά) Ξ.

2. Μὲ γ εν ι κ ῆ ν (καθαρὰν)· α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς : ἤλαυνεν ἐφ' ἄρματος Ξ. τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία (= τὰ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Θ., ἦτοι εἰς τὰ παράλια τῆς Θ.). β) χρονικῶς, εἰς δήλωσιν χρονικῆς τινος περιόδου : ἐπὶ τῶν τριάκοντα (τυράνων) Λυσ. ἐφ' ἡμῶν (= στὰ χρόνια μας, στὴν ἐποχὴ μας). οἱ ἐφ' ἡμῶν (= οἱ σύγχρονοί μας) Ξ. (πρβλ. ἐ π ἰ Ὑθωνος, ἐ π ἰ Τουρκοκρατίας)· γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἐπιστάσεως : ὁ ἐπὶ τῶν νεῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ὀπλιτῶν, ἢ τοῦ πλησίον : ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ξ. ἢ τοῦ ἐνώπιον : ἐπ' ὀλίγων μαρτύρων Ξ. ἢ σκοπίμου διευθύνσεως = γιά : ἀπιέναι ἐφη ἐπὶ Ἰωνίας (= γιά τὴν Ἰωνία), ἢ δικονομῆς = εἰς, ἀπό : ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων (= εἰς τέσσαρας γραμμάς, ἀπὸ τέσσαρες - τέσσαρες) Ξ.

3. Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν (καθαρὰν ἢ τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν)· α) τοπικῶς ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς : οἰκοῦσιν ἐπὶ ᾧ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης Θ. β) χρονικῶς = εὐθὺς μετὰ : ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ Ξ. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν εἶπε Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ (ὅλως) πλησίον : ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ ἦν Ξ. ἢ ἐπιστάσεως = ἐπὶ (μετὰ γενικῆς) : ὁ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ ὦν Δημ. ἢ τοῦ ἐνώπιον : ταῦτα ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἔλεγε Λυσ. ἢ τοῦ κατόπιν ἢ ὀπισθεν : ἐτάχθησαν ἐπὶ τοῖς ὀπλίταις πελοπόροι Ξ. ἢ προσθήκης = ἐκτὸς ἀπό, κοντὰ εἰς : κάρδαμον μόνον ἔχουσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ Ξ. ἢ ἐξαρτήσεως = εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ : ἐπὶ τινὶ εἶμι ἢ ἐπὶ τινὶ γίγνομαι (= εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, κλπ.) ἢ αἰτίας = γιά : μέγα φρονεῖ ἐπὶ πλούτῳ Ξ. ἢ τοῦ σκοποῦ = γιά : οὐκ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν Πλ. ἢ τοῦ ὅρου ἢ συμφωνίας : ἀφιέμεν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ὧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μετὰ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν, δηλαδὴ μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ) Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐ π ά ν ω (ὡς ἐ π ι τίθημι) σημαίνει π λ η σ ί ο ν (ἐπιθαλάττιος), κ α τ ό π ι ν (ἐ φ έπομαι), ἐ ν α ν τ ί ο ν (ἐ π ι πλέω), π ρ ο σ έ τ ι (ἐ π ι κτῶμαι), λ ί α ν (ἐ π ι ποθῶ), ἀ μ ο ι β α ί ω ς (ἐ π ι μείγνυνται).

X. Κατά. Ἀρχικὴ σημασία κάτω, πρὸς τὰ κάτω, κάτω ἀπό (ἀντίθ. ἀ ν ά).

1. Μὲ α ἰ τ ι α τ ι κ ῆ ν· α) τοπικῶς = καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τοῦ :

κατὰ τὴν Ἀσίαν (= πανταχοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν) Ἐ. κατ' οἰκίαν τὰ πολλὰ διατρίβομεν (= στὸ σπίτι). Πλ. Καὶ ἄνευ τῆς ἐννοίας τῆς ἐκτάσεως: Κῦρος παίει βασιλέα κατὰ τὸ στέρνον (= κάπου εἰς τὸ στέρνον) Ἐ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον Ἡρόδ. τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων ἠρίστευσαν (= τῶν συγχρόνων των) Ἐ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ διὰ μέσου = διὰ: κατὰ γῆν ἐπορευόντο (= διὰ ξηρᾶς) Ἐ. ἢ τοῦ ἀπέναντι: οἱ κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένοι Ἐ. ἢ τοῦ κατόπιν: ἦσαν κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας (= κατόπιν τῶν ἄλλων) Ἐ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: κατὰ τάχος, καθ' ἡσυχίαν, ἢ διανομῆς = ἀπό: ἐγὼ ἐθέλω διαβιβάσαι ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους Ἐ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ: κατὰ τοὺς νόμους, ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ: οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμέ (= ὅσον ἀφορᾶ εἰς ἐμέ) Ἐ. ἢ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπό: κατ' ἔχθος (= ἀπὸ μῖσος) Θ.

2. Μὲ γ ε ν ι κ ῆ ν α) τοπικῶς = ἀπὸ κάτω ἢ ὑποκάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς: φῶγοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι (= ἀπὸ τοὺς βράχους κάτω. Ἀφαιρετικὴ γενικὴ) Ἐ. κατὰ τῆς θαλάττης ἠφανίσθη (= ὑποκάτω τῆς θ., κάτω εἰς τὴν θ., εἰς τὸ βάθος τῆς θ. Καθαρὰ γενικὴ) Πλ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐναντίου: τοῦτο κατ' ἐμοῦ εἶπε Ἐ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιὰ: τοῦτο μέγιστόν ἐστι καθ' ἡμῶν ἐγκώμιον (= γιὰ μᾶς) Δημ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ κ ά τ ω (κ α τ α τίθημι) σημαίνει ἐ ν α ν τ ί ο ν (κ α τ α βοῶ τινός), ὀ π ί σ ω (κ α τ ά γω φυγάδα = ἐπαναφέρω ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του), π έ ρ α κ α ἰ π έ ρ α , τ ε λ ε ί ω ς (κ α τ α ν α λ ί σ κ ω , κ α θ ο ρ ῶ), χ ω ρ ι σ τ ά , (κ α τ α γράφω , κ α τ α νέμω).

XI. Μετά. Ἀρχικὴ σημασία μετὰ ξύ, ἐν μέσφ.

1. Μὲ α ἰ τ ι α τ ι κ ῆ ν α) τοπικῶς = μεταξὺ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι συνήθης μόνον εἰς τὸν Ὀμηρον: ἀίσσαν ὡς τ' αἰγυπιὸς μετὰ χῆνας. Εἰς δὲ τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συντάσσεται μὲ ἀιτιατικὴν ἢ πρόθεσιν μετὰ μόνον εἰς τὴν φράσιν ἔχω τι μετὰ χείρας (ἀνάμεσα στὰ χέρια μου· πρβλ. μετὰ χειρίζομαι τι). β) χρονικῶς = ὕστερ' ἀπό, μετά: μετὰ τὰ Τρωϊκὰ Θ. μεθ' ἡμέραν (= ἐν καιρῷ ἡμέρας: κυρίως = μετὰ τὰ ξημερώματα)· γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τάξεως καὶ ἀκολουθίας = ὕστερ' ἀπό: θειότατον μετὰ θεοὺς ἢ ψυχῇ Πλ.

2. Μὲ γ ε ν ι κ ῆ ν κ α θ α ρ ά ν α) τοπικῶς (σπανίως) = μεταξὺ:

ἕως ἦν μετ' ἀνθρώπων (= μεταξύ τῶν ἀνθρώπων = σ' αὐτὸν τὸν κόσμον) Ἰσοκρ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν συνεργείας = μαζὶ μέ, μέ : ἐπολέμησαν μετὰ ζυμμάχων Θ. (βλ. § 69, 3, σημ.) ἢ τοῦ τρόπου = μέ : ἰκετεύει μετὰ πολλῶν δακρύων.

3. Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = μεταξύ : μετὰ τοῖσιν ἀνέστη (= μεταξύ τούτων) Ὅμ.

Ἐν συνθέσει μετ' τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ μεταξύ μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς (μέτειμι, μεθ'ομιλῶ, μετ'αίχιμον), συνήθως δὲ σημαίνει μαζὶ (μετέχω, μεταλαμβάνω), κατόπιν (μεθέπομαι, μεταδιδώκω), ἀλλέως, διαφόρως (μεταγιγνώσκω).

XII. Παρά (εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ πάρ.). Κυρία σημασία πλησίον, κοντὰ εἰς.

1. Μὲ α ἰ τ ι α τ ι κ ῆ ν α) τοπικῶς = πλησίον καὶ κατὰ μῆκος τινός : παρά τὴν θάλασσαν ἐπορεύετο Ξ. καὶ ἀπλῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς : παρά τὴν ὁδὸν ἦν κρήνη Ξ. καὶ ἐπὶ κατευθύνσεως = πρὸς : γράφει ἐπιστολὴν παρά βασιλέα Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ, κατὰ : δόλιον ἄνδρα φεύγει παρ' ὄλον τὸν βίον. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς : παρά τοὺς ἄλλους εὐτακτος ἦν· ἢ διαφορᾶς ἢ ἐναντιότητος = διαφόρως ἀπὸ, ἐναντίον : ἐὰν λέγῃς παρά ταῦτα, μάτην ἐρεῖς Πλ. πράττει παρά τοὺς νόμους, ἢ ἐξαιρέσεως = παρά : παρά τέσσαρας ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως. (πρβλ. εἴκοσι παρὰ ἕνα, ἑκατὸ παρὰ δύο). Οὕτω καὶ παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον, (πρβλ. παρὰ τρίχα), παρ' οὐδέν (= διὰ τίποτε), ἢ αἰτίας = ἕνεκα : παρά τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν ἐπηύξηται Φίλιππος Δημ.

2. Μὲ γ ε ν ι κ ῆ ν (ἀφαιρετικὴν) α) τοπικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ : φάσγανον ἐρύσσατο παρὰ μηροῦ Ὅμ β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν προελευσεως = ἐκ μέρους, ἀπὸ (μόνον μετὰ γενικῆς προσώπου) : παρ' ἡμῶν ἀπάγγελλε τάδε Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν (τοπικὴν), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ προσώπων α) τοπικῶς = πλησίον : Πρωταγόρας καταλύει παρά Καλλιῖα Πλ. παρ' ὕχθησιν ποταμοῖο Ὅμ. β) μεταφορικῶς = κατὰ τὴν κρίσιν : δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεῦσθαι κακῶς (= κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν) Σοφ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ πλησίον (ὡς παρίσταμαι) σημαίνει παρὰ λήλωσ (παρὰ πλέω), παρὰ γίωσ ἢ κρυφίωσ (παρὰ δύομαι), ἐναντίον (παρὰ νομῶ), οὐχὶ ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως (παρὰ κοῦα, παρ'ερμηνεύω).

XIII. **Περί.** Ἀρχική σημασία περίξ, γύρω - γύρω (βλ. και ἀμφί).

1. Μὲ ἀίτιατικὴν α) τοπικῶς = γύρω ἀπὸ : κατεστρατοπεδεύσατο **περὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν** Ξ. οἱ **περὶ τίνα** (π.χ. οἱ **περὶ Ξενοφῶντα**· βλ. ἀμφί)· β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν χρόνου κατὰ προσέγγισιν = περίπου, κατὰ : **περὶ μέσας νύκτας** (= κατὰ τὰ μεσάνυκτα) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς : οὗτοι **περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοί εἰσιν** Ξ. ἢ προσεγγίσεως, ἐπὶ ἀριθμητικοῦ ποσοῦ = περίπου : **περὶ ἑβδομήκοντα** Θ.

2. Μὲ γενικὴν α) τοπικῶς (σπανίως και μόνον εἰς τοὺς ποιητάς) = περίξ, γύρω ἀπὸ : **τείχη περὶ Δαρδανίας** (= περίξ τῆς Δ.) Εὐρ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, σέ, γιά : **σοφός ἐστίν περὶ τούτων** (= σ' αὐτά). Πλ. **κῆρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν** (= γιά ἀνακωχή) Ξ.

Συνήθεις εἶναι αἱ φράσεις περὶ πολλοῦ ἢ περὶ παντός ποιεῖσθαι ἢ ἡγεῖσθαι τι (= θεωρῶ τι πολὺ σπουδαῖον, θεωρῶ τι ἀνώτερον παντὸς ἄλλου) : ἀλήθειαν **περὶ πολλοῦ ποιητέον** ἐστίν Πλ. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς φράσεις ἐσχηματίσθησαν και αἱ φράσεις περὶ πλείονος, περὶ πλείστου ποιεῖσθαι τι, περὶ ὀλίγου, περὶ ἐλάχιστονος, περὶ ἐλαχίστου ἢ περὶ οὐδενὸς ποιεῖσθαι τι (= θεωρῶ κάτι σπουδαιότερον προτιμῶ κλπ.). τὰ πλείστου ἄξια **περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται** (= θεωρεῖ ὅλως ἀσήμαντα, περιφρονεῖ) Πλ.

Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις ἡ **περὶ** ἔχει ἐτέραν ἀρχικὴν σημασίαν, τὴν τοῦ ἐπέκεινα, πέρα, περισσότερον, και ἡ μετ' αὐτῆς συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀφαιρετικὴ· πρβλ. **χαλεπὸς περὶ πάντων εἰς μνηστήρων** (= περισσότερον ἀπὸ ὅλους κλπ.) Ὅμ. ρ 388.

3. Μὲ δότικὴν (τοπικὴν) σπανίως· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ : **περὶ τῆ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον φέρει** Πλ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιά : **Ζεὺς ἔδεισε περὶ τῶ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο** Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ περίξ (ὡς περιέρχομαι) και τοῦ περισσότερον, εἰς ἀνώτερον βαθμὸν (ὡς περιγίγνομαι = ὑπερτερῶ, νικῶ) σημαίνει πολὺ ἢ ἐντελῶς (περιδεής, περιπίμπλημι), ὑπὲρ τὸ δέον (περιεργάζομαι).

XIV. **Πρό.** Κυρία σημασία ἔμπροσθεν, ἐμπρὸς ἀπὸ. Μὲ γενι-

κὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = ἐμπρὸς ἀπὸ : πρὸ τῶν πυλῶν
 Ξ. β) χρονικῶς = πρὶν ἀπὸ : πρὸ τῆς μάχης Ξ. οἱ πρὸ ἡμῶν γεγο-
 νότες (= οἱ προγενέστεροι ἡμῶν) Ἰσοκρ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλω-
 σιν ὑπερασπίσεως = ὑπέρ, χάριν, γιὰ : πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνή-
 σκουσιν Ἡρόδ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως (σπανίως) = ἐξ ὀνόματος, γιὰ :
 πρέπων ἔφης πρὸ τῶνδε φωνεῖν Σοφ. ἢ συγκρίσεως = ἐμπρὸς εἰς,
 ἀντί : τότε ἤρου πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον Πλ. (πρβλ. ἐμπρὸς στήν
 ὕγεια τὰ χρήματα δὲν ἀξίζουσι τίποτε).

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐμπρὸς καὶ τοῦ πρότερον (προ-
 πορεύομαι, πρό λέγω) σημαίνει φανερά, δημοσίᾳ (προαγο-
 ρεύω, προεῖπον, προκηρῦττω), περισσότερον (προτιμῶ).

XV. Πρὸς (εἰς τὸν Ὀμηρον καὶ προτί ἢ ποτί). Ἀρχικὴ ση-
 μασία ἀπέναντι, πρὸς τὸ μέρος.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, πρὸς : ὑπε-
 χώρησαν πρὸς τὸν λόφον Θ. πρὸς ἄρκτον, πρὸς μεσημβριάν. ἀξομεν
 ὑμᾶς πρὸς αὐτοὺς Ξ. β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ περιπτώου : πρὸς
 ἐσπέραν ἦν (= πρὸς τὸ βράδυ) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν φι-
 λικῆς ἢ ἐχθρικῆς ἐνεργείας ἢ διαθέσεως = μετὰ ἢ ἐναντίον : συνηλλάγη
 πρὸς τοὺς οἴκοι (= μετὰ τοὺς) Ξ. πρὸς τοὺς Θρακίας ἐπολέμησα (=
 ἐναντίον τῶν Θ.) Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μετὰ, ὡς πρὸς : ἀθυμοῦσι
 πρὸς τὴν ἔξοδον Ξ. ἢ παραβολῆς καὶ συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς,
 ἐμπρὸς εἰς : οὐδὲν τὰ χρήματα πρὸς τὴν σοφίαν, ἢ σκοποῦ = γιὰ :
 πρὸς τί με ταῦτ' ἐρωτᾶς ; (= γιὰ ποιὸν σκοπὸν) Ξ. πρὸς χάριν
 λέγουσι (= γιὰ εὐχαρίστησι, γιὰ νὰ εὐχαριστοῦν) Δημ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν)· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, ἀπέ-
 ναντι πρὸς : Χαλκίς πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται Δημ. πρὸς τῶν θεῶν
 (κυρίως = ἐνώπιον τῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα = ἐν ὀνόματι τῶν
 θεῶν). β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μετὰ, ὡς πρὸς :
 ἐλεύθερος καὶ πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός, ἢ συμφωνίας = σύμ-
 φωνα μετὰ : ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ Ξ. ἢ ὠφελείας, συμ-
 φέροντος = πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τὸ συμφέρον : σπονδὰς ἐποιήσαντο
 πρὸς τῶν Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν Ξ. (Βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν)· α) τοπικῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς :
 πρὸς Βαβυλῶνι ἦν Κύρος Ξ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀσχολίας =
 μετὰ : πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν (= εἶχε νὰ κάμῃ μετὰ) Πλ. ἢ προσθή-

κῆς = κοντὰ εἰς, ἐκτός : πρὸς τούτοις, πρὸς τοῖς ἄλλοις (= κοντὰ στ' ἄλλα) Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ πρὸς τὸ μέρος τινὸς (ὡς προσέρχομαι πρὸς τινα) σημαίνει πλησίον (προσοικῶ), προσέτι (προσαιτῶ, πρόσεστι).

XVI. **Σὺν ἢ ξύν.** (Εἰς τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ξενοφῶντος πεζοῦς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἀντ' αὐτῆς ἢ μετὰ μὲ γενικὴν). Ἀρχικὴ σημασία **μαζὶ, μαζὶ μὲ.**

Μὲ δοτικὴν ὀργανικὴν μόνον, εἰς δῆλωσιν συνοδείας = **μαζὶ μὲ, μὲ : βασιλεὺς σὺν πολλῶ στρατεύματι προσέρχεται Ξ.** ἢ συνδρομῆς = μὲ τὴν βοήθειαν : **σὺν τοῖς θεοῖς ἀμννούμεθα τοὺς πολεμίους Ξ.** ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μὲ : **σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθε Ξ.**

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ **μαζὶ** (ὡς συνοικῶ) σημαίνει ἐντελῶς, καλὰ (συγκαλύπτω, συνορῶ).

XVII. **Ὑπέρ.** Κυρία σημασία ὑπεράνω, ἀπὸ πάνω ἀπὸ.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = ἐπάνω ἀπὸ, πέραν : ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλάσποντον οἰκοῦσι Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ περισσότερον ἢ ὑπερβάσεως ὀρίου τινὸς ἢ μέτρου : οἱ ὑπὲρ τὰ τετταράκοντα ἔτη γεγονότες Ξ. **ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἡμᾶς** (= ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μας, τὰς σωματικὰς ἢ πνευματικὰς) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν) α) τοπικῶς = ὑπεράνω ἀπὸ, ἐπάνω ἀπὸ : πόλις ὑπὲρ τοῦ λιμένος κεῖται Θ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ὑπερασπίσεως = χάριν, γιὰ : **νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν Αἰσχ.** ἢ ἀντιπροσωπεύσεως = ἀντί, γιὰ : **ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι** (= ἀντί γιὰ σένα) Πλ. ἢ σκοποῦ = γιὰ : **ἡ τελευταῖα τοῦ πολέμου ἤδη ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς** (= γιὰ νὰ μὴ) Δημ. ἢ αἰτίας = ἔνεκα, γιὰ : **ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὠργίζετο Ἴσοκρ.** ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μὲ, περὶ : **ἡ ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμη.** (Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς ὑπὲρ ἀντὶ τῆς περὶ εἶναι συνήθης ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἐντεῦθεν).

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ ὑπεράνω (ὡς ὑπερκαθῆμαι) σημαίνει **πέραν, πῶς πέρα** (ὑπερβάλλω, ὑπερπόντιος — ὑπερ-ορῶ = περιφρονῶ), **ὑπερβολικὰ** (ὑπερπονῶ), **πρὸς χάριν** (ὑπεραπολογοῦμαι τινος).

XVIII. **Ὑπό.** Ἀρχικὴ σημασία ὑποκάτω, ὑποκάτω ἀπὸ, (ἀντιθ. ἐπί).

1. Μὲ ἀίττιατικὴν· α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ ἢ εἰς τὸ κάτω μέρος, πλησίον (τῆς βάσεώς τινος) : **ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπῆλθον** Ξ. **ὑπὸ τὸν λόφον** ἔστησε τὸ στράτευμα (= εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, πλησίον τοῦ λόφου) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ : **ὑπὸ νύκτα** (= διαρκούσης τῆς νυκτός) Θ. **ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους** Δημ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ὑποταγῆς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν : **Αἴγυπτος ὑπὸ βασιλέα** ἐγένετο Θ

2. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν) ἢ ἀφαιρετικὴν· α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ : **ξιφίδια ὑπὸ μάλης εἶχον** Ξ. τὰ **ὑπὸ γῆς** Πλ. ἔλαβε βοῦν **ὑπὸ ἀμάξης** (= ὑποκάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀμάξης)· β) μεταφορικῶς, ἐπὶ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπὸ : **ἀπόλετο ὑπὸ λιμοῦ** (= ἀπὸ πείνα) Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1), ἢ ἐπὶ συνοδείας = ἐν συνοδείᾳ μέ : τὰ **μακρὰ τεῖχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων** (= ἐνῶ συγχρόνως αὐλητρίδες ἤϋλουν) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν)· α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ὑποκάτω ἀπὸ, κάτω ἀπὸ : **ἔστι δὲ καὶ βασιλεία ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει** Ξ. β) μεταφορικῶς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν : **οἱ ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες** (= οἱ ὑπήκοοι τοῦ β.) Ξ. ἢ = ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν : **ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῷ πεπαιδευμένος** Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ὑποκάτω (ὡς ὑποκείμαι, ὑπογίαιος) σημαίνει κρυφίως (ὑποπέμπω), ὀλίγον, λίγο-λίγο (ὑποπικρός, ὑποπίνω = κουτσοπίνω), ἐμπρός, πρότερον (ὑφηγούμαι = προηγούμαι, ὑπάγω, ὑπάρχω = πρῶτος ἀρχίζω), συγχρόνως (ὑπαυλῶ).

§ 98. β') Αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς κυρίας προθέσεις κατὰ τοῦτο, ὅτι αὐταὶ λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν συνθέσει. (Ἡ καταχρηστικὴ πρόθεσις πλὴν λαμβάνεται καὶ ἐν συνθέσει, ὡς πρῶτον συνθετικὸν μετὰ τὴν λέξιν μέλος — πλημμελής, καὶ ὡς δεῦτερον συνθετικὸν εἰς τὴν ἐπιρρηματικὴν λέξιν ἔμπλην = ἐντελῶς πλησίον, κολλητὰ).

Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων

1) ἢ **ἀνευ, ἀχρι, μέχρι, ἔνεκα ἢ ἔνεκεν** (καὶ Ἰωνικῶς **εἴνεκα ἢ εἴνεκεν**) καὶ **χωρὶς** συντάσσονται μετὰ γενικὴν.

2) ἢ ὡς συντάσσεται μετὰ ἀίττιατικὴν. (βλ. § 93, 2, ζ' σημ. β').

3) ἢ **πλὴν** κανονικῶς μὲν συντάσσεται μετὰ γενικὴν : **πλὴν ἐμοῦ** (= ἐκτὸς ἢ ἐξαίρεσει ἐμοῦ) Σοφ. Συντάσσεται ὁμοίως καὶ μετὰ οἰανδήποτε ἄλλην πτώσιν ὁμοιοπτῶτως πρὸς τινὰ προηγούμενον ὄρον τῆς προτάσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ γίνονται ἢ ἐξαίρεσις : **συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος** (= ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ ἀνδρα τοῦ Ν.) Ξ. **παντὶ δήλον**

πλὴν ἐμοὶ (= ἐκτὸς ἀπὸ ἐμὲ) Πλ. οὐκ οἶδα πλὴν ἓν (= οὐκ οἶδα ο ὕδ ἐν ἄλλο πλὴν ἓν = παρὰ μόνον ἓνα πρᾶγμα) Σοφ.

Σημείωσις. Ἡ λέξις πλὴν λαμβάνεται καὶ ὡς σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος συνδέει μίαν πρότασιν πρὸς τὰ προηγούμενα παρατακτικῶς (= καὶ μόνον, παρὰ μόνον) : νῦν δ' οὐδεμία πάρεστιν, πλὴν ἢ γ' ἐμὴ κωμῆτις, ἥδ' ἐξέρχεται Ἄρφ.

§ 99. 1) Ἡ πρόθεσις ἔνεκα δηλοῖ α) αἰτίαν = ἐξ αἰτίας, γιά : οὐ τῶν ἀδικημάτων ἔνεκα αὐτοὺς ἀπέκτειναν Λυσ. β) σκοπὸν = χάριν, γιά : τῶν παιδῶν ἔνεκα βούλει ζῆν, (ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς), Πλ. γ) ἀναφορὰν = ὅσον ἀφορᾷ εἰς, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ : φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὁμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν ἔνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν Ξ.

2) Αἱ συνώνυμοι προθέσεις ἄνευ (= χωρὶς, δίχως) καὶ χωρὶς (= χωριστὰ ἀπὸ, δίχως) λαμβάνονται ὄχι μόνον εἰς δήλωσιν ἐξαίρεσεως, ἀλλὰ καὶ προσθήκης (= ἐκτὸς τοῦ, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ κανεὶς, ἀνεξαρτήτως τοῦ, κοντὰ εἰς) : ὁ τότε ἐνστάς πόλεμος ἄνευ τοῦ καλῆν δόξαν ἐνεγκεῖν ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐανωτέροις διῆγεν ἡμᾶς (= ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔφερε καλῆν δόξαν) Δημ. χωρὶς δὲ τῆς δόξης οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ (= ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς δόξης) Πλ.

4. Ἐπιφωνήματα.

§ 100. Τὰ ἐπιφωνήματα, ἦτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ἰσχυρόν τι ψυχικὸν πάθημα (οἷον ἐκπληξιν, θαυμασμόν, χαράν, λύπην, ἀγανάκτησιν, ὀργήν, φόβον κ.τ.τ.), ἐκφέρονται συνήθως καθ' ἑαυτὰ ἢ μὲ κάποιαν γενικὴν, ἢ ὁποῖα δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος. Οὕτω ἀποτελοῦνται μονομελεῖς (ἐπιφωνηματικά) προτάσεις: οἴμοι! φεῦ! παπαῖ! ἰὼ! — φεῦ τῆς ἀνοίας (= ἀλλοίμονο τὶ ἄνοια!) Σοφ. Βλ. § 37, 2.

Τὸ ψυχικῶς πάσχον πρόσωπον δηλοῦται μὲ ὀνομαστικὴν ἢ δοτικὴν (προσωπικὴν), ἢ ὁποῖα συνάπτεται μὲ τὸ ἐπιφώνημα: οἴμοι ἐγὼ τλήμων! (ἀλλοίμονο σ' ἐμένα τὸν δυστυχῆ!) ὦμοι μοι! Σοφ.

§ 101. Ἐπιφωνηματικῶς λαμβάνεται προσέτι

1) κλητικὴ πτώσις τοῦ ὀνόματος κάποιου θεοῦ ἢ ἥρωος, καθ' ἑαυτὴν ἢ συννημμένη μὲ γενικὴν: Ἡράκλεις! ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν! (= Θεέ μου! τὴν λεπτότητος φρενῶν!) Ἄρφ. (Πρβλ. Χριστέ μου! Παναγία μου! Ἄγιε Γεράσιμε!)

2) πρότασις ἀπαρεμφατική ἢ (συνηθέστατα) ἀναφορική : ἐμὲ πα-
 θεῖν τάδε! (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!). οἶα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε ; (= τί
 εἶναι αὐτά, ποὺ κάνεις, φίλε!) Πλ. ὦς καλὸς μοι ὁ πάππος (= τί
 ὠραῖος !....) Ξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

1. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν.

§ 102. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι τύποι αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων
 δηλοῦται ἀφ' ἐνὸς μὲν ἢ **χρονικὴ βαθμὶς**, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαί-
 νει τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρὸν
 ἢ τὸ μέλλον), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ **τρόπος τῆς ἐμφανίσεως** τοῦ σημαί-
 νομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι ἐξέλιξις ἢ διάρκεια, σύμπτυξις ἢ σύνο-
 ψις, τετελεσμένον τῆς πράξεως).

§ 103. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἢ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐγ-
 κλίσεις, ἀλλ' ἄλλη μὲν εἰς τὴν ὀριστικὴν, ἄλλη δὲ εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλί-
 σεις.

Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν

1) ἀναφέρονται εἰς μὲν **τὸ παρελθὸν** ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος,
 ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ παρὸν** ὁ
 ἐνεστώς καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ μέλλον** οἱ δύο μέλ-
 λοντες (1).

2) ἐμφανίζουν τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος **ἐξελισσόμενον**
 μὲν ἢ **διαρκοῦν** ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν
 μέρει, **συνεπτυγμένον** δὲ ἢ **ἐν συνόψει** ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ἀπλοῦς
 μέλλων ἐν μέρει, **τετελεσμένον** δὲ ὁ παρακείμενος ἐν μέρει, ὁ ὑπερ-
 συντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων.

1. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται **ἀρκτικοὶ χρόνοι**, ὁ δὲ
 παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται **παραγόμενοι ἢ ἱστορικοὶ**.

Συνοπτικῶς ἡ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν δηλοῦται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Κατὰ τὴν χρονικὴν βαθμίδα		
	Χρόνοι	τοῦ παρελθόντος	τοῦ παρόντος	τοῦ μέλλοντος
Κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος	τοῦ ἐξελισσομένου ἢ τοῦ διαρκοῦς	ὁ παρατατικός· <i>ἔγραφον</i>	1) ὁ ἐνεστώς· <i>γράφω</i> 2) ὁ παρακείμενος, ἐν μέρει· <i>ἔστηκα</i> = στέκομαι	ὁ ἀπλοῦς μέλλον, ἐν μέρει· <i>γράφω</i> = θά <i>γράφω</i> . <i>ἔξω</i> = θά <i>ἔχω</i>
	τοῦ συνεπυγμένου ἢ συνοπτικοῦ	ὁ ἀόριστος· <i>ἔγραφα</i>		ὁ ἀπλοῦς μέλλον, ἐν μέρει· <i>γράφω</i> = θά <i>γράψω</i> . <i>σχῆσω</i> = θά <i>λάβω</i>
	τοῦ τετελεσμένου	ὁ ὑπερσυντέλικος· <i>ἔγεγράφευ</i>	ὁ παρακείμενος· <i>γέγραφα</i>	ὁ τετελεσμένος μέλλον· <i>γεγραφῶς ἔσομαι</i>

Αἱ εἰδικώτεραι σημασίαι ἐκάστου χρόνου εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀναπτύσσονται ἐν τοῖς ἐξῆς.

§ 104. α') 'Ὁ ἐνεστώς εἰς τὴν ὀριστικὴν κανονικῶς σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος γίνεται τώρα, ἤτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: *γράφω*. *ἐγώ*, *ᾧ ἄνδρες*, *ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ* (= τώρα σᾶς ἐπαινῶ) Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων ὁ ἐνεστώς σημαίνει προσέτι ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος

1) συμβαίνει πάντοτε ἢ ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τι ἔθος ἢ ἀορίστως. Μὲ τοιαύτην δὲ σημασίαν λαμβάνεται συνηθέστατα

ὁ ἐνεστῶς εἰς ἀποφθέγματα, γνωμικά καὶ παροιμίας (καὶ τότε λέγεται **γνωμικός** ἐνεστῶς): πάντων οἱ θεοὶ κρατοῦσιν Ξ. **ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω** Ξ. **χειρ χειρα νίξει**. (πρβλ. στάλα τῆ στάλα τὸ νερὸ τρυπάει τὸ λιθάρι).

2) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον θέλει ἢ προσπαθεῖ νὰ πράξῃ τὸ ὑποκείμενον (**βουλευτικός** ἢ **ἀποπειρατικός** ἐνεστῶς): ἐπεὶ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ **ἐξελαύνετε** ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας (= θέλετε ἢ ζητεῖτε νὰ μᾶς ἐκδιώξετε) Ξ. **πείθω** τινὰ (= προσπαθῶ νὰ πείσω) (πρβλ. ποῖος παίρνει κόρην ἔμορφην, ποῖος παίρνει μαυρομάτα; = θέλει νὰ πάρῃ).

3) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐκ τοῦ παρελθόντος (**ἀποτελεσματικός** ἐνεστῶς, συγγενῆς κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸν παρακείμενον): ὡς ἐγὼ **πυνθάνομαι** (= ὅπως πληροφοροῦμαι, ἦτοι ἔχω πληροφορηθῆ ἢ εἶμαι πληροφορημένος) Θ.

Οὕτω λαμβάνεται μὲ σημασίαν καὶ παρακειμένου ὁ ἐνεστῶς τῶν ῥημάτων: ἀκούω (αἶω εἰς τὸν Ὅμηρον, κλύω εἰς τοὺς τραγικούς), αἰσθάνομαι, γινώσκω κτλ., νικῶ (= εἶμαι νικητής), κρατῶ, φεύγω (= εἶμαι φυγᾶς), ἀδικῶ κτλ. (Πρβλ. τί νέα μαθαίνεις; = ἔμαθες καὶ γνωρίζεις. ἀκούω πῶς θ' ἀναχωρήσῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν παρακειμένου ὁ ἐνεστῶς τῶν ῥημάτων ἦκω (= ἔχω ἔλθει), οἶχομαι (= ἔχω ἀπέλθει), κάθημαι καὶ κείμαι.

4) εἶναι κάτι βεβαίωτατον καὶ τρόπον τινὰ γίνεται τώρα, ἐνῶ κυρίως πρόκειται νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πραγματοποιηθῇ κάποια ἄλλη μέλλουσα πρᾶξις (ἐνεστῶς **ἀντὶ μέλλοντος**): εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, **ἔχεται** καὶ ἡ πᾶσα Σικελία (= ἐξάπαντος θὰ καταληφθῇ) Θ. (Πρβλ. Τήρα καλά, καλόγερε, καὶ μὴ μᾶς μαρτυρήσης: σοῦ κόβει ὁ Γιάννης τὰ μαλλιά καὶ ὁ Γιώργος τὸ κεφάλι = τότε χωρὶς ἄλλο θὰ σοῦ κόψῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν μέλλοντος εἰς τὴν ὀριστικὴν ὁ ἐνεστῶς εἶμι (= θὰ πάω), ὁ ὁποῖος ἀναπληροῦται ὡς ἐνεστῶς ὑπὸ τοῦ ἔρχομαι (= πηγαίνω): νῦν δ' **εἶμι** Φθίηνδε (= θὰ πάω στὴ Φθία) Ὅμ. (Πρβλ. μεῖνε ἐσὺ ἐδῶ, ἐγὼ πάω σπίτι).

§ 105. Συνηθέστατα ὁ ἐνεστῶς λαμβάνεται ἀντὶ ἀορίστου εἰς διηγήσεις παρελθόντων γεγονότων, καὶ τότε καλεῖται **ἱστορικός ἐνεστῶς**. Τούτου διακρίνονται δύο εἶδη, ἦτοι

1) ὁ δραματικὸς ἐνεστῶς. Ὁ διηγούμενος δηλαδὴ διὰ τῆς φαντασίας του μεταφέρεται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, ὅτε συνέβαινε ἢ ἱστορομένη πρᾶξις, καὶ τρόπον τινὰ θεᾶται αὐτὴν ἐκτελουμένην καὶ τὴν προβάλλει ὡς εἰς ἓν δρᾶμα καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας. Οὕτω δὲ ἡ διήγησις καθίσταται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐναργής : ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησι τε τὸν Θεμιστοκλέα μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ υἱέος καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει εἰς Πύδναν Θ. (Πρβλ. σ η κ ὡ ν ο μ α ι μιὰ χαραυγὴ μαῦρος ἀπὸ τὸν ὕπνο, π α ί ρ ν ω νερὸ καὶ ν ί β ο μ α ι κτλ. = σ η κ ὡ θ η κ α μιὰ χαραυγὴ κτλ.) .

2) ὁ ἐνεστῶς τῶν ἀπλῶν ἱστορικῶν ἀναγραφῶν, (ὅστις κυρίως εἶναι ἄ χ ρ ο ν ο ς ἐνεστῶς, περὶ τοῦ ὁποίου ἰδὲ κατωτέρω) : Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παιδες δύο Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἀρχῆθεν οἱ τύποι τοῦ ἐνεστῶτος ἦσαν ἄχρονοι ῥηματικοί τύποι, ἤτοι ῥηματικοὶ τύποι ἐστερημένοι χρονικῆς σημασίας, δυνάμενοι δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ χρησιμοποιοῦνται περὶ πράξεως ὅχι μόνον νῦν γινόμενης, ἀλλὰ καὶ παρελθούσης ἢ μελλούσης. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὀ μ η ρ ο ν καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συγγραφεῖς συνδέεται ὁ ἐνεστῶς μὲ ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ πρότερον ἢ τὸ κατόπιν· (π ά ρ ο ς = πρότερον, π ά λ α ι = πρὸ πολλοῦ, π ρ ό σ θ εν = πρότερον, ἄ ρ τ ι = πρὸ ὀλίγου) : π ά ρ ο ς γ ε μ ἔ ν ο ῦ τ ι θ α μ ί ζ ι ς (= ἐθάμιζες)· ἀλλά τε καὶ μετόπισθεν ἔχει (= ἔξει) κόνον Ὀμ. (π ρ β λ. δ ο υ λ ε ύ ε ι ε ἵ κ ο σ ι χ ρ ό ν ι α τ ὴ ρ α κ αὶ τίποτε δὲν ἔκαμε—α ὕ ρ ι ο ἀ ν α χ ω ρ ῶ γιὰ τὴν πατρίδα).

§ 106 β') Ὁ παρατατικὸς εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐγίνετο εἰς τὸ παρελθὸν κατὰ ἓν χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων καὶ τὸ ὁποῖον ἢ δηλοῦται ῥητῶς ἢ νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων : μετὰ ταῦτα περιέμενον *Τισσαφέρην οἱ Ἕλληνας ἡμέρας εἴκοσιν Ξ. πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς Ξ.*

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων καὶ ὁ παρατατικὸς, ὅπως ὁ ἐνεστῶς, δύναται νὰ εἶναι

1) ἐπαναληπτικὸς (π ρ β λ. § 104, 1) : ἐργαζόμεναι μὲν ἡρίστων, ἐργασάμεναι δὲ ἐδείπνου Ξ. (Π ρ β λ. Ὅταν ἤμουν παιδί, ἔ λ ε γ α σ τὴν ἐκκλησίαν τὸν Ἀπόστολο).

2) βουλευτικὸς ἢ ἀποπειρατικὸς (π ρ β λ. § 104, 2) : ἐπίτηδός σε

οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἡδίστα διάγῃς (= δὲν ἦ θ ε λ α νὰ σὲ ζυπνήσω) Πλ. ἕκαστος ἔπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχὴν (= π ρ ο σ ε π ά θ ε ι νὰ τὸν πείση) Ξ. (πρβλ. Σαράντα πέντε μάστοροι κι ἐξῆντα μαθητᾶδες γεφύριν ἐ θε μ έ λ ι ω ν α ν σ τ ῆ ς Ἄρτας τὸ ποτάμι = π ρ ο σ π α θ ο ὕ σ α ν νὰ θεμελιώσουν).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ὁ παρατατικός ῥημάτων, τὰ ὅποια εἰς τὸν ἐνεστώτα λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν παρακειμένου, λαμβάνεται καὶ αὐτὸς μὲ σημασίαν ὑπερσυντελικού: ἐνίκων (= ἤμουν νικητής), ἔφευγον (= ἤμουν φυγᾶς). Ὁ παρατατικός ὅμως τῶν ῥημάτων ἦκω καὶ οἶχομαι (ἦκον, ᾠχόμην) συνήθως λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἀορίστου: Φαλῖνος μὲν δὴ ᾠχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· οἱ δὲ παρὰ Ἀριαίου ἦκον Προκλῆς καὶ Χείρισσος (= ἀπῆλθε — ἦλθον) Ξ.

§ 107. γ') Ὁ ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ἀπλῶς ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον ἐ γ ι ν ε : ἔγραψα ἐπιστολήν· ἀνέβη ἐπὶ τὸ ὄρος.

Διαφέρει δὲ ὁ ἀόριστος ἀπὸ τὸν παρατατικὸν κατὰ τοῦτο, ὅτι τὴν προᾶξιν, ἢ ὅποια ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν, ὁ μὲν παρατατικός τὴν ἐμφανίζει ἐξελισσομένην καὶ μῆπω λαβοῦσαν πέρασ, ὁ δὲ ἀόριστος τὴν ἐμφανίζει ἐν τῷ συνόλω τῆς ἐν συνόψει, ἦτοι συνεπτυγμένην· (πρβλ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης οὐκ ἀρέσκοντος αὐτοῖς Σωκράτους ὠμίλησάτην, ὃν χρόνον ὠμιλείτην αὐτῷ = τὸν συνανεστράφησαν, ὅσον καιρὸν τὸν συνανεστρέφοντο) Ξ. ἐβασίλευσε ἕτεα δώδεκα. Ἡροδ.

Ὡς ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας του δὲ σημασίας ταύτης ὁ ἀόριστος χρησιμοποιεῖται καὶ ὁσάκις πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἑναρξίς μιᾶς πράξεως ἢ εἴσοδος τοῦ ὑποκειμένου εἰς μίαν κατάστασιν, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων, τὰ ὅποια σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα (ἐναρκτικός ἀόριστος) : ἔφυγον (= ἐτράπησαν εἰς φυγὴν). ἐκ τούτου ἐπλούτησε (= ἐγινε πλούσιος). ἐνόσησε (= ἔπασεν ἄρρωστος). ἐπειδὴ δὲ ἐβασίλευσε Θεσεύς, ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν ἐνωίκισε πάντας (= ἄμα ἐγινε βασιλεύς, εὐθύς ὡς ἔλαβε τὴν βασιλείαν) Θ. ἐχάρη, ἐφοβήθη (= κατελήφθη ἀπὸ χαρὰν, φόβον).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Παρομοία εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἀορίστου, καθ' ἣν οὗτος δηλοῖ πράξιν παρελθοῦσαν, συνεχιζομένην ὅμως καὶ ἐν τῷ παρόντι : διὰ τοῦτο συνέκλεσα ὑμᾶς ὦδε.

§ 108. Ὁ ἀόριστος λαμβάνεται πολλάκις :

1) **ἀντί ἐνεστῶτος**, εἰς γνωμικά, τὰ ὅποια ἐν γένει σημαίνουν κάτι τι, τὸ ὅποσον ἰσχύει διὰ πάντα χρόνον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἀόριστος ὡς ἐκ τῆς κυρίας σημασίας του δύναται νὰ παριστᾷ καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας δεδομένα: *ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω* (= τὸ καταλαμβάνει) "Ομ. τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε (= διαλύει) Ἰσοκρ. (γνωμικὸς ἀόριστος).

Ὁμοίως λαμβάνεται εἰς τοὺς ποιητὰς ὁ ἀόριστος ἐπὶ παρομοιώσεων: *ὡς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλίνορσος ἀπέστη, ἄρ δ' ἀνεχώρησεν, ὡς αὔτις καθ' ὄμιλον ἔδν Ἀλέξανδρος* (= ὡς ἀφίσταται — ἀναχωρεῖ) "Ομ.

Σημείωσις. Μὲ ἐνεστῶτα ἰσοδυναμεῖ ὁ ἀόριστος καὶ εἰς φράσεις, οἷαι π.χ. *πῶς τοῦτ' ἔλεξας;* (= λέγεις)· *ἤνεσα* (= αἰνῶ). (πρβλ. Ὅα μείνετε ἀκόμη ἐδῶ; Ἐγὼ σᾶς ἐχαίρετῆσα = σᾶς χαιρετῶ).

2) **ἀντί μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι κάτι τι ἀφεύκτως θὰ γίνῃ, ἐὰν γίνῃ κάτι ἄλλο, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ λέγων θεωρεῖ αὐτὸ ὡς γενόμενον ἤδη. (πρβλ. § 104, 4) *ἀπωλόμεσθ' ἄρ, εἰ κακὸν προσοίσομεν νέον παλαιῶ* (= ἐχαθήκαμε, ἀφεύκτως θὰ χαθῶμε). (πρβλ. *χάθηκαε, ἦν σὲ καταλάβουν*).

§ 109. δ') **Ὁ παρακείμενος** συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον ἔχει γίνῃ, ἦτοι ἐξετελέσθη εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ὑπάρχει τετελεσμένον εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα κατὰ τὸ παρόν: *γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης* (= τὰ ἔχει γράψει, ἦτοι τὰ ἔγραψε καὶ τώρα παραμένουν γεγραμμένα) Θ. *τέθαπται πρὸ τοῦ ἄστεως* (= ἐτάφη καὶ παραμένει θαμμένος). (**Ἀποτελεσματικὸς** παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸν "Ὀμηρον).

Σημείωσις. Ὁ παρακείμενος ἀρχῆθεν εἶναι χρόνος λίαν συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸν ἐνεστῶτα. Σημαίνει δηλαδὴ ἀρχῆθεν ὁ χρόνος οὗτος (διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ του)

1) **κατάστασιν ὑπάρχουσαν** εἰς τὸ παρόν, ἢ ὅποια προῆλθεν ἐκ προηγουμένης ἐνεργείας: *ἔστηκα* (= ἔστην καὶ παραμένω ἰστάμενος = στέκομαι), *τέθνηκα* (= ἀπέθανε καὶ εἶναι πεθαμένος = εἶναι νεκρός)· *ἡ θύρα ἀνέωκται* (= ἠνοιχθῆ καὶ παραμένει ἀνοιγμένη = εἶναι ἀνοικτῆ).

Ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι πολλοὶ παρακείμενοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστῶτος: *δέδοικα* (= φοβοῦμαι), *εἶοικα* (= ὀμοιάζω), *κέκτημαι* (= ἔχω), *μέμνημαι* (= θυμοῦμαι), *οἶδα* (= γνωρίζω).

2) **ἐπίτασιν ἢ ἐπανάληψιν πράξεως** κατὰ τὸ παρόν, ἦτοι ὅτι τὸ σημαί-

νόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐκτελεῖται κατὰ τὸ παρὸν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ κατ' ἐπιπάληφιν. Τοιοῦτοι παρακείμενοι εἰς τὸν Ὅμηρον ἢ τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εἶναι π.χ. βέβρυχε (= βρυχάται πολὺ καὶ δυνατά, βουγγάει), κέκραγε (= κράζει ἰσχυρῶς, σκουίζει), γέγηθε (= γηθεῖ ἰσχυρῶς, χαίρει μεγάλως), πεφοβήται (= φοβεῖται ἰσχυρῶς, ἔχει μεγάλον φόβον), πεποτήται (= πεπότηνται = πέτονται ἐδῶ κι ἐκεῖ).

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὁ παρακείμενος λαμβάνεται, καὶ ἵνα δηλωθῇ σειρά ὁμοίων πράξεων, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν μὲν εἰς τὸ παρελθόν, λαμβάνονται δὲ συγκεντρωμένοι κατὰ τὸ παρὸν: πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν (= ἔχουσι πάθει εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἕως τώρα) Ξ. Βλ. καὶ Ὅμ., Β, 272.

§ 110. Ὁ παρακείμενος λαμβάνεται ἐνίοτε ἀντὶ μέλλοντος, ὅπως ὁ ἀόριστος (§ 108, 2): εἴ με τόξων ἐγκρατῆς αἰσθήσεται, ὄλωλα (= εἶμαι χαμένος, θά χαθῶ χωρὶς ἄλλο) Σοφ. (πρβλ. ἄν σὲ νοιώσουν, εἴσαι χαμένος).

§ 111. ε') Ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνον ὑπὸ τοῦ ῥήματος εἶχε γίνεῖ, εἰς τὸ παρελθόν, ἤτοι ἦτο τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων: ἔν δ' ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες συνερρυήκεσαν (= εἶχαν συρρεύσει τότε, πού ἔγινεν ἡ ἐπιδρομὴ) Ξ. ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὃ ἐκεῖνος ἠθροίκε ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιπίδας (= τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχε συναθροίσει ἕως τότε) Ξ.

Σημείωσις α'. Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω εἰστήκει (= ἐστέκετο), ἡ θύρα ἀνέωκτο (= ἦτο ἀνοικτὴ) Ξ. ἐδεδοίκειν (= ἐφοβούμην), ἐφκειν (= ὠμοιάξα) κλπ., ἐκεκράγετε (= ἐφώνάζετε δυνατά) Ξ. ἐγεγήθει (= ἔχαυρε μεγάλως), —πολλὰ ἐπεπόνθησαν (= εἶχαν πάθει ἕως τότε εἰς διαφόρους περιπτώσεις). (Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2).

Σημείωσις β'. Ὁ ὑπερσυντέλικος λαμβάνεται πολλάκις, ἵνα δηλωθῇ πρᾶξις παρελθούσα, ἡ ὁποία ἠκολούθησεν εὐθὺς κατόπιν ἄλλης πράξεως ὡσαύτως παρελθούσης, καὶ ὡς ἐκ τούτου νοεῖται ὡς τετελεσμένη μετ' ἐκείνης. Τότε ὁ ὑπερσυντέλικος πρέπει νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας μὲ χρόνον ἀόριστον, μὲ τὸ εὐθύς ἢ ἀμέσως, στή στιγμή μὴ πρὸ αὐτοῦ: ὡς δ' ἐλήφθησαν οὗτοι, ἐλέλυντο αἱ σπονδαί (= ἀμέσως ἐλύθησαν αἱ συνθήκαι) Θ. Βλ. καὶ Ὅμ. Π 344.

§ 112. ζ') Ὁ τετελεσμένος μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει

ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος θά ἔχη γίνεαι, ἦτοι θά εἶναι τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων : φίλος ἡμῖν οὐδείς **λελείψεται** (= κανεῖς δὲν θά μᾶς ἔχη μείνει τ ὅ τ ε).

Σημείωσις. Ὁ τετελεσμένος μέλλων ἐν γένει σημαίνει ὅ,τι καὶ ὁ παρακείμενος ἢ ὁ ὑπερσυντέλικος, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον : ἢ γε μὴν θύρα ἢ ἐμὴ ἀνέφυκτο μὲν καὶ πρόσθεν, ἀνέψεται δὲ καὶ νῦν (= θά εἶναι ἢ θά μείνη ἀνοικτὴ) **Ξ. ἀφεστήξω** (= θά ἀποστατήσω), **μεμνήσομαι** (= θά θυμοῦμαι), **κεκτήσομαι** (= θά ἔχω) Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2.

Πολλάκις δὲ ὁ τετελεσμένος μέλλων λαμβάνεται, ἵνα δηλωθῇ μέλλουσα πράξις, ἢ ὅποια θά ἀκολουθήσῃ ἀμέσως ἢ ἀφ' ἑυκτως κατόπιν ἄλλης μελλούσης ὡσαύτως πράξεως : φράζε καὶ πεπράξεται (= καὶ ἀμέσως θά πραχθῇ αὐτὸ πού θά πῆς) Ἐφρ. (πρβλ. § 111, Σημ. β')

§ 113. ζ') Ὁ (ἀπλοῦς) μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος θά γίνῃ εἰς τὸ μέλλον : **γράψω ἐπιστολὴν** (= θά γράψω). ἢ **στρατιὰ ἔξει τὰ ἐπιτήδεια** (= θά ἔχη) Ξ.

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους, ὅπως εἰς τὴν νέαν (θά γράφω—θά γράψω), ἀλλὰ μόνον ἕνα (γράψω), καὶ οὗτος εἶναι καὶ μέλλων διαρκείας ἢ ἐπαναλήψεως (= θά γράφω) καὶ συνοπτικὸς μέλλων (= θά γράψω). Ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ ἐκ τῶν συμφραζομένων νοεῖται, ἂν ἢ μέλλουσα πράξις λαμβάνεται ὡς διαρκῆς, ἢ κατ' ἐπανάληψιν, ἢ ἐν συνόψει : ἐκείθεν θάλατταν ὄψεσθε (= θά ἰδῆτε). ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε ἀφρονώτερον διατῶμενον (= θά μὲ βλέπετε νὰ διατῶμαι) Ξ.

§ 114. Ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων τροποποιεῖται ἢ ἀρχικὴ σημασία τοῦ μέλλοντος καὶ πολλάκις οὗτος ἔχει τὴν ἐννοιαν :

1) τοῦ δυνατοῦ ἢ ἐπιτρεπομένου : πρὸς ταῦτα πράξεις οἶον ἂν θέλῃς (= δύνασαι νὰ πράξῃς) Σοφ. λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὄφονται θάλατταν (= ὅτι ἢ μ πο ρ εῖ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν) : (πρβλ. μὰ θά μοῦ πῆς, γιατί νὰ τὸ κάμω, ἀφοῦ ἤξερα, πὼς θά ζημιωθῶ = ἢ μ πο ρ εῖ νὰ μοῦ πῆς).

2) **βουλήσεως (βουλευτικὸς μέλλων)** : καὶ τὸ μηδὲν ἐξερω, φράσω δ' ὅμως (= θέλω ὅμως νὰ δηλώσω) Σοφ. τί χρεῖμα δράσεις ; (= τί θέλεις νὰ κάμῃς ;) Σοφ. (πρβλ. Ἐγὼ βάγια γεννήθηκα καὶ

βάγια θά πεθάνω — και — 'Εγώ Γραικός γεννήθηκα, Γραικός θε-
νὰ πεθάνω = θέλω νὰ πεθάνω).

Οὕτω λαμβάνεται συνήθως τὸ β', ἢ σπανίως τὸ γ' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος ἀντὶ εὐγενικῆς προστακτικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λέγων εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πρὸς ὄν ἀπευθύνεται θὰ πράξῃ σύμφωνα μετὰ τὴν θέλησίν του : ὡς οὖν ποιήσετε (= ἔτσιλοιπὸν θὰ κάμετε = ἔτσι κάμετε) Πλ. (πρβλ. Στὶς δύο θὰ γυρίσῃς νὰ μᾶς πάρῃς = γύρισε κλπ.).

Συνηθέστατα δὲ ἔχει τὸ β' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος σημασίαν προστακτικῆς εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται διὰ μὲν τοῦ οὐ πρὸς δήλωσιν ἐντόνου προσταγῆς, διὰ δὲ τοῦ οὐ μὴ πρὸς δήλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως : οὐ περιμενεῖς ; (= περίμενε, περίμενε) Πλ. οὐ μὴ ληρήσεις ; (= μὴ φλυαρῆς, ἄφησε τὶς φλυαρίες) 'Αρφ. (πρβλ. Δὲ θὰ πᾶς αὐτοῦ ποῦ σοῦ εἶπα ; = πῆ-
γαίνε κλπ.).

3) τοῦ πρέποντος, ἰδίᾳ εἰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ πρακτέου : φιλόσοφος ἡμῖν ἔσται ὁ μέλλων καλὸς κάγαθός ἔσσεια φύλαξ (= φιλόσοφος πρέπει νὰ εἶναι) Πλ. πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ ; (= πρέπει νὰ κάμω τὸν λόγον, πρέπει νὰ ἠμιλήσω) Πλ. (πρβλ. Κι ἂν δὲν εὔρω αὐτοκίνητο, τὶ θὰ κάμω ; = τὶ πρέπει νὰ κάμω ;).

Οὕτω και ἐν συνδέσει ὀριστικῆς μέλλοντος με ἀπορηματικὴν ὑποτακτικὴν : εἶπωμεν ἢ σιγῶμεν ; ἢ τί δράσομεν ; (= ἢ τί πρέπει νὰ κάμωμεν ;) Εὐρ.

§ 115. Ὁ μέλλων λαμβάνεται και πρὸς δήλωσιν τοῦ συνήθως συμβαίνοντος, ἰδίᾳ εἰς γνώμας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γενικὸν κῦρος και ὡς τοιαῦται ἰσχύουν βεβαίως και εἰς τὸ μέλλον. (Γνωμικὸς μέλλων πρβλ. § 104,1) : οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτεῖσει (= πᾶς ἄνθρωπος ἀδικῶν τίσιν ἀποτεῖσει = θὰ τιμωρηθῇ, τιμωρεῖται) 'Ηρόδ. (πρβλ. Ἡ πετροπέριδικα, ὀπόβρη μαύρη καψαλιά, θὰ κάτση νὰ βουσκῆση = κάθεται και βόσκει).

Σημείωσις. Ἡ περίφρασις ἢ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸ ῥῆμα μέλλω με ἀπαρέμφατον ἐνεσπῶτος ἢ μέλλοντος (ἢ σπανιώτερον ἀορίστου) δὲν σημαίνει ὅτι ἀκριβῶς και ὁ ἀπλοῦς μέλλων τοῦ ἀντιστοίχου ῥήματος π.χ. μέλλω διδάξειν δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ μετὰ τὸ διδάξω (πρβλ. θὰ χάσω τὸ μυαλό μου—και—πᾶω νὰ χάσω τὸ μυαλό μου. θὰ βρέξῃ—και—πᾶει νὰ βρέξῃ).

Τὸ μέλλω ἀρχῆθεν σημαίνει ἀναβάλλω, βραδύνω, ἔπειτα με ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ ἀορίστου) συνήθως σημαίνει: α') ἔχω κατὰ νοῦν, προτίθεμαι, σκοπεύω, πρόκειται νά: μέλλω ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολή γέγονε Πλ. β') πρέπει νά περιμένη κανεῖς (νά), πρέπει (νά), ἐπόμενον εἶναι (νά): σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις, εἰ μέλλω σοι ἐπεσθαί Πλ. ἤριθμοῦντο πολλοὶ τὰς ἐπιβολὰς τῶν λίθων καὶ ἐμελλον οἱ μὲν τινας ἀμαρτήσασθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ (= καὶ ἐπόμενον ἤτο μερικοὶ μὲν νά ἀποτύχουν κλπ.) Θ

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 116. 1) Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, με τοὺς ὑποίους δηλοῦται ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ λέγοντος σχετικῶς με τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἦτοι οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, με τοὺς ὁποίους δηλοῦται

α') ἡ πραγματικότης ἢ ἡ δυνατότης τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος κατὰ τὸν λέγοντα: (ἔρχεται — ἔλθοι ἄν) καὶ

β') τὸ ἐπιθυμητὸν (ἢ μὴ) τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος διὰ τὸν λέγοντα (ἴωμεν — ἴτε — μὴ ἔλθητε).

2) Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τέσσαρες, ἦτοι ὀριστική, ὑποτακτική, εὐκτική καὶ προστακτική.

3) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἶναι διάφορος, καθ' ὅσον αὐταὶ λαμβάνονται εἰς προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἢ εἰς προτάσεις ἐξηρημένους.

Κατωτέρω ἐξετάζεται ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 117. α') Ὀριστική. Ἡ ὀριστικὴ εἶναι κυρίως ἐγκλίσις τοῦ πραγματικοῦ.

1) Ἡ ὀριστικὴ ἀπλῆ κατὰ πάντα χρόνον ἐκφράζει κάτι τὸ πραγματικὸν ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος ("Ἀρνησις οὐ"): Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς Ε. Σωκράτης οὐ νομίζει θεοῦς Ε.

Σημεῖωσις α'. Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἀορίστου με τὴν λέξιν ὀλίγου ἢ μικροῦ πρὸ αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ με τὸ νεοελληνικὸν λίγο ἔλειψε νά καὶ ὑποτακτικὴν: ὀλίγου ἔμεινον ἐπελαθόμην: (= λίγο ἔλειψε νά λησμονήσω) Πλ. μικροῦ κείνον ἐξετραχίλισεν Ε.

Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ἢ μικροῦ ἐδέησα (—ας, —ε κλπ.) με ἀπαρέμφατον ἀορίστου: τὸ πῦρ τοὺς Πλαταιᾶς ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι Θ.

Κάτι τὸ μὴ πραγματικὸν δηλοῦται καὶ μετὰ τὴν προσθήκην τῶν προσδιορισμῶν τὸ ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐπὶ σοί, τὸ ἐπὶ τούτῳ κλπ. : τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον) Ξ.

Σημείωσις β'. Ὁ παρατατικὸς τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων ἔδει, ἐχρῆν, προσῆκε, κ.τ.π., ἐξῆν, εἰκὸς ἦν, καλὸν ἦν κ.τ.π. μετὰ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ἀπαρέμφατου δὲν ἐγένετο ἢ δὲν γίνεται παρὰ τὴν γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος : ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν (= ἔπρεπε νὰ λάβης, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔλαβες) Ξ. τί σιγῆς : οὐκ ἐχρῆν σιγᾶν, τέκνον (= δὲν ἔπρεπε = δὲν πρέπει νὰ σιωπᾷς, ὅπως σιωπᾷς) Εὐρ.

2) Ἡ ὀριστικὴ ἱστορικῶν χρόνων μετὰ τὸ (δυνητικὸν) ἂν ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρελθὸν ἢ κάτι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. (Δυνητικὴ ὀριστικὴ. Ἄρνησις οὐ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν θὰ μετὰ ὀριστικὴν παρατατικῶν ἢ σπανιώτερον ὑπερσυντελικῶν) : ἡγήσω ἂν (= θὰ ἐνόμιζες). φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν (= θὰ ἤμεθα, ἀλλὰ δὲν εἶμεθα) Ξ. οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε — δὲν θὰ τὸ εἶχε κάμει, ἀλλὰ τὸ ἔκαμνε) Ξ.

Σημείωσις. Ὁ ἀόριστος ἢ ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς μετὰ τὸ ἂν λαμβάνεται ἐνίοτε, ἵνα δηλωθῇ ὅχι τὸ δυνατόν, ἀλλὰ κάτι τὸ κατ' ἐπιανάληψιν ἢ συνήθως συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν : εἶ τις Κλεόρχῳ ἐδόκει βλακεῖων, ἔπεισεν ἂν (= τὸν ἐκτύπη) Ξ. ἀναλαμβάνον αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἂν αὐτοὺς, τί λέγοιεν (= τοὺς ἐξήταξα, συνήθιζα νὰ τοὺς ἐξετάζω) Πλ. (πρβλ. Ἄπο τότε γενήκαμε φίλοι νύχτα ἡμέρα μαζί : θὰ πῆγαίνε κείνος στὴ βάρδια ; κοντὰ καὶ γῶ = ὁ σάκις πήγαίνε).

3) Ἡ ὀριστικὴ τοῦ παρατατικοῦ ἢ σπανιώτερον τοῦ ἀορίστου μετὰ τὸ εἰ γάρ ἢ εἴθε (ποιητικῶς καὶ αἴθε) πρὸ αὐτοῦ ἐκφράζει εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἢτοι εὐχὴν, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ εἶναι ἀντίθετος τοῦ πραγματικοῦ. (Εὐχετικὴ ὀριστικὴ. Ἄρνησις μή. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μακάρι νὰ, εἴθε νὰ μετὰ ὀριστικὴν παρατατικῶν ἢ ὑπερσυντελικῶν) : εἴθ' ἦσθα δυνατὸς δοῦν, ὅσον πρόθυμος εἶ (= ἄμποτε νὰ ἦσουν, ἀλλὰ δὲν εἶσαι) Εὐρ. εἴθ' ἠῦρομέν σ', Ἄδμητε, μὴ λυπούμενον (= εἴθε νὰ σὲ βρῖσκαμε — νὰ σὲ εἶχαμε βρεῖ) Εὐρ.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφράζεται καὶ μετὰ τὸ ὠφελον (— εἰς, — ε κλπ.) ἢ ὡς ὠφελον μετὰ ἀπαρέμφατου ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου : ὠφέλε Κῦρος

ζῆν (= ἔπρεπε νὰ ζῆ — εἴθε νὰ ζοῦσε) Ξ. ὡς ὠφελον πάροιθεν ἐκλιπεῖν βίον
(= ἄμποτε νὰ πέθαινα προκίτερα) Εὐρ.

§ 118. β') Ὑποτακτική. Ἡ ὑποτακτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τοῦ προσδοκωμένου. Εἰδικώτερον δὲ ἡ ὑποτακτικὴ

1) ἐκφράζει βούλησιν τοῦ λέγοντος, ὅποτε συνήθως (μάλιστα κατὰ τὸ ἀ' πρόσωπον) εἰσάγεται μὲ τὸ ἄ γ ε, ἄ γ ε δὴ, ἴ θ ι, ἴ θ ι δὴ, φ έ ρ ε, φ έ ρ ε δ ἠ (= ἔμπρὸς, ἔμπρὸς λοιπόν, ἔλα, ἔλα κι ἄς). (Βουλητικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις μὴ) : ἴωμεν (= πᾶμε). μὴπω ἴωμεν ἐκεῖσε (= μὴν πᾶμε ἀκόμη) Πλ. ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν (= ἔλα ἄς ἐξετάσωμε) Ξ. μὴ σε κιχῆω (= νὰ μὴ σὲ συναντήσω) Ὁμ.

Οὕτω κατὰ τὸ β' ἢ γ' πρόσωπον ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς : μὴ ἄλλως ποιήσης (= νὰ μὴ κάμης) Πλ. μὴ σε πείση Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει (= ἄς μὴ σὲ πείσῃ) Πλ.

Σημεῖωσις. Εἰς τὸν Ὅμηρον ἡ ὑποτακτικὴ λαμβάνεται πολλάκις μὲ σημασίαν μέλλοντος. (Μελλοντικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις οὐ) : οὐ γὰρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι (= οὔτε ἐλπίζω νὰ ἰδῶ, οὔτε θὰ ἰδῶ). καὶ νῦ τις ὦδ' εἴπησι (= ἔτσι θὰ πῆ). Τῆς τοιαύτης δὲ ὑποτακτικῆς λείψανα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα γλῶσσαν εἶναι τὸ ἔδομαι (= θὰ φάγω) καὶ πίομαι (= θὰ πῶ), τὰ ὅποια εἶναι κυρίως μελλοντικαὶ ὑποτακτικαὶ μὲ βραχὺ θεματικὸν φωνῆν.

2) εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὅποια ἐκφέρονται κατὰ τὸ ἀ' πρόσωπον, ἐκφράζει ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου. (Ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν νὰ μὲ ὑποτακτικὴν) : τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων ; (= τί νὰ ποῦμε ;) Πλ. εἴπωμεν ἡ σιγῶμεν ; (= νὰ ὀμιλήσωμεν ἢ νὰ σιωπῶμεν ;) Εὐρ.

Ἡ τοιαύτη ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ πολλάκις ἔχει πρὸ αὐτῆς τὸ βούλει ἢ βούλεισθε, μὲ τὰ ὅποια σαφέστερον δηλοῦται ὅτι πρόκειται περὶ πράξεως, ἢ ὅποια ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐρωτωμένου : βούλει σκοπῶμεν ; (= θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν ;)

§ 119. γ) Εὐκτική. Ἡ εὐκτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τῆς ἀπλῆς ὑποκειμενικῆς σκέψεως, χωρὶς καμμίαν ἀνασκοπὴν πρὸς τὴν πραγματικότητα ἢ πρὸς τὸ προσδοκώμενον. Εἰδικώτερον δὲ ἡ εὐκτικὴ

1) ἀπλῆ ἐκφράζει εὐχὴν, ἥτις κανονικῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλ-

λον και επομένως δύναται να εκπληρωθῆ. (**Εὐχεταικὴ** εὐκτικὴ. " Ἀρνησις μὴ) : ὦ παῖ, **γένοιο** πατρός εὐτυχέστερος (= εἶθε νὰ γίνης) Σοφ. **μή μοι γένοιθ' ἄ βούλομ' ἄλλ' ἄ συμφέρει** (= εἶθε νὰ μὴ μού γίνουν...).

Τῆς εὐχεταικῆς εὐκτικῆς προτάσσεται συνήθως τὸ εἶθε, εἰ γάρ, (ποιητ. καὶ αἶθε, ὡς· πρβλ. § 117, 3, ἔνθα ὁ λόγος περὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου) : **εἶθε σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιο** Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν ἡ εὐχεταικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ἐπὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου (§ 117, 3) : **εἶθ' ὡς ἠβώοιμι, ὡς ὀπότε' Ἡλείοισι καὶ ἡμῖν νεῖκος ἐτύχθη** (= ἄμποτε νὰ εἶχα τώρα τὰ νεῖατα, ποὺ εἶχα ὕταν...) "Ομ.

Ἐλαμβάνετο δὲ προσέτι κατὰ τὸ β' καὶ γ' πρόσωπον ἐπὶ προσταγῆς γινομένης μετὰ λεπτότητος καὶ εὐγενείας ἢ ἐπὶ παραχωρήσεως : ταῦτ' εἴποις Ἀχιλλῆι (= αὐτὰ λάβε τὴν καλωσύνην νὰ τὰ πῆς = αὐτὰ πές τα, παρακαλῶ) "Ομ. (πρβλ. § 114, 2). **λήγ' ἔριδος, Τρωῶς δὲ καὶ αὐτίκα διὸς Ἀχιλλεύς ἄστεος ἐξελάσει** (= καὶ ἄς ἐκδιώξῃ ἀμέσως ὁ Ἀχιλλεύς...) "Ομ.

2) μετὰ τὸ (δυνητικὸν) ἄν (ποιητικῶς καὶ κεν, κε) ἐκφράζει κατὰ τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. (**Δυνητικὴ** εὐκτικὴ. " Ἀρνησις οὐ) : **ἴδοι τις ἄν** (= μπορεῖ νὰ ἰδῆ κανεὶς, θὰ ἔβλεπε κανεὶς) Δημ. **Δις εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἄν ἐμβαίης Πλ. ἔχοις ἄν με διδάξει** τί ἐστὶ νόμος ; (= θὰ μπορούσες νὰ με διδάξῃς ;) Ξ.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ προσέτι πρὸς δῆλωση τοῦ πιθανοῦ ἀντὶ μέλλοντος, ἢ πρὸς ἐκφρασιν μετριόφρονος γνώμης, ἢ ἐπὶ προσταγῆς, ἢ ὅποια γίνεται με λεπτότητα : **ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν εὐθὺς ἄν Ἀρμαῖος ἀποστατή** (= ἀποστήσεται, ὡς τὸ εἰκὸς = θὰ ἀποστατήσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα) Ξ. **ὦ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὁμοῖος, καὶ γένοιο ἄν οὐ κακὸς** (= καὶ θὰ γίνης, πιστεῦω, ὄχι ἀνάξιος). Σοφ. **χωροῖς ἄν εἴσω** (= ἔμπα μέσα, παρακαλῶ — ἔμπα μέσα, ἄν εὐαρεστῆσαι) Σοφ. (πρβλ. § 114, 2).

Σημείωσις α'. Ἀρχῆθεν ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ὄχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παρελθόν : **Τυδεΐδην δ' οὐκ ἄν γνοίης, ποτέροισι μετείη** (= οὐκ ἄν ἔγνωσ = δὲν θὰ μπορούσες νὰ καταλάβῃς τότε, ποὺ ἐμάχετο) "Ομ. (Βλ. § 117, 2).

Σημείωσις β'. Ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο ἡ εὐκτικὴ ἀπλή, ἦτοι ἄνευ τοῦ ἄν (κεν, κε), καὶ ὡς δυνητικὴ : **ρεῖα θεὸς γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σώσασαι** (= σώσασαι ἄν ἢ σώσειεν ἄν = μπορεῖ νὰ σώσῃ) "Ομ. Τὸ μόριον ἄν (κεν, κε),

ἀρχῆθεν ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τυχόν, ἐνδεχομένως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις, προστίθεται ἀπλῶς, ἵνα καθιστᾶ σαφεστέραν τὴν δυνατικὴν σημασίαν τῆς εὐκτικῆς. Ἐκ τῆς δυνατικῆς εὐκτικῆς τὸ ἄν, ἀφοῦ κατέστη ἀναπόσπαστον στοιχεῖον αὐτῆς, ἐλήφθη καὶ συνεδέθη καὶ μὲ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων πρὸς δῆλωσιν τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ παρελθόν (§ 117, 2). (Πρβλ. τὸ νεοελληνικὸν θά, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ τοῦ θέλεινά, θενά μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μέλλεινά, πρόκειται νά, καὶ τὸ ὁποῖον ἀρχῆθεν μὲν συνετάσσετο μόνον μὲ ὑποτακτικὴν, κατόπιν δὲ ἤρχισε νά συντάσσεται καὶ μὲ ὀριστικὴν: θά γράφη, θά γράψῃ — θά ἔγραφε, θά ἔγραψε κλπ.)

Ἡ δὲ θέσις τοῦ δυνατικοῦ ἄν (κεν, κε) εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει (ἔχοις ἄν, ἔλθοις ἄν)· ἀλλ' ἂν εἰς τὴν πρότασιν ὑπάρχη ἄρνησις ἢ κάποια ἀντωνυμία ἢ ἐπίρρημα ἢ ἄλλη λέξις ἰσχυρῶς τονιζομένη, τότε τὸ ἄν τίθεται κατόπιν αὐτῶν: οὐκ ἂν λάβοις· τί ἂν τις εἴποι; ποῦ ἂν ἴδοι; ταῦτ' ἂν εἶη βλαβερά. (Οὕτω προέκυψαν καὶ οἱ σύνδεσμοι ἐπάν, ἐπειδάν, ὅταν, ὅποτε κλπ. ἐκ τοῦ ἐπεὶ ἄν, ἐπειδὴ ἄν, ὅτε ἄν, ὅποτε ἄν κλπ.).

Σημείωσις γ'. Εἰς ἐξηρημέναις προτάσεις, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος κατωτέρω, ἢ εὐκτικὴ εἶναι προσέτι: α') τοῦ πлагίου λόγου. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν ὀριστικὴν, συνήθως ἱστορικῶν χρόνου, ἢ πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν. Κανονικῶς δὲ εἶναι εὐκτικὴ τοῦ πлагίου λόγου ἢ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος: β') ἐπαναληπτικὴ, εἰς προτάσεις ὑποθετικῆς ἢ χρονικῆς ἢ ἀναφορικῆς. (Βλ. παραδείγματα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια).

§ 120. δ') Προστακτικὴ. Ἡ προστακτικὴ εἶναι ἡ ἔγκλισις τῆς δεδλωμένης ἀπαιτήσεως. (Ἄρνησις μὴ). Εἰδικώτερον δὲ σημαίνει ἡ προστακτικὴ

1) προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν: ἄπτε, παῖ, λύχρον Ἄρφ. ταῦτα μὴ ἐρώτα Ξ.

2) προτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν ἢ παραίνεσιν: ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖ Πλ. γνῶθι σαυτὸν· ἠδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις Ἴσοκρ.

3) συγκατάθεσιν ἢ παραχώρησιν: ἔστω (= ἄς εἶναι)· ἐγὼ παραχωρῶ καὶ λεγέτω (= ἄς λέγῃ, ἄς πῆ) Πλ. οἱ δ' οὖν βούωντων (= ἄς φωνάζουν, ὅσο θέλουν) Ἄρφ.

4) δέησιν ἢ παράκλησιν, εὐχὴν ἢ κατάραν: Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει. μὴ θορυβεῖτε. ὑγίαινε. ἐρρέτω (= ἄς πάῃ στὸ διάβολο).

Σημείωσις. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι χρόνου

ἀορίστου, λαμβάνεται συνήθως ἡ ὑποτακτική, σπανιώτερον δὲ ἡ προστακτική, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου: **μὴ ποιήσης, μὴ ποιήσητε. Μηδενὶ συμφορὰν δνειδίσης Ἴσοκρ. μὴ ποιήση. μὴ ποιησάτω. μηδεὶς θαυμάση Δημ. μηδεὶς ὑμῶν προσδοκῆσάτω Πλ. (Βλ. § 118, 1).**

§ 121. Ἄνασκόπησις. Ἄνασκοποῦντες τὰ εἰρημένα περὶ τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις παρατηροῦμεν ὅτι

1) ἡ (κυρίως) ὀριστική καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἦτοι ἡ δυνητικὴ εὐκτική, § 119, 2 καὶ ἡ δυνητικὴ ὀριστικὴ, § 117, 2) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι οὐ (= δὲν)

2) ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ προστακτικὴ καὶ αἱ δύο εὐχετικαὶ (ἦτοι ἡ εὐχετικὴ εὐκτική, § 119, 1, καὶ ἡ εὐχετικὴ ὀριστικὴ, § 117, 3) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι μὴ.

Ἰδιαιτέρας παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις, ἦτοι τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως.

§ 122. 1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ τὴν προτάσεις κρίσεως ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικὴν μορφήν. Καὶ ὅταν μὲν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως, ἐκφέρονται, κατὰ τινὰ τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1) : **τί τηρικὰδε ἀφίξει ; Πλ. (ἀ φ ἱ γ μ α ι, ἴνα κτλ.). Τίνι ἂν ἀρέσκοι πόλις ἄνευ νόμων ; Πλ. (οὐδενὶ ἂν ἀρέσκοι κτλ.).** Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἦτοι ὅταν εἶναι ἀπορηματικαί, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§ 118, 2) : **εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν ; (εἴπατε, σιγατε — μὴ εἴπητε κτλ.).**

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

α) ἐρωτήσεις ὀλιγκῆς ἀγνοίας, ἦτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται βεβαίωσις ἢ ἄρνησις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἐν ἀπλοῦν **ναὶ** ἢ ἐν ἀπλοῦν **οὐ** (= ὄχι), ἢ κάποια ἄλλη βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἐκφρασις (μάλιστα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γὰρ οὐ : κτλ. — οὐδαμῶς, ἥμιστά γε, κτλ.)

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων, ἄ ρ α, ἄ ρ ἄ γ ε, ἄ ρ ὀ ὤ ν, ἦ, μ ὤ ν (= μὴ οὖν), ο ὐ κ ο ὤ ν, ο ὐ κ ο υ ν κλπ. : **Ὁ πατήρ σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε ; Μάλιστα Ξ. μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι ; Οὐκουν ἐγῶγε Ξ.**

Ἐάν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής, συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις *πότερον ἢ πότερα*, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ *ἤ*: *πότερα* ὡς *κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα*; Ε.

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετάφρασις τοῦ *πότερον (ἢ πότερα)* εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις δύναται νὰ παραλείπεται.

Σημείωσις. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ οὐ, ἄρ' οὐ, οὐκοῦν κ.τ.τ., περιμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ, εἰς ἐρωτήσεις δέ, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ μή, ἄρα μή, μὴ κ.τ.τ. περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: οὐκ ἐχθρὸς Φίλιππος; (Περιμένεται ἀπάντησις: Ναί). ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πάντων ἔλθοι βασιλεὺς, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι; Ε. (Περιμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ: Ναί, ἐπὶ πάντων ἔλθοι ἂν κλπ.): οὐκ οὖν γέλως ἠδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν; Σοφ. (Ναί) — μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκ οὖν ἐρωγε Ε. ἀρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθεΐ; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: Οὐ σοῦ προμηθεῦμαι). μὴν τί σε ἠδίκηκε Πρωταγόρας; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: Οὐδ' ἐν με ἠδίκηκε).

β) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, ἦτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (τίς, ποῖος, πόσο κτλ. — ποῦ, πότεν, πῶς κτλ.): *Μανία δὲ τίνος ἦν*; *Φαρναβάζου Ε.* Ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν; Ἐν Σικίψει Ε.

3) Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἦτοι ἐκφράσεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ κάτι τι, ἀλλ' ἀπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. (Ρητορικαὶ ἐρωτήσεις). Οὕτω

α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη μὲ τὸ τί οὐ ἢ τί οὐν οὐ καὶ ἐκφερομένη καθ' ὀριστικὴν ἀορίστου, ἢ σπανιώτερον ἐνεστῶτος, ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτρεπτικῆς, § 118,1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παράκλησις καὶ ἅμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος: *τί οὖν οὐ καὶ Πρόδικον ἐκαλέσαμεν*; (= καλέσωμεν οὖν τάχιστα καὶ Π.). Πλ. *τί οὐ καλοῦμεν δῆτα Λυσιστράτην*; (= καλέσωμεν τάχιστα) Ἄρφ. (πρβλ. Λιά-

καινα, δέν παντρεύεσαι, δέν παίρνεις Τοῦρκον ἄνδρα ;
= παντρέψου — πάρε).

β) ἐνίοτε προβάλλεται ἐρώτησις ἀντὶ ὑποθέσεως: **ἐξήμαρτέ τις ἄκων**; **συγγνώμη τούτω** (= ἐάν τις ἐξαμάρτη ἄκων). (πρβλ. **Κ α λ ὀ ε Ἰ δ α** ' γώ ; καλὸ θὰ πῶ, καλὸ θὰ μαρτυρήσω = ἂν εἶδα καλὸ, κλπ.).

γ) προβάλλεται πολλακίς ἐρώτησις ἀντὶ ἐντόνου βεβαιώσεως ἢ ἐντόνου ἀρνήσεως: **οὐκ ἐχθρὸς ὁ Φίλιππος**; (= ἀναμφισβητήτως ἐχθρὸς ἐστὶν ὁ Φ.) **Δημ. τίνι ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων**; (= οὐ δ εν ἰ γ ε ἀρέσκοι ἄν. . .) Πλ.

3. Οἱ χρόνοι εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἐκτὸς τῆς ὀριστικῆς

§ 123. Εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν, τὴν προστακτικὴν, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἕκαστος χρόνος διατηρεῖ τὴν σημασίαν τοῦ μόνον ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἥτοι ἕκαστος χρόνος δηλοῖ καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας, ὅπως εἰς τὴν ὀριστικὴν, **διάρκειαν ἢ ἐπανάληψιν** τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, **σύνοψιν ἢ ἀπλὴν πραγματοποίησιν ἢ τὸ τετελεσμένον** αὐτοῦ (§ 103, 2). Δὲν διατηροῦν ὁμοῦς οἱ χρόνοι καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὴν ὀριστικὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν βαθμίδα (§ 103, 1). ἀλλὰ

1) εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις πάντες οἱ χρόνοι καθ' ὑποτακτικὴν, εὐκτικὴν καὶ προστακτικὴν (καὶ εἰς τὸ ἀνεξαρτήτως ἐκφερόμενον ἀπαρέμφατον) ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον: **ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν** (§ 118, 1), **εἶπωμεν ἢ σιγῶμεν**; (§ 118, 2). **ὦ παῖ, γένοιτο πατρός εὐτυχέστερος** (§ 119, 1). **ἴδοι τις ἂν** (§ 119, 2). **ἄπτε, παῖ, λύχρον** (§ 120). **θαρσῶν, Διόμηδες, μάχεσθαι** (= μάχου) "Ομ.

2) εἰς τὰς ἐξηρημένους προτάσεις καὶ τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν γενικῶς πάντες οἱ χρόνοι δύνανται νὰ ἀναφέρονται εἴτε εἰς τὸ παρὸν εἴτε εἰς τὸ παρελθὸν εἴτε εἰς τὸ μέλλον, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, καὶ ἀναλόγως τῆς ὅλης ἐννοίας τῶν συμφραζομένων :

λέγω ταῦτα, **ἵνα πεισθῆτε** (ὁ ἀόριστος ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν)
ἐλεγον ταῦτα, **ἵνα πεισθῆτε** (» » εἰς τὸ παρελθὸν)
 ἢ ἵνα πεισθείητε (» » »)
ἐρῶ ταῦτα, **ἵνα πεισθῆτε** (» » εἰς τὸ μέλλον)

Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγούς πάλοι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν (= ὅτι, εἰ καὶ ἤδεσαν, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεστῶτες εἰδότηας καὶ κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθόν) Ξ. Δερκολίδας ἄρξων ἀφίκετο (= ἵνα ἄρξῃ; τότε. Ὁ μέλλον ἄρξων ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθόν).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΣΥΝΔΕΞΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

§ 124. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα **συνείρονται** κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι

1) **παρατίθεται** ἀπλῶς ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης χωρὶς καὶ ἓνα σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη ἀπλή παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται **σχῆμα ἀσύνδετον**, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρομένου τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλῶσσάν μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει), καὶ συνήθως κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδιῶν, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν ἀφελῆ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ ποιήματα. (Πρβλ. Κ λ α ἵ ν ε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριὰ δὲ ν ἔ χ ο υ ν. Δ ἐ ν κ λ α ἵ ν ε γιὰ τὸ ψήλωμα, δὲ ν κ λ α ἵ ν ε γιὰ τὰ χιόνια, ἢ κ λ ε φ τ ο υ ρ ῖ ἄ ρ ν ἢ θ η κ ε κ λ π.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὐρίσκεται συχνὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου, τὰ ὅποια εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὅμως χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ κάτι τι μὲ γοργότητα καὶ ζωηρότητα καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἠνωμένα εἰς ἓν ὅλον. (Πρβλ. *Συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον* Ξ. *παύσομαι κατηγορῶν ἀκηκόατε, ἐωράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε* Λυσ.).

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, ὅταν μία περίοδος ἢ ἓν κῶλον περιόδου ἀρχίζῃ ἀπὸ δεικτικὴν λέξιν, διότι αὕτη αὕτη ἢ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας της χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἐπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγούμενων μὲ τὰ ἐπόμενα: "Ἄλλο δὲ στρατεύμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερσονήσῳ τόνδε τὸν

τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν κλπ. (πρβλ. § 45,2).

2) **συνδέονται κατὰ παράταξιν**, ἦτοι μὲ παρατακτικούς συνδέσμους· (πρβλ. ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη, ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 1).

Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαϊκός· προῆλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἦτοι τοῦ ἀσυνδέτου, ἀφοῦ μερικαὶ λέξεις (ἐπιρρηματικαὶ ἢ ἀντωνυμιακαὶ) σὺν τῷ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἀπλᾶ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἀπλῶν ὄρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις καὶ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ο σ έ τ ι, ἐ π ί σ η ς, καὶ φράσεις οἷαι π.χ. παίζει καὶ ἄδει — ἢ — Ζεὺς καὶ Ἡρα, ἀρχῆθεν ἐσήμαινον παίζει, προσέτι ἄδει — ὁ Ζεὺς, προσέτι ἢ Ἡρα.

3) **συνδέονται καθ' ὑπόταξιν**, ἦτοι μὲ ὑποτακτικούς συνδέσμους (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, κλπ.) ἢ μὲ ἀναφορικὰς λέξεις. Διὰ τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερικὴ, ἦτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, δηλαδὴ δηλοῦνται ποία ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ ποία τὸ δευτερεῦον, συγχρόνως δὲ ποία ἡ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας· (πρβλ. ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη — ἐπειδὴ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὅπου ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατόν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προῆλθεν ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν, ὅπως τοῦτο εἶναι δυνατόν εὐκόλως νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποία καταφαίνεται πρὸς τοὺς ἄλλοις, ὅτι λέξεις, αἱ ὁποῖαι κανονικῶς λαμβάνονται κατόπιν ὡς ἀναφορικαί, ἦσαν ἀρχῆθεν δεικτικαί. Οὕτω π.χ. αἱ ἀναφορικαὶ λέξεις ὡς (= ὅπως, καθὼς, κτλ.) καὶ ἔνθα (= ὅπου) εἰς τὸν στίχον Ὀμ. ζ, 1 λαμβάνονται ὡς δεικτικαί: ὡς ὁ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολὺτλας δῖος Ὀδυσσεὺς (= ἔτσι ἐκεῖνος ἐκεῖ ἐκοιμᾶτο κτλ.).

Ἡ δύνατο δὲ νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἢ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ἑτέρα ἐκ

τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἡ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλέον τὴν αὐτοτέλειάν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἐτέρας (τῆς κυρίας), ἔνεκα τοῦ ἐξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνείδησιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἥτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ συνήθως δηλοῖ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. (Ἔφαγε, ἐκοιμήθη — ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη = ἀ φ ο ὦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη. Ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε — ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε = ἐ π ε ι δ ῆ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε). Ἄλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατόν κάποια λέξις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν παρατασσομένων προτάσεων, ἐκείνης ἢ ὅποια περιέχει τὸ δευτερεῦον νόημα, (ἦτοι κάποιο ἐπίρρημα ἢ κάποια ἀντωνυμία), ἰδιαίτερος πῶς τονιζομένη, νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὴ τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν λογικὴν σχέσιν, ἢ ὅποια ὑπάρχει μεταξύ αὐτῶν. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις ὥ σ τ ε ἀρχῆθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (ὥ σ τ ε = καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). Ἄλλ' αὕτη εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π.χ. ἔπεσε χιῶν πολλή, ὥς τε ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον (= ἔπεσε χιῶν πολλή καὶ οὕτω ἐκαλύφθη κλπ.), εὐκόλον ἦτο νὰ νομισθῇ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληθῆ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς** (ὥστε). Ὁμοίως τὸ μόριον εἰ (ποιητικῶς καὶ αἰ) ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικόν (= ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μὲ τὸ (βεβαιωτικόν) γ ἄ ρ ὡς εἰσαγωγικὸν εὐχῆς (εἰ γὰρ ἐγὼ ὡς εἶην ἀθάνατος καὶ ἀγήραος κτλ. = μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἤμουν κτλ. Ὁμ., Θ 583· πρβλ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ εἰ καὶ αἰ προελθόντα εὐχετικά μόρια, εἴθε, αἴθε καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. Ἔτσι νὰ ζήσης, πήγαινε νὰ ἰδῆς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί). Ἄλλὰ εἰς ἓν σύμπλεγμα προτάσεων, ὅποιον π.χ. Ὁμ. υ, 236 **αἰ γὰρ** τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος **τελέσειε** Κρονίων· γνοίης χ' (= γνοίης κε) οἷη ἐμὴ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται (= εἶθε βέβαια, ξένε, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γνῶρίζεις κτλ.), ἦτο εὐκόλον τὸ μόριον αἰ (= εἰ), τὸ ὅποιον εἰσάγει τὴν πρώτην, τὴν εὐχετικὴν πρότασιν, νὰ νομισθῇ ὅτι εἰσάγει ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχετικὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατόν νὰ

τὴν τῶν αὐτῶν λέξιν δοτικὴ πᾶσις ἢ μία φράσις κατάλληλος, ἢ ὅποια νὰ περιέχῃ δοτικὴν προσδιοριστικὴν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἢ ὅποια δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα (§ 35, 2, β') : ἐν τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἰκέται ἐσμέν (= ἴσα ἰκέταις = σάν ἰκέται) Θ. οὐχ ὁμοίως πεποιήκασι καὶ "Ὀμηρος (= τῷ "Ὀμήρῳ = με τὸν "Ὀμηρον) Πλ. παραπλήσια ἐπεπύθησαν οἱ "Ἀθηναῖοι ἐν Συρακοῦσαις καὶ ἔδρασαν ἐν Πύλῳ (= παραπλήσια τούτοις, ἂ ἔδρασαν) Θ.

§ 127. β') Συμπλοκὴ ἀποφατικὴ. Εἰς μίαν ἀποφατικὴν συμπλοκὴν δυνατόν νὰ ἀποφάσκεται, ἤτοι νὰ ἐκφέρεται ἀποφατικῶς, τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τῶν συμπλεκόμενων μερῶν (προτάσεων ἢ ὅρων προτάσεως), δυνατόν δὲ νὰ ἀποφάσκωνται ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα, ἤτοι

1) δυνατόν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) ἀποφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καταφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ καὶ οὐ, (καὶ μὴ) : ἐμὲ ἐχειροτόνησαν καὶ οὐχ ὑμᾶς Δημ. αὐριον ἔωθεν ἀφίκου οἴκαδε καὶ μὴ ἄλλως ποιήσης Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν "Ὀμηρον διὰ τῆς αὐτῆς συμπλοκῆς χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ οὐ δέ = καὶ δέν, ἀλλὰ δέν, ἀλλ' ὄχι (διάφορον τοῦ οὐδέ, τὸ ὅποιον γράφεται ὡς μία λέξις) : ἐνθ' ἄλλοις μὲν πᾶσιν ἐάνδανεν, οὐ δὲ πῶθ' "Ἡρῆ (= ἀλλ' ἔχι καὶ εἰς τὴν "Ἡραν) "Ὀμ.

2) δυνατόν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) καταφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) ἀποφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ (οὔτε — τε), (μῆτε — τε) : οὔτε ἐπεμείγνυντο παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμου Θ.

3) δυνατόν νὰ συνδέωνται δύο προτάσεις (ἢ ἔννοιαι), ἀμφότεραι ἀποφατικά. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ οὔτε — οὔτε (μῆτε — μῆτε, οὔτε — μῆτε, μῆτε — οὔτε) : ἄνευ ὁμοιοῦς οὔτ' ἂν πόλις εὔπολιτευθεῖη, οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθεῖη Ξ.

Σημείωσις α'. Ἀποφατικὴ πρότασις (ἢ ἔννοια), συνδέεται μὲ προηγουμένην ἀποφατικὴν ὡσαύτως πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καὶ διὰ τοῦ οὐδὲ (μῆδὲ = οὔτε, μῆτε), ὅταν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκόμενων δὲν λαμβάνεται ὡς ἰσότημον μὲ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὡς συμπλήρωμα αὐτοῦ : τούτων οὐδὲν ἔφερον οἱ "Ἕλληνες οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον.

Τὸ οὐδὲ, μῆδὲ λαμβάνεται καὶ ἐπιδοτικῶς (= οὔτε, οὔτε καί) : ὄβριον οὐ στέργουσαν οὐδὲ δαίμονες Σοφ. οὐδὲ εἰς, οὐδὲ μία κλπ. (πρβλ. § 126, 2).

Σημείωσις β'. Κατὰ τὰς ὡς ἄνω συμπλοκάς ἀντὶ τοῦ οὐ, οὔτε, οὐδὲ χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, μῆτε, μῆδὲ, ὅταν τὸ συνδεόμενον δι' αὐτῶν εἶναι πρότασις

ἐπιθυμίας (121, 2): διατείνου μᾶλλον πρὸς τὸ σαυτῷ προσέχειν, καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως Ἐ. ἐγὼ θρασὺς οὐτ' εἰμί, μήτε γενοίμην Σοφ. (πρβλ. Πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα. Μὴ σὲ νοιάξῃ γὰρ μένα, μήτε νὰ ρωτᾷς τί κάνω).

§ 128. γ') Συμπλοκὴ ἐπιδοτική. Οὕτω καλεῖται ἡ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ ὄρων μιᾶς προτάσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκόμενων παρίσταται ὡς μεῖζον καὶ σπουδαιότερον τοῦ πρώτου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ

1) μετὰ τὸ οὐ μόνον ἢ μὴ μόνον ἢ οὐχ ὅτι ἢ μὴ ὅτι — ἀλλὰ καί, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα καταφάσκωνται. ("Ὅσον τὸ ἓν, τόσον καὶ τὸ ἄλλο): Οὐ μόνον αἰεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν (λέγω) Ἐ. Οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ (= ὄχι μόνον ὁ Κ.) Ἐ. Μὴ ὅτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοί, ἐπειδὴν γινῶσιν ἀπιστοῦμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας (= ὄχι μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι...) Ἐ.

Σημειώσεις. Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις τὸ μὲν οὐχ ὅτι προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως οὐ λέγω ὅτι ἢ οὐχ ἐρῶ ὅτι (= δὲν θέλω νὰ πῶ ὅτι), τὸ δὲ μὴ ὅτι ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως μὴ εἶπες ὅτι. (Μὴ εἶπες ὅτι θεός οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι κλπ.).

2) μετὰ τὸ οὐχ ὅπως ἢ μὴ ὅπως ἢ μὴ ὅτι (ἢ σπανίως, οὐχ ὅτι) — ἀλλ' οὐδὲ ἢ ἀλλὰ μηδέ, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα ἀποφάσκωνται (ὄχι μόνον δὲν—ἀλλὰ καὶ δὲν· οὔτε τὸ ἓν οὔτε καὶ τὸ ἄλλο): Οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίαίς ἠξιώθημεν (= ὄχι μόνον δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὔτε...) Ἰσοκρ. ἐγὼ μὴ ὅτι ὑπὲρ ἄλλου, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ἑμαυτοῦ πώποτε δίκην ἰδίαν εἶρηκα (= ὄχι μόνον ὑπὲρ ἄλλου δὲν ἔχω συνηγορήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου...) Ἰσαῖ.

Σημειώσεις. Τὸ μὴ ὅτι καθὼς καὶ τὸ μὴ τί γε κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικοῦ οὐδὲ ἢ μηδέ (§ 127, 3, Σημ.) ἢ ἄλλης οἰασθήποτε ἀρνητικῆς ἐκφράσεως ἰσοδυναμεῖ πολλάκις μετὰ τὴν φράσιν «πολὺ περισσότερον» ἢ «πολὺ ὀλιγώτερον», ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων: ἄχρηστοι (= οὐ χρήσιμοι) καὶ γυναιξὶ μὴ ὅτι ἀνδράσι (= πολὺ περισσότερον εἰς ἄνδρας) Πλ. οὐκ ἔνι γ' αὐτὸν ἀργούντα οὐδὲ φίλους ἐπιτάττει ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ θεοῖς (= πολὺ ὀλιγώτερον βέβαια εἰς θεοὺς) Δημ.

3) μετὰ τὸ οὐχ ὅπως — ἀλλὰ καὶ (ἢ σπανίως, ἀλλά), ὅταν τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκόμενων ἀποφάσκειται, τὸ δὲ δεύτερον καταφάσκει-

ται (= ὄχι μόνον δὲν—ἀλλὰ καί): τῶν Ἀθηναίων οἱ βουλευτὰς ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωρήσαιντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινεύσαιαν τὸν Σφοδρίαν (= ὅτι ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐτιμωροῦσαν τὸν Σφοδρίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐπαινοῦσαν) Ξ. τῶν ἄλλων, ὅσων ἐδημοσιεύσατε τὰ χρήματα, οὐχ ὅπως σκευὴ ἀπέδοσθε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηρητάσθησαν (= ὄχι μόνον σκευὴ δὲν ἐπωλήσατε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι...) Λυσ.

2. Ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι.

§ 129. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες ἀντιθετικῶς, συνήθως εἶναι οἱ ἑξῆς: **μέν, δέ, ἀλλά, ἀτάρ** (= ἀλλά), **μέντοι** (= ὅμως), **μὴν** (= ὅμως), **ἀλλὰ μὴν, καὶ μὴν, οὐ μὴν ἀλλά** (= ἀλλ' ὅμως), **ὅμως** (συνήθως μὲ κάποιον ἐκ τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν συνδέσμων, οἷον: ὅμως δέ, δ' ὅμως, ἀλλ' ὅμως, ὅμως μέντοι κλπ.), **καίτοι** (=καὶ ὅμως, ἐν τούτοις). Ἐκ τούτων

1) οἱ σύνδεσμοι **μέν, δέ, μέντοι, μὴν** δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε κατόπιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων αὐτῆς. (Βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

2) μόνον ὁ **μέν** παρέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐπόμενα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι παρέχουν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα.

3) ὁ **καίτοι** συνδέει μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους, οὐχὶ δὲ καὶ προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως, ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι: (βλ. κατωτέρω): οὕτω πιθανῶς ἔλεγον **καίτοι** ἀληθὲς γε οὐδὲν εἰρήκασι (=καὶ ὅμως, μ' ὅλα ταῦτα) Πλ.

§ 130. Προτάσεις ἢ ὅροι μιᾶς προτάσεως μὲ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον συνήθως συνδέονται διὰ τοῦ **μέν** — **δέ**: ἠγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν Ξ. ἦν ἡδὺ μὲν, κεφαλαγῆς δὲ Ξ.

Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυροτέρᾳ ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου μέλους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ **μέν** ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ **δέ** ἀκολουθεῖ τὸ **δ'** αὖ (=δὲ πάλιν, δὲ ἐξ ἄλλου), ἢ τὸ **μέντοι** ἢ **ἀλλὰ** ἢ **ὅμως δὲ** ἢ **ἀλλ'** ὅμως ἢ **οὐ μὴν** ἢ **οὐ μὴν ἀλλά**: καὶ οἱ μὲν ἠγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὸ στράτευμα ἔχον ἐν τάξει Ξ. τοῖς στρατιώταις ὑποψία μὲν ἦν ὅτι Κῦρος ἄγει πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει εἶπεσθαι Ξ.

§ 131. 1) Ὁ μὲν χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε ἄνευ ἀνταποδόσεως, ἥτοι χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ δέ, κατὰ τινὰ βραχυλογίαν, ἢ δὲ παραλειπομένη ἀντίθεσις νοεῖται ἐξωθεν κατὰ τὰ συμφραζόμενα· (σχῆμα ἀνανταπόδοτον). Τότε ὁ μὲν δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τῆς λέξεως **τουλάχιστον**: λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· (ἐνν. ἄλλοις δὲ ἴσως πιθανός) Ἑρῶδ.

Σημείωσις. Δὲν ἀκολουθεῖ δὲ κατόπιν τοῦ μὲν, καὶ ὅταν οὗτος λαμβάνεται (μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι) ὡς **βεβαιωτικός** (= ἀλήθεια, βεβαίως): *καὶ μὰ τὸδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὐποτε φύλλα καὶ ὄζους φύσει* (= τὸ ὅποιον βέβαια δὲν θὰ βγάλῃ ποτὲ) Ὅμ.

Τοιαύτην βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ μὲν καὶ εἰς τὴν φράσιν πάνυ μὲν οὖν (= βεβαιότατα) κ.τ.τ.

2) Καὶ ὁ δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα χωρὶς νὰ προηγῆται αὐτοῦ ὁ μὲν. Εἶναι δὲ τότε ὁ δέ: α') ἀντιθετικὸς σύνδεσμος (= ὅμως): ταῦτα πάντες ἀεὶ γλίσχονται λέγειν, ἀξίως δ' εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται Θ. β') μεταβατικός, ἥτοι σύνδεσμος συνδέων ἀπλῶς κῶλον περιόδου ἢ περιόδον μὲ τὰ προηγούμενα (πρβλ. καί, § 126, 4): Ἐπεὶ δὲ καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο· ἤγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων Ξ.

Σημείωσις. Ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ ὁ μέντοι. Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λόγος μεταβαίνει εἰς κάτι νέον καὶ πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγούμενων, χρησιμοποιεῖται ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος τὸ **ἀλλὰ μὴν** (= προσέτι δέ, ἐκτὸς δὲ τούτου) ἢ τὸ καὶ μὴν, ἰδίως εἰς ἀπαντήσεις ἢ παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ ἄλλου λεχθέντα (= ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις): **ἀλλὰ μὴν** ἐκεῖνός γε ἀεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ Ξ. ἐνταῦθα Γαυλίτης εἶπεν· καὶ μὴν, ὦ Κῦρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνεῖ (= ἀλλ' ὅμως) Ξ.

§ 132. Ὁ σύνδεσμος **ἀλλὰ** λαμβάνεται συνήθως

1) ὡς καθαρῶς ἀντιθετικὸς ἐπὶ ἰσχυρᾶς ἀντιθέσεως δύο τινῶν ὅλων ἀντιθέτων ἢ ὅλων διαφόρων. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀντιτίθεται συνήθως κάτι καταρατικὸν πρὸς κάτι προηγούμενον ἀποφατικὸν (**οὐκ—ἀλλὰ** ἢ **μὴ—ἀλλὰ** = δὲν—ἀλλά, ὄχι—ἀλλά, μὴ—ἀλλά· σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν): **οὐκ** ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, **ἀλλ'** ἐξ ἀρετῆς χρήματα Πλ. αὖξιν **μὴ** τὴν βασιλείωσ, **ἀλλὰ** τὴν σαντοῦ ἀρχὴν. Ξ.

Σπανιώτερον ὅμως ἀντιτίθεται διὰ τοῦ **ἀλλὰ** καὶ κάτι ἀποφατι-

κὸν πρὸς κάτι προηγούμενον καταφατικὸν (*ἀλλ' οὐ ἢ ἀλλὰ μὴ* = καὶ ὄχι) : δεῦρο νόμος (*ἐστὶ*) εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, *ἀλλ' οὐ μαθήσεως* (= καὶ ὄχι μαθήσεως) Πλ.

2) ἀπλῶς ὡς περιοριστικὸς, ἦτοι πρὸς περιορισμὸν τοῦ προηγούμενου νοήματος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται κάπως εὐρὺ (*ἀλλὰ* = *μόνον*) : τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς ἔχειν, *ἀλλὰ* τὰ πλάγια λυπεῖ Ε.

Τοιαύτην περιοριστικὴν σημασίαν ἔχει κανονικῶς ὁ *ἀλλὰ* κατόπιν ἀποφατικῆς προτάσεως, ἢ ὁποία περιέχει τὴν λέξιν *ἄλλος* ἢ *ἕτερος* (*ἀλλὰ* = *παρὰ μόνον*) : ἐν τῷ μέσῳ *ἄλλη* μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία οὔτε Ἑλληνίς, *ἀλλὰ* Θραῖκες Βιθυνοὶ Ε.

Ἄλλὰ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *παρὰ μόνον* λαμβάνεται συνήθως κατόπιν ἀρνήσεως οὐχὶ τὸ ἀπλοῦν *ἀλλά*, ἀλλὰ τὸ *ἀλλ'* ἢ : *ἄνδρες οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροὶ εἰσιν ἀλλ'* ἢ *κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν* (= *παρὰ μόνον*) Ε. Προῆλθε δὲ ἡ φράσις αὕτη (*ἀλλ' ἢ*) ἐκ συμφύρασεως δύο προτάσεων, ἦτοι ἐκ φράσεων οἷαι π.χ. *οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε, ἀλλὰ* τοῦτο — καὶ — *οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἢ* τοῦτο, προῆλθεν ἔπειτα ἢ φράσις *οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε ἀλλ' ἢ* τοῦτο.

Σημείωσις α'. Ποικίλη εἶναι ἡ χρῆσις καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι τοῦ συνδέσμου *ἀλλὰ* καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ *ἀλλὰ* λαμβάνεται : 1) εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου, ἰδίᾳ κατόπιν ἀρνητικῆς ἢ ἐρωτηματικῆς προτάσεως, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἀπεναντίας* : *πῶς οὖν αὐτὸς ὢν τοιοῦτος ἄλλους ἂν ἢ ἀσεβεῖς ἢ παρανόμους ἐποίησεν ; ἀλλ'* ἔπαυσε μὲν τούτων πολλοὺς ἀρετῆς ποιήσας *ἐπιθυμεῖν* Ε. 2) μετὰ ῥήματος προστακτικῆς ἐγκλίσεως ἐπὶ ἐντόνου προσταγῆς ἢ ἐντόνου προτροπῆς (*ἀλλὰ* = *ἐμπρὸς λοιπόν, λοιπόν*) : *ἀλλὰ* *πίθεσθε* (= *λοιπὸν ἀκούσατέ με*) Ὅμ. 3) μετὰ πρότασιν ἰδίᾳ ὑποθετικὴν ἢ αἰτιολογικὴν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *τοῦλάχιστον* : *εἰ τοίνυν οὕτω γινώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ* κρέα γε εὐωχοῦ (= *τοῦλάχιστον τρῶγε ἄφθονα κρέατα*) Ε. ὦ θεοὶ πατῶροι, *συνγένεσθ'* *ἀλλὰ* νῦν (= *τοῦλάχιστον τώρα ἔνν. εἰ μὴ πρότερον*).

Σημείωσις β'. Ἡ φράσις *οὐ μὴν ἀλλὰ* (= *ἀλλ'* ὅμως, ἐν τούτοις) εἶναι βραχυλογικὴ καὶ προῆλθεν ἐκ παραλείψεως μετὰ τὸ *οὐ μὴν* κάποιου ῥήματος, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰ προηγούμενα ἢ νοεῖται ἐξωθεν : ὁ ἵππος πίπτει εἰς τὰ γόνατα καὶ μικροῦ κἀκείνων *ἐξετραχίλισεν* οὐ μὴν *ἀλλ'* *ἐπέμεινεν* ὁ Κῦρος (= *οὐ μὴν ἐξετραχίλισεν αὐτὸν ὁ ἵππος — ἢ — οὐ μὴν κατέπεσεν ὁ Κῦρος, ἀλλὰ* κλπ.) Ε. Καθ' ὅμοιον τρόπον παρήχθησαν καὶ αἱ φράσεις *οὐ μέντοι ἀλλὰ* — καὶ — *οὐ γὰρ ἀλλά*.

Σημείωσις γ'. Ὁ σύνδεσμος *ἀλλὰ* ἀρχῆθεν εἶναι προκλιτικὸς τύπος τοῦ

οὐδετέρου πληθυντικοῦ ἄλλα τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Ἡ ἀρχική αὕτη σημασία τοῦ ἄλλά διαφαίνεται εἰς φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ. Α 280: *Εἶ δέ σὺ κρατερός ἐσσι, θεὰ δὲ σε γείνατο μήτηρ, ἄλλ' ὅδε φέρτερός ἐστι, ἐπεὶ πλεόνευσιν ἀνάσσει· α'*) = εἰς ἄλλα οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ., β') μὰ οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ. (Βλ. § 124, 2).

Ἐν δὲ σύνδεσμος ὅμως (συγγενὴς ἐτυμολογικῶς τοῦ ἐπιρρήματος ὁμοῦ) προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος ὁμῶς (= ὁμοίως, συγχρόνως, ἐξ ἴσου). Βλ. "Ομ. Α 196, Ξ 62 καὶ Μ 239 ἢ "Ομ. λ. 565.

Οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι μὲν, μὴν, μέντοι (= μέν τοι), καίτοι (= καί τοι) ἀρχῆθεν εἶναι μόρια βεβαιωτικὰ (= ἀλήθεια, βέβαια κλπ. Βλ. § 124, 2).

3. Διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 133. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες διαζευκτικῶς εἶναι ὁ ἦ καὶ ὁ εἶτε, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ ὁ ἦτοι, ἐάντε ἀντε, ἦντε.

1) Ὁ διαζευκτικὸς ἦ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται ὁμοίως, ὅπως εἰς τὴν νέαν, ἦτοι ὅταν μὲν ἡ διάζευξις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, τίθεται ἄπαξ μεταξὺ τῶν διαζευγνυμένων μελῶν, ὅταν δὲ ἡ διάζευξις γίνεται μὲ ἔμφασιν, τίθεται πρὸ ἐνὸς ἐκάστου τῶν διαζευγνυμένων μελῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν ἀντὶ τοῦ ἦ — ἦ τίθεται προσέτι ἦτοι — ἦ ἢ ἦ — ἦ καί: *χωρῶ τοῖς εἰρημένοις ἦ ξή- τει βελτίω τούτων Ἰσοκρ. ἦ λέγε τι σιγῆς κρείττον ἢ σιγὴν ἔχε. ἦτοι κεινόν γε δεῖ ἀπόλλυσθαι ἦ σὲ Ἡρόδ. ἦ ξένος ἦ καὶ τις πολίτης Δημ.*

Τὰ διαζευγνύμενα δύνανται νὰ εἶναι καὶ περισσότερα τῶν δύο (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): *εἷς δὲ τις ἀρχὸς ἀνήρ βουλευφόρος ἔστω, ἦ Αἴας ἦ Ἰδομενεὺς ἦ διὸς Ὀδυσσεὺς ἦ ἐ (= ἦ) σύ, Πηλεΐδη Ὀμ.*

Σημείωσις. Τὸ μόριον ἦ χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, προσέτι

α) εἰς ἐπανόρθωσιν προηγουμένως λεχθέντος (ἐπανορθωτικὸς ἦ): *ἔρου δὲ τὴν κυναγὸν Ἄρτεμιν, τίνος ποιῶς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχεν ἐν Αὐλίδι ἦ γὰ φράσω (= ἦ καλύπτερα θὰ τὸ δηλώνω ἐγὼ) Σοφ.*

β) εἰς διασάφησιν προηγουμένης ἐρωτήσεως, ἡ ὁποία παρίσταται γενικῆ πῶς καὶ ἀόριστος (διασαφητικὸς ἦ): *Τί τμηκάδε ἀφίξει, ὦ Κρίτων; ἦ οὐ πρὸ ἔτι ἐστίν; Πλ. (Πρβλ. Τί κάθεσαι ἐδῶ; ἦ περιμένεις κανένα;).*

γ) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, εἰ δ' ἄλλως, ἐν ἐναντίῳ δὲ περιπτώσει: *οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερόν εἰσεῖναι, ἦ ἀποθανεῖται. Ἡρόδ.*

(Πρβλ. *Γιά δῶσε μας τὴν κόρη σου ἢ θεὰ πᾶμε σένα — εἶδ' ἄλλως θὰ πᾶμε κλπ.* Βλ. καὶ § 31, 2, συγκριτικὸν ἦ).

2) Διὰ τοῦ **εἶτε — εἶτε**, (*ἐάντε — ἐάντε, ἄντε — ἄντε, ἦντε — ἦντε*) συνδέονται διαζευκτικῶς δύο τινά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀδιαφορία τοῦ λέγοντος ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαζευγνομένων : **εἶτε** *Λύσανδρος εἶτε ἄλλος τις* Ξ. **ἐάντε** *νῦν ἐάντε αὖθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε* Πλ. (Βλ. καὶ ὑποθετικὰς προτάσεις).

4. Αἰτιολογικοὶ (παρατακτικοὶ) σύνδεσμοι

§ 134. 1) Κανονικῶς λαμβάνεται ὡς παρατακτικὸς αἰτιολογικὸς σύνδεσμος ὁ **γάρ** (= *διότι*), σπανίως δὲ ὁ **ὥς** (= *διότι*) καὶ ὁ **ἐπεὶ** (= *καθόσον*). Συνδέουν δὲ οὗτοι πάντοτε κῶλα περιόδων ἢ περιόδους (§ 124, 2) : *μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης· κοινὴ γὰρ ἢ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον* Ἰσοκρ. *ἦν νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀρπαγὴν τραπέσθαι ὥς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνὴρ ἐστίν, ἀλλ' ἀχθοφόρος* Ξ. *μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντροφῶν* (= *καθόσον καὶ εἰς τὰ θηρία κλπ.*) Ξ.

2) Ὁ **γάρ** συντάσσεται ὁμοίως καὶ ὡς διασαφητικὸς σύνδεσμος, ἦτοι ὡς σύνδεσμος εἰσάγων διασαφήσιν ἢ ἐπεξηγήσιν τινὰ τῶν προηγούμενων (*διασαφητικὸς γὰρ* = *δηλαδή*) : *Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνει* (= *ἔλεγε δηλαδή ὅτι κλπ.*) Ξ. Οὕτω κανονικῶς χρησιμοποιεῖται ὁ **γάρ** κατόπιν δεικτικῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων *σημεῖον δέ, τεκμήριον δέ, τὸ μέγιστον κτλ.* (§ 23).

Σημείωσις α'. Τὸ **ἐπεὶ** ὅταν συνδέῃ παρατακτικῶς, λαμβάνει πολλάκις τὴν σημασίαν τοῦ *καίτοι* : *ἐγὼ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατός (εἰμι), ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οἷός τ' εἶναι* (= *καίτοι ἐβουλόμην ἂν = μολονότι θὰ ἤθελα κλπ.*) Πλ.

Σημείωσις β'. Πρὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ **γάρ** προτάσσεται πολλάκις ὁ ἐπιδοτικὸς **καὶ** (ἐπὶ ἀρνήσεως τὸ ἐπιδοτικὸν *οὐδέ*) : *ἀνῆκει δὲ οὗτος ὁ καὶ ἢ εἰς τὴν μετὰ τὸ γὰρ λέξιν* (καὶ τότε τὸ *καὶ γὰρ* = *διότι καὶ*) ἢ εἰς ὀλην τὴν πρότασιν, ἢ ὅποια εἰσάγεται διὰ τοῦ **γάρ** (καὶ τότε τὸ *καὶ γὰρ* = *καὶ μάλιστα*). Ἐνίοτε λέγεται προσέτι *καὶ γὰρ καὶ* : *ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο* (= *διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μένων τὸ ἤθελε*) Ξ. *ὥστε (βασιλεὺς) οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων· καὶ γὰρ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ* (= *διότι μάλιστα ὁ Κ. κλπ.*). Οὐδεὶς πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβές...

λέγοντος ἤκουσεν· οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως διελέγετο (= διότι μάλιστα δὲν συνεζήτει περὶ κλπ.) Ξ.

§ 135. Πολλάκις ἡ πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται διὰ τοῦ γὰρ, παρεμβάλλεται μεταξύ τῶν λέξεων τῆς αἰτιολογουμένης προτάσεως καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ παρένθεσιν τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται διὰ τῆς παρεμβαλλομένης προτάσεως. Τότε ὁ γὰρ φαίνεται ὡσάν νὰ συνδέῃ καθ' ὑπόταξιν καὶ νὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον ἐπεὶ ἢ ἐπειδὴ: Ξενοφῶν λαβῶν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβοήθει (= ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα κτλ.) Ξ.

Ἡ τοιαύτη σύνταξις τοῦ γὰρ εἶναι λίαν συνήθης εἰς τὸν Ὅμηρον (ἴδια κατόπιν κάποιας κλητικῆς) καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον: Φῆμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βορῶν θελκτῆρια οἶδας, τῶν ἐν γέ σφιν ἄειδε (= ἐπειδὴ πολλὰ ἄλλα κτλ.) Ὅμ. ἐνταῦθα Κύρος, ἦν γὰρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης, τοῦτόν σφιν τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι Ἡρόδ.

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας συντάξεις δύναται πολλάκις ὁ γὰρ νὰ ἀποδίδεται καὶ μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι μὲ τὸ βέβαια: ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγὼ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάσεται, ἵστε γὰρ αὐτὰ ὥσπερ καὶ ἐγὼ, συμβουλεύετε τὰ ἄριστα (= καὶ τὰ γνωρίζετε βέβαια αὐτὰ κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Ἐκ τοιούτων συντάξεων προῆλθεν, ὥστε ἡ βραχυλογικὴ φράσις ἄλλ' οὐ γὰρ νὰ σημαίνῃ ἀλλ' ὅμως: ἐκαλλινόμεν ἂν καὶ ἠβρονόμεν, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα· ἄλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι (= ἀλλ' ὅμως δὲν τὰ γνωρίζω. Ἡ φράσις δύναται νὰ συμπληρωθῇ οὕτως: ἄλλ' οὐ καλλίνομαι οὐδὲ ἀβρίνομαι· οὐ γὰρ ἐπίσταμαι).

Σημείωσις β'. Τὸ γὰρ προῆλθε διὰ συνθέσεως ἐκ τοῦ ἐγκλιτικοῦ γέ καὶ τοῦ ἄρ (ἄρ α), τὰ ὁποῖα ἀμφοτέρωθεν δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ γὰρ οὐδέποτε τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Ἀρχικὴ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι ἡ βεβαιωτικὴ, τὴν ὁποίαν συνηθέστατα ἔχει εἰς ἀπαντήσεις: τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταῦτόν; ταῦτόν γὰρ (= τὸ ἴδιο βέβαια) Πλ. Ἐκ τῆς βεβαιωτικῆς δὲ σημασίας προῆλθε κατόπιν ἡ αἰτιολογικὴ καὶ ἡ διασφαητικὴ. (Περβλ. § 124, 2)

5. Συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι

§ 136. 1) Οἱ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν, οὐ-

κοῦν, οὐκουν, τοίνυν, τοιγαροῦν, τοιγάρτοι καὶ ὥστε συνδέουν μετὰ προηγούμενα κῶλα περιόδων ἢ περιόδους.

2) Ἐκ τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων ὁ ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν καὶ τοίνυν οὐδέποτε τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως. (Βλ. κατωτέρω παραδείγματα καὶ πρβλ. § 125, τε, § 129,2 καὶ § 135, Σημ. β').

§ 137. Οἱ σύνδεσμοι ἄρα, δὴ, οὖν καὶ τοίνυν ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς νέας γλώσσης *λοιοπὸν* καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὅπως ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ *λοιοπὸν*. Εἰδικῶς δὲ περὶ ἐκάστου αὐτῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς :

1) Ὁ σύνδεσμος ἄρα κανονικῶς εἰσάγει συμπέρασμα λογικόν, ἥτοι συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ προηγουμένων κρίσεων ἢ ἐκ συλλογισμοῦ : *εἰ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, εὐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο* (= σὺ λοιπὸν ἢ λοιπὸν σὺ) Πλ. *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοὶ* Λουκ.

Σημείωσις. Τὸ μόριον ἄρα (ποιητικῶς καὶ ἄρ ἢ ῥά) ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο, ἵνα δηλώσῃ τὴν ἄμεσον ἀκολουθίαν καὶ στενὴν σχέσιν δύο ἐνοπιῶν, ἥτοι ἐσήμενεν εὐθύς κατόπιν, φυσικά, ἀκριβῶς : ὡς εἶπὼν κατ' ἄρ ἔξετο (= ἀμέσως κατόπιν ἐκάθισε) Ὅμ. *μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀνύμονος Αἰγίσθιοι τὸν ῥ'* (= ῥά) Ἄγαμεμνονίδης ἔκταν Ὅρέστης (= τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς ἐφόνευσεν...) Ὅμ.

Πολλάκις δὲ τὸ ἄρα λαμβάνεται μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ κατὰ τὰ φαινόμενα, καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων, καθὼς βλέπω τώρα κ.τ.τ., ἥτοι, ἵνα δηλωθῇ κρίσις τοῦ λέγοντος σύμφωνος πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια νῦν πράγματι συμβαίνουν, ἀντίθετος δὲ πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐνὸς ἄλλου ἢ πρὸς προηγούμενην πεπλανημένην γνώμην αὐτοῦ τοῦ λέγοντος : *οὐ περὶ τῆς ελευθερίας ἄρα τῷ Μήδῳ ἀντέστησαν* Θ. ὦ πόποι, οὐκ ἄρα πάντα νόημονες οὐδὲ δίκαιοι ἦσαν Φαιήκων ἠγήτορες Ὅμ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν *εἰ μὴ ἄρα*, ἢ ὅποια ἐκφράζει εἰρωνεῖαν, τὸ ἄρα λαμβάνεται μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως : *πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθείρῃ τοὺς νέους ; εἰ μὴ ἄρα ἢ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορά ἐστίν* (= ἐκτὸς ἐὰν ἴσως ἢ ἐπιμέλεια κλπ.) Ξ.

2) Τοῦ δὴ καὶ τοῦ οὖν ὡς συμπερασματικῶν συνδέσμων ἢ χρῆσις εἶναι ἐν γένει ἢ αὐτῇ, ἥτοι ταῦτα

α) εισάγουν κανονικῶς συμπέρασμα πραγματικόν, ἤτοι ἐπακολούθημα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ ἐκ τινος πραγματικοῦ γεγονότος (= φυσικὰ λειπὸν) : *Οἱ Θαρακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐ πρόποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰ μὴ τότε· ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι* Ξ. ἐν 'Εφέσῳ ἤδη ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Θίβρωνος) Δερκωλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα· ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε Ξ.

β) χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν προλεχθέντων ἢ πρὸς ἀνάληψιν καὶ συνέχισιν λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται μὲ κάποιαν παρεμβалλομένην παρένθεσιν (πρβλ. § 135) : οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν Θ. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κόμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις), τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο κ.λ.π. Ξ. οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν Ξ. ὁ δὲ Πρόξενος, (ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιὼν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν), εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα Ξ.

Σημεῖωσις α'. Τὸ μόριον δὴ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο, ὡσάντις ὁ λέγων ἀναφέρετο εἰς ἓν παρὸν καὶ πρόδηλον γεγονός, ἥτοι ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικόν, χρονικόν καὶ βεβαιωτικόν (= τώρα, νά! πιά, δά) : *Τεύκερ πέπον, δὴ νῶν ἀπέκτατο πιστὸς ἑταῖρος* (= νά! καθὼς βλέπεις, μᾶς ἐσκοτώθηκε — νά! μᾶς ἐσκοτώθηκε — τώρα μᾶς ἐσκοτώθηκε) "Ομ. Οὕτω νῦν δὴ = τώρα δά ἢ τότε πιά, τότε δὴ = τότε πιά, πάλαι δὴ = εἶναι πολλὸς καιρὸς πιά, καὶ δὴ = λειπὸν νά! Βλέπον κάτω· καὶ δὴ βλέπω (= λειπὸν νά! κυττάζω) 'Αρφ.

Σημεῖωσις β'. Τὸ μόριον οὖν ἐχρησιμοποιεῖτο ἀρχῆθεν εἰς διαβεβαιώσεις, ἥτοι καὶ τοῦτο ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικόν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει, βέβαια, ἀληθινά, πράγματι : *Νῦν δ' ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαίαν ἰκάνεις, οὐτ' οὖν ἐσθῆτος δευῆσαι, οὔτε τευ ἄλλου* (= οὔτε φορέματα, σὲ βεβαιῶ, θά σοῦ λείψουν — οὔτε φορέματα βέβαια θά σοῦ λείψουν κλπ.) "Ομ. εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ οὖν ἐστί θεὸς ἢ θεῖόν τι ὁ ἔρωσ, οὐδὲν κακὸν ἂν εἴη (= ὅπως πράγματι εἶναι) Πλ. πάνν μὲν οὖν (= βεβαιότατα) . Πρβλ. § 131, 1 Σημ.

Βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ οὖν καὶ εἰς τὸ δ' οὖν, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐπάγεται κάτι τι τὸ ἀδιαμφισβήτητον καὶ πραγματικόν κατόπιν ἄλλων προλεχθέντων, τὰ ὁποῖα ἐνέχουν κάτι, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ : *ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπιταξα ἢ Συενεσίως γυνὴ παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρω δοῦναι χρήματα πολλά· τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδοκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν* (= ὅπωςδῆποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κῦρος ἐπλήρωσε τότε εἰς τὸ στράτευμα κλπ.) Ξ. *Εἰ μὲν δὴ*

δικαία ποιήσω, οὐκ οἶδα αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς (= ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως θὰ προτιμήσω σᾶς) Ξ.

Σημειώσεις γ' Τὸ μὲν οὖν πολλάκις λαμβάνεται εἰς ἀποκρίσεις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ (ὅλως) τοῦ ἀντιόν, (ὅλως) ἀπεναντίας : οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται ; πάντα μὲν οὖν (= ἀπεναντίας ὅλα τὰ γνωρίζουν) Ξ.

Σημειώσεις δ'. Τὸ γοῦν (τὸ ὅποιον προῆλθεν ἐξ ἐνώσεως τοῦ οὖν μετὰ τοῦ προηγουμένου γε = βεβαίως ἢ τοῦλάχιστον) σημαίνει ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συρραζομένων : 1) βέβαια, 2) παραδείγματος χάριν καὶ 3) τοῦλάχιστον, ὅπως δὴ ποτε.

) Οὐκοῦν, οὐκουν. Ταῦτα προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τοῦ οὐ (ο :) καὶ τοῦ οὖν. Καὶ τὸ μὲν οὐκοῦν εἰσάγει συμπέρασμα καταφατικὸν (= λοιπὸν), τὸ δὲ οὐκουν εἰσάγει συμπέρασμα ἀποφατικὸν (= λοιπὸν δὲν) : οὐκοῦν, ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, ἀπλῶς ἡμῖν ἀποκρίνομαι ; (= λοιπὸν εἶπεν ὁ Φ.) Ξ. οὐκουν μ' ἑάσεις ; (= λοιπὸν δὲν θὰ μ' ἀφήσης ;) Σοφ.

Σημειώσεις. Τὸ οὐκουν εἰς διαλόγους, ὅταν εἰσάγῃ ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν, ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ οὐδαμῶς, οὐδὲ ὅλως : ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτον βούλει γενέσθαι ; Οὐκουν ἔγωγε Ξ.

4) Τὸ τοίνυν (ἐκ τοῦ τοί = βεβαίως καὶ τοῦ νῦν—νῦν = τώρα, λοιπὸν) εἰσάγει συμπέρασμα ὅπως τὸ δὴ καὶ τὸ οὖν, ἀλλὰ μὲ ἀσθενέστερον τόνον : Λέγε δὴ, τί φης εἶναι τὸ ὄσιον καὶ τὸ ἀνόσιον· λέγω τοίνυν ὅτι τὸ μὲν ὄσιον ἔστιν, ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ (= λέγω λοιπὸν ὅτι κλπ.) Πλ.

§ 138. 1) Τὸ τοιγαροῦν καὶ τὸ τοιγάρτοι (ποιητικῶς δὲ καὶ παρ' Ἡροδότῳ τοιγάρ), εἰσάγουν συμπέρασμα, τὸ ὅποιον παρίσταται ὡς ἰσχυρὰ πεποιθήσις τοῦ λέγοντος (= γι' αὐτὸ ἀκριβῶς λοιπὸν, γι' αὐτὸ ἴσα—ἴσα) : Προξένος φέτο ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν· τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοῖτε κάγαθοι τῶν συνόντων εἶνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι ἐπεβούλευον Ξ.

2) Τὸ ὥστε, ὅταν συνδέῃ κατὰ παράταξιν (περίοδον ἢ συνηθέστερον κῶλον περιόδου), ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἐπομένως, γι' αὐτὸ τοῖσιν, ὥστε : καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκε Τισσαφέρνης. ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον Ξ.

Β' Σύνδεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν

1. Εἰδικαὶ προτάσεις

§ 139. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις εἰσάγονται μὲ τούς εἰδικούς συνδέσμους **ὅτι** καὶ **ὥς**, (εἰς τὸν "Ὀμηρον καὶ μὲ τὸ **ὅ**, εἰς τοὺς ποιητάς ἐν γένει καὶ μὲ τὸ **οὖνεκα**, εἰς τοὺς τραγικούς καὶ μὲ τὸ **δοθούνεκα**, εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον καὶ μὲ τὸ **διότι** = ὅτι, πῶς, πού) καὶ χρησιμεύουν

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλλειν, κτλ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὁρᾶν, ἀκούειν, κτλ.) ἢ γνωστικῶν (γιγνώσκειν, εἰδέναι, κτλ.), ἢ ὡς ἐπεξηγήσις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνήθως δεικτικῆς (τοῦτο, ταῦτα — ὅ, § 23).

2) ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ κτλ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς ἄλις (ἐστίν), δὴλόν (ἐστίν), κτλ.

§ 140. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1· ἄρνησις οὐ). "Ὅταν ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, τότε συνήθως ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὀριστικῆς τίθεται εἰς τὴν εἰδικὴν πρότασιν εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου" (βλ. § 119, 2, Σημ. 3): λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστῆς εἶμι (= πῶς εἶμαι) Λυσ. Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν (= ὅτι ἡ ἐκστρατεία θὰ γίνη...) Ξ. ἴσως εἶποιεν ἂν πολλοὶ ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο (= ὅτι δὲν ἔμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνη) Ξ. (πρβλ. ὁ δίκαιος οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄδικος). — ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκε, Ἄριαϊός δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη Ξ. ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε Θ. — ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῖς Ξ. ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς (= αὐτὰ ἰσχυρίζομαι, ὅτι δηλαδὴ κτλ.). Πλ.

Σημείωσις α'. Εἰς τὰς φράσεις οἶδ' ὅτι (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), εὐ οἶδ' ὅτι (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαίωτατα), δῆλον ὅτι (= προδήλως, προφανῶς), αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος εἰδικῆς προτάσεως καὶ λαμβάνονται οὕτω παρενθετικῶς ὡς βεβαιωτικὰ ἐπιρρήματα, τὸ ὅτι δὲν ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἀναφέρεται: ἀκούετε, εὐ οἶδ' ὅτι, καὶ

ὁμοίως Ἰάσονος ὄνομα Ξ. οὕτω σοι διαφερόντως ἤρρασκεν ἡ πόλις καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δῆλον ὅτι Πλ. (Ἐντεῦθεν προήλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπίρρημα **δηλονότι** καὶ **δηλαδὴ**).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος ὡς διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ ὅτι κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ ὡς συνήθως εἰσάγεται κάτι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπλή γνώμη ἢ ἰσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο κανονικῶς τὸ ὡς τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα **διαβάλλειν, πείθειν**, κλπ. : *Τισσαφέρην διαβάλλει Κύρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ* (= ὅτι τάχα τὸν ἐπεβουλεύετο) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς γ'. Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἡ εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστώτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικήν τοῦ ἐνεστώτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικήν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελείου : *ἔλεγον ὅτι ἀδικοῦσι* (= ὅτι ἀδικοῦσι—ἢ—ὅτι ἡδίκουν)· *ἔλεγον ὅτι πεφευγὼς εἶη* (= ὅτι πέφευγεν—ἢ—ὅτι ἐπεφεύγει).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς δ'. Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον ὡς ἀντικείμενον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα **φημί** (καθὼς καὶ τὰ δοξαστικά ῥήματα **νομίζω, ἠγείσθαι, οἴεσθαι** κτλ.)

Τὰ δὲ αἰσθητικὰ καὶ τὰ γνωστικὰ ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς).

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις

§ 141. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμους **ὅτι, διότι, ὡς** (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ μὲ τοὺς (κυρίως χρονικοὺς) συνδέσμους **ἐπεὶ, ἐπειδὴ** (καὶ σπανιότερον **ὅτε** καὶ **ὁπότε** = ἀφοῦ, εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς καὶ μὲ τὸ **οὖνεκα** ἢ **ὀθούνεκα** = ἐπειδὴ, διότι).

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121,1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου· (ἄρνησις οὐ. Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις) : *Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδὰς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον Θ. Κύρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη* (= διότι ἐκεῖ ἦτο) Ξ. *Δέομαί σου παραμεῖναι, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνός ἡδιδον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ* (= διότι ἐγὼ) Πλ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Μὲ τὸ **ὅτι** κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις

μέ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά ῥήματα (χαίρω, ἤδομαι, θαυμάζω, κλπ.) ἢ κατόπιν φράσεων, οἷαι αἰσχροῦν (ἔστι), δεινόν (ἔστι), θαυμαστόν (ἔστι) κ.τ.τ.: χαίρω, ὅτι εὐδοκμεῖς Πλ. οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κύρος οὐ φαίνοιο Ξ.

Ἄλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις, ἢ ὅποια εἰσάγεται μετὰ εἰ (ὡς αἰτιολογικόν), ὅταν τὸ αἷτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῆ: (ἄρνησις μὴ): Σωκράτης ἐθαύμαζεν, εἴ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πράττειτο (= εὗρισκε παράδοξον, ἂν κανεῖς) Ξ. οὐ θαυμαστόν, εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήσαν; (= δὲν εἶναι παράδοξον, πού δὲν) Ξ.

Σημείωσις β'. Τὸ αἰτιολογικόν ὡς πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μετὰ ὅτι οὕτω (= διότι ἔτσι ἢ διότι τόσον): πολὺ δὲ (εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου) ἐν τῇ γυνὶ παρεστώσῃ ξυμφορᾷ ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πρῶως φέρεις (= ὅτι οὕτω ῥαδίως κλπ. = διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ = διότι τόσον ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ προτάσεις

§ 142. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἦτοι αἱ προτάσεις, αἱ ὅποια δηλοῦν (τὸ τέλος, ἦτοι) τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας

1) εἰσάγονται μετὰ τοὺς τελικοὺς συνδέσμοις ἵνα, ὅπως καὶ ὡς (καὶ ὄφρα εἰς τοὺς ποιητὰς = γιὰ νὰ, νὰ), μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, εἰσάγονται μετὰ τὸ ἵνα μὴ, ὅπως μὴ καὶ ὡς μὴ, ἢ μετὰ μόνον τὸ μὴ (= γιὰ νὰ μὴ, νὰ μὴ).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρκτικοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς: κύνας τρέφεις, ἵνα σοὶ τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν (= γιὰ νὰ ἀπομακρύνουν) Ξ. Ξενοφῶν ἠγείτο πρὸς τὴν φανεράν ἐκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὀδῷ οἱ πολέμοι προσέχοιεν τὸν νοῦν (= γιὰ νὰ ἔχουν τὴν προσοχὴν τοὺς ἐστραμμένῃ) Ξ. — Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαβῆ Ξ. Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῆς εἶναι κακὸς (= γιὰ νὰ μὴ φαίνεσαι) Ἰσοκρ.

Σημείωσις α'. Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγήται ἱστορικὸς χρόνος, εἴτε ἕνεκα ἑλξεως πρὸς προηγούμενην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῇ ὁ σκοπὸς ὡς μία ἀπλὴ σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος: εὖν ὄ' ὠρη δόρπειο τάχιστα μοι ἐνδον ἑταίροι εἶεν, ἵν' ἐν κλισίῃ λαρὸν τετυκοίμεθα δόρπον Ὅμ. ἴσως δέ που ἡ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτεριχίζει, ὡς ἄπορος εἶη ἢ ὁδὸς (= γιὰ νὰ εἶναι ἀδιάβατος) Ξ.

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ, ὁ ὅποιος δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ, ὅταν προηγήται αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις, ἢ ὅποια δηλοῖ κάτι τι, τὸ ὅποιον δὲν ἔγινε: εἰ γὰρ ὠφέλων οἶοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργά-

ζεσθαι, ἵνα οἰοί τε ἦσαν αὖ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα (= γιὰ νὰ ἠμποροῦσαν) Πλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὡς μὴ ἐδύνατο ἐξαπατᾶν (= διὰ νὰ μὴ μποροῦσε τώρα) Ξ. (πρβλ. ἔπρεπε νὰ ἦσουν ἐκεῖ, γιὰ νὰ ἔβλεπες, τί ἔκανε.)

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον ὅπως καὶ ὡς τίθεται πολλάκις τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν (ποιητ. κεν, κε, § 119, 2), ὅποτε ὑπολαμβάνει ὑπόθεσις τις: ἴθι, μὴ μ' ἐρέθιζε, σαύτερος ὡς κε νέηαι (= ὡς ἂν ἀπέλθης = γιὰ νὰ ἐπιστρέψης) "Ομ. τοῦτ' αὐτὸ νῦν δίδασκε, ὅπως ἂν ἐκμάθω (= γιὰ νὰ τὸ μάθω καλὰ) Σοφ. τοῖς νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦν, ὅπως ἂν θύσαντες ἐστιῶντο (= γιὰ νὰ συμποσιάζουν) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς γ'. Οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι πάντες ἀρχῆθεν ἦσαν ἐπιρρήματα.

1) Τὸ ἵνα ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκεῖ, ἢ συνηθέστερον ἀναφορικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ὅπου. Πρβλ. 'Ομ. Κ. 128 : κείνους δὲ κίχησόμεθα πρὸ πυλάων ἐν φυλάκεισ' ἵνα γάρ σφιν ἐπέφραδον ἠγερθέσθαι (= διότι ἐκεῖ κλπ.), 'Ομ. Ε 359 : δὸς δέ μοι ἵππους, ὄφρ' ἐς "Ολυμπον ἵκωμαι, ἵν' ἀθανάτων ἔδος ἐστίν (= ὅπου εἶναι κλπ.) 'Αλλ' εἰς φράσεις, οἷα π.χ. 'Ομ., ν 363 χρήματα μὲν μυθῶ ἄντρου θεσπεσίοιο θείομεν αὐτίκα νῦν, ἵνα περ τάδε τοι σόα μίμνη, τὸ ἵνα ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκλαμβάνεται ὄχι μόνον ὡς ἀναφορικὸν τοπικὸν (= ὅπου νὰ μένουν), ἀλλὰ καὶ ὡς καθαρῶς τελικὸν (= γιὰ νὰ μένουν).

2) Τοῦ μορίου ὡς, ἀρχῆθεν δεικτικῶ (= οὕτως, ἔτσι, § 124, 2), ἢ τελικῆ σημασίᾳ ἦτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. 'Ομ., Υ 429 ἄσσον ἴθ', ὡς κεν θᾶσσον ὀλέθρου πείραθ' ἱκῆαι (= ἔτσι νὰ φθάσης — γιὰ νὰ φθάσης). 'Ομοίως τοῦ ὅπως, τὸ ὁποῖον ἐσήμαινεν ἀρχῆθεν πῶς, μὲ ποιὸν τρόπον, ἢ τελικῆ σημασίᾳ (= γιὰ νὰ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. 'Ομ. α 76, περιφραζόμεθα πάντες νόστον, ὅπως ἔλθῃσι (= πῶς νὰ ἔλθῃ — γιὰ νὰ ἔλθῃ).

3) Τοῦ δὲ ὄφρα, ἀρχῆθεν χρονικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου (= ἕως οὔτου), ἢ τελικῆ σημασίᾳ προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. 'Ομ., Β 229 τλήτε, φίλοι, καὶ μείνατ' ἐπὶ χρόνον, ὄφρα δαῶμεν, ἢ ἐτεὸν Κάλχας μαντεύεται ἠὲ καὶ οὐκί (= ἕως οὔτου νὰ γνωρίσωμεν — γιὰ νὰ γνωρίσωμεν).

4) Τοῦ ἐνδοιαστικοῦ μὴ (= μήπως) ἢ τελικῆ σημασίᾳ (= γιὰ νὰ μὴ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. 'Ομ., Α 552 ἀπόστιχε, μὴ τι νοήσῃ "Ηρη (= μὴ πως καταλάβῃ τίποτε — γιὰ νὰ μὴ καταλάβῃ τίποτε).

4. Ὑποθετικάι προτάσεις

§ 143. Ὑποθετικάι προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὑπόθεσιν, ἢτοι κάποιον ὄρον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συμβαίῃ ἢ νὰ ἀληθεύῃ κάτι τι (ἂν θέλῃ, ἠμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ).

Αἱ ὑποθετικάι προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ εἰ (= ἐάν, ἂν, σάν, ἄμα) καὶ μὲ τὸ ἐάν (ἂν, ἦν, τὰ ὁποῖα προῆλ-

θον ἐξ ἐνώσεως τοῦ εἰ μὲ τὸ δυνητικὸν ἄν· βλ. § 142, 2 Σημ. β' καὶ πρβλ. τὰ Ὀμηρικὰ εἰ κεν, εἰ κε, αἶ κεν, αἶ κε = ἔάν).

Ἡ δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι μὴ καὶ σπανιώτατα οὐ, (ἐνῶ αὐταὶ κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι προτάσεις κρίσεως). Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις προήλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχετικὰς, αἱ ὅποια ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν μὴ· (βλ. § 124, 3 καὶ πρβλ. τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς νέας γλώσσης, ἐκ τῶν ὁποίων, ὅσαι μὲν εἰσάγονται μὲ τὸ ἔάν ἢ ἄν ἢ σάν ἢ ἄμα, ἔχουν ἄρνησιν τὸ δέν, ἀντίστοιχον τοῦ ἀρχαίου οὐ, ὅσαι δὲ εἰσάγονται μὲ τὸ νά, ἔχουν ἄρνησιν τὸ μὴ: ἄν δέν τὸ ἔβλεπα, δέν θά τὸ πίστευα—νά μὴν τὸ ἔβλεπα, δέν θά τὸ πίστευα).

§ 144. Ἡ ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἀπλῶς καὶ ὑπόθεσις (ἢ ἡ γ ο ὄ μ ε ν ο ν), ἢ δὲ πρότασις, τὴν ὁποίαν αὕτη προσδιορίζει, λέγεται ἀπόδοσις ἢ ἐπόμενον ἢ συμπέρασμα. Ὑπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται **ὑποθετικὸς λόγος**.

Ὑποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, τέσσαρα εἶδη.

1. **Πρῶτον εἶδος**. Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ὡς πραγματικόν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄν ὄντως τοῦτο εἶναι κάτι τὸ πραγματικόν. Τότε ἢ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς οἰουδήποτε χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις καθ' οἰανδήποτε ἐγκλίσιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως): **εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοὶ** (= ἄν πράγματι ὑπάρχουν βωμοί, τότε κτλ.) Λουκ. **Κλέαρχος εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει** (= ἄν πράγματι, ὅπως ἰσχυρίζεσθε σεῖς, ἐπεχείρει νὰ διαλύσῃ τὰς συνθήκας κτλ.) Ξ. **εἰ Ἐκτορα ἀποκτενεῖς, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ** Πλ. **εἰ ψεύδομαι, ἐξέλεγγε** Πλ. **εἰ ἄλλως γινώσκεις, δίδασκε** Ξ.

2. **Δεύτερον εἶδος**. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητα, ἢτοι κάτι τι ἀνίθετον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει ἢ πράγματι ἔγινε. Τότε ἢ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικῶν χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς δυνητικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν οὐδέποτε χρησιμοποιεῖται ἄοριστος εἰς τοιούτους ὑποθετικὸς λόγους): **φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἄν**

ἤμεν (= ἄν δὲν εἶχαμε, θὰ ἤμαστε) Ξ. οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας. εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε, ἄν δὲν τὸν διέτασσα ἐγὼ) Ξ.

3. **Τρίτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι μία ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἦτοι κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπλῶς θέτει κανεὶς εἰς τὸν νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἄν τοῦτο εἶναι καὶ κάτι προσδοκώμενον. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις διὰ δυνητικῆς εὐκτικῆς (§ 119, 2) ἢ σπανίως δι' ὀριστικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς παρατακικοῦ, ἡ δὲ ἀπόδοσις συνήθως δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου μὲ τὸ θὰ ἢ τὸ ἤθελα, ἤθελες κτλ.) : οὐκ ἂν τις ζῶη, εἰ μὴ τρέφοιτο (= δὲν θὰ ἐζοῦσε κανεὶς, ἄν δὲν ἐτρέφετο) Ξ. εἴ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό τε μέλος καὶ τὸν ὄρθμὸν καὶ τὸ μέτρον, λόγοι γίνονται τὸ λειπώμενον (= ἄν κανεὶς ἤθελεν ἀφαιρέσει κτλ.) Πλ.

4. **Τέταρτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἢ τὸ προσδοκώμενον ἢ τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἔάν, (ἄν, ἦν, ποιητικῶς δὲ καὶ διὰ τοῦ εἴ κε, εἴ κεν) καὶ ὑποτακτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις

α') ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ προσδοκώμενον, ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ προστακτικῆς. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : Ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς (= ἄν μὲ θανατώσετε κλπ.) Πλ. ἦν κακοῖσι συμμίσης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἔόντα νόον (= ἄν συναναστρέφουσαι, θὰ χάσης) Ξ. ἦν θάνης σύ, παῖς οὐδ' ἐκφεύγει μόρον (= ἐκφεύζεται πρβλ. § 104,4). ἦν πόλεμον αἰρῆσθε, μηκέτι ἤκετε δεῦρο ἄνευ ὄπλων Ξ.

β') ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον, ἦτοι κάτι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἡ ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἐνεστώτος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐνεστώτα. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : Ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θηήσκειν (= ἅμα ἔλθῃ... ὁσάκις ἔλθῃ...) Εὐρ. ἦν τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν (= ἐπιτιθέασιν = ἐπιβάλλουν συνήθως πρβλ. § 108, 1) Ξ.

Σημείωσις. "Όταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὠρισμένως εἰς τὸ παρελθόν, ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς (§ 119,2, Σημ. γ'), ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς παρατατικοῦ ἢ δι' ὀριστικῆς ἀορίστου μετὰ τοῦ ἄν. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην συνήθως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ ὑποθετικῆς χρονικῆς πρότασις, ἡ ὁποία ἐκφέρεται μὲ τὸ ἅμα ἢ ὁσάκις καὶ ὀριστικὴν παρατατικοῦ). **Εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο** (= ὁσάκις μὲν ἐπετίθεντο οἱ Ἀθηναῖοι... ὁσάκις δὲ ἐπέστρεφον...) Θ. **Εἴ τις αὐτῷ δοκοίη βλακεύειν, ἔπαισεν ἄν** (= ἅμα κανεῖς τοῦ ἐφαινετο πῶς ἐχάζεσε, τὸν ἐκτυποῦσε, § 117, 2, Σημ.) .

Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τοὺς ὑποθετικοὺς λόγους

§ 145. Πολλάκις ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοῆται αὕτη ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἑλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μόριον εἰ καὶ ἄλλα μόρια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σημασίας. Οὕτω

1) πολλάκις ἐλλείπει ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου ἡ ἀπόδοσις : **Εἴπερ γὰρ κ' ἐθέλησιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς ἐξ ἐδέων στυφελίξαι· ὁ γὰρ πολὺ φρέγατός ἐστιν.** (Μετὰ τὸ σ τ υ φ ε λ ί ξ α ι νοητέον : δύναται ποιῆσαι τοῦτο — ἢ — ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα ἀντιστῆναι) "Ομ.

Ἡ τοιαύτη ἑλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι ἐκφέρονται μετὰ τινος πάθους (εἰ μὲν — εἰ δέ, ἐὰν μὲν — ἐὰν δέ). Τότε παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὡς τοιαύτη νοεῖται ἔξωθεν ἡ φράσις **καλῶς ἔχει ἢ καλῶς ἔξει ἢ κάτι ἄλλο τοιοῦτον : Εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί..., εἰ δέ κε μὴ δώσωσι, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι ἢ τεὸν κλπ.** (= ἐὰν μὲν θὰ μοῦ δώσουν... οἱ Ἀχαιοί, πάει καλὰ· ἄν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.) "Ομ.

2) ἄλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, ὁποῖαι εἶναι αἱ ἀνωτέρω, παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὡς εὐκόλως νοούμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων : **εἰ μὲν τοίνυν καὶ διαγιγνώσκεις σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μή, τί σοι ὄφελος ;** (= εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξε, καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μή, ἐδίδαξε, τί σοι κλπ.) Ξ. **Καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται· εἰ δὲ μή, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον ἐδθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ**

πληγαῖς (= καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει — ἢ — οὐδόλως καλῶζουσι αὐτόν· εἰ δὲ μὴ πείθεται, ὥσπερ ξύλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιαύτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ εἰ δὲ μὴ κατήνησε κατόπιν ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις (εἰδεμῆ) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει κτλ. (μὲ τὴν ὁποίαν σημασίαν σφύζεται καὶ εἰς τὴν νέαν γλώσσαν): μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μὴ αἰτίαν ἔξεις (= ἄλλως θὰ κατηγορηθῆς) Ξ. (Πρβλ. Σώπασε· εἰδεμῆ θὰ σὲ βγάλω ἔξω).

Σημείωσις α'. Τὸ εἰ μὴ καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήνησεν ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις, ἢ ὁποία λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πλήν, ἐκτὸς μόνον, παρὰ μόνον: Οὐδέ τις ἄλλος αἴτιος ἀθανάτων εἰμὴ νεφεληγερέτα Ζεὺς. Ὅμ. Ὑμ. Οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἢ ἱστορικῆ, εἰμὴ εἴ τις ὑπολάβοι κλπ. (= ἐκτὸς μόνον ἂν κανεῖς ἢ θελε νομίσει κλπ.) Πλ.

Εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἐὰν ἴσως. Βλ. § 137, 1 Σημ.

Σημείωσις β'. Τὸ ἐὰν μόνον τῆς ἀρχαίας γλώσσης σημαίνει ἀρκεῖ μόνον· νά: Ἐπαῖνον τεύξεται, ἐὰν μόνον τὸ ταχθῆν ἐὼ τολμᾷ τελεῖν (= ἀρκεῖ μόνον νά τολμᾷ).

3) καὶ αἱ φράσεις εἴ τις καὶ ἄλλος ἢ εἴπερ τις ἄλλος (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον), εἴπερ ποτὲ ἢ εἴποτε καὶ ἄλλοτε ἢ εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) κτλ. προῆλθον ἐξ ἀποσπάσεως ἐξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως: ἀνθρώπου ψυχῆ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θεοῦ μετέχει (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετέχει τοῦ θεοῦ. Τὸ πλήρες θὰ ἦτο: ἀνθρώπου ψυχῆ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων μετέχει τοῦ θεοῦ, τοῦ θεοῦ μετέχει καὶ αὐτῆ) Ξ. Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτέ, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο (= τότε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) Θ.

4) καὶ αἱ φράσεις ὥσπερ εἰ, ὥσπερ ἂν εἰ, ὡς εἰ, ὥσπερ ἂν, ὡς ἂν κατήνησαν νά λαμβάνονται ὡς ἀπλᾶ (ἀναφορικὰ) ἐπιρρήματα, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἀπλοῦν ὥσπερ ἢ ὡς (= καθὼς, σάν), ἐνεκα παραλείψεως εἰς ἔκφρασις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως: Κῦρος εὐθὺς ἠσπάζετο τὸν πάσιον, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι φιλῶν αὐτὸν ἀσπάζοιτο (= ὥσπερ ἂν ἀσπάζοιτο τις, εἰ πάλαι φιλῶν

κτλ. Ξ. Οἱ μύριοι ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρου παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλευόμενοι τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν εἰ προπεμπόμενοι (= διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν διεπορεύθησαν, εἰ διεπορεύθησαν προπεμπόμενοι) Ἰσοκρ.

Οὕτω κατόπιν: ταῦτα ὥσπερ εἰ (ἢ ὥσπερ εἰ) στοιχειά ἐστι (= τρόπον τινὸ στοιχεῖα εἶναι) Πλ. φοβεῖται ὥσπερ ἂν εἰ (ἢ ὥσπερ ρανεῖ) παῖς (= ὥσπερ παῖς, σὺν παιδὶ) Ξ. νέες (= νῆες) ὠκεῖαι ὡς εἰ (ἢ ὡσεὶ) πτερὸν ἢ ἐ νόημα (= σὺν φτερωτὰ πουλιὰ κλπ.) Ὁμ. ταῦτα προσδέχουτ' ἂν ὡς ἂν οἰκεῖα (= ὥσπερ οἰκεῖα, σὺν ἰδικά του) Πλ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεκφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ ὡς ἂν (ὡσάν) καὶ ἐκ τούτου προῆλθεν ἔπειτα τὸ (σάν) σὰ τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του (= ὅπως, καθὼς — ὅταν, ὁσάνκις — ἐπειδὴ, ἀφοῦ — ἐὰν κλπ.)

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις

§ 146. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν παραχωρησιν. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸ εἰ καὶ, ἂν καὶ (= ἂν καὶ, μ' ὅλον ὅτι), ὅταν ἢ παραχωρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικὸν (εἰ καὶ θνητός εἰμι), μὲ τὸ καὶ εἰ, καὶ ἂν, ἢ συνηθέστερον κἂν (= κί' ἂν, καὶ νά, κί' ἂν ἀκόμα), ἢ ἐὰν ἢ κυρία προτάσεις εἶναι ἀρνητικῆ, μὲ τὸ οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μὴδ' ἐάν (= οὔτε κί' ἂν), ὅταν ἢ παραχωρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν...) Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλάκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος ὅμως.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι παρὰ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικὸν καὶ (ἢ οὐδέ, μὴδέ) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 126,2 καὶ 127,3 Σημ. α'). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἀρνησιν μὲν ἔχουν τὸ μὴ, ἐκφέρονται δὲ καθ' ὃν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις: πόλιν μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως, οἶα νόσω ξύνηστιν (= μ' ὅλον ὅτι δὲν βλέπεις) Σοφ. κεί (= καὶ εἰ) μὴ πέποιθα, τοῦργόν ἐστ' ἐργαστέον (= κί' ἂν δὲν εἶμαι πεπεισμένος) Αἰσχ. τῆς

γῆς κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἵργοιντο, δύναιντ' ἄν καλῶς διαζῆν
 Ξ. ἀνηρ πονηρός δυστυχεῖ, κἄν εὐτυχεῖ Μέν.

6. Χρονικαὶ προτάσεις

§ 147. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους ὅτε, ὁπότε (καὶ σπανίως δσάκις, ὀποσάκις), ὡς (= ἅμα), ἡνίκα, ὀπηνίκα (= καθ' ἣν ὥραν, ὅτε), ἐν ᾧ (= καθ' ὃν χρόνον), ἐπεὶ, ἐπειδὴ (εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ ἐπεὶ τε = ἀφοῦ), ἕως, ἔστε, μέχρι, μέχρι οὗ (= μέχρις ὅτου, ἐφόσον), ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου (= ἀφότου), ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς τάχιστα (= εὐθύς ὡς), πρὶν, οὐ πρότερον... πρὶν, οὐ πρόσθεν... πρὶν. (Εἰς τὸν Ὅμηρον χρονικοὶ σύνδεσμοι εἶναι προσέτι οἱ: εὔτε = ὅτε, ὡσπερ, ὅπως = ὡς, ὅτε, ἦμος = ὅτε, ἦος ἢ εἶος = ἕως, ὄφρα = ἕως ὅτου).

2) ἐκφέρονται

α') δι' ὀριστικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ἐν ὀρισμένον καὶ πραγματικὸν γεγονός: (ἄρνησις οὐ): ὅτε αὐτὴ ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν Ξ. ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος ἐγένετο Ξ. οἶδα κἀκεῖνω σωφρονοῦντε, ἔστε Σωκράτει συνήστην (= μέχρις ὅτου ἢ ἐφόσον συνανεστρέφοντο) Ξ.

β') δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ κανονικῶς ὁ δυνητικὸς ἄν (ποιητικῶς κεν ἢ κε), μὲ τὸν ὁποῖον οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ καὶ ἐπειδὴ ἐνώνονται εἰς μίαν λέξιν (ὅταν, ὀπόταν, ἐπὴν ἢ ἐπὴν, ἐπειδάν· ἄρνησις μὴ): αὐτοῦ διατρέφωμεν, ἕως ἄν φῶς γένηται (= ἕως ὅτου νά...) Πλ. μαινόμεθα πάντες, ὀπόταν ὀργιζόμεθα (= ὅταν ὀργιζόμεθα, ἦτοι κ ἄ θ ε φ ο ρ ἄ π οὐ ὀργιζόμεθα) Ξ. ἐπειδάν πυθώμεθα τι γιγνόμενον, τηρικαῦτα θορυβούμεθα (= ἅμα πληροφορηθούμε) Δημ. (Πρβλ. § 144, 4, β,).

γ') δι' ἐὐκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν: (ἄρνησις μὴ): ὀπότε θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον: (= ὀσάκις προσέφερε θυσίαν) Ξ. περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖ τὸ δεσμοτήριον (= περιεμέ-

νομεν κάθε φορά, ἕως ὅτου νὰ ἀνοιχθῆ, ὥσπου ἀνοιγόταν) Πλ. (Πρβλ. § 119, 2, Σημ. γ' καὶ § 144, 4, β' Σημ.).

§ 148. Ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ **πρὶν**. Τὸ **πρὶν** ὡς χρονικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται.

1) με ὀ ρ ι σ τ ι κ ῆ ν ἢ με ὑ π ο τ α κ τ ι κ ῆ ν, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητική. (Με ὀριστικὴν τὸ **πρὶν** = ἕως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ): οὐ πρότερόν γε ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτόν, **πρὶν ἐξημίωσαν** χρήμασιν (= παρὰ ἀφοῦ) Θ. — μὴ ἀπέλθῃτε, **πρὶν ἀνᾶκούσητε** (= προτοῦ νὰ ἀκούσετε) Ξ. οὐ πρότερον (ὁ ποιητῆς) οἶός τέ (ἐστι) ποιεῖν, **πρὶν ἄν ἐνθεός τε γέννηται καὶ ἔκφρων** (= προτοῦ νὰ γίνῃ) Πλ. (§ 147, 2, β').

Σημείωσις. Καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατική, τὸ **πρὶν** συντάσσεται σπανιώτερον με ὀριστικὴν, ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου: καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρῦμναν κρονομένους **πρὶν** τινες ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσι (= ἕως ὅτου τινὲς εἶδον καὶ εἶπον κλπ.) Θ. ὅτι ἐποίουν (οἱ βάρβαροι) ἡμφεγνῶδου (οἱ Ἕλληνες), **πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὰς ἦκεν** (= ἕως ὅτου ἦλθεν) Ξ.

2) με ἀ π α ρ ἔ μ φ α τ ο ν, συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατική, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατική: (**πρὶν** = προτοῦ νὰ, προτοῦ): καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον **ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρὶν** τινὰς **αἰσθέσθαι** τῶν πολεμίων (= προτοῦ νὰ ἀντιληφθοῦν) Ξ. οὐδὲ πρὸς δικαστηρίῳ **ᾠφθην** οὐδεπώποτε, **πρὶν ταύτην τὴν συμφορὰν γενέσθαι** (= προτοῦ νὰ γίνῃ, προτοῦ ἔλθῃ αὕτη ἢ συμφορὰ) Λυσ.

Σημείωσις α'. Με εὐκτικὴν τὸ **πρὶν** συντάσσεται, ὅταν γίνεται ἀφομοίωσις ἐγκλίσεως καθ' ἕλξιν ἢ ὅταν εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ὑπάρχῃ βῆμα ἱστορικοῦ χρόνου ἢ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ **ἄν**, καὶ με τὸ **πρὶν** εἰσάγεται χρονικὴ πρότασις δηλοῦσα τὴν προϋπόθεσιν, ἥτις ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ συμβῆ τὸ ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως σημαίνόμενον: **ὄλοιο μὴ πω, πρὶν μάθοιμι** (= ὄλοιο μὴπω, πρὶν ἄν μάθω) Σοφ. Ἀστυάγης **ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν** Κύρος ἐμπλησθῆι θηρῶν (= πρὶν ἄν ἐμπλησθῆ) Ξ. (Εὐθὺς λόγος: μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἄν Κύρος ἐμπλησθῆ θηρῶν). οὐκ ἄν πρότερον ὀρμήσεις, **πρὶν βεβαιώσαιτο** Πλ.

Σημείωσις β'. Καὶ τὸ μόριον **πρὶν** ἀρχῆθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, με τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ὅ τ ε ρ ο ν (πρβλ. Ὀμ. Ἰλ. Α 25: τὴν δ' ἐγὼ οὐ λύσω· **πρὶν** μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν). Ἄλλ' εἰς φράσεις οἶα π.χ. Ὀμ. Ὀδυσσ. κ 174 ᾧ φίλοι, οὐ γὰρ πω καταδυσόμεθ' ἀχνύμενοί περ εἰς Ἀΐδαο δόμους, **πρὶν** μόρσιμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ, ἡδύνατο τὸ **πρὶν** νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς ἐπίρρημα με τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν (= π ρ ὅ τ ε ρ ο ν θὰ ἐπέλθῃ) καὶ ὡς σύνδεσμος χρονικὸς με τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ο τ ο ῦ (= προτοῦ ἐπέλθῃ).

7. Ἀποτελεσματικά ἢ συμπερασματικά προτάσεις

§ 149. Ἀποτελεσματικά ἢ συμπερασματικά ἢ ἀκολουθίας προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποια δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακόλουθημα μιᾶς ἐνεργείας. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸν σύνδεσμον ὥστε ἢ μὲ τὸ ὡς (= ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

1) διὰ τινος τῶν ἐγγλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1). ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονός ἢ ὡς δυνάμενον νὰ πραγματοποιηθῇ (κατὰ τὸ παρὸν, § 119,2 ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, § 117, 2· ἄρνησις οὐ). (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε ἢ ποὺ = ὥστε, μὲ ὁμοίαν ἐγγλίσιν) : ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὼν ἀπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους Ξ. πλοῖα ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπη ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε (= ὥστε μπορεῖτε νὰ ἐπιτεθῆτε) Ξ. κατεφαίνεται πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῶ στρατῶ (= ὥστε δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν των ὁ Κλέων) Θ

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἤτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατὸν, ἂν καὶ πολλάκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε νὰ ἢ γιὰ νὰ ἢ ἀπλῶς νὰ μὲ ὑποτακτικὴν) : ἔχω τριῆρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον (= ὥστε ἤμπορῶ νὰ συλλάβω κτλ.) Ξ. ἐνετύγχανον τάφροις ὕδατος πλήρεις, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο (γεφύρας) ἐκ τῶν φοινίκων κλπ. (= ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ διαβαίνουν, ὥστε δὲν ἤμποροῦσαν νὰ διαβαίνουν κτλ.) Ξ.

Σημεῖωσις α'. Τὸ μετὰ τὸ ὥστε ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ ἂν, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μὲ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§ 119,2) ἢ μὲ δυνητικὴν ὀριστικὴν (§ 117,2) : ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθανεῖν τὸν λατῶν (= ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνοι) Πλ. ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι (= ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἔγνῃ) Ξ.

Σημεῖωσις β'. Τὸ ὥστε μὲ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται προσέτι, ἵνα δηλωθῇ

1) ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα, ἤτοι σκοπός· (ὡς τε — γιὰ νὰ) : οἱ τριάκοντα ἐβουλήθησαν Ἐλεῦσινα ἐξιδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν (= γιὰ νὰ ὑπάρχῃ εἰς αὐτοὺς) Ξ.

2) ὅρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις· (ὡς τε = ὑπὸ τὸν ὅρον, μὲ τὴν συμφωνίαν — γιὰ νὰ, ἂν πρόκειται νὰ) : σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἐποιήσαντο καὶ πρὸς

Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομιζέιν (= μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ θεωροῦν) Θ. πολλὰ χρήματα ἔδωκεν ἂν Φιλισιδίης, ὥστ' ἔχειν Ὀρεὸν (= γὰρ νὰ ἔχη — ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἔχη) Δημ.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὅμως σημασίας ἀντὶ τοῦ ὥστε μετὰ τὸν Ὅμηρον χρησιμοποιεῖται συνηθέστερον τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε, εἴτε μετὰ ἀπαρέμφατον εἴτε μετὰ ὀριστικὴν μέλλοντος χρόνου. Συνήθως δὲ τοῦ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε προηγεῖται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐπὶ τοῖσδε (§ 97, IX, 3) : ἀφιέμεν σε, ὦ Σίσυρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μετὰ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὅμως, δηλαδὴ μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.). Πλ. οἱ ἐν Ἰθάκῃ ἐνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧτε ἐξίασιν ἐκ Πελοποννήσου (= μετὰ τὴν συμφωνίαν ὅτι θά) Θ. (Βλ. καὶ § 30, 3, β', Σημ.).

8. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις

§ 150. 1) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν (ἐ ν δ ο ι α σ μ ὸ ν ἦ τ ο ι) φόβον διὰ πιθανὸν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴ ἀρρωστήσῃ τὸ παιδί της. φοβοῦμαι, μὴ τὸν δυσαρέστησα μετὰ αὐτὰ τὰ λόγια). Αἱ προτάσεις αὗται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μετὰ τὸ (ἐνδοιαστικὸν) μὴ ἢ μετὰ τὸ μὴ οὐ. Καὶ διὰ μὲν τοῦ μὴ (= μή, μὴν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μ ἢ π ω ς γ ἶ ν η κάτι τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ μὴ οὐ (= μὴ δὲν, μήπως δὲν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι μ ἢ π ω ς δ ἔ ν γ ἶ ν η κάτι τι, καθόσον αὐτὸ ἀκριβῶς τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴ φύγῃς—φοβεῖται, μὴ δὲ γυρίσῃς πίσω).

2) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν : α) μετὰ ῥήματα φόβου σημαντικά, ὡς φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, δκῶ (= μετὰ κατέχει φόβος κτλ.), β) μετὰ ῥήματα ἠλέξεις ἢ φράσεις, ποὺ ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φόβου, ὡς ὑποπτέω, φυλάττομαι, ὄρῶ (= κοιτάζω, προσέχω), —τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α) μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὀριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζεται κανεὶς οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ ὡς κάτι πραγματικόν : Ἀθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηλώσωσι τὴν Ἀττικὴν (= μήπως ἐρημώσουσιν) Ξ. ἐγὼ δὲ αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυνηθῶ δηλώσω περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν (= μήπως δὲν δυνηθῶ) Δημ. — νῦν δὲ φοβοῦμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (= μήπως ἔχομεν

ἀποτύχει). Θ. **δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν** (= μήπως δὲν ἔχω) Ξ.

Σημείωσις. "Ορα μὴ (ὄρατε μὴ) μεθ' ὑποτακτικῆς = πρόσθετε μὴ (προσέχετε μὴ): **ὄρατε μὴ πάθωμεν, ἅπερ πολλοὺς λέγουσι πεπονθέναι Ξ.** (πρβλ. **τῆρα μὴ σᾶς μεθύσουν καὶ σᾶς πιάσουνε**) — "Ορα μὴ (ὄρατε μὴ) μεθ' ὀριστικῆς = κοίτα μὴ, σκέψου μὴ: **ὄρα μὴ παῖζων ἔλεγε** (= μήπως ἀστευόμενος ἔλεγε) Πλ.

β) μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119,2, Σημ. γ'): **οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ** (= μήπως ἐπέλθῃ) Θ. — **Μενέλαον ἔχε** (= εἶχε) **τρόμος, μὴ τι πάθουεν Ἀργεῖοι** (= μὴ πάθουεν τίποτε) "Ομ. **οὐδεὶς κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ τις ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἐπίσποιτο** (= μὴ ἐπιτεθῆ κανεῖς) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἔνδοιαστικάι προτάσεις ἀρχήθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ ὅποια ἐδήλουν κάτι τι, τὸ ὅποιον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου. (Πρβλ. τὰ σημερινά. **Μὴν πάθω τίποτε μ' αὐτὸ τὸ φάρμακο. Μὴ σὲ σαγκάσῃ αὐτὸ τὸ σκυλὶ κ.τ.τ.**) Ἐπειδὴ ὅμως πολλάκις ἐπροτάσαστο πρὸ αὐτῶν τὸ ῥῆμα, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὴν συναισθηματικὴν κατάστασιν τοῦ λέγοντος (φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπέτυω κλπ.), εὐκολον ἦτο στενωτέρον συνεκφερόμεναι αὐτὰ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐνόησις αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἢ τὸ ὡς ἐξαρτώμεναι ἐξ αὐτοῦ μὲ τὸ μόριον **μὴ**, τὸ ὅποιον οὕτω κατήγγησε συνδετικὸν μόριον (πρβλ. § 124, 2 καὶ 3). Πρβλ. 1) **δεῖδια μὴ θήρεσσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι μὴ γίνω ἄγρα καὶ λεία τῶν θηρίων. 2) **δεῖδια, μὴ θήρεσσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι μὴ γίνω κλπ.

Αὐτοτελεῖς δὲ ἔνδοιαστικάι προτάσεις ἐκφέρονται ὄχι μόνον μὲ τὸ **μὴ** ἢ **οὐ** καὶ ὑποτακτικὴν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ **ὅπως μὴ** καὶ **οὐ μὴ** μὲ ὑποτακτικὴν ἢ καὶ ὀριστικὴν τοῦ μέλλοντος: **μὴ ἀγροικότερον ἢ τὸ ἀληθές εἰπεῖν** (= μήπως εἶναι κάπως ἀγροῖκον κλπ.) Πλ. **μὴ οὐ τοῦτ' ἦ χαλεπὸν, ὧ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπότερον πονηρίαν** (= μήπως δὲν εἶναι τοῦτο δύσκολον κλπ.) Πλ. καὶ **ὅπως μὴ ὁ σοφιστῆς ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς** (= καὶ ἄς προσέξωμε, μήπως ὁ σοφιστῆς κλπ.) Πλ. **ἔωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἶός τε ὧ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν** (= κατ' οὐδένα τρόπον ἢ ποτὲ δὲν θὰ παύσω) Πλ. **τοὺς πονηροὺς οὐ μὴ πατε βελτίους ποιήσετε** (= τοὺς κακοὺς ποτὲ δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τοὺς κάμετε καλοὺς) Αἰσχίν.

9. Πλάγια ἐρωτήσεις

§ 151. 1) Πλάγια ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις,

αί ὁποῖαι περιέχουν ἐρώτησιν, ἢ ὁποῖα ἔγινεν ἢ πρόκειται νὰ γίνη καὶ ἀνακοινοῦται εἰς κάποιον. (Πρβλ. *Θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ ; = Μὲ ρωτᾶται, ἂν θὰ ταξιδέψω καὶ ἐγώ.* Ἦρθα νὰ σὲ ρωτήσω, ἂν θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ).

Αὗται εἰσάγονται

α) ἐὰν μὲν εἶναι ἐρωτήσεις ὀλιγκῆς ἀγνοίας (§ 122, 2, α') μὲ τὸ (ἐρωτηματικὸν) **εἰ** (= ἂν), αἱ δὲ διμελεῖς μὲ τὸ **εἰ—ἢ** (= ἂν—ἢ), **πότερον ἢ πότερα—ἢ, εἶτε—εἶτε** (= ἂν—ἢ). Εἰς δὲ τὸ δεῦτερον μέλος διμελοῦς πλαγίας ἐρωτήσεως ἢ ἄρνησις δύναται νὰ εἶναι **οὐ ἢ μή**.

Σημείωσις. Μετὰ τὸ ἀπορηματικὸν **εἰ** ἢ ἄρνησις εἶναι **οὐ** (εἰ οὐ), ὅταν ὁ ἐρωτῶν προσδοκᾷ ἀπάντησιν καταφατικὴν, **μὴ** δέ, ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἀμφιβάλλῃ ἂν ἢ ἀπάντησις, ἢ ὁποῖα θὰ δοθῇ, θὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ: ἐρωτᾷς, **εἰ οὐ καλὴ μοι δοκεῖ εἶναι ἡ ἔητορικὴ** (= ἂν δὲν μοῦ φαίνεται) Πλ. *βούλεται ἐρέσθαι, εἰ μαθῶν τίς τι μεμνημένους μὴ οἶδεν* (μὴ τυχὸν δὲν γνωρίζει) Πλ. (πρβλ. § 122, 2, α', Σημ.).

β) ἐὰν δὲ εἶναι ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, μὲ τὰς ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰσάγονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (§ 122, 2, β') ἢ συνηθέστερον μὲ τὰς ἀντιστοίχους ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἐπιρρήματα, μάλιστα δὲ τὰ ἀοριστολογικὰ (**ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος** κτλ. = **τίς, ποῖος, πόσος** κτλ. — **ὄπου, ὄποι, ὄπόθεν** κτλ. = **ποῦ, ποῦ, πόθεν** κτλ., § 52, 3, β').

2) Πλάγια ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν

α) μετὰ τὰ ῥήματα ἐρωτῶν, ἀπορεῖν, θανμάζειν, σκοπεῖν ἢ σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεικνύναι, αἰσθάνεσθαι, γινώσκειν καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

β) μετὰ τὰ ῥήματα ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειρᾶσθαι καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

γ) μετὰ λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα σημασίαν.

3) Αἱ πλάγια ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις. "Ὅταν ὅμως αὗται ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119, 2 Σημ. γ'), μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικαὶ πλάγια ἐρωτήσεις: *Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰ ἀγαθὰ δεινὰ καλῶν.* (Εὐθεῖα ἐρώτησις: οὐκ αἰσχύνει καλῶν ;)

Πλ. οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει παιδείας βασιλεύς. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Πῶς ἔχει παιδείας ;) Πλ. οὐ γινώσεται γ', ὅς εἰμ' ἐγώ. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ἐγώ ;) Εὐρ. θαυμάζω, ὦ Σώκρατες, ἡ πόλις ὅπως ποτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἔκλινεν (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Πῶς ποτε ἔκλινεν ;) Ξ. ἡρώτα Μειδίας, ἐπὶ τίσιν ἄν σύμμαχος γένοιτο. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Ἐπὶ τίσιν ἄν σύμμαχος γενοίμην ;) Ξ. ἐπεχείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης ; (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ;) Ξ. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις ἐθέλοι συμπορευέσθαι. (Τὸ ἐρωτῶσιν ἱστορικὸς ἐνεστῶς = ἡρώτησαν. Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τίς ἐθέλει κτλ.) Ξ. Ἄριστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἴ τι εἰδείη ἀγαθόν. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Οἴσθ' αὖτις ἀγαθόν ;) Ξ. Ἡρακλῆς ἠπόρει, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι ;) Ξ. Εὐθύδημος διεσώπησε σκοπῶν, ὅτι ἀποκρίναιτο. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τί ἀποκρίνωμαι ;) Ξ.

Σημείωσις α'. Μετὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φροντίζειν, ἀκολουθεῖ συνήθως πλαγία ἐρώτησις εἰσαγομένη μετὰ τὸ ὅπως καὶ ἐκπερομένη διὰ μέλλοντος ὀριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον : τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σώαι ἔσονται αἱ οἰεσ. Ξ. Κύρος ἐπεμέλετο, ὅπως οἱ δουλεύοντες μὴ ἄσαιο ἔσονται Ξ.

Ἐνίοτε δὲ τὸ ὅπως μετ' ὀριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ ἔντονος προτροπὴ : Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε (= κοιτάζετε λοιπὸν νὰ φανήτε ἄξιοι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις β'. Πλάγια ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικά ἢ τελικὰ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ ὅπως, ὅπως μὴ ἢ μὴ πολλάκις συμπίπτουν κατὰ τὴν σημασίαν. Πρβλ. οἱ νόμοι ἐπιμέλονται ὅπως ἀγαθοὶ ἔσονται οἱ πολῖται (= πῶς θὰ εἶναι — γιὰ νὰ εἶναι ἢ γιὰ νὰ γίνουσι) Ξ. φυλάττου, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βούς ποιήσης (= μήπως κάμης — γιὰ νὰ μὴ κάμης) Ξ.

10. Ἄναφορικαὶ προτάσεις

§ 152. 1) Ἄναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποια εἰσάγονται μετὰ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (§ 52) ἢ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα (οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὡς, ὅπως κλπ.) καὶ μετὰ ταῦτα ἀναφέρονται (ἤτοι ἀποδίδονται) εἰς κάποιον ὄρον ἄλλης προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον : ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὅς τὰ πάνθ' ὄρα. σίτω τοσοῦτω ἐχρήστο Σωκράτης, ὅσον ἠδέως ἦσθιε Ξ. ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος (= ἄνθρωπος, ὅν κλπ.).

2) Μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ ἀναπληροῖ κάποιον ὄρον ἄλλης προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἥτοι μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ λαμβάνεται

α) ὡς ὑποκείμενον : νέος δ' ἀπόλλυθ' ὃν τινα φιλεῖ θεός. (Πρβλ. νέος ἀπόλλυται ὁ θεοφιλής).

β) ὡς κατηγορούμενον : οὗτός ἐστιν, ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς Ξ. (Πρβλ. οὗτός ἐστιν ὁ φρονεὺς τῶν στρατηγῶν).

γ) ὡς ἀντικείμενον : Κῦρος ἔχων οὓς εἴρηκα ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων Ξ. (πρβλ. Κῦρος ἔχων τὸ στράτευμα ὠρμάτο κλπ.).

δ) ὡς προσδιορισμὸς οἰοσθήποτε : ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς Φαριναβάζῳ ἐτύγχανε ξένος ὢν Ξ. (παράθεσις· πρβλ. Ἀπολλοφάνης, ξένος Φαριναβάζῳ). Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὃ,τι σοι δοκεῖ Ξ. (ἐπεξήγησις = εἶπε γνώμην, δηλαδὴ τί νομίζεις). θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἶον εἰκὸς ἐστὶ φόβου ἐμπεισόντος γίνεσθαι Ξ. (ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. θόρυβος καὶ δοῦπος μέγας ἦν). Τισαφέρονης σατράπης κατεπέμφθη ὢν αὐτὸς πρόσθεν ἦρχε καὶ ὢν Κύρος Ξ. (προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν κτητικὴν· πρβλ. σατράπης τῶν Ἰωνικῶν πόλεων). οἱ βάρβαροι ἔφευγον, ἧ ἕκαστος ἐδύνατο Ξ. (ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. ἔφευγον πανταχόσε).

§ 153. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νοήματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, διακρίνονται

1) εἰς ἀναφορικὰς **προσδιοριστικὰς** ἢ **διασαφητικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, οἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν, ἵνα ἀκριβέστερον ὀρίσουν ἢ διασαφήσουν ἓνα ὄρον μιᾶς προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον. Αὗται κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν δύνανται νὰ εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις οὐ) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας (ἄρνησις μὴ), καὶ ἐπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως: λέγει *πραῖγμα*, ὃ (οὐ) γίγνεται, ὃ (οὐκ) ἐγένετο, ὃ (οὐ) γενήσεται, ὃ (οὐκ) ἂν γένοιτο, ὃ (οὐκ) ἂν ἐγένετο, — ὃ (μὴ) γένοιτο, ὃ (μὴ) ποιῶμεν, ὃ (μὴ) ποιεῖτε, (ὃ ποιήσατε), ὃ μὴ ποιήσητε—Οἱ ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὓ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδὸν Ξ. Σωκράτης ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἶος ἂν εἴη ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος Ξ. οὐκ ἔστιν ἥτις τοῦτ' ἂν ἔτλη Εὐρ. εἰς καλὸν ἡμῖν Ἄνυτος ὅδε παρεκαθέ-

ζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς συζητήσεως. Πλ. Οἶμαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν Ε.

2) εἰς ἀναφορικὰς αἰτιολογικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν· (ἄρνησις οὐ, ἐγκλίσεις δὲ αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων, § 141) : θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδὲν δίδως (= ὅτι ἡμῖν οὐδὲν δίδως = διότι εἰς ἡμᾶς κλπ.) Ε.

3) εἰς ἀναφορικὰς τελικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπὸν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 142) : ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἀνδρας ἐλέσθαι, οἳ τοὺς πατέρας νόμους συγγράψουσι (= οἱ ὅποιοι νὰ συντάξουν, γὰρ νὰ συντάξουν) Ε. ἡγεμόνα αἰτήσωμεν Κύρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἡμᾶς ἀπάξει (= ὁ ὅποιος νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ὀπίσω — γὰρ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ κλπ.) Ε.

4) εἰς ἀναφορικὰς ἀποτελεσματικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 149, 1· ἄρνησις οὐ), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 149, 2· ἄρνησις μὴ). οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται (= ὥστε αἰρεῖται) Ἡρόδ. ὁ Τίγρης ποταμὸς ἐστὶ νανσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι (= ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ. Ε. οὐκ ἦν ὥρα, οἷα τὸ πεδίον ἄρδειν = ὥστε ἄρδειν) Ε. ἐλείπετο τῆς νικτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον (= τοσοῦτον, ὥστε διελθεῖν) Ε.

Σημείωσις. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀποτελεσματικὰς ἐκφερομένας διὰ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐκφέρονται καὶ δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις πάλιν μὴ) : Παιδὲς μοι οὕτω εἰσὶν, οἳ με θεραπεύουσιν (= ὥστε θεραπεύειν με) Δυσ.

5) εἰς ἀναφορικὰς ὑποθετικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν· (ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ μὴ).

α) ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι (= εἰ τινα μὴ οἶδα) Πλ. ἃ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα (= εἰ μὴ τινα προσήκει). (Βλ. § 144,1).

β) οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, ἃ μὴ ἠπιστάμεθα (= εἰ τινα

μη ἠπιστάμεθα) Πλ. οἱ παῖδες ἡμῶν, ὅσοι ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο (εἰ τινες ἐνθάδε ἦσαν) Λυσ. (Βλ. § 144, 2).

γ) ἐγὼ ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη (= εἰ τινα ἡμῖν δοίη) Ξ. (Βλ. § 144, 3) τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅπου τις ἐντυγχάνοι, ἐλάμβανον (= εἰ πού τις ἐντυγχάνοι) (Βλ. § 144, 4, β', Σημ.).

δ) τῷ ἀνδρί, ὃν ἂν ἔλθῃς, πείσομαι (= ἐάν τινα ἔλθῃς) Ξ. τούτων γράφω, ὁπόσα ἂν διαμνημονεύσω (= ἐάν τινα διαμνημονεύσω) Ξ. (Βλ. § 144, 4, α'). ὁ κερανός, οἷς ἂν ἐντύχῃ, πάντων κρατεῖ (= ἐάν τισιν ἐντύχῃ) Ξ. (Βλ. § 144, 4, β').

Σ η μ εῖ ω σ ι ς. Ὅταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀπλῆ εὐκτική καὶ ἀντὶ ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἂν : Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μαθάνειν οἷς προσέχοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ μάθοιεν Ξ. (Πρβλ. Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μαθάνουσι, οἷς ἂν προσέχωσι καὶ μνημονεύουσιν, ἃ ἂν μάθωσι).

§ 154. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (συνηθέστερον κῶλα περιόδου ἢ περιόδοι) εἰσαγόμεναι μετὰ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς, ἢ, ὃ συνδέονται λίαν χαλαρῶς μετὰ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἔννοιαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεόμεναι παρατακτικῶς μετὰ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἢ ἀντωνυμία ὅς (ἢ, ὃ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν οὗτος (§ 45, 2) μετὰ κάποιον παρατακτικὸν σύνδεσμον (καί, δέ, ἀλλὰ κλπ.) : ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαινον καὶ ἦγον ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγὺς που ἦν βασιλεὺς (= τ ο ὕ τ φ δὲ καὶ δῆλον ἦν) Ξ. οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινον ἢ βασιληίῃ καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα· ὅς τότε ἦμε ἐς Θερμοπύλας (= ο ὕ τ ο ς δὴ τότε ὁ Λεωνίδης) Ἡρόδ. πῶς οὖν ἂν ἐνοχος εἶη (Σωκράτης) τῇ γραφῇ ; ὅς ἀντὶ μὲν τοῦ μη νομίζειν θεοὺς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγέγραπτο, φανερός ἦν θεραπευῶν τοὺς θεοὺς κλπ. (= ο ὕ τ ο ς γ ἄ ρ, ἀ λ λ' ο ὕ τ ο ς ἀντὶ μὲν κλπ.) Ξ.

Σ η μ εῖ ω σ ι ς. Βλ. καὶ § 52 καὶ ἐξῆς.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

§ 155. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει εἰς ἄλλος γινῶσιν ἢ ἀμέσως, ἢτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ ἐμμέσως,

ἦτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρότερον. (*Βρέχει. Λέει πὼς βρέχει—Θὰ φύγω αὐριον. Ὁ Πέτρος εἶπε ὅτι θὰ φύγη αὐριον—Στείλει μου τὰ βιβλία. Ὁ Πέτρος εἶπε νὰ τοῦ στείλω τὰ βιβλία*).

2) Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν, οἱ λόγοι τινὸς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπὸ τινος (π.χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)

α) αὐτολεξεί, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον, μὲ πρόταξιν ἀπλῶς τῆς λέξεως: λέγει, εἶπε, ἔφη κ.τ.τ. ἢ ἐρωτᾷ, ἠρώτησε ἢ ἤρετο κ.τ.τ.: *Οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· φερόδεται σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα. — ἤρετο ὁ Μειδίας· ἐμὲ δὲ ποῦ χρηθεῖν, ὦ Δερκυλίδα*; Ξ.

β) μεταβεβλημένοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον, ἀναλόγως τῆς μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς ἐξηρητημένον λόγον (μὲ μεταβεβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, τὴν ἐγκλισιν κλπ. Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινός, ὅταν μεταδίδεται εἰς ἄλλον ἐξηρητημένος ἀπὸ ἓν λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ῥῆμα, λέγεται **πλάγιος λόγος**.

4) Εἰς πλάγιος λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικὴν, δύναται ὅμως νὰ προέρχεται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ προτάσεων δευτερεύουσας: λέγει ὡς ὑβριστὴς εἰμι (*Εὐθ. λόγος. Ὑβριστὴς εἶ*) *Δυσ. ἐκέλευον αὐτοὺς πορεύεσθαι. (Εὐθ. λόγος. Πορεύεσθε)* Ξ. *Κλέαρχος ἀνηρώτα τοὺς ἀγγέλους, τί βούλοιντο. (Εὐθ. λόγος. Τί βούλεσθε;)* — *Ὁ Κλέαρχος εἶπεν, ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποικῶς εἶη. (Εὐθ. λόγος. Δέξιππον οὐκ ἐπαινῶ, εἰ ταῦτα πεποίηκε)*. *Ἀστυάγης ἀτηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθεῖθ θηρῶν. (Εὐθ. λόγος. Μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θηρῶν)* Ξ.

§ 156. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

Α') αἱ κύρια ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου

1) ἐάν εἶναι προτάσεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς **εἰδικὰς προτάσεις** (μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ γνωστικὰ, § 139 κ.έ.) ἢ εἰς **ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις** (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ῥήματα λεκτικὰ) ἢ εἰς **μετοχικὰς προτάσεις** (μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, μετὰ

ρήματα αίσθητικά ἢ γνωστικά) : ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν εἰς τὰ φρέατα Θ. (Εὐθύς λόγος : Οἱ Π. φάρμακα ἐσβεβλήκασιν εἰς τὰ φρέατα). πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι Λυσ. (Εὐθύς λόγος : Ὁμόνοια μέγιστον ἀγαθὸν ἐστὶ). Ἀβροκόμας ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ὅτι Κῦρος ἦν ἢ ἐῖη) Ξ. (Εὐθύς λόγος : Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστὶ.).

2) ἐὰν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας (διαταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ), μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικές προτάσεις (με ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικά ἢ κελευστικά ἢ εὐχετικά κ.τ.τ.) : Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοίξει τὰς πύλας Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἀνοίξατε τὰς πύλας) Ξ. οἱ στρατιῶται ἠῤῥοντο Κῦρον εὐτυχῆσαι. (Εὐθύς λόγος : Εὐτυχῆσαι Κῦρος).

3) ἐὰν εἶναι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς πλαγίας ἐρωτήσεις : Ἀριστιππος Σωκράτη ἤροτο, εἴ τι εἶδειν ἀγαθόν Ξ. (Εὐθύς λόγος : Οἴσθ' αὖτις, ὦ Σώκρατες, ἀγαθόν ;) Βλ. § 151 κ.έ.

Β') αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου

1) μετὰ ῥῆμα ἀρκτικοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλαγίον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἐγκλισιν τοῦ εὐθέος λόγου : λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει Πλ. (Εὐθύς λόγος : Ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην κτλ.). Ὅρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα, ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ποῖαν ὁδὸν τράπωμαι ; ἀπορῶ.).

2) μετὰ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυνητικὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν δυνητικὴν εὐκτικὴν, τὴν δὲ ἀπλὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ ἂν ἢ ἄνευ τοῦ ἂν) συνήθως μὲν τὴν μετατρέπουν εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσαν ταύτην πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικὴν του σκέψιν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος : Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι (= διότι) ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἄγε, ὦ Κλέαρχε, τὸ στράτευμα... ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστὶ). Ἀπεκρίνατο ὅτι μανθάνοιεν ἂ οὐκ ἐπίσταντο Πλ. (Εὐθύς λόγος : Μανθάνομεν, ἂ οὐκ ἐπιστάμεθα) — ἠῤῥοντο σωτήρια θύσειν, ἐνθα πρῶτον εἰς φιλίαν

γῆν ἀφίκοιντο Ξ. (Εὐθύς λόγος : Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφικώμεθα). Προεῖπον αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἦν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν Θ. (Ἐδύνατο νὰ λεχθῆ καὶ : Προεῖπον αὐτοῖς μὴ... εἰ μὴ πλέοιεν καὶ μέλλοιεν... Εὐθύς λόγος : Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίοις, ἦν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι κτλ.). Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὰν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. (Ἐδύνατο νὰ λεχθῆ καὶ : Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψω αὐτόν. Εὐθύς λόγος : Ἐπειδὰν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψω σε).

Σημείωσις. Παλλάκις εἰς τὸν πλάγιον λόγον πρότασις αἰτιολογικῆ εἰσχομένη μετὰ τὸ γὰρ ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπαρεμφάτου ἀντὶ νὰ ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἢ εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου : ὁ δὲ αὐτοῦ εἰς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτός (= οὐ γὰρ ἦν—ἦ—εἰ κύριος αὐτός = διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.) Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἴτε εἰς Λακεδαίμονα οὐ γὰρ εἶμι κύριος ἐγώ). λέγεται δὲ καὶ Ἀλκμέωνι τῷ Ἀμφιάρῳ, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρός, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκῆν (= ὅτε δὴ ἤλατο) Θ. μετὰ δὲ τούτου (λέγεται) βασιλεύσαι ἄνδρα τυφλόν, τῷ (= ᾧ) οὐνομα Ἄνωσι εἶναι (= ᾧ ὄνομα Ἄνωσις ἦν) Ἑρόδ. (§ 53, 2, β.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

1. Τὸ ἀπαρέμφρατον

§ 157. 1.) Τὸ ἀπαρέμφρατον ἀρχῆθεν εἶναι ἀφηρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαρᾶς, ἦτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πρβλ. § 28,6 καὶ 7.).

Μετὰ τὴν ἀρχικὴν του δὲ σημασίαν τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφρατον μετὰ τὰ ῥήματα βαίνειν, φέρειν, διδόναι, καταλείπειν, αἰρεῖσθαι (= ἐκλέγειν), πέμπειν καὶ ἄλλα συνώνυμα : βῆ δ' ἰέναι κατὰ λαὸν Ἀχαιῶν (= ἔβη ἰέναι = ἐβάδισε ἢ ἐκίνησε, γιὰ νὰ πάη). "Ὀμ. τὴν πόλιν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν (= νὰ τὴν φυλάγουν). Ἑρόδ. τίς σφῶε ξυνέηκε μάχεσθαι ; (= ὥσπερ μάχεσθαι = ὥστε νὰ φιλονικήσουν) "Ὀμ.

Σημειώσεις. Μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὸ ἄρθρον τοῦ: *Μίνως τὸ ληστικὸν καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ* (= ἵνα ἴοιεν αἱ πρόσοδοι κλπ.).

2) Ἡ ὀνομαστικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεκφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτώσιν: *νέοις τὸ σιγαῖν κρείττον ἔστι τοῦ λαλεῖν. Νίκησον ὄργην τῷ λογιζέσθαι καλῶς.*

Ἡ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενον του εἰς τὴν αὐτὴν πτώσιν μὲ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάθεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν (§ 117, 2 καὶ 119, 2 κ.έ.): *τὸ ἀκριβῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις. Οἶμαι οὐδενὸς γ' ἄν ἤττον φανῆναι δίκαιος* (= ὅτι φανεῖν ἄν) Ξ. *Κῦρος εἰ ἐβίω, ἄριστος ἄν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι* (= ὅτι ἐγένετο ἄν) Ξ.

§ 158. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πρβλ. § 156, 1) καὶ τότε λέγεται **εἰδικὸν** ἀπαρέμφατον ἢ πρὸς οἰανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πρβλ. § 156, 2) καὶ τότε λέγεται **τελικὸν** ἀπαρέμφατον.

Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν, (ἢ ὅποια κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅ τ... π ὡς...), τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλευτικῆς, ἤτοι διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς: *Σωκράτης ἠγγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναί* (= ὅτι ἴσασι = ὅτι γνωρίζουν) Ξ. *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρπεν* (= νὰ ἐπιμελῶνται) Ξ.

§ 159. **Σύναρθρον** τὸ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται κανονικῶς μὲν, ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτώσιν, ἢ ὅταν συνάπτεται μὲ προθέσεις, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν ἢ ὡς ἐπεξήγησις: *τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπεστέρησεν Αἰσχίν. νέοις τὸ σιγαῖν κρείττον ἔστι τοῦ λαλεῖν. τῷ ζῆν ἔστι τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐργηγορέναί τὸ καθεύδειν* Πλ. *Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο* (= ἀντὶ νὰ πάη) Ξ. *Σωκράτης ἐθανμάζε-*

το ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως ζῆν (=διὰ τὸ ἔπι. ἔζη) Ξ. ὠρομησαν εἰς τὸ διώκειν (=εἰς καταδίωξιν) Ξ. Κῆρος ἐγέρετο ὄρων μόνον τὸ παίειν Ξ. τοῦτο ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλεόν τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν Πλ.

§ 160. Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται

1) ὡς ὑποκείμενον : πόλεός ἐστι θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι (= τὸ νὰ γίνῃ ἀνάστατος) Λυκ. οὕτω χοῆ ποιεῖν Ξ. (§ 164).

2) ὡς κατηγορούμενον : τὸ λακωνίζεῖν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.

3) ὡς ἀντικείμενον : φοβοῦμαι διελέγγχειν σε Πλ. (§ 163).

4) ὡς ἐπεξήγησις : εἰς οἰωνός ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης (= δηλαδὴ τὸ νὰ ἀμύνεται τις) "Ομ. (§ 23).

5) ὡς προσδιορισμὸς τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Οὕτω δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὰ ἐπίθετα : ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἱκανός, δεινός, ἄξιός, ῥάδιος, χαλεπός, ἡδύς κ.ἄ.π. δεινός λέγειν. ῥάδια πάντα θεῶ τελέσαι. (Πρβλ. υἱὸς ἀμείνων παντοίας ἀρετάς, ἡμῖν πόδας ἡδὲ μάχεσθαι = καὶ ὡς πρὸς τὸ μάχεσθαι) "Ομ. ἄξιος θαυμάσαι (=ἄξιος θαυμάζεσθαι. Λέγεται ἐπίσης καὶ οὕτω, ἀλλὰ σπανιότερον) Θ. Οὕτω καὶ : οἶός τέ εἰμι ποιεῖν τι (=εἶμαι ἱκανός, δύναμαι νὰ πράττω τι).

6) ἀπολύτως, εἰς μικρὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν κάπως τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι : ἐκὼν εἶναι (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι (=ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτον), τὸ ἐπὶ τούτῳ εἶναι (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), τὸ νῦν εἶναι (=ὅσο γιὰ τῶρα), ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκεῖν (=ὅπως νομίζω ἐγώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν (=λίγο λείπει ἢ ἔλειψε, σχεδόν), ὡς εἰπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἰπεῖν (=γιὰ νὰ πῶ ἔτσι), ὡς συντόμως εἰπεῖν ἢ συνελόντι εἰπεῖν (=γιὰ νὰ μιλήσω συντόμως) κ.ἄ.π. : ἐκὼν εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι Πλ. λέγουσιν ἐμοὶ δοκέειν οὐκ ὀρθῶς Ἡρόδ. τὸ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμησκειν καὶ λέγειν μικροῦ δεῖν ὁμοίον ἐστὶ τῷ ὄνειδίσειν Δημ.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπαρέμφατον τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὅποιον ὅμως προσδιορίζει οὐχὶ μίαν λέξιν, ἀλλ' ὀλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (§ 157, 1).

7) ἀντί προστακτικῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντί εὐκτικῆς (εὐχετικῆς):
 θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι (= θαρσῶν μάχου) "Ομ. Πρβλ.
 τεύχεα συλήσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμὸν δόμε-
 ναι πάλιν (= δότω) "Ομ.— Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν ἢ Τυδέος
 υἱὸν (= λάχοι = εἶθε νὰ λάβῃ τὸν κλῆρον) "Ομ. θεοὶ πολῖται, μὴ με
 δουλείας τυχεῖν (= μὴ τυχοίμι ἐγὼ) Αἰσχ.

8) ἐπιφωνηματικῶς, εἰς ἀναφωνήσεις: ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ!
 (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!).

Σημειώσεις. Βλ. καὶ § 157, 1.

§ 161. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. (Ἀπαρεμφατικὴ
 σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι

1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ
 ἀπαρέμφατον. (Ταυτοπροσωπία): φοβοῦμαι διελέγχειν σε (ἐγὼ
 φοβοῦμαι, ἐγὼ διελέγχειν) Πλ. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε
 (σὺ θέλε, σὺ ἀκούειν, σὺ πλουτεῖν) Μέν. ἀδικεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν νομίζει
 Κῦρος (Κῦρος νομίζει, Κῦρος ἀδικεῖσθαι) Ξ.

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπα-
 ρέμφατον, ἢ ἄλλο ὄνομα. (Ἐτεροπροσωπία): Σωκράτης τοὺς
 συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπε (= νὰ ἐπιμελῶνται, οἱ
 συνόντες) Ξ. τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν Θυρέαν οἰ-
 κεῖν (= ἵνα οἰκῶσιν, οἱ Αἰγινήται) Θ. Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον
 φησὶν εἶναι (= λέγει ὅτι ὁ ἥλιός ἐστι κλπ.). Πλ.

Σημειώσεις. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τινὰ ὡς γενικὸν καὶ ἀόριστον ὑποκείμενον
 ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐ-
 τῆς: ἀδύνατόν ἐστι πονηρὸν ὄντα καλοὺς κἀγαθοὺς φίλους κτήσασθαι (= κτήσα-
 σθαι τινα ὄντα πονηρὸν = νὰ ἀποκτήσῃ τις ὦν πονηρὸς) Ξ. Ὁμοίως παραλεί-
 πεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τινὰς ἢ τοὺς ἀνθρώπους βλ. π.χ. Ξεν. Ἀ-
 πομν. 1, 1, 9.

§ 162. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, καθὼς καὶ τὸ κατηγορού-
 μενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχῃ, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει
 ἐπὶ ἐτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτῶσιν αἰτιατικῆν. Ὁ-
 ταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος
 κατὰ πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορι-
 σμός τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτός
 κατὰ πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, δύναται ὅμως νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ'

αιτιατικήν : Σωκράτης ἠγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι Ξ. νομίζω ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ φίλους καὶ συμμάχους Ξ. οἱ πρέσβεις Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς πόλεμον γενέσθαι (πρβλ. γενοῦ ὡς π ρ ο θ υ μ ὄ τ α τ ο ς) Ξ. — Ἐρετριεὺς Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι (πρβλ. βο ῆ θ οὶ γένεσθε) Ἡρόδ. Κύρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι ἤκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα· καὶ Ξενία ἤκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους Ξ.

Σ η μ ε ῖ ο ς ι ς. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ' ὀνομαστικήν πτῶσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντὸς ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου : θαρσῶν ἢν, Διόμηδες, μάχεσθαι, πάντα τὰδ' ἀγγεῖλαι μηδὲ ψευδάγγελος (σὺ) εἶναι Ὅμ. Σὺ δέ, Κλεαρίδα, αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν Θ.

Ἡ δὲ λεγομένη ἀπαρεμφατική σύνταξις, ἥτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικήν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), προήλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις, εἰς τὰς ὅποια ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικήν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδή, ὅποια π.χ. μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε, ἡ αἰτιατική αὐτούς, ἡ ὅποια κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἐκέλευσε (= τοὺς διέταξε νὰ μένουν), ἦτο δυνατόν νὰ συνδεθῇ στενότερον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον μένειν καὶ νὰ νομισθῇ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξε αὐ τ οὶ νὰ μένουν). Ἀπὸ τοιαύτας λοιπὸν προτάσεις σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατική σύνταξις· ἥτοι, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἐνομίση ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αἰτιατικήν, ἤρχισε νὰ τίθεται αἰτιατική μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὅποια δὲν συντάσσονται μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικήν, ἀλλὰ μὲ γενικήν ἢ δοτικήν, ἢ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων : οὐ σε εἰοικε κακὸν ὡς δεῖσσεσθαι Ὅμ. (πρβλ. εἰοικᾶ τ ι ν ι). δέομαι ὑμᾶς συγγνώμην εἶχειν (πρβλ. δέομαί τ ι ν ο ς) Δυσ. παρήγειεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας (πρβλ. τ ο ῖ ς ἄ λ λ ο ῖ ς πᾶσι παρήγειεν ἐξοπλιζέσθαι) Ξ. ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι Ἴσοκρ. (πρβλ. ὁμολογεῖται Κ ὕ ρ ο ς κράτιστος γενέσθαι) Ξ. κίνδυνος ἐστὶ πολλοὺς ἀπόλλυσθαι Ξ.

Τέλος δὲ ἤρχισε νὰ χρησιμοποιεῖται ἡ ἀπαρεμφατική σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως : ἐμὲ παθεῖν ταῦτα, φεῦ! Αἰσχ. βουλοίμην δ' ἂν ἐμὲ τε τυχεῖν ὦν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ὦν ἀξίος ἐστὶ (ἐ γ ὼ βουλοίμην—ἐ μ ἐ τυχεῖν).

§ 163. Ἄναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι) ὡς ἀντικείμενον ν δέχονται πλεῖστα ῥήματα.

1) Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λ ε κ τ ι κ ᾶ καὶ τὰ δ ο ξ α σ τ ι κ ᾶ, ὡς: λέγω, φημί, ὁμολογῶ κτλ. δοκῶ, νομίζω, οἶμαι κτλ. (ἄρνησις κανονικῶς οὐ, σπα-

νιώτερον μή) : τὸν μὲν καλὸν κάγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον (= ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι) Πλ. ὅτι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄραν θεοὺς τινὰς (= νόμιζε ὅτι ὄρωσι θεοὶ τινες). ἔλπιζε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς (ὅτι πράξεις καλῶς = ὅτι θὰ εὐτυχήσῃς). ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι (= ὅτι δὲν ἦσαν) Θ. ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἐκόντα ἄρχειν (ὅτι κανεῖς δὲν ἤθελε) Πλ. (Βλ. καὶ § 140, Σημ. δ').

2) **Τελικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον, π λ ἡ ν μ έ λ λ ο ν τ ο ς) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφελκυστικά, τὰ κελευστικά ἢ προτροπικά, τὰ κωλυτικά ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικά καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἔχουν παρομοίαν σημασίαν. ὡς ἐ φ ί ε μ α ι, ἐ π ι θ υ μ ῶ, π ο θ ῶ, ἐ θ έ λ ω, β ο ὕ λ ο μ α ι, φ ο β ο ὕ μ α ι, δ έ δ ο ι κ α (= ἐκ φόβου δὲν θέλω τι) κλπ., κ ε λ έ ὕ ω, λ έ γ ω (= διατάσσω), π ρ ο τ ρ έ π ω, σ υ μ β ο υ λ έ ὕ ω, π ε ί θ ω (= προσπαθῶ νὰ πείσω), ἀ π α γ ο ρ ε ὕ ω, κ ω λ ὕ ω, δ ὕ ν α μ α ι, ἔ χ ω (= δύναμαι), π έ φ υ κ α (= εἶμαι πλασμένος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), ἐ π ί σ τ α μ α ι, ο ἶ δ α (= γνωρίζω ἢ εἶμαι ἰκανός), μ α ν θ ἄ ν ω κτλ. (ἄρνησις μή) : Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλει. φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. ἐκέλευον σοὶ διδόναι τὰριστεῖα τοὺς στρατηγούς (= εἰς σὲ νὰ δώσουν) Πλ. οἱ Ἀθηναῖοι προεῖπον τοῖς στρατηγοῖς μὴ ναυμαχεῖν (= διέταζαν νὰ μὴ) Θ. οἱ στρατιῶται οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν (= νὰ κοιμηθῶν) Ξ. τὴν τῶν κρατούντων μάθε φέρειν ἐξουσίαν (= μάθε νὰ ὑποφέρῃς).

Σημεῖωσις. Τὰ ῥήματα ὑπὶσχυνοῦμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὀμνῶμι, ἐλπίζω, προσδοκῶ κανονικῶς συντάσσονται μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς κάποιαν μέλλουσαν πράξιν, ἢ δὲ ἄρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου κανονικῶς εἶναι μή, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἐκφράζεται κυρίως κάποια ἐπιθυμία τοῦ ὑποκειμένου : ἐπαγγελλόμεθα Ἀρμιάφ εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείων καθιεῖν αὐτὸν (= ὅτι θὰ τὸν καθίσωμεν ἢ νὰ τὸν καθίσωμεν) Ξ. ὄμοσαν μὴ προδώσειν ἀλλήλους (= ὅτι δὲν θὰ προδώσουν ἢ νὰ μὴ προδώσουν) Ξ. (Βλ. καὶ § 115, Σημ.).

Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον

Ἄ π ρ ὔ σ ω π α ῤ ἤ μ α τ α

§ 164. 1) Ἄπρῶσωπα (ἢ τριτοπρόσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς : χροή, δεῖ, μέλει, μεταμέλει, μέτεστι, παρεσκεύασται, παρεσκεύαστο κτλ. δεῖ χορημάτων

(= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων) Δημ. οὕτω **χρή ποιεῖν** (ἔτσι πρέπει νά) Ξ.

Μετὰ τοῦ ἀπρόσωπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμός κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ π ρ ο σ ω π ι κ ῆ, § 71, 5): **τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων** (=διὰ τοὺς χρηστοὺς διόλου δὲν θὰ χρειασθῶν πολλοὶ γραπτοὶ νόμοι) Ἰσοκρ. **μέλει μοί τις** (=μέ μελεῖ γιὰ κάτι τι). **οὐ μεταμέλει μοι** (=δὲν μετανοῶ) Πλ. **τοῖς ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης** Δημ. **ἐπειδὴ παρεσκευάστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο** (=ἀφοῦ εἶχον παρασκευασθῆ οἱ Κορινθιοὶ) Θ. (Πρβλ. **μέ μέλει, μέ γνοιάζει—τοῦ κατέβηκε νά, τοῦ βουλήθηκε νά**).

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπρόσωπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν ἢ ἀπὸ τὸ οὐδέτερον κάποιου ἐπιθέτου καὶ τὸ ῥῆμα **ἐστί**, ἢ ἀπὸ κάποιον ἐπίρρημα καὶ τὸ ῥῆμα **ἔχει**, συντάσσεται συνήθως **ἀναρθρον** ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται

α') μὲ **τελικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 158) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **χρή**, **δεῖ**, **πρέπει**, **προσῆκει**, **δοκεῖ** (=φαίνεται καλόν), **μέλλει** (=πρόκειται), **εἴμαρται**, **εἴμαρτο**, **ἐστι**, **ἐνεστι**, **πάρεστι**, **οἶόν τέ ἐστι** (=εἶναι δυνατόν), **ἔξεστι** (=ἐπιτρέπεται), **ἐγχωρεῖ**, **ἐνδέχεται**, **συμβαίνει** κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωποι φράσεις **καλῶς ἔχει**, **ἀναγκαίως ἔχει**, κλπ. **ἀνάγκη** (ἐστί), **ώρα** (ἐστί), **καιρός** (ἐστί), **ἄξιόν** (ἐστί), **δυνατόν** (ἐστί), **ἀδύνατόν** (ἐστί), **ῥᾶδιόν** (ἐστί), **χαλεπόν** (ἐστί), **εἰκός** (ἐστί=φυσικὸν ἢ ἐπόμενον εἶναι) κλπ. (ἄρνησις **μή**): **δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους** (=πρέπει νά φοβῆται ὁ στρατιώτης) Ξ. **ἔδοξεν αὐτοῖς προῖέναι** (=τοὺς ἐφάνη καλὸν νά προχωρήσουν) Ξ. **ἔστιν ἰδεῖν** (=εἶναι δυνατόν νά ἴδῃ τις) Ξ. **ὕμῃν εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι** (=σεῖς μπορεῖτε νά καταστῆτε εὐδαίμονες) Δημ. **νῦν ἔξεστιν ὑμῖν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων** Ξ. **τῷ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι** Πλ. (§ 162)—**ὥρα ἀπιέναι** Πλ. **δίκαιον εὖ πράττοντα μεμνησθαι θεοῦ** (=δίκαιον εἶναι... νά ἐνθυμῆται τις) Μεν.

β') μὲ **εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 153) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **λέγεται**, **ὁμολογεῖται**, **ἀγγέλλεται**, **ᾄδεται**, **θρυ-**

λεῖται, νομίζεται, δοκεῖ (= φαίνεται, νομίζεται) κ.ά. :
ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι (= ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν
 ἐστὶ) Ἰσοκρ. ἔπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι (= μού
 ἐφάνη ὅτι ἦτο) Πλ.

Σημείωσις. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπροσ-
 ὀπου προσωπικῆς σύνταξης καὶ οὕτως ἐξάιρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον
 ἐνεργεῖ ἢ πάσχει, ὅ,τι σημαίνει τὸ ἀπαρέμφατον : πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἔμαντοῦ
 ἀπολογεῖσθαι (= πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τὸ νά κτλ. Ἐ ἀπρόσωπος σύνταξις θά
 ἦτο : πολλοῦ με δεῖ ὑπὲρ ἔμαντοῦ ἀπολογεῖσθαι) Πλ. ὦ Πρόδικε, δίκαιος εἰ
 βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ (= ἔχεις ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νά κλπ. Ἐ ἀπρόσωπος σύνταξις
 θά ἦτο : ὦ Πρόδικε, δίκαιόν ἐστὶ σε βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ) Πλ. δίκαιός εἰμι
 ἀπολογήσασθαι πρὸς ταῦτα. (Ἐ ἀπρόσωπος σύνταξις θά ἦτο : δίκαιόν ἐστὶ
 ἀπολογήσασθαι με πρὸς ταῦτα) Πλ.

Ἐ προσωπικὴ σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ δοκεῖν, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται
 μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ φαίνεσθαι ἢ νομίζεσθαι : ἔδοξεν αὐτῷ
 σκηπτὸς πεσεῖν (= τοῦ ἐφάνη πὼς ἔπεσε κεραυνός) Ε.

2. Ἐ μετοχή

§ 165. 1) Ἐ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὅμως δη-
 λοῖ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ρῆμα. (πρβλ. λύων, λύουσα,
 λῦον· λυόμενος, λυομένη, λυόμενον—λύσας, λύσασα, λῦσαν· λυθεῖς, λυ-
 θεῖσα, λυθὲν κλπ.).

Ἐ ῥηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ
 τούτου, ὅτι δύναται νά συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν :
 ἐνθένδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἄν γενόμενα λογοποιούσιν (= ἄ οὔτε
 ἔστιν οὔτε ἄν γένοιτο) Θ. Φίλιππος ἐλὼν Ποτίδαιαν καὶ δυνηθεὶς ἄν
 αὐτὸς ἔχειν, εἶπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε (= εἰ καὶ ἠδυνήθη ἄν αὐτὸς
 ἔχειν) Δημ. (Πρβλ. § 157, 1 καὶ 2).

2) Ἐ μετοχὴ χρησιμοποιεῖται

α') ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατη-
 γορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιθετικὴ με-
 τοχὴ—κατηγορηματικὴ μετοχὴ).

β') ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιρρηματικὴ
 μετοχὴ).

§ 166. Ἐπιθετικὴ μετοχὴ. 1) Ἐ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται
 συνήθως μετὰ τὸ ἄρθρον, δύναται δὲ νά ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρό-
 τασιν εἰσαγομένην μετὰ τὸ ὅς ἢ ὅστις, (διὸ λέγεται καὶ ἀναφορικὴ

μετοχή) : **οἱ νῦν ὄντες ἄνθρωποι** (=οἱ ἄνθρωποι, οἱ νῦν εἰσιν).
Κλέαρχος ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλάσποντον οἰκοῦσι (=οἱ ὄκουν) Ξ.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπιθετικὴ μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπίθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ : **ὁ ἤδιστα ἐσθίων ἥιστα ὄφου δεῖται** (=πᾶς ὅστις ἤδιστα) Ξ. (Πρβλ. § 26).

§ 167. Κατηγορηματικὴ μετοχή. Ἡ μετοχή ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ : **ἐγὼ διατελῶ ταῦτα νομίζων** Ξ. **ὄρω σε φυλαττόμενον** Ξ.

Α') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ῥῆμα **εἶναι** καὶ ῥήματα ἢ φράσεις πὺ σημαίνουν ἰδιαίτερον τινὰ ὀρισμένον τρόπον τοῦ **εἶναι**, ὡς **τυγχάνω** (=τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶναι, καὶ ἔπειτα=εἶναι, ἀπλῶς), **λαμβάνω** (=μένω ἀπαρατήρητος, εἶναι κρυμμένος), **φαίνομαι**, **φανερὸς εἶμι**, **δηλόσ εἶμι** (=εἶναι φανερός, εἶναι φανερόν ὅτι ἐγώ...), **οἶχομαι** (=ἔχω ἀπέλθει, εἶναι φευγᾶτος), **φθάνω** (=ἔρχομαι πρῶτύτερα, προφθάνω), **διάγω**, **διαγίγνομαι**, **διατελῶ** (=περνῶ τὸν καιρὸν, εὐρίσκομαι διαρκῶς εἰς...). Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχή ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ δευτερεῖον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μεταφρασιν τὸ μὲν ῥῆμα δύναται νὰ ἀποδίδεται μὲ ἐπίρρημα ἢ κάποιαν ἐπιρρηματικὴν φράσιν, ἢ δὲ μετοχὴ δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥῆμα: **πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνεις ὦν** (=τυχαίνει νὰ εἶσαι, κατὰ τύχην εἶσαι) Πλ. **ἐγὼ ὠχόμην ἀπιῶν οἴκαδε** (=ἀνεχώρησα κι ἐπήγα, ἀνεχώρησα κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ σπίτι μου) Πλ. **οὕτω τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανε τρεφόμενον σιράτευμα** (=ἐτρέφετο λάθρα) Ξ. **δηλὸς εἶ οὐκ ἐντετυχηκῶς τῷ ἀνδρὶ** (=προφανῶς δὲν ἔχεις...) Πλ. **πλείστου δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν** (=ὅστις πρῶτος εὐεργετεῖ...) Ξ. **ἐπὶ τῆς ἡμέρας πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν** (=διαρκῶς ἐμάχοντο) Ξ.

2) τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: **χαίρω**, **ἡδομαι**, **βαρῆς ἢ χαλεπῶς φέρω**, **ἀγανακτῶ**, **ἄχθομαι** (=δυσαρεστοῦμαι), **αἰσχύνομαι**, **μεταμέλομαι** κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ **ποῦ ἢ τὸ νὰ** καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα)· **ὁ Εὐθύδημος ἔχει**

ρεν ἀκούων ταῦτα (= π ο ὄ ἴ ακουε, νά ἀκούη) Ξ. ἔλυποῦντο οἱ δυνατοὶ κατὰ κτήματα ἀπολωλεκότες Θ. τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων (= π ο ὄ τὸ λέγω, νά τὸ λέγω) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι Θ.

3) τὰ ἐνάρξεως, λήξεως, ἀνοχηῆς, καρτερίας καὶ καμάτου σημαντικά ῥήματα, ὡς: ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω (= ἀρχίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω (ἀόρ. ἀπειπον, πρkm. ἀπείρηκα), κάμνω (= κουράζομαι) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ νά καὶ τὸ οἰκεῖον ῥήμα): ἄρξομαι ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς λέγων (= θά ἀρχίσω νά λέγω. ἦ-τοι θά ἀρχίσω τὴν ἐξέτασίν μου ἀπὸ) Πλ. Σωκράτης οὐδέποτ' ἔλληγε σκοπῶν, τί ἕκαστον εἶη τῶν ὄντων (= ποτὲ δὲν ἔπαυε νά ἐξετάζῃ) Ξ. οὐκ ἠνέσχετο σιγῶν Ἡρόδ. οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελόμενος Πλ. ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων (= ἔχω ἀποκάμει πλέον νά...) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ἐνεργητικὸν παῦω συντάσσεται μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ: οἱ περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίω τοὺς Ἑλλήνας ἔπαυσαν φοβουμένους πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν (= τοὺς ἔπαυσαν νά φοβοῦνται, τοὺς ἔκαμαν νά μὴ φοβοῦνται πλέον) Πλ.

4) τὰ ῥήματα εὖ ἢ καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι ἢ χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἠττᾶσθαι, λείπεσθαι (= ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ καὶ ἢ π ο ὄ ἢ νά ἢ μὲ τὸ νά ἢ εἰς τὸ νά κ.ἄ.τ. καὶ μὲ τὸ οἰκεῖον ῥήμα): εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με (= καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ θύμισες, καλὰ ἔκαμες π ο ὄ μοῦ κτλ.) Πλ. ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες Θ. ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος (= κάμε μου τὴ χάρη νά) Πλ. τοὺς φίλους πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν (= νά τοὺς νικᾷς εἰς τὸ νά τοὺς εὐεργετῆς) Ξ. τούτου οὐχ ἠττησόμεθα εὖ ποιοῦντες (αὐτὸν) (= δὲν θά φανῶμεν κατώτεροι εἰς τὸ νά τὸν εὐεργετοῦμεν) Ξ

Β') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ αἰσθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως καὶ μνήμης σημαντικά, ὡς: αἰσθάνομαι, ὄρω, περιορῶ (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), ἀκούω, πυνθάνομαι, εὐρίσκω, καταλαμβάνω (= εὐρίσκω), οἶδα, ἐπίσταμαι γι-

γνώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι κ.ά.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ τὸ πὼς ἢ νὰ ἢ ποὺ νὰ καὶ τὸ οἰκτεῖον ῥῆμα) : ἡμεῖς ἀδύνατοι δρῶμεν ὄντες περιγενέσθαι (= ὅτι εἴμεθα, πὼς εἴμεθα) Θ. δρῶμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε (= ὅτι εἶναι) Ξ. οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἀνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικά (= δὲν γνωρίζομεν κανένα ποὺ νὰ ἔχη ὑπάρξει ἀγαθὸς) Πλ. καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους (= τοὺς βρίσκουν νὰ κάθονται) Ξ. μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου (= ὅτι ἄκουσα) . μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος (= πὼς ἐσὺ ἔλεγες) Ξ.

2) τὰ δείξεως, ἀγγελίας καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς δεικνυμι, δηλῶ, (ἀπο) φαίνω, ἀγγέλλω, (ἐξ) ἐλέγχω κ.ά.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ πὼς καὶ τὸ οἰκτεῖον ῥῆμα) : ἐν τῷδε δείξω σοφὸς γεγὼς (= ὦν=ὅτι εἶμαι) Εὐρ. ἀποδείξω τοῦτον μάρτυρας ψευδεῖς παρεχόμενον (= ὅτι παρουσιάζει) Δημ. ἀπηγγέλη Φίλιππος Ἡραῖον τείχος πολιορκῶν (= ὅτι ὁ Φ. ἐπολιόρκει) Δημ. βασιλεῖ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα (= ὅτι ἐπεστράτεψε) Ξ. εὐθὺς ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος (= ὅτι ψεύδεται) Δημ.

Σημείωσις α΄ Μετὰ τὸ ῥῆμα συνειδέναι, ὅταν μὲν τοῦτο συνεχέρεται μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (σύννοια ἐμαυτῶ, σύννοια ἡμῖν αὐτοῖς κλπ. = γνωρίζω καλῶς καὶ εἶμαι πεπεισμένος κλπ.), ἀκολουθεῖ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ πτώσιν ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος) ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν) : ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ξύνοια ἐμαυτῶ σοφὸς ὦν (= γνωρίζω καλὰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος πὼς δὲν εἶμαι) Πλ. ἐμαυτῶ ξυνηδεν οὐδὲν ἐπισταμένῳ Πλ.

Ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα συνειδέναι ἔχη ἀντικείμενον ἄλλο ὄνομα καὶ ἔχι τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ὅποτε σύννοια δὲ τινι = γνωρίζω καλῶς μετὰ τινος καὶ δύναμαι νὰ μαρτυρήσω), τότε κανονικῶς ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ κατηγορηματικὴ μετοχὴ κατὰ δοτικὴν : οὗτοι ἐπίστασι Μελήτω μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι (= ὅτι ὁ μὲν Μελήτος ψεύδεται κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β΄. Τὰ ῥήματα ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἦτοι : 1) μὲ γενικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦνται ἄμεσος ἀντίληψις, 2) μὲ αἰτιατικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦνται ἔμμεσος ἀντίληψις καὶ 3) μὲ αἰτιατικὴν καὶ (εἰδικὸν) ἀπαρρέφατον, ὅταν δηλοῦνται ἐν ἀβεβαίον γεγρονός, κἀποια φήμη : ἤκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου (= τὸν ἤκουσα μὲ τὰ αὐτιά μου νὰ συζητῇ ἢ ποὺ συνεζήτει κλπ.) Ξ. ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ἄκουσε ἀπὸ ἄλλου ὅτι ὁ Κ. ἦτο) Ξ. ἀκούω κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἰκοσι σταδίων ἀπεχούσας (= ἀκούω νὰ λένε πὼς ὑπάρχουν) Ξ. ἦσθησι πόποτε μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος ἢ συκοφαντοῦντος; Ξ. Ἀριστεύς ὡς ἦσθετο

Κύρον πεπτωκότα, ἔφηνεν Ἐ. ἠσθάνετο αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρείῳ δύνασθαι (= εἶχε τὴν γνώμην ὅτι) Θ.

Ὅμοιως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μὲ μετοχὴν καὶ ἄλλοτε μὲ ἀπαρέμφατον καὶ ἄλλα ῥήματα, ὡς :

	μετὰ μετοχῆς	μετ' ἀπαρεμφάτου
ἄρχομαι	= ἀρχίζω νά, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἐνεργείας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος : ἀρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θεῶν (= κατὰ πρῶτον θὰ διδάξω).	= ἀρχίζω νά, πρώτην φερόν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι : πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν ; (= νά σὲ διδάσκη) Ἐ.
φαίνομαι	= ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερόν ὅτι, προφανῶς : φανήσεται ταῦθ' ὠμολογηκῶς (= θὰ ἀποδειχθῆ ὅτι κλπ.).	= φαίνομαι πῶς, παρέχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι : ὁ γελωτοποιὸς κλαίειν ἐφάνετο Ἐ.
αἰδοῦμαι	= ἐντρέπομαι πού, μὲ ἐντροπὴν μου κάμνω τι : αἰσχύνομαι λέγων τοῦτο (= πού τὸ λέγω).	= ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπὴν μου δὲν κάμνω τι : αἰσχύνομαι εἰπεῖν τὰληθῆ (= νά εἶπω) Πλ.
γινώσκω	= γνωρίζω ὅτι, ἐνοῶ ὅτι.	= ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι.
ἐπίσταμαι	= γνωρίζω, ἤξεύρω ὅτι : Περιγίλῃς ἔγνω τὴν εἰσβολὴν ἐσομένην Θ. τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα Ἐ.	= ἤξεύρω νά : ὁ Ἀγησίλαος ἔγνω διώκειν τοὺς προσκειμένους Ἐ. ὁ Φαρνάβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν Ἐ. ἐπίσταμαι θεοὺς σέβειν Εὐρ.
οἶδα	= γνωρίζω ὅτι : οἱ Ἕλληνες οὐκ ᾔδεισαν Κύρον τεθνηκότα (= ὅτι εἶχε φονευθῆ) Ἐ.	= γνωρίζω νά, ἤξεύρω νά : οἶδα μάχεσθαι (= νά μάχωμαι).
μανθάνω	= μαθαίνω ὅτι, καταλαβαίνω πῶς : ὁ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις ; Ἡρόδ.	= μαθαίνω νά : τοὺς προδότας μισεῖν ἔμαθον Αἰσχ.
μέμνημαι	= ἐνθυμοῦμαι ὅτι : μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου. Ἐ.	= ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά : μεμνήσθω ἀνήρ ἀγαθὸς εἶναι Ἐ.
ἐπιλανθάνομαι	= λησμονῶ ὅτι, πῶς : ἐπιλελήσμεθα γέροντες ὄντες.	= λησμονῶ νά : ἐπελαθόμεθα εἰπεῖν.

§ 168. 1) Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **συνημμένη** ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ, ἄλλοτε δὲ ἔχει ὅλως ἰδιαίτερον ὑποκείμενον, ἦτοι ὄνομα ποῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **ἀπόλυτος**.

Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικὴν. (Γενικὴ ἀπόλυτος): **Θεοῦ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ μὴ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει πόνος** Μεν.

2) Καὶ ἡ συνημμένη καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαίτερας σημασίας αὐτῆς εἶναι

α) **αἰτιολογική**. (ἄρνησις οὐ· πρβλ. § 141). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἄτε (δὴ), οἷα (δὴ), οἷον (δὴ) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως: **ὀλεῖσθε ἡδίκηκότες τὸν ἄνδρα τόνδε Σοφ. ἄτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον** Ξ. **ἐνταῦθα ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες· οἱ δ' οὐ κατεῖχον** (= διότι ἐνόμιζον ὅτι κατεῖχον) Ξ. **ἐνταῦθα δὴ, ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασιῦ ἀνεθορύβησαν** (= ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀ.) Ξ.

β) **τελική**. (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 142 καὶ § 157, 1). Ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος, συνήθως μὲ τὰ ῥήματα τὰ κινήσεως σημαντικὰ ἢ καὶ μὲ ἄλλα ῥήματα, ἀλλὰ τότε μὲ τὸ μόριον ὡς πρὸ αὐτῆς: ἐς Δελφοὺς **χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται** (= ἵνα χρήσῃται) Ἡρόδ. **ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα** (= ἵνα εἴπῃ) Ξ. **οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες** (= μὲ σκοπὸν νὰ πολεμήσουν) Θ.

γ) **χρονική**. (ἄρνησις οὐ ἢ μὴ· πρβλ. § 147). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην κάποιου χρονικοῦ ἐπιρρηματος, ὡς: ἄμα, αὐτίκα, εὐθύς, μετὰ ξύ, ἔτι κ.ἄ.τ.: **ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι** (= ὅτε ἤρίστα ὁ Ξ.). Ξ. **ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἄμα μάχεσθαι** (= ἐνῶ συγχρόνως ἔφευγον) Ξ. **πολλαχοῦ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ** (= στὸ μεταξὺ ἐκεῖ ποῦ ἔλεγα) Πλ. **δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως** (= ὅτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ πόλις) Πλ.

δ) **ὑποθετική**. (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 144 κ.ε.). **δίκαία δράσας τυμμάχους ἔξεις θεοῦ** (= ἐὰν δράσῃς)· **οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν**

εὐδαιμονεῖν (= εἰ μὴ κάμοις). θεοῦ **θέλοντος** κὰν ἐπὶ ῥιπὸς πλείοις (= εἰ θεὸς ἐθέλοι).

ε) **παραχωρητική ἢ ἐνδοτική**: (ἄρνησις οὐ. πρβλ. § 146). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιδοτικού καὶ ἢ τοῦ καίπερ, (σπανίως τοῦ καίτοι), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ πέρ, (τοῦ ὁποίου ἀρχικὴ σημασία εἶναι πολὺ): πολλοὶ **ὄντες** εὐγενεῖς, εἰσὶ **κακοὶ** (= ἄν καὶ εἶναι) Εὐρ. οἵπερ πρόσθεν προσεκύνουν Ὀρόνταν, καὶ τότε προσεκύνησαν, **καίπερ εἰδότες** ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο Ξ. εἰσήλθετε ὑμεῖς **καίπερ οὐ διδόντος** τοῦ νόμου Δημ. οὐ τί δυνῆσαι, **ἀχνύμενός περ**, χραισμεῖν (= ἄν καὶ θάλυπῆσαι πολὺ) Ὅμ.

στ) **τροπική**: (ἄρνησις οὐ). Συνήθως κατ' ἐνεστώτα: εἰσὶ δὲ τινες τῶν Χαλδαίων, οἳ **ληζόμενοι** ζῶσι (= διὰ τῆς ληστείας) Ξ. τοῖς ἱππεῦσιν εἴρητο **θαρροῦσι** διώκειν (= θαρροῦντες, μετὰ θάρρος) Ξ. (πρβλ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελῶντας, περπατῶντα ἢ περπατῶντας κ.τ.τ.). Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικὴ ἢ μετοχὴ ἔχων, (ἔχουσα, ἔχον = μέ): ἤλθεν ἐξ Ἀθηνῶν **θυμοχάρης ἔχων** ναῦς ὀλίγας (= μετὰ ὀλίγα πλοῖα) Ξ.

Σημεῖωσις. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μετὰ τὸ οικεῖον ῥῆμα καὶ τὸν σύνδεσμον καί: **ληζόμενοι** ζῶσι (= ληστεύουν καὶ ζοῦν) Κόριν εὐ ποιῶν ἀποκτίνυσιν ὁ Πύθων (= καλὰ ἔκαμε καὶ τὸν ἐφόνευσεν) Δημ.

§ 169. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. 1) Τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 164 κ.έ.) ἡ μετοχὴ, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν ἐνικῆς (καὶ σπανιώτερον πληθυντικῆς): **δέον**, **ὄν**, **παρόν**, **ἐξόν**, **χρεών**, **δοκοῦν**, **δόξαν**, **δόξαντα**, **μέλον**, **τυχόν**, **προσταχθέν**, **δεδογμένον**, **προστεταγμένον**, **εἰρημένον**, **γεγραμμένον** κλπ. — **δυνατὸν ὄν**, **οἶόν τε ὄν**, **ἀδύνατον ὄν**, **ῥάδιον ὄν**, **ἄδηλον ὄν** κλπ.: **πολλάκις** πλεονεκτῆσαι ὑμῖν **ἐξόν** οὐκ ἠθελήσατε (= ἐνῶ ἦτο εἰς σᾶς δυνατὸν) Δημ. **δήλον** ὅτι ἴσθα (τίς τοὺς νεωτέρους βελτίους ποιεῖ), **μέλον** γέ σοι (= ἀφοῦ βέβαια σὲ μέλει γιὰ αὐτὸ) Πλ. **δόξαν** δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν (= ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξε = ἀφοῦ ἀπεφασίσθησαν ταῦτα) Ξ. **προσταχθέν** αὐτῶ ἀναγράψαι τοὺς νόμους τοὺς Σόλωνος, ἀντὶ Σόλωνος αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε (= ἐνῶ ἐδόθη εἰς αὐτὸν διαταγὴ) Λυσ. **παρεκελεύοντο** κραυγῇ οὐκ ὀλίγη **χρῶ-**

μενοι ἀδύνατον ὄν ἐν νυκτί ἄλλω τῷ σημήναι (= ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον) Θ).

2) Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ προσωπικῶν ῥημάτων ἢ μετοχῇ, ἀλλὰ τότε προτάσσεται αὐτῆς πάντοτε τὸ μόριον ὡς: τοὺς νείεις οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἰργουσι ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὀμιλίαν ἀσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν (= διότι κατὰ τὴν γνώμην των εἶναι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος, ἥτοι ἡ ἐκφορά τῆς μετοχῆς κατὰ γενικὴν ἀπολύτως, δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας, ἀλλ' ἀνεπτύχθη κατόπιν ἐξ ἀποσπάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (§ 162, Σημ.). Ποικίλαι δὲ συντάξεις κατὰ γενικὴν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν λέγοντος ἐμοῦ ἀκροῶνται οἱ νέοι (πρβλ. Γιάτ. Ἀπολ. 37), ἡ γενικὴ ἐμοῦ μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν λέγοντος εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκροῶνται (§ 67,4 = ὀμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούειν οἱ νέοι). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν Σαρπηθῶν δ' ἄχος γένητο Γλαύκου ἀπιόντος (Ὁμ. Μ 392) ἡ γενικὴ Γλαύκου μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν ἀπιόντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) εἰς τὸ ἄχος γένητο (= εἰς τὸν Σαρπηθῶνα λύπη ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Γλαῦκον ἢ γιὰ τὸν Γλαῦκον, ποῦ ἀπήρχετο· § 91, 3). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν τέλος: ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος (Θουκ. 2, 32) ἡ γενικὴ τοῦ θέρους τούτου μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν τελευτῶντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν τοῦ χρόνου (§ 91,2 = ἐτειχίσθη δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντη κατὰ τοῦτο τὸ θέρους, ὅτε ἐτελεύτα).

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις εὐκόλον ἦτο ἡ μετοχῇ, ἡ ὁποία ἐκφράζει τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ νοήματος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται δι' ὀλοκληροῦ τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ (λέγοντος ἐμοῦ — Γλαύκου ἀπιόντος — τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος), νὰ νοῆται ὡς ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ μὲ τὴν γενικὴν τοῦ ὀνόματος (ἐμοῦ — Γλαύκου — τοῦ θέρους τούτου) ὡς ὑποκείμενον αὐτῆς, ὁ δὲ ὅλος κατὰ γενικὴν προσδιορισμὸς νὰ νοῆται ὡς αὐτοτελὴς καὶ ἀνεξάρτητος (ἐν ᾧ ἐγὼ λέγω, ἀκούουν οἱ νέοι — ὁ δὲ Σαρπηθῶν ἐλυπήθη, ὅτε ὁ Γλαῦκος ἀπήρχετο — ὅτε δὲ τὸ θέρους τοῦτο ἐτελείωνε, ἐτειχίσθη ἡ Α.). Κατὰ τὰ τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἤρchiσε νὰ χρησιμοποιῆται κατόπιν ἡ γενικὴ τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, ἥτοι χωρὶς νὰ εἶναι (ὅπως εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ὑποκείμενον αὐτῆς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἢ κάποιος προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν εἰς ἓνα ἄλλον ὄρον αὐτῆς· πρβλ. π.χ. τοῦτο λέγοντος Ξενοφῶντος πᾶρνυται τις Ξ.

Ὁμοίως παρήχθη καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος μετοχῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μετοχῇ κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παράθεσις, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει ὀλοκληρον πρότασιν (§ 23), ὡς π.χ. δῆλον ὅτι οἶθα τοῦτο μέλον γέ σοι (= πρᾶγμα ὃ μέλει γέ σοι) Πλ.

οὐκ ἐσώσαμεν σε, οἶόν τε ὄν καὶ δυνατόν (= οὐκ ἐσώσαμεν σε, καὶ οὐκ ἐπράξαμεν ἔργον οἶόν τε ὄν κλπ. = ἔργον, ὅ οἶόν τε ἦν κλπ.) Πλ. (πρβλ. ἡ τις Ἀχαιῶν ἔρει χειρὸς ἐλὼν ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ὄλεθρον = παρέχων οὕτω λυγρὸν ὄλεθρον Ἰλ. Ω 735).

Σημείωσις β'. Περὶ ὀνομαστικῆς ἀπολύτου βλ. Σχῆμα ἀνακόλουθον.

Σύνδεσις μετοχῶν πρὸς ἀλλήλας.

§ 170. Δύο ἢ περισσότεραι μετοχαὶ ὁμοίωπτωτοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν

1) συνδέονται μετὰ ξύτων διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων, ὅταν εἶναι ὁμοειδεῖς, ἤτοι ὅταν προσδιορίζουν καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως: οὗτοι προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν Ε. Κλέαρχος ἦδει καὶ ἀπειρηκώτας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὄντας Ε.

2) ἐκφέρονται ἀσυνδέτως

α) ὅταν εἶναι ἑτεροειδεῖς, ἤτοι ὅταν προσδιορίζουν κατὰ διάφορον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως: προϊόντες λεληθάμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες Πλ. (Ἡ πρώτη μετοχὴ χρονικὴ, ἡ δευτέρα κατηγορηματικὴ).

β) ὅταν ἡ μία προσδιορίζῃ τὴν ἄλλην: Κύρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στρατεύμα ἐπολιόρκει Μίλητον Ε. (= ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συνέλεξε στρατεύμα, καὶ συλλέξας στρατεύμα ἐπολιόρκει).

Ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν αὐτῆν δυνατόν νὰ ἀποτελῇ μετὰ τοῦ ῥήματος μίαν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ἡ ἑτέρα: ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων κινδυνεύουσα διατετέλεκεν Δημ. (Πρβλ. ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων αἰεὶ ἐκινδύνευεν).

γ) κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, χάριν ἐμφάσεως: τὰ δέκα τάλαντα ὀρώντων, φρονούντων, βλεπόντων ἔλαθον ὁμῶν ὑφελόμενοι Αἰσχίν.

3. Ῥηματικά ἐπίθετα εἰς -τος καὶ -τέος.

§ 171. 1) Τὰ εἰς -τος, (-τη, -τον) ῥηματικά ἐπίθετα (τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐλαμβάνοντο ἀδιαφόρως καὶ με ἐνεργητικὴν καὶ με παθητικὴν διάθεσιν), σημαίνουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν

α') ὅτι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου, ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου : λυτὸς (= λελυμένος), γραπτὸς (= γεγραμμένος), δυνατὸς (= δυνάμενος, ἰσχυρός), βυτὸς (= ὁ βέων), θνητὸς (= ὁ θνήσκων, ὁ ὑποκείμενος εἰς θάνατον), ἀπρακτος (= ὁ μὴ πράξας), ἀστράτευτος (= ὁ μὴ στρατευσάμενος) (πρβλ. τὰ σημερινά : κλειστός, στρωτός—νερό καυτό=πὺ καίει, ἀνύπαρκτος=ὁ μὴ ὑπάρχων—ἀπρογευματίστος=ὁ μὴ προγευματίσας).

β') τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὅτι δηλοῖ τὸ ρῆμα : ὄρατος (= ὁ δυνάμενος ὄρασθαι), βατός (= ὁ δυνάμενος βαίνεισθαι), τρωτός (= ὁ δυνάμενος τιτρώσκεσθαι).

Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν εἰς -τος, προῆλθε κυρίως ἐκ τῶν ἀντιθέτων : ἀόρατος, ἄβατος, ἄτρωτος κλπ. (ἄτρωτος, κυρίως = ὅστις δὲν ἐτρώθη ἀκόμη· ἔπειτα = ὁ μὴ δυνάμενος νὰ τρωθῇ).

γ') τὸν ἄξιον νὰ πάθῃ ὅτι δηλοῖ τὸ ρῆμα : θαυμαστός (= ἀξιοθαύμαστος), ἐπαιητός (= ἄξιος ἐπαινέσθαι), μεμπτός (= ἄξιος νὰ τύχῃ μομφῆς) : ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπων Πλ.

2) Τὰ εἰς -τέος, (-τέα, -τέον) ῥηματικά ἐπίθετα (εὐχρήστα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἰδίᾳ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν) σημαίνουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅτι δηλοῖ τὸ ρῆμα : ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος (= ὀφείλομεν νὰ διαβῶμεν τὸν ποταμὸν) Ξ. οἰστέον τὴν τύχην (= δεῖ φέρειν τὴν τύχην) Εὐρ. (Πρβλ. μαθητὴς ἐπανεξεταστέος, ἐνοίκιον προπληρωτέον, ἀφαιρετέος, διαιρετέος κλπ.).

§ 172. Μὲ τὰ εἰς -τέος, (-τέα, -τέον,) ῥηματικά ἐπίθετα εἶναι συνήθεις δύο συντάξεις, ἧτοι :

1) ἀπρόσωπος σύνταξις, ὅταν ἐξαίρεται ἢ πρᾶξις, ἢ ὁποῖα ὀφείλει νὰ γίνῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικῶ (ἢ σπανιώτερον πληθυντικοῦ) ἀριθμοῦ, τὸ δὲ ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἢ πρᾶξις, τίθεται ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ : τοὺς φίλους εὐεργετητέον (ἐστὶν) (= δεῖ εὐεργετεῖν τοὺς φίλους) Ξ. μεθεκτέον (ἐστὶ) τῶν πραγμάτων πλείοσιν (= δεῖ πλείονας μετέχειν τῶν πραγμάτων) Θ. πειστέον (ἐστὶ) τῷ νόμῳ (= δεῖ πειθεσθαι τῷ νόμῳ) Πλ.

2) πρὸσωπικὴ σύνταξις, ὅταν ἐξαίρεται τὸ πρόσωπον ἢ

τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ πάθῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἢ πρᾶξις, τίθεται κατὰ πτῶσιν ὀνομαστικὴν, τὸ δὲ ῥηματικὸν ἐπίθετον συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν : οἱ **συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι**· (πρβλ. *δεῖ εὖ ποιεῖν τοὺς ἐθέλοντας συμμαχεῖν*) Ξ. εἶπερ βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, **ὠφελητέα σοι ἢ πόλις ἐστί**· (πρβλ. *δεῖ σε ὠφελεῖν τὴν πόλιν*) Ξ. Βλ. καὶ § 71,5).

Σημείωσις α'. Κατ' ἀπρόσωπον σύνταξιν λαμβάνονται ἐνίοτε καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς -τος ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἀντιστοιχοῦν δὲ ταῦτα τότε πρὸς τὸ δυνάτον ἢ ἄξιον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ οἰκείου ῥήματος : οὐδὲ τοῖς πολεμίοις *ἰπλευσί προσβατόν ἦν* κατὰ τοῦτο (= οὐδὲ τοῖς πολεμίοις *δυνατόν ἦν προσβαίνειν*) Ξ. *ἄρα βιωτόν ἐστιν ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένον σώματος ;* (= *ἄρα ἕξιόν ἐστιν ἡμῖν ζῆν κλπ.*) Πλ. (Πρβλ. τοῦτο ποιοῦντι *ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἐσται ;* Πλ.).

Σημείωσις β'. Κατὰ σύμφυρσιν πρὸς τὴν ταυτοσημον σύνταξιν τοῦ *δεῖ* μὲ αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον (§ 164, 2 α') τίθεται πολλάκις μετὰ τὴν ἀπρόσωπον σύνταξιν μὲ τὸ εἰς -τέον ῥηματικὸν ἐπίθετον αἰτιατικῆ ἀντὶ δοτικῆς (§ 71, 5), ἢ γίνεται μετάβασις ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς -τέον εἰς ἀπλοῦν ἀπαρέμφατον : *τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον* (ἀντί: τῷ βουλομένῳ εὐδαίμονι εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. *δεῖ διώκειν σωφροσύνην τὸν βουλόμενον κλπ.*) — *πανταχοῦ ποιητέον, ἃ ἂν κελεύῃ ἢ πόλις καὶ ἢ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτὴν* (= *δεῖ ποιεῖν ἢ πείθειν*) Πλ.

Παρατηρήσεις τινὲς περὶ τῶν ἀρνητικῶν μορίων

§ 173. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ὅπως καὶ ἡ νέα, ἔχει δύο ἀρνητικὰ μόρια, τὸ **οὐ** (= δὲν) καὶ τὸ **μὴ**· καὶ

1) τὸ μὲν **οὐ** (ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ **δὲν**) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων *αἶρε*, ἤτοι ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητα ἐνὸς ἰσχυρισμοῦ : (*ἔστι Ζεὺς* = ὑπάρχει Ζεὺς) — *οὐκ ἔστι Ζεὺς* (= δὲν ὑπάρχει Ζεὺς) Ἄρφ.

2) τὸ δὲ **μὴ** (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων *ἀποκροῦει* τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς σκέψεως, ἤτοι μιᾶς ἐπιθυμίας : (*ἔρωτῶ ταῦτα ;* = νὰ ἐρωτῶ ταῦτα ;) — *ταῦτα μὴ ἐρώτα* Ξ.

Σημείωσις. "Ο,τι διαφέρει τὸ **οὐ** ἀπὸ τὸ **μὴ** διαφέρουν καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν γινόμεναι ἀρνητικαὶ λέξεις οὐτε, οὐδέ, οὐδεῖς, οὐπω, οὐκέτι, οὐποτε, κλπ. — μήτε, μηδέ, μηδεῖς, μήπω, μηκέτι, μήποτε, κλπ. : *Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναίδης οὐτ' εἰμί, μήτε γενοίμην* (§ 121).

§ 174. Γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν οὐ χρησιμοποιεῖται εἰς ἅς περιπτώσεις εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται τὸ δέν, τὸ δὲ μὴ εἰς ἅς περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν νέαν χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, ἦτοι

1) τοῦ οὐ χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις κρίσεως, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 1 καὶ 2, § 119, 2, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρημέναις, (ὡς τὰς εἰδικὰς § 140, τὰς αἰτιολογικὰς § 141, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐν ὀρισμένον γεγονός, § 147, 2, α', τὰς κυρίως ἀναφορικὰς § 153,1 κλπ.)

2) τοῦ μὴ χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις ἐπιθυμίας, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 3, § 118, § 119, 1, § 120, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρημέναις (ὡς τὰς τελικὰς § 142, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπανάληψιν, § 147, 2 β' καὶ γ', τὰς ἀποτελεσματικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα, § 149, 2, τὰς ἐνδοιαστικὰς § 150, τὰς ἀναφορικὰς τελικὰς § 153, 3 κλπ.).

§ 175. Τοῦ μὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν) χρῆσις γίνεται προσέτι εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις (§ 143), καθὼς καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἐν γένει προτάσεις καὶ τὰς μετοχὰς, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν σημασίαν ὑποθετικὴν (§ 146, § 147, 2, β', § 153, 5, § 168, 2, β' — δ') : εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά. — ἄ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι (= εἶ τινα μὴ οἶδα). — ὁ μὴ δαρεῖς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται (= ἐάν τις μὴ δαρῆ).

§ 176. Μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κανονικῶς

1) μὲ τὸ εἰδικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις οὐ (§ 163, 1) : οἱ Αἰγινῆται ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι Θ. οἶμαί γ' οὐδενὸς ἄν ἤττον φανῆναι δίκαιος (= ὅτι οὐδενὸς ἄν φανείην) Ξ. (Βλ. καὶ § 162, 2, Σημ.).

2) μὲ τὸ τελικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις μὴ (§ 163, 1, § 164, 2, α') : τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προσέσθαι Κορινθίους Θ.

Σημείωσις α'. Μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὸ μὴ, συντάσσονται κανονικῶς τὰ ῥήματα εἶργειν, κωλύειν, ἐναντιοῦσθαι, ἐμποδῶν εἶναι κ.τ.τ., φεύγειν (= ἀποφεύγειν), εὐλαβεῖσθαι κ.τ.τ., ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν κ.τ.τ., ἀπαγορεύειν, ἀπειλεῖν κ.τ.τ. Ἀλλὰ τὸ μὴ τὸ συνημμένον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κατόπιν τῶν εἰρημένων ῥημάτων δι' ἡμᾶς φαίνεται πλεονάζον καὶ περιττόν : ὁ φόβος τὸν νοῦν ἀπείρ-

γει μὴ λέγειν ἄ βούλεται (= ἀπειργεῖ λέγειν = τὸν ἐμποδίζει νὰ λέγη) Πλ. — **Κριτίας καὶ Χαριμῆς ἀπειπέτην Σωκράτει τοῖς νέοις μὴ διαλέγεσθαι** (= ἀπειπέτην διαλέγεσθαι = τοῦ ἀπηγόρευσαν νὰ συζητῇ) Ξ.

Ἡ τοιαύτη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα πλεοναστικὴ χρῆσις τοῦ **μὴ** προέρχεται ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἀντιστοίχου εὐθέως λόγου : (ὦ Σώκρατες, **μὴ διαλέγον τοῖς νέοις**—ἀπαγορευόμεν σοι, ὦ Σώκρατες, **μὴ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις**) .

Πολλάκις δὲ τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὅποιον ἀκολουθεῖ κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων μετὰ τὸ **μὴ**, ἐκφέρεται μετὰ τὸ ἄρθρον **τό** : **τοὺς φιλοὺς εἶργον τὸ μὴ κακουργεῖν τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως** (= εἶργον κακουργεῖν) Θ.

Ὅταν δὲ κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων εὐρίσκειται εἰς ἀρνητικὴν πρότασιν ἢ εἰς πρότασιν ἐρωτηματικὴν, ἢ ὅποια ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀρνητικὴν (§ 122,3, γ'), τότε τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὅποιον ἀκολουθεῖ κατόπιν αὐτοῦ, ἐκφέρεται μετὰ τὸ **μὴ οὐ** πρὸ αὐτοῦ, καὶ δι' ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν φαίνονται πλεονάζοντα ἀμφότερα τὰ ἀρνητικὰ ταῦτα μόρια, ἄλλοτε δὲ τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν : **τίνα οἶε ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια** ; (= μὴδὲνα οἶου ἀπαρνήσεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια = πῶς θὰ ἀρνηθῇ ὅτι γνωρίζει καὶ αὐτὸς κλπ.) Πλ. Ἄστυγης οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν **μὴ οὐ χαρίζεσθαι ταῦτα Κύρω** (= ἀντέχειν μὴ χαρίζεσθαι) Ξ. **οὐκ ἀνατίθεται μὴ οὐχὶ πάνν ἱκανῶς τοῦτο ἀποδεδείχθαι** (= μὴ ἀποδεδείχθαι — ἢ — οὐκ ἀποδεδείχθαι = ὅτι δὲν ἔχει ἀποδειχθῆ) Πλ.

Τέλος ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ **μὴ οὐ** πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ κανονικῶς καὶ κατόπιν ἀρνητικῶν ἀπρὸσωπῶν ἐκφράσεων, οἷαι : **οὐκ ἐγχαρῶεῖ, ἀδύνατόν ἐστίν, ἀίσχρόν ἐστίν** (= οὐ καλὸν ἐστίν) κ.τ.π. **οὐχ ὀσίων σοὶ ἐστὶ μὴ οὐ βοηθεῖν δικαιοσύνη** (= μὴ βοηθεῖν) Πλ. **πᾶσιν αἰσχύνῃ ἦν μὴ οὐ συσπουδάξει** (= μὴ συσπουδάξει) Ξ.

Σημείωσις β'. Περὶ συνεκφορᾶς τῶν δύο ἀρνητικῶν μορίων (οὐ μὴ—μὴ οὐ) βλ. καὶ § 114, 2 καὶ § 150.

Σημείωσις γ'. Κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν ἀρνητικὴν ἔννοιαν, οἷα τὰ ῥήματα ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, ἀμφισβητεῖν, ἀπιστεῖν κ.τ.π. δύναται νὰ ἀκολουθῇ ὄχι μόνον ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ (πλεονάζον) **μὴ** πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ πρότασις ἐκφερομένη ἀρνητικῶς μετὰ ἀρνησιν **οὐ**, ἢ ὅποια πλεονάζει δι' ἡμᾶς : **οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν ἔμοι, ὡς οὐκ εἰσι τοιοῦτοι** (= ὡς εἰσι = ὅτι εἶναι) Πλ.

§ 177. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον **οὐ** πολλάκις νοεῖται τόσον στενωδῶς συνδεδεμένον μετὰ κάποιαν ἐπομένῃν εὐθὺς κατόπιν αὐτοῦ λέξιν (ῥῆμα, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἐπίρρημα), ὥστε λαμβάνεται ὡς ἰσοδύναμον μετὰ στερητικὸν **ἀ** : **οὐφῆμι** (= ἀρνοῦμαι), **οὐ βιωτός** (= ἀβίωτος), **οὐχ ὀσίως** (= ἀνοσίως) κλπ. : **οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφρασαν ἰέναι τοῦ πρόσω** (= ἠρνοῦντο νὰ προχωρήσουν, δὲν ἔλεγον νὰ πᾶνε μπρὸς) Ξ. **ὕπῳπτεον**

ἀλλήλους Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλους οὐκ ἀπόδοσιν (= διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν) Θ.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι ἐνίοτε (ὅπως π.χ. εἰς ὑποθετικὰς προτάσεις) φαίνεται ὅτι χρησιμοποιεῖται τὸ οὐ ἀντὶ τοῦ μὴ: εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Πριάμος Πριάμοιο τέ παῖδες τίνειν οὐκ ἐθέλουσιν (= ἀρνοῦνται) Ὅμ.

Μὲ τὰ ἐπίθετα ὅμως καὶ τὰς μετοχὰς καὶ μὲ οὐσιαστικά, ὅταν ταῦτα εὐρίσκωνται εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας ἢ εἰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑποσημαίνουν κάτι τὸ ὑποθετικόν, συνάπτεται ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν ἂ τὸ μὴ ἀντὶ τοῦ οὐ: μὴ χαῖρε κέρδεσι τοῖς μὴ καλοῖς (= τοῖς αἰσχροῖς) Σοφ. οἱ σοφισταὶ τοῖς μὴ ἔχουσι χρήματα διδοῖναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι (= εἶ τινες μὴ ἔχοιεν) Ε. οὐκ οἶδα δεινὸν δ' ἐστὶν ἢ μὴ ἐμπειρία (= ἢ ἄγνοια = εἶ τις μὴ οἶδε) Ἄρφ.

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ μὴ ἀντὶ τοῦ οὐ, ὡς ἰσοδυναμοῦ πρὸς τὸ στερητικὸν ἂ, μὲ ἐπίθετα, μετοχὰς καὶ οὐσιαστικά ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ εἶναι νῦν ἢ κανονικῆ (πρβλ. ὁ μὴ πλούσιος, ὁ μὴ συνηθισμένος, μὴ θέλοντας, ἢ μὴ ἀνανέωσις τῆς ἐγγραφῆς, κλπ.).

§ 178. Ὅταν τὸ οὐ προτάσεται ζεύγους προτάσεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἀντιθετικῶς διὰ τοῦ μὲν—δέ, ἢ δὲ δευτέρα ἐκ τῶν δύο τούτων προτάσεων εἶναι ἀρνητικῆ, τότε ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα οὐχὶ μόνον τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸ νόημα καὶ τῶν δύο, εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀποδίδεται τότε τὸ οὐ διὰ τῆς φράσεως «δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι» ἢ «ἅς μὴν πῆ κανεὶς πῶς» κτ.τ.: Λέριοι πάντες κακοὶ οὐχ ὁ μὲν, ὅς δ' οὐ (= ἅς μὴ πῆ κανεὶς πῶς ὁ ἓνας εἶναι καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶναι) Φωκυλ.

Σημείωσις α'. Περὶ τῶν φράσεων οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς ὅστις οὐ (= πᾶς τις) βλ. § 52, 1, Σημ. γ' καὶ 5 Σημ.

Ἐν γένει δέ, ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑπάρχουν δύο ἀλλεπάλληλοι ἀπλαῖ ἀρνήσεις (οὐ — οὐ, μὴ — μὴ), ἢ δύο ἀρνήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἢ μὲν πρώτη εἶναι σύνθετος (οὐ δέ, οὐ δεῖς, κλπ. — μὴ δέ, μὴ δεῖς κλπ.), ἢ δὲ δευτέρα ἀπλῆ (οὐ ἢ μὴ), αἱ ἀρνήσεις αὗται ἀναιροῦν ἀλλήλας, οὕτως ὥστε ἐκφράζουν τὸ ἀντίστοιχον καταφατικὸν νόημα ἐντονώτερον: ἐγὼ οὐκ οἶμαι οὐ δεῖν ὑμᾶς ἀμύνησθαι (= ἐγὼ οἶμαι πάντως δεῖν) Λυσ. οὐδεὶς οὐκ ἀποθαναεῖται (= πᾶς τις ἀνεξαιρέτως).

Ἀντιθέτως, ὅταν εἰς μίαν πρότασιν κατόπιν ἀπλῆς ἀρνήσεως (οὐ ἢ μὴ) ἀκολουθῆ μία ἢ περισσότεραι ἀρνήσεις σύνθετοι (οὐ δέ, οὐ δεῖς, κλπ. μὴ δέ μὴ δεῖς, κλπ.), αἱ ἀρνήσεις αὗται δὲν ἀναιροῦν, ἀλλ' ἐνισχύουν ἀλλήλας, καίτοι εἰς

ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πλεονασμὸς ἀρνήσεων: ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖσσον οἰκείου φίλου (= δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερον) Εὐρ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα (= μὴ θέσετε κανένα νόμον) Δημ. σμικρὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δρᾶ Πλ. τὸ καλόν, ὃ μηδέποτε αἰσχρόν μηδαμοῦ μηδενὶ φανεῖται Πλ.

Γενικῶς δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅταν μία ἀρνητικὴ πρότασις παρεκτείνεται, συνεχίζεται μὲ λέξεις ἀρνητικᾶς. (Οὕτω δὲν δύναται νὰ λεχθῆ εἰς τὴν ἀρχαίαν π.χ. ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν τι κρεῖσσον κλπ. - ἢ - μὴ θῆσθε νόμον τινᾶ κ.τ.τ.)

Σημείωσις β'. Ἡ φράσις μόνον οὐ ἢ μόνον οὐχὶ σημαίνει ὅτι εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ μόνον ποὺ δὲν ἢ σχεδόν: ὁ παρῶν καιρὸς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφείδς, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῶν ἀντιληπτέον ἔστιν. Δημ.

Ὡς ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸ σχεδὸν λαμβάνεται καὶ τὸ ὅσον οὐ: ὁ μέλλον καὶ ὅσον οὐ παρῶν πόλεμος Θ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

§ 179. **Σχήμα λόγου** λέγεται *ιδιορρυθμία* τοῦ λόγου εἴτε ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν τῶν ὄρων τῆς προτάσεως, εἴτε ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἢ ἐντὸς τῆς περιόδου, εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν λεκτικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἔκφρασιν ἑνὸς διανοήματος, εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐκάστοτε σημασίαν μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως.

Ἐκ τῶν σχημάτων λόγου τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ πλεῖστα εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ σχήματα λόγου τῆς νέας γλώσσης, μάλιστα δὲ ὅσα παρατηροῦνται εἰς τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

α) Σχήματα γραμματικά

§ 180. **Σχήματα γραμματικά**, ἢτοι σχήματα σχετικά μὲ τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν, συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) Τὸ *σχήμα κατὰ τὸ νοούμενον*. Κατὰ τοῦτο ἡ συμφωνία ἑνὸς ὄρου μιᾶς προτάσεως πρὸς ἓνα ἄλλον προηγούμενον σχετικὸν ὄρον τῆς αὐτῆς προτάσεως ἢ περιόδου γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου τοῦ προηγούμενου ὄρου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νοουμένου ὑπ' αὐτοῦ : *τὰ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι θαμὰ ἐπιμέμνηται Σωκράτους* (= οἱ νεανίσκοι οἶδε κλπ.) Πλ. *τὸ στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία ἔχοντες τὸν Ἄγιν ἀνεχώρουν* (= οἱ ἄνδρες τοῦ στρατεύματος κλπ.) Θ. Πρβλ. *Ὁ κόσμος φκειάνουν ἐκ κλήσιές* (= οἱ ἄνθρωποι). *Τρία κοράσια τὸν κερνοῦν κι οἱ τρεῖς ξανθομαλλοῦσες* (= τρεῖς κόρες).

2) Τὸ *σχήμα συμφύρσεως*. Οὕτω καλεῖται ἡ ἀνάμειξις δύο διαφόρων συντάξεων· εἰς τὸν νοῦν δηλαδὴ τοῦ λέγοντος ἔρχονται ταυτοχρόνως δύο ταυτόσημοι μέν, ἀλλὰ διάφοροί πως ἔκφράσεις τοῦ αὐτοῦ διανοήματος, ἀντὶ δὲ νὰ λεχθῇ ἢ μία ἐξ αὐτῶν, λέγεται κάτι τὸ (*συμφύρμενον*, ἢτοι) μεικτὸν ἐξ ἀμφοτέρων : *Ἀλιβιάδης μετὰ*

Μαντιθέου ἀπέδρασαν Ξ. (πρβλ. *Ἀλκιβιάδης καὶ Μαντίθεος ἀπέδρασαν* — *Ἀλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρα*). τῆς γῆς ἢ ἀρίστη Θ. (πρβλ. *γῆ ἢ ἀρίστη—τῆς γῆς τὸ ἀριστον μέρος*). **Εἶθ' ὤφελες τότε λιπεῖν βίον** Εὐρ. (πρβλ. *εἶθ' ἔλιπες τότε βίον—ὤφειλες τότε λιπεῖν βίον*, § 117, 3 καὶ Σημ.) Πρβλ. **ὁ Ἀπρίλης μετὸν Ἔρωτα χορεύουν καὶ γελοῦνε** Δ. Σολωμός. *Σκλάβος ῥαγιαδῶν ἔπεσες* (= σκλάβος ῥαγιαδῶν ἔγινες — στὰ χέρια ῥαγιαδῶν ἔπεσες).

Τὸ σχῆμα συμφύσεως εἶναι συνηθέστατον, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλονται καὶ πολλὰ ἄλλα σχήματα τοῦ λόγου.

3) Τὸ σχῆμα ἀνακολουθίας ἢ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα. Κατὰ τοῦτο ἐντὸς μιᾶς προτάσεως ἢ κάπως μακρᾶς περιόδου τὰ ἐπόμενα δὲν εὐρίσκονται ὑπὸ συντακτικὴν ἐποψίν ἀκόλουθα, ἤτοι εἰς κανονικὴν συνέχειαν μετὰ τὰ προηγούμενα. Ὑπάρχει δὲ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα συνήθως εἰς μετοχικὰ συντάξεις. Οὕτω :

α) μετοχὴ ἀπόλυτος τίθεται κατ' ὀνομαστικὴν, ἐνῶ κατὰ τὰ κεκανονισμένα (§ 168, 1) ἔπρεπε νὰ τεθῆ αὕτη κατὰ γενικὴν πτώσιν. (Ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος. Αὕτη συνήθως ὀφείλεται εἰς σύμφυρσιν) : **ἐπιπεσῶν τῇ Φαριναβάζου στρατοπεδείᾳ τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον** Ξ. (πρβλ. *ἐπιπεσῶν... πολλοὺς ἀπέκτεινε* — *ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ ἔπεσον*).

β) συνημμένη ἢ σχετικὴ μετοχὴ (§ 168, 1) ἀναφερομένη εἰς ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, τίθεται εἰς πτώσιν ὀνομαστικὴν. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς μακρὰς κάπως περιόδους, ὅταν μεταξύ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται αὕτη, παρεμβάλλονται πολλὰ, οὗ ἕνεκα λησιμονεῖται κάπως ἢ συντακτικὴ συνέχεια τοῦ λόγου καὶ ἡ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς τὰ προηγούμενα γίνεται κατὰ τὸ νοούμενον: **αἰδῶς μ(ε) ἔχει ἐν πότμῳ τυγχάνουσα**· (ἀντι: *τυγχάνουσαν*· ἀλλά: *αἰδῶς μ' ἔχει* = *αἰδοῦμαι*) Εὐρ. **ἐξῆν αὐτῷ μισθῶσαι τὸν οἶκον ἀπηλλαγμένους πολλῶν πραγμάτων** (ἀντι: *ἀπηλλαγμένῳ*· ἀλλά: *ἐξῆν αὐτῷ* = *ἠδύνατο οὗτος*) Λυσ. **καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τὰς τε ἄλλας πόλεις...**, ἃς πρότερον εἶχον, ἐλευθεροῦν καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντανδρον καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν... τὴν Λέσβον κακώσειν (ἀντι: *καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια... κρατυναμένων κλπ. ἀλλά: ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια* = *διανοοῦντο οὗτοι*) Θ.

Σημείωσις. Παραδείγματα ἀνακολούθου σχήματος εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν (οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ μετοχῶν), εἶναι π.χ. Ὁ Διάκος σὰν τ' ἀγροΐκησε πολὺ τοῦ κακοφάνη. Ἐγὼ δὲ μὲ νοιάζει διάλου κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ § 28, 1 Σημ.)

4) Τὸ Βοιωτικὸν ἢ Πινδαρικὸν σχῆμα (σύνηθες ἰδίᾳ εἰς τὸν Πίνδαρον). Κατὰ τοῦτο ὑποκείμενον πληθυντικῶς ἀριθμοῦ γ' προσώπου, ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, συντάσσεται μὲ ῥῆμα ἐνικοῦ ἀριθμοῦ: **Μελιγάρους ὕμνοι ὑστέρων ἀρχαῖ λόγων τέλλεται** (ἀντί: τέλλονται· πρβλ. Ἀττικὴν σύνταξιν, § 12, Σημ.).

5) Τὸ σχῆμα καὶ ὅλον καὶ μέρος. Κατὰ τοῦτο εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἐν ὅλον, ἀντί νὰ τεθῆ κατὰ γενικὴν διαιρετικὴν (§ 29,1), ἐκφέρεται ὁμοιοπτῶτως πρὸς ἄλλον ἢ ἄλλους ὅρους τῆς προτάσεως, οἱ ὁποῖοι δηλοῦν μέρος τοῦ ὅλου: **οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο** (ἀντί: τῶν στρατηγῶν ἕκαστος) **Ξ. τὰς ἀπορίας τῶν φίλων τὰς μὲν δι' ἄγνοιαν ἐπειράτο Σωκράτης γνώμη ἀκείσθαι, τὰς δὲ δι' ἐνδειαν διδάσκον κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν** (ἀντί: τῶν ἀποριῶν... τὰς μὲν... τὰς δέ...) **Ξ.** (πρβλ. Πάτρει τὸν κατήφορο, τὴν ἄκρη τὸ ποτάμι = τὴν ἄκρη τοῦ ποταμοῦ).

6) Τὸ σχῆμα ἑλλξεως ἢ ἡ ἑλλξίς. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο εἰς ὅρος τῆς προτάσεως ἑλκεταί, ἦτοι ὑφίσταται συντακτικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ ἄλλον ὅρον τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς προτάσεως, καὶ ἐκφέρεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦτον, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ νόημα ἢ ἡ σειρά τοῦ λόγου. Οὕτω:

α) τὸ συνδετικὸν ῥῆμα (§ 7 καὶ § 10) συμφωνεῖ κατ' ἀριθμὸν οὐχὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του, ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου: **αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο** (ἀντί: ἐκαλέοντο) Ἡρόδ.

β) τὸ ῥῆμα δευτερευούσης προτάσεως τίθεται κατὰ τὴν ἐγκλισιν τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας: **ἔρδοι τις, ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην** (ἀντί: ἦν οἶδε.— ἦ — ἦν ἀνεῖδεῖ) Ἀρφ. (Πρβλ. Ἦθελα νὰ ἤμουν ὁμορφος, νὰ ἤμουν καὶ παλληκάρι = νὰ εἶμαι).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἑλλξεως τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν βλ. § 52,5.

7) Τὸ σχῆμα ὑπαλλαγῆς. Κατὰ τοῦτο εἰς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς, ὁ ὁποῖος συμφώνως πρὸς τὸ νόημα τοῦ λόγου ἀνήκει εἰς γενικὴν (κτητικὴν), ἢ ὅποια προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικόν, ἀντί νὰ συμφωνῆ συντακτικῶς πρὸς τὴν γενικὴν ταύτην, συμφωνεῖ (κατὰ πτώσιν) μὲ

ἄλλο οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ γενικὴ (κτητικὴ) ἐξαρτᾶται : **Θάσιον οἴνου σταμνίον** (= Θ α σ ί ο υ οἴνου) Ἄρφ. **τοῦμόν αἷμα πατρός ἐπίετε** (= τ ο ὦ ἐ μ ο ὦ πατρός τὸ αἷμα κλπ.) Σοφ. (Πρβλ. **τ' ἀντρειωμένα κόκκαλα ξεθάψτε τοῦ γοιοῦ σας**).

8) Τὸ σχῆμα προλήψεως ἢ ἡ πρόληψις. Κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον ἐξηρητημένης προτάσεως ἐλκόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως (π ρ ο λ α μ β ἄ ν ε τ α ι καὶ προληπτικῶς) τίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας προτάσεως : **δημοκρατίαν γε οἶσθα τί ἐστι** (= οἶσθά γε, τί ἐστι δημοκρατία) Ξ. (πρβλ. **Σὲ ξέρω τί ἄνθρωπος εἶσαι. Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο, σὲ τί γκρεμὸ φυτρώνει ;**).

β) Σχήματα λόγου σχετικά μετὰ τὴν θέσιν τῶν λέξεων

§ 181. Προεισαγωγή. Ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας ἦτο γενικῶς εἰπεῖν ἀδιάφορος, ὅπως δύναται νὰ συμπεράνη κανεὶς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν λέξεων ἐλευθερίας, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότερον γραπτὸν μνημεῖον τῆς γλώσσης μας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐκατονίσθη κάπως αὕτη κατὰ τὴν συνήθειαν, ἡ ὁποία προέκυψεν ἐκ παραδόσεως.

1) Εἰς προτάσεις κρίσεως, ὅταν ὁ λόγος εἶναι ὅλως ἀπαθῆς, ἡ θέσις τοῦ ῥήματος συνήθως εἶναι ἐντὸς τῆς προτάσεως, ἡ δὲ συνήθης σειρά τῶν ὄρων αὐτῆς εἶναι α' τὸ ὑποκείμενον, β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ ἢ μετοχικοὶ προσδιορισμοὶ : **Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Εὐαρχίς ἀνέθηκε δεκάτην Ἀθηναίᾳ. Τισσαφέρης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ξ.**

Τὰ ῥήματα ὅμως, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποφασίζεῖν, καὶ τὸ ῥῆμα εἶναι ὡς ὑπαρκτικὸν συνήθως τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως : **Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Ἦν δὲ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνὸς Ξ.**

2) Ἡ συνήθης σειρά τῶν ὄρων τῆς προτάσεως μεταβάλλεται πρῶτον μὲν, ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται μετὰ τινος πάθους καὶ εἰς ὅρος αὐτῆς ἐξαίρεται καὶ τονίζεται ἰδιαιτέρως (ἔ μ φ α σ ι ς ἢ δ ι α σ τ ο λ ῆ), δεῦτερον δέ, ὅταν ὑπάρχη σειρά προτάσεων εἰς συνεχῆ λόγον καὶ εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως σχετίζεται μᾶλλον μετὰ προηγούμενα, (ὅποτε οὗτος τίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως), ἢ μᾶλλον μετὰ ἐπόμενα, (ὅπο-

τε τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς) : **Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε** Θ.

Κατὰ τὰς εἰρημένας περιπτώσεις δύναται νὰ τίθεται : α' τὸ ἀντικείμενον, β' τὸ ῥῆμα καὶ γ' τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ : **Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Συενέσιος εἰς χωρίον ἐχρὸν** Ξ. Ἡ α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς (καθὼς καὶ γενικὴ ἀπόλυτος), β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ ὑποκείμενον : **Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἴγνη ἵππων** Ξ. Ἡ τέλος, α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς, β' τὸ ὑποκείμενον καὶ γ' τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλοι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος : **Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας κλπ.** Ξ.

3) Οἱ ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί, ὁμοίωπτοι ἢ ἑτερόπτοι (§ 21 καὶ § 29), κανονικῶς τίθενται μετὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον προσδιορίζουν : **Χειρίσφορος Λακεδαιμόνιος. Γλοῦς ὁ Ταμῶ. ἴγνη ἵππων.**

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς εἰς τὸν ἀπαθῆ λόγον κανονικῶς τίθεται πρὸ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ : **σοφὸς ἀνὴρ, ὁ σοφὸς ἀνὴρ.** (Βλ. καὶ § 57, 1 καὶ 2).

4) Ἐγκλιτικοὶ τύποι ἀντωνυμιῶν καὶ μόρια, τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὸ νόημα ὀλοκλήρου τῆς προτάσεως, συνήθως τίθενται ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς : **εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρὸν, οὐκ εἰσὶ θεοί** Εὐρ. **τότε μοι λέγει ὁ ἀδελφός** Πλ. **οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** Ξ.

Ἐνεκα τούτου τὸ δυνητικὸν ἂν, ἐπειδὴ συνήθως ἐτίθετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως μετὰ τοὺς συνδέσμους εἰ, ὅτε, ἐπεὶ κλπ., ἠνώθη κατόπιν μετ' αὐτῶν καὶ οὕτω προέκυψαν τὰ μόρια ἐάν, (ἂν, ἦν), ὅταν, ἐπὶ ἢ ἐπὶ κλπ.

5) Εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν γλῶσσαν) εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ῥῆμα δύναται ν' ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν λέξιν, ἢ ὁποῖα εἰσάγει τὴν δευτερεύουσαν πρότασιν, καὶ νὰ τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς : **κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι** (= διὰ νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς λύκους κλπ.) Ξ. **ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφρόνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὄν** (= ὅταν ἔγινεν αὕτη ἡ μάχη κλπ.) Ξ.

6) Μιᾶς δευτερευούσης προτάσεως ἢ θέσις ἐντὸς τῆς περιόδου ἐξαρχᾶται ἐκ τοῦ εἴδους αὐτῆς. Οὕτως αἱ μὲν εἰδικαὶ προτάσεις καὶ αἱ

πλάγιαι ἐρωτηματικά, ἐπειδὴ ἔχουν θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τίθενται κατόπιν αὐτοῦ : λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμι Λυσ. Κῦρος ἤρετο **ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα**. Ξ. Ὅμοιος μετὰ τὴν κυρίαν πρότασιν τίθενται αἱ αἰτιολογικαί, αἱ τελικαί καὶ αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, διότι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμὸν, τοῦ ὁποίου ἡ θέσις κανονικῶς εἶναι μετὰ τὸ ῥήμα : **τίθημί σε δμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει** Πλ. **κίνας τρέφεις, ἴνα σοι τοὺς λύκους ἀπο τῶν προβάτων ἀπερύκωσι** Ξ. **πολλὴν κραυγὴν ἐποίουν, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν** Ξ.

Ἀντιθέτως δὲ αἱ ὑποθετικαὶ καὶ αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται τῆς κυρίας προτάσεως, ἐπειδὴ δηλοῦν κάτι τι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς βᾶσις τοῦ νόηματος αὐτῆς : **εἰ εἰσι βωμοί, εἰσι καὶ θεοί. εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὁμως**.

Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις κανονικῶς ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται : **Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρᾳ** (Βλ. § 152 κ.έ.).

Αἱ δὲ χρονικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται μὲν, ὅταν δηλοῦν τὸ προτερόχρονον, ἔπονται δέ, ὅταν δηλοῦν τὸ ὑστερόχρονον, προηγοῦνται δὲ ἢ ἔπονται, ὅταν δηλοῦν τὸ σύγχρονον. (Βλ. παραδείγματα § 147 κ.έ.).

Μεταβάλλεται δὲ ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κανονικὴ καὶ συνήθης θέσις τῆς δευτερευούσης προτάσεως, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ τὸ νόημά της : **ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, καὶ σὺ γνώσει** Ξ. **ὅ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄρᾳ θεοὺς τινας** Ξ.

§ 182. Ἐκ τῆς παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ ἰδιορρυθμοῦ ἐν γένει θέσεως τῶν λέξεων προκύπτουν τὰ ἐξῆς σχήματα λόγου :

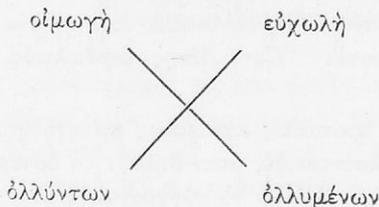
1) Τὸ ὑ π ε ρ β α τ ὄ ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία λέξις ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἄλλην, μὲ τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται εἰς στενὴν λογικὴν καὶ συντακτικὴν σχέσιν, διὰ τῆς παρεμβολῆς ἄλλης ἢ ἄλλων λέξεων. Οὕτως ἡ ἔννοια τῶν ἀποχωριζομένων λέξεων ἐξαίρεται : **εὖ πρᾶγμα συντεθὲν ὄψεσθε** Δημ. **μὴ λέγετε, ὡς ὑφ' ἐνὸς τοιαῦτα πέπονθ'** ἢ **Ἑλλάς ἀνθρώπου** Δημ. (Πρβλ. **Πίνω τὸ ὠραιοστάλαχτο τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι. Μὲ τὴ δική σου ἦρθα στὸν κόσμον τῆ λατρεία** Κ. Παλαμᾶς).

2) Τὸ π ρ ω θ ὄ σ τ ε ρ ο ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν

σειράν τοῦ λόγου ἀπὸ δύο τινὰ (πράξεις ἢ ἐννοίας ἐν γένει) λέγεται πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρονικῶς καὶ λογικῶς εἶναι δεύτερον : εἴματα ἀμφιέσασα καὶ λούσασα "Ομ. λέγω τὴν Ἐρεχθέως τροφήν καὶ γένεσιν Ε. (Πρβλ. ξεντύθη ὁ νιός, ξεζώθηκε καὶ σὸ πηγάδι μπήκε).

3) Τὸ χιαστὸν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειράν τοῦ λόγου δύο λέξεις ἢ φράσεις, ἀναφερόμεναι εἰς δύο ἄλλας προηγουμένας λέξεις ἢ φράσεις, ἔχουν θέσιν ἀντίστροφον ἐκείνων (α—β : β'—α') : οἰμωγή τε καὶ εὐχολή πέλεν ἀνδρῶν ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων "Ομ. περὶ πλείονος ποιῶ δόξαν καλήν ἢ πλοῦτον μέγαν· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος Ἴσοκρ.

Καλεῖται δὲ χιαστὸν τὸ σχῆμα τοῦτο, διότι ἡ ἀντιστοιχία τῶν μελῶν τῶν δύο ζευγῶν τῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων, ἂν ταῦτα γραφοῦν εἰς δύο σειράς, τὸ ἐν ὑπὸ τὸ ἄλλο, παρίσταται χιαστί :

(πρβλ. Ἡ Γκιώνα λέει τῆς Λιάκουρας καὶ ἡ Λιάκουρα τῆς Γκιώνας).

4) Ὁ κ Ὑ κ λ ο ς. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία πρότασις ἢ περίοδος τελειώνη μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἀρχίζει : σοὶ ἦν κλέπτῃς ὁ πατήρ, εἴπερ ἦν ὁμοῖος σοὶ Δημ. (πρβλ. Σταθῆτε ἀντρεῖα σὰν Ἕλληνες καὶ σὰν Γραικοὶ σταθῆτε).

5) Ἡ παρονομασία ἢ παρήχησις ἢ τὸ ἐτυμολογικὸν σχῆμα. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν παρατίθενται πλησίον ἀλλήλων ὁμόηχοι λέξεις, συνήθως συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς : κενὰς χαρίζει χάριτας Δημ. Πανσανίου δὲ πανσαμένου Πλ. τυφλὸς τὰ τ' ὧτα τόν τε νοῦν τὰ τ' ὀμματ' εἰ Σοφ. (πρβλ. Χάρε, χαρὰ πού μοῦ φερες καὶ λύπη πού μοῦ πῆρες).

6) Τὸ ὁμοιοτέλευτον ἢ ὁμοιοκατάληκτον. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὸ τέλος ἐπαλλήλων προτάσεων τίθενται λέξεις καταλήγουσαι ὁμοίως : τοὺς πλέοντας ὡς ἡμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποιεῖτε Δημ. (Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι νῦν συνηθέστατον ἢ μᾶλλον κανονικὸν εἰς τὰ νέα ποιήματα).

γ) Σχήματα σχετικά με τὸν βαθμὸν τῆς πληρότητος τοῦ λόγου

§ 183. Προεισαγωγή. Τὰ λεκτικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται ἐκάστοτε πρὸς ἔκφρασιν ὠρισμένων νοημάτων, δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ τὰ ἐκφραζόμενα ἀντίστοιχα νοήματα. Πλειστάκις παραλείπονται ὅτε μὲν ὀλιγώτερα, ὅτε δὲ περισσώτερα λεκτικὰ στοιχεῖα καὶ νοοῦνται ἔξωθεν, εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως ἢ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας, εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Σ χ ἦ μ α ἐ λ λ εἰ ψ ε ω ς ἐν γένει ἢ β ρ α χ υ λ ο γ ί α . Βλ. § 16 κ.έ.). Οὐχὶ σπανίως δὲ πάλιν προστίθενται εἰς τὸν λόγον λεκτικὰ στοιχεῖα χωρὶς διὰ τούτων νὰ ἐκφράζεται ἐν νέον νόημα ἐπὶ πλεόν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐκφράζονται διὰ τῶν ὑπολοίπων λεκτικῶν στοιχείων. Ἐκφράζεται ὁμῶς οὕτω τὸ ὄλον νόημα ζωηρότερον καὶ ἐναργέστερον : τὰς αἰτίας προὔγραφα πρῶτον Θ. ἔσαγαγόντες με εἰς τὸ μέγαρον ἔσω ἐδεικνυσαν κολοσσοὶ ; ξυλίλους Ἡρόδ. (Σ χ ἦ μ α π λ ε ο ν α σ μ ο ὦ ἐν γένει. — Πρβλ. Τὸ εἶα μὲ τὰ μάτια μου. Πάλι τὸ ξανάπλυε)

§ 184. I. Βραχυλογία. Κατὰ τὸ σχῆμα τῆς βραχυλογίας

1) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἢ ὁποία παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἀμετάβλητος. (Σ χ ἦ μ α ἀ π ὸ κ ο ι ν ο ὦ) : οὗτος τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι Πλ. φράζει ἄ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἄ μῆ (ἐνν. δεῖ ποιεῖν) Ξ. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι ; οὐ δῆτα (ἐνν. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι) Πλ.

2) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἢ ὁποία παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἢ τῶν ἐπομένων οὐχὶ ὅπως ἐκεῖ ἐκφέρεται, ἀλλὰ μετὰ-βεβλημένη (κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πτώσιν, ἂν εἶναι ὄνομα· κατὰ τὸ πρόσωπον, τὸν ἀριθμὸν, τὴν διάθεσιν κλπ., ἂν εἶναι ῥῆμα κ.ο.κ. Σ χ ἦ μ α ἐ ξ ἄ ν α λ ὄ γ ο υ) : ἐξεφόβησαν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότες τὰ πρᾶσσόμενα, καὶ ἔφευγον (ἐνν. οἱ πολλοὶ) Θ. οὗτος μὲν ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω (= οὗτος μὲν πίνει κλπ.) Δημ. ξυμμαχίαν ἐποιήσασθε τοῖς Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοί, ὥσπερ νῦν, τοὺς πέλας ἀδικῶσι (= ὅταν ὑπ' ἄλλων ἀδικῶνται κλπ.) Θ.

Ὅμοιως ἐξ ἑνὸς ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως νοεῖται ἀπαρέμφατον τοῦ ἰδίου ῥήματος ἢ μετοχὴ (κατηγορηματικὴ) : Οὕτω καὶ αὐτὸς ἐποίει καὶ τοῖς ἄλλοις παρήνει (ἐνν. ποιεῖν) Ξ. Ἀντίοχος ἀφείς τὸ ἐς Χίον ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον (= τὸ ἐς Χίον πλεῖν) Θ. Ἀθη-

ναῖοι ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δηοῦν μάλλον ἢ τὴν αὐτῶν ὄραν (ἔνν. δηομένην) Θ.

‘Ομοίως ἐκ προηγουμένης λέξεως ἢ φράσεως, ἡ ὁποία ἔχει ἔννοιαν ἀρνητικὴν, νοεῖται ἀντίστοιχος λέξις ἢ φράσις καταφατικὴ: **μηδεὶς θαυμάση μου τὴν ὑπερβολὴν, ἀλλὰ μετ’ εὐνοίας ὁ λέγω θεωρησάτω** (= ἀλλὰ πᾶς τις θεωρησάτω) Δημ. **Λύσανδρος καταδύειν οὐδὲν εἶα στρογγύλον πλοῖον· εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὀρμοῦσαν, ταύτην πειρᾶσθαι ἄπλου ποιεῖν** (= πειρᾶσθαι ἐκέλευε) Ξ.

‘Ομοίως ἐκ μιᾶς συνθέτου λέξεως νοεῖται ἡ ἀπλὴ λέξις, ἡ ὁποία ἐνυπάρχει ἐντὸς αὐτῆς: τοὺς παρὰ **Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν** (= καὶ οὐ πρὸς βασιλέα ἰόντας) Ξ. **Κορινθίοισι ἦν ὀλιγαρχία καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἐνεμον τὴν πόλιν** (= καὶ οὗτοι οἱ ὀλίγοι) ‘Ηρόδ.

3) ἔν ῥῆμα ἔχει δύο τοῦ αὐτοῦ εἶδους προσδιορισμούς (ἀντικείμενα ἢ ἐμπρόθετα), ἐνῶ λογικῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀρμόζει εἰς τὸν ἕνα μόνον ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὸν ἕτερον ἀρμόζει ἄλλο ῥῆμα, τὸ ὁποῖον σημαίνει σχετικὴν μὲν ἀλλὰ διάφορον ἐνέργειαν, ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα μὲ διάφορον σημασίαν (**σχῆμα ζεῦγμα**): **ἔδουσί τε πίονα μῆλα οἶνόν τ’ ἔξαιτον** (= πίνουσί τε οἶνον) “Ομ. **Θέτις μὲν εἰς ἅλα ἄλτο, Ζεὺς δὲ εὐὸν πρὸς δῶμα** (ἔνν. ἔβη) “Ομ. **ἐνθ’ ἐλέτην δίφρον τε καὶ ἀνέρε:** (ἐλέτην δίφρον = ἔγιναν κύριοι τοῦ δίφρου· ἐλέτην ἀνέρε = ἐφόνευσαν τοὺς δύο ἄνδρας) “Ομ. (πρβλ. **Νὰ τὸν ποτίσω κρῖο νερὸ καὶ δροσερὸ χορτάρι** = καὶ νὰ τὸν ταῖσω δροσερὸ χορτάρι).

Σημείωσις. Ἰπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἐλλείψεως ὑπάγονται προσέτι τὰ κυρίως ῥητορικὰ σχήματα τῆς ἀποσιωπῆσεως καὶ τῆς ὑποσιωπῆσεως ἢ παρασιωπῆσεως.

§ 185. II. Πλεονασμός. Ἰπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πλεονασμοῦ ἐν γένει ὑπάγονται

1) τὸ **σχῆμα ἐκ παραλλήλου**. Κατὰ τοῦτο ἐν νόημα ἐκφράζεται συγχρόνως καὶ καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς: **ψεύδεται καὶ οὐκ ἀληθῆ λέγει**. Δυσ. (πρβλ. **Σὺ νὰ σωπαίνης καὶ νὰ μὴ μιλήης**).

2) ἡ **περίφρασις**. Κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα μία ἔννοια, ἐνῶ δύναται νὰ ἐκφρασθῇ μὲ μίαν λέξιν, ἐκφράζεται μὲ περισσοτέρας παραστατικώτερον καὶ χαρακτηριστικώτερον. : **Ἴτε παῖδες Ἑλλήνων** (=

Ἕλληνες) Αἰσχ. *Δήμητρος καρπός* (= σῖτος) Ξ. (Πρβλ. *Παιδιά Μοραϊτόπουλα* = *Μοραῖτες*).

3) Τὸ σχῆμα ἔνδιὰ δυοῖν. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἐκφράζεται μὲ δύο λέξεις συνδεομένης παρατακτικῶς διὰ τοῦ **καὶ** ἢ τοῦ **τε** — **καί**, ἐνῶ συμφώνως πρὸς τὸ νόημα ἔπρεπε ἢ μία ἐξ αὐτῶν ν' ἀποτελεῖ προσδιορισμὸν τῆς ἐτέρας. Οὕτω τὸ ἐν παρίσταται ὡς δύο **καὶ** ἢ σχετικὴ ἔννοια παρίσταται ἐναργέστερον ὡς παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφάς : *τὴν παῖδα ὃ Ἄμασις ἐκόσμησε ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῶ* (= ἐσθῆτι χρυσῇ) Ἡρόδ. *δακνόμενος ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης* (= ὑπὸ τῆς περὶ τὴν φάτνην δαπάνης) Ἀρφ. (πρβλ. *Ἄστροπελέκι καὶ φωτιά νὰ πέση στὴν αὐλή σου* = ἀστροπελέκι πύρινο).

Σημείωσις. Τοῦ σχήματος τοῦ πλεονασμοῦ εἶδη εἶναι καὶ μερικὰ ἄλλα σχήματα κυρίως ῥητορικά, ὡς ἡ ἀναδίπλωσις, ἡ ἀναστροφή κλπ., τῶν ὁποίων ἡ πραγματεία κυρίως ἀνήκει εἰς τὴν ῥητορικὴν.

δ) Σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν λέξεων ἢ ὁλοκληρῶν φράσεων

§ 186. Προεισαγωγή. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως εἰς τὴν νέαν, αἱ πλεῖστοι λέξεις λαμβάνονται οὐχὶ πάντοτε μὲ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ μὲ διάφορον ἐκάστοτε σημασίαν (ἡ γ ο ὕ μ α ἰ τ ι ν ι = προπορεύομαι τινος, ἡ γ ο ὕ μ α ἰ τ ι ν ο ς = ἀρχω τινός, ἡ γ ο ὕ μ α ι ν ι κ ἄ ν = νομίζω ὅτι νικῶ).

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν μιᾶς λέξεως μία λέγεται πρῶτη ἢ ἀρχικὴ ἢ κυρία σημασία (π.χ. φύλλον δένδρου), αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται δευτερεύουσαι ἢ μεταφορικαὶ σημασίαι (φύλλον τετραδίου, φύλλον θύρας, κλπ.)

Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τρεῖς κυρίως τρόπους :

1) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **εὐρύνεται**, ἥτοι ἐπεκτείνεται μεταδιδομένη ἀπὸ μίαν ἔννοιαν εἰς ἄλλην ἢ ἄλλας λόγῳ κάποιας ὁμοιότητος, ἢ ὅποια ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐνοιῶν αὐτῶν. (Τὸ φύλλον χάρτου ἔχει ἔκτασιν καὶ σχετικὴν λεπτότητα, ὅπως καὶ τὸ φύλλον δένδρου. Συνήθως ὅστις ἡ γ ε ῖ τ α ι, ἥτοι προπορεύεται ἄλλων, οὗτος ἀρχεῖ αὐτῶν).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων λέγεται **σχῆμα μεταφορᾶς** ἢ **μεταφορά**, διότι ἡ λέξις, ἢ

όποια μεταβάλλει την σημασίαν, τρόπον τινά μεταφέρεται από την μίαν έννοιαν εις την άλλην.

Πολλάκις δὲ ἡ μεταφορὰ τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως ἀπὸ μιᾶς έννοιᾶς εις ἄλλην έντελῶς διαφόρου φύσεως γίνεται ἐπὶ τῇ βᾶσει ἀσημάντου ὁμοιότητος αὐτῶν καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει **σχημακαταχρήσεως ἢ κατὰχρησις**: **στόμα ποταμοῦ. ὀφθαλμὸς κλήματος ἀμπέλου. γέροντες πρίνιοι** (= πουρναρίσιοι, ἦτοι λίαν εὐρωστοί) Ἄρφ. (πρβλ. **Δόντια χτενοῦ. Χέρια σιδερένια** = πολὺ δυνατά).

2) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **στενοῦται**, ἦτοι περιορίζεται. Ἐνῶ δηλαδὴ ἀρχῆθεν ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὰς έννοιᾶς πολλῶν ὁμοειδῶν ὄντων, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται, ἵνα δηλοῖ εἰδικῶς, ἓν μόνον ὄρισμένον ἐκ τῶν ὁμοειδῶν τούτων ὄντων: τὸ ἄστν = αἱ Ἀθηναί, ἐνῶ ἀρχῆθεν ἄστν = πόλις ἐν γένει. ὁ ἰσθμὸς = ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου, ἐνῶ ἀρχῆθεν διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται πᾶς ἰσθμὸς. (Πρβλ. Ἡ Πόλις = ἡ Κωνσταντινούπολις. Ὁ Ἄγιος = ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐν Κερκύρα, ὁ ἅγιος Γεράσιμος ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ ἅγιος Διονύσιος ἐν Ζακύνθῳ κ.τ.τ.)

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως καλεῖται **σχημακατ'** ἐξοχήν, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ἡ λέξις, ἐνῶ ἀρχῆθεν λαμβάνεται περὶ πολλῶν ὁμοειδῶν, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται περὶ ἑνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν (κατ' ἐξοχὴν, ἦτοι) ἐξαίρετικῶς.

3) Ἐνίοτε ἡ σημασία μιᾶς λέξεως φαίνεται ὅτι **φθείρεται**, ἐκπίπτει, ἦτοι, ἐνῶ ἐξ ἀρχῆς ἡ λέξις αὕτη σημαίνει κάτι τι καλόν, καταλήγει νὰ σημαίνῃ κατόπιν κάτι τι κακόν: **εὐθήτης** = μωρός, ἐνῶ ἀρχῆθεν εὐθήτης = ὁ ἔχων καλὸν ἦθος, ἀγαθός, ἄδολος ἄνθρωπος (πρβλ. ἀγαθός ἢ ἀγαθούλης = κουτός).

Σημείωσις. Ἡ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἔχει λόγον ψυχολογικόν, ἦτοι τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν διαφορῶν έννοιῶν, καὶ γίνεται εὐθὺς ὡς παρασχεθῆ ἀφορμὴ νὰ ὀνομασθῆ ἓν νέον πρᾶγμα ἢ νὰ χαρακτηρισθῆ ἓν πρῶσιον ἢ ἓν πρᾶγμα, τὸ ὅσιον παρουσιάζει κάποιαν ὁμοιότητα πρὸς κάτι ἄλλο γνωστὸν καὶ ὀνομασμένον ἦδη.

Ἡ δὲ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τρόπους μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων δὲν εἶναι ἔργον τῆς στιγμῆς, ἦτοι δὲν γίνεται ἀμέσως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ἡμὲν διὰ τῆς στενώσεως διὰ λόγους ἱστορικοὺς, γεωγραφικοὺς, κοινωνικοὺς κλπ., ἡ δὲ διὰ τῆς φθορᾶς διὰ ψυχικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅσοι συνήθως μίαν ἀρετὴν τῶν ἄλλων θέλουσιν νὰ τὴν ἀποδίδουσιν εἰς ψυχικὸν ἐλάττωμα καὶ εἰς ἔλλειψιν αὐτῶν πνευματικὴν. Οὕτως α') ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων

τῆς Ἀττικῆς προκειμένου περί τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, συχνὰ μετεχειρίζοντο τὰς φράσεις ἔρχομαι εἰς τὸ ἄστυ — ἔρχομαι ἐκ τοῦ ἄστειος, ἕνεκα δὲ τῆς ἀντιθέσεως τῶν κ ω μ ῶ ν αὐτῶν πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄστυ, ἦτοι πόλις, εὐκόλως ἠγνόουν περί τίνος ἄστειος ἐπρόκειτο, καθήντησε κατόπιν, ὥστε παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν γειτόνων των καὶ τέλος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν γένει νὰ λαμβάνεται ἡ λέξις τὸ ἄ σ τ υ ὡς ἰσοδύναμος μετὴν λέξιν Ἀ θ ῆ ν α ι. Ὁμοίως β') ἐπειδὴ παρατηρήθη ὅτι οἱ εὐήθεις (= οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὸ ἦθος ἀνθρώποι) εἶναι συνήθως ἀ π ο ν ῆ ρ ε υ τ ο ι καὶ εὐκόλως ὑποκείμενοι εἰς ἀ π ά - τ η ν, κατέληξεν, ὥστε νὰ ὀνομάζωνται οὕτω κατόπιν οἱ ἀπλοῖ τὸν νοῦν καὶ μωροί.

§ 187. Ἐκ τῆς ποικίλης σημασιολογικῆς χρήσεως τῶν λέξεων ἢ φράσεων προκύπτουν τὰ σχετικά μετὴν σημασίαν αὐτῶν σχήματα, ἦτοι οἱ διάφοροι λεκτικοὶ τρόποι.

1) Τὸ σ χ ῆ μ α κατὰ συνεκδοχὴν ἢ ἡ συνεκδοχή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') τὸ ἐν ἀντί τῶν πολλῶν ὁμοειδῶν: Ὁ Συρακόσιος πολέμιος τῷ Ἀθηναίῳ (= οἱ Συρακόσιοι — τοῖς Ἀθηναίοις) Θ. (πρβλ. Χαίρεται ὁ Τοῦρκος στ' ἄλλογο κι ὁ Φράγκος στὸ καράβι).

β') τὸ μέρος ἑνὸς ὅλου ἀντὶ τοῦ ὅλου ἢ τὰνάπαλιν: ἴθι στέγης εἶσω (= οἰκίας) Σοφ. (πρβλ. Κάθε κλαδί καὶ κλέφτης = κάθε δένδρο κλπ.).

γ') ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ κατασκευαζομένου ἐκ τῆς ὕλης ταύτης: κατέθετο τὸν σίδηρον (= τὰ ὄπλα) Θ. (πρβλ. Νὰ τρώῃ ἢ σκουριὰ τὸ σίδερο καὶ ἡ γῆ τὸν ἀντρειωμένο).

δ') τὸ παράγον κά τι τι ἀντὶ τοῦ παραγομένου ὑπ' αὐτοῦ: πλησον κρατῆρα μελίσης (= μέλιτος) Σοφ.

2) Ἡ μετωνυμία ἢ ὑπαλλαγή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') ὁ ποιήσας κά τι τι ἐν γένει ἀντὶ τοῦ ποιηθέντος ὑπ' αὐτοῦ: Ὁμηρος, Ἡσιόδος (= τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ἡσιόδου). Δημοσθένης (= οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους). (Πρβλ. ὁ Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης = τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ κλπ.).

β') ὁ ἐφευρὼν κά τι τι ἢ κύριος ἑνὸς πράγματος ἀντὶ τοῦ πράγματος τούτου: σπλάγχνα ὑπέρευρον Ἡφαιστοιο (= τοῦ πυρός, τοῦ ὁποίου θεὸς ἐνομιζετο ὁ Ἡφαιστος) Ὀμ. (πρβλ. Συνεννοοῦνται μετὸν Μαρκόνη = μετὸν ἀσύρματον τηλέγραφον, τοῦ ὁποίου ἐφευρέτης εἶναι ὁ Μαρκόνης).

γ') τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τὰνάπαλιν: ἐς δά-

κρυα ἔπασσε τὸ θέητρον (= οἱ θεαταί) Ἑρόδ. ἐπινοηθόμην τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν (= εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου πωλοῦν τὸ χλωρὸ τυρί) Λυσ. (Πρβλ. Νὰ γευτοῦν πολλῶν λογιῶν τραπέζι = φαγητά).

δ') τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου συγκεκριμένου ὀνόματος ἢ ἀντὶ ἐπιθέτου, καὶ τὰνάπαλιν: νεότης πολλή ἦν ἐν Πελοποννήσῳ (= νέοι ἄνδρες) Θ. ὀμηλική ἐστὶν ἐμοὶ (= ὀμηλιξ) Ὀμ. λῆρος (= κηρώδης, φλύαρος) Πλ. (πρβλ. Τὸ σπαθὶ τῶχει καμάρι ἢ λεβεντιά = οἱ λεβέντες. Εἴμαστε μιὰ ἡλικία μὲ τὸν Πέτρο).

3) Ἡ ἀντονομασία. Κατὰ τοῦτο ἀντὶ ἐνὸς κυρίου ἢ προσγορικοῦ ὀνόματος λαμβάνεται κάποια συνώνυμος ἢ ἰσοδύναμος λέξις ἢ περιφρασις, ἥτοι λαμβάνεται

α') τὸ πατρωνυμικόν: Πηλεΐδης = ὁ Ἀχιλλεύς, Ἀτρεΐδαι = ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος.

β') ἡ περίφρασις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν καταγωγὴν ἢ μίαν σπουδαιότητα καὶ γνωστοτάτην πράξιν ἢ ιδιότητα τοῦ περι οὗ ὁ λόγος προσώπου: ὦ παῖ Ἰπποκρίτου (= ὦ Καλλία) Πλ. ὁ τῆς Τροίας πορθητής (= ὁ Ὀδυσσεύς). βίη Ἑρακληΐη (= ὁ ἰσχυρὸς Ἑρακλῆς) Ὀμ. (πρβλ. Ὁ γυιὸς τῆς καλόγριας = Ὁ Καραϊσκάκης. Ἡ ἐξοχότης σου = σὺ ἐξοχώτατε).

4) Ἡ ἀντίφρασις. Κατὰ τοῦτο μίαν ἔννοιαν ἢ ἓν νόημα ἐκφράζεται οὐχὶ μὲ τὴν κυρίαν λέξιν ἢ φράσιν, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἄλλην, ἢ ὁποία ἔχει παρομοίαν σημασίαν ἢ καὶ ἐναντίαν. Εἶδη τοῦ σχήματος τῆς ἀντιφράσεως εἶναι

α') ἡ λιτότης. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐκφράζεται κάτι τὸ ἔλασσον, ὑποδηλοῦται ὅμως τὸ μείζον: οὐκ ἦμιστα (= μάλιστα), οὐκ ἀγνωῶ (= γινώσκω καλῶς). (Πρβλ. ξόδερα ὄχι λίγα γι αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν).

β') ἡ εἰρωνεία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ προσποιήσεως χρησιμοποιοῦται κανεὶς λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἔννοιαν ὅλως διάφορον ἢ ἐναντίαν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του, ἵνα ἀστερευθῇ ἢ σκώψῃ ἢ χλευάσῃ κάποιον ἄλλον: ὡς ἡδὺς εἶ! (ἀντὶ: ὡς ἀηδὴς εἶ) Πλ.

γ') ὁ εὐφημισμός. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐνεκα φόβου, ὁ ὁποῖος προέρχεται συνήθως ἀπὸ κάποιαν πρόληψιν ἢ δεισι-

δαιμονίαν, χρησιμοποιεῖ κανείς ἄνευ προσποιήσεως λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καλὴν καὶ εὐδαίμων ἢ ἄχρουν σημασίαν, ἀντὶ τῶν ἐναντίων : *Εὐμενίδες* (= αἱ Ἐρινύες). *Εὐξείνος πόντος*. (Πρβλ. τὸ *γλυκάδι* = τὸ ξίδι, τὸ *καλὸ σπυρὶ* = ὁ ἄνθραξ).

Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. *πάσχειν* ἀπλῶς ἀντὶ τῶν ῥημάτων *τελευτᾶν*, *ναυαγεῖν*, *ἠττᾶσθαι* κ.τ.τ. : *μῆ τι ναῦς πάθη* (= μὴ ναυαγήσῃ) *Εὐρ.* (Ὅμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν).

5) Ἡ ὑπερβολή. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν λέγει κανείς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸ ἀληθές καὶ τὸ σύνθηες, ἵνα οὕτω παραστήσῃ ἓν σχετικὸν νόημα ζωηρότατα καὶ ἐναργέστατα : *πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἱκανὸς λόγον ἴσον παρασκευάσαι τοῖς τούτων ἔργοις* *Λυσ.* (πρβλ. *σὰ δυὸ βουνὰ εἶναι οἱ πλάτες του, σὰν κάστρο ἢ κεφαλὴ του*).

6) Ἡ ἀλληγορία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν χρησιμοποιεῖ κανείς μεγάλας καὶ τολμηρὰς μεταφορὰς (§ 185, 1) οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι λέγει πράγματα ἐντελῶς διάφορα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του : *κυάμων ἀπέχεσθαι* (= μὴ πράττειν τὰ πολιτικά· οἱ κύαμοι ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν κλήρωσιν τῶν ἀρχόντων). *μὴ γεύεσθαι μελανούρων* (= μὴ ὀμιλεῖν κακοῖς ἀνθρώποις) Πυθαγόρου λόγοι. (Πρβλ. *ἄναψε ὁ γιालὸς καὶ κᾶηκαν τὰ ψάρια*· φράσις λεγομένη περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατελήφθη ἀπὸ μεγάλης ὀργῆς. *Τ' ἄσπρισε τὰ γένεια του ὁ Ἅγι Νικόλας* = ἐχιόνησε τοῦ Ἁγίου Νικολάου).

Π Ι Ν Α Ξ
Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ω Ν Κ Α Ι Λ Ε Ξ Ε Ω Ν

- Αίτιατική**, σελ. 22 § 28,3 — μετά ούσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 30, § 36 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31 § 39 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68 § 90 — αἰτιατικῆ ἀπόλυτος, σελ. 161, § 169.
- Ἀντικείμενον**, σελ. 49, § 60 κ.έ. — ἔξωτερικόν, ἐσωτερικόν ἢ σύστοιχον, σελ. 51, § 65 κ.έ.
- Ἀντωνυμῖαι**, σελ. 32, § 40 κ.έ.
- Ἀπαρεμφατική σύνταξις**, σελ. 147, § 161 κ.έ.
- Ἀπαρέμφατον**, σελ. 144, § 157 κ.έ.
- Ἀπρόσωπα ῥήματα**, σελ. 153, § 164.
- Ἄρθρον** σελ. 44, § 53 κ.έ.
- Ἄρνητικά μόρια**, σελ. 103, § 121 — σελ. 161, § 173 κ.έ.
- Ἄττική σύνταξις**, σελ. 12, § 12, Σημ.
- Γενική**, καθαρὰ ἢ ἀφαιρετική, σελ. 22, § 28, 4 καὶ 5 — κατηγορηματική, σελ. 14, § 14, β' — μετά ούσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 24, § 29 κ.έ. — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 30 § 37 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 69, § 91 — **γ ε ν ι κ ῆ ἀ π ό λ υ τ ο ς**, σελ. 156, § 168 καὶ σελ. 158, § 169, Σημ. α'.
- Δίπτωτα**, ῥήματα βλ. Ρήματα
- Δοτική**, καθαρὰ ἢ ὀργανική ἢ τοπική, σελ. 23, § 28, 6, 7, 8 — μετά ούσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 29, § 35 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31, § 38 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 70, § 92 — δοτικῆ **προσωπική**, σελ. 56, § 71.
- Δυνητική**, εὐκτική, σελ. 100 § 119, 2 — ὀριστική, σελ. 99, § 117, 2.
- Δυνητικὸν ἄν**, σελ. 101, § 119, 2, Σημ. β'
- Ἐγκλίσεις**, σελ. 98, § 116 κ.έ. — εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις, σελ. 98, § 117 κ.έ. — εἰς τὰς ἐξηρητημένους προτάσεις σελ. 123, § 139 κ.έ.
- Ἐλλειψις**, σελ. 14, § 17 κ.έ. καὶ σελ. 173, § 184 κ.έ.
- Ἐλξις**, σελ. 42, § 52, 5 καὶ Σημ. καὶ σελ. 168 § 180, 6.
- Ἐπεξήγησις**, σελ. 17, § 21,2 κ.έ.
- Ἐπίθετα ῥηματικά** εἰς -τος ἢ -τέος, σελ. 159, § 171 κ.έ.
- Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 18 § 24, κ.έ.

Ἐπιρρήματα, συντασσόμενα μετὰ τινος τῶν πλαγίων πτώσεων, σελ. 30, § 37 κ.έ. — μετὰ διαφόρους σημασίας, σελ. 71, § 93, 2.

Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 69, § 89 κ.έ.

Ἐπιφωνήματα, σελ. 88, § 100 κ.έ. — συντασσόμενα μετὰ γενικῆς σελ. 31, § 37, 2.

Ἐρωτήσεις, εὐθεΐα, σελ. 101, § 122 — πλάγια, σελ. 136, § 151 — ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις, σελ. 104, § 122, 3.

Εὐκτική, σελ. 100, § 119 — ἐπαναληπτική ἢ τοῦ πλαγίου λόγου, σελ. 102, § 119, 2, Σημ. γ'.

Θέσις λέξεων σελ. 169, § 181 κ.έ.

Κατηγορήμα, σελ. 9, § 6, 2 καὶ § 7.

Κατηγορούμενον, σελ. 9, § 7, 2 ἐπιρρηματικόν, προληπτικόν σελ. 11, § 10α, Σημ.

Κῶλον (περίοδος), σελ. 8, § 5, β'. Σημ.

Λεκτικοὶ τρόποι, σελ. 177, § 187.

Μέσα ῥήματα βλ. Ῥήματα.

Μετοχή, σελ. 151, § 165 κ.έ. — ἐπιθετική, σελ. 151, § 166 — ἐπιρρηματική, σελ. 156, § 168 — κατηγορηματική, σελ. 152, § 167 κ.έ. — ἐπιρρηματική ἀπόλυτος ἢ συνημιμένη, σελ. 156, § 168.

Ὀνομαστική, σελ. 22, § 28, 1 — ἀπόλυτος, σελ. 167, § 180, 3, α'.

Ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 17, § 21 κ.έ.

Παθητικὰ ῥήματα, βλ. Ῥήματα.

Παράθεσις ἢ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός, σελ. 17, § 21, 1.

Παραθετικά ἐπίθετα, σελ. 30, § 31 κ.έ.

Περίοδος (λόγου), σελ. 8, § 5, β'. Σημ.

Πλάγιος λόγος, σελ. 141, § 155 κ.έ.

Πλεονασμός (λόγου), σελ. 174, § 185 — ἀρνήσεων, σελ. 162, § 176, 2. Σημ. α' καὶ γ'.

Προθέσεις, σελ. 73, § 94 κ.έ.

Προσδιορισμοί, σελ. 16, § 20 — ὀνομαστικοὶ ὁμοόπτωτοι, σελ. 17, § 21 κ.έ. — ὀνομαστικοὶ ἑτερόπτωτοι, σελ. 24, § 29 κ.έ. — ἐπιρρηματικοί, σελ. 68, § 89 κ.έ.

Πρότασις (τι λέγεται), σελ. 7, § 2 — εἶδη προτάσεων σελ. 7, § 3 κ.έ.

Προτάσεις κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι σελ. 8, § 5, α καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρημένας, σελ. 8, § 5, β καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ. — αἰτιολογικαί, σελ. 124, § 141 — ἀναφορικαί, σελ. 138 § 152 κ.έ. — ἀποτελεσματικαί, σελ. 134, § 149 — εἰδικαί, σελ. 123, § 139 — ἐνδοιαστικαί, σελ. 135, § 150 — παραχωρητικαί, σελ. 131, § 146 — τελικαί, σελ. 125, § 142 — ὑποθετικαί, σελ. 126, § 143 — χρονικαί, σελ. 132, § 147.

Πτώσεις, αρχική σημασία ἐκάστης πτώσεως, σελ. 21, § 28 — αἱ πλάγια πτώσεις ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68, § 90 κ.έ.

Ρῆμα, συνδετικόν, σελ. 9, § 7, 2, καὶ σελ. 10, § 29 κ.έ.

Ρήματα, ἐνεργητικά, σελ. 48, § 59 κ.έ., μονόπτωτα, σελ. 51, § 65 κ.έ. δίπτωτα, σελ. 58, § 72 κ.έ. — μέσα, σελ. 61, § 79 κ.έ. — παθητικά, σελ. 65, § 83 κ.έ. — οὐδέτερα, σελ. 68, § 88 — ἀπρόσωπα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 149, § 164.

Ρηματικά ἐπίθετα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 159, § 171 κ.έ.

Σύγκρισις ὑπεροχῆς ἢ ἀντιθέσεως, σελ. 27, § 33.

Συγκριτικά ἐπίθετα, σελ. 26, § 31 κ.έ.

Συμφυρσις, σελ. 166, § 180, 2.

Συμφωνία ὄρων προτάσεως, σελ. 11, § 12 κ.έ.

Σύνδεσις προτάσεων, εἶδη αὐτῆς, σελ. 107, § 124 — κατὰ παράτα-

ξιν, σελ. 8, § 5, α' καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 8, § 5, β' καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ.

Σύνδεσμοι, συνδέοντες κατὰ παράταξιν, σελ. 110, § 125 κ.έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 123, § 139 κ.έ.

Συνθετικοὶ λόγοι, σελ. 107, § 124 κ.έ.

Σχήματα λόγου, σελ. 166, § 179 κ.έ. — γραμματικά, σελ. 166, § 180 — θέσεως λέξεων, σελ. 171, § 182 κ.έ. — πληρότητος τοῦ λόγου, σελ. 173, § 183 κ.έ. — σημασίας λέξεων ἢ φράσεων, σελ. 177, § 187 κ.έ.

Ὑπερθετικά ἐπίθετα, σελ. 28, § 34.

Ὑποκείμενον, σελ. 9 § 6, 1 — ψυχολογικόν, σελ. 22, § 28, 1, Σημ. — ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν, σελ. 147, § 162 κ.έ.

Χρόνοι (τοῦ ῥήματος), σελ. 89, § 102 κ.έ. — χρήσις καὶ σημασία τῶν χρόνων εἰς τὴν ὀριστικὴν, σελ. 90, § 104 κ.έ. — εἰς τὰς ἄλλας ἐγγλίσεις, σελ. 105, § 123.

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσίημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐπίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφημ. Κυβερν. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Κ' 1972 (V) - ΑΝΤ. 126.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 2232 / 5 - 4 - 1972
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ: ΑΛ. & ΑΝΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ - ΒΙΒΛ. Π. ΟΚΤΩΡΑΤΟΣ - Κ. ΚΟΥΚΙΑΣ

3065
£ 9

499

169

